

Jaarstukken 2017

Hendrik-Ido-Ambacht

Inhoudsopgave

Inleiding	3
I - Jaarverslag: Programmaverantwoording.....	5
Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie.....	5
Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen.....	22
Programma 3. Buitenruimte.....	33
Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	41
II – Jaarverslag: Paragrafen	51
1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf.....	51
2. Financiering.....	58
3. Lokale heffingen	64
4. Onderhoud kapitaalgoederen	75
5. Grondbeleid	86
6. Verbonden partijen	91
7. Bedrijfsvoering	107
Interbestuurlijk toezicht.....	109
III – Jaarrekening	110
A. Overzicht van baten en lasten programma's.....	111
B. Balans en toelichting	118
C. Verantwoording specifieke uitkeringen in het kader van de Sisa	143
D. Bijlagen	145
Bijlage 1. Baten en lasten op taakveld	146
Bijlage 2 a - Overzicht van de investeringskredieten.....	149
Bijlage 2 b - Toelichting op de investeringskredieten.....	149
Bijlage 3 - Bestuurlijke structuur per 31 december 2017	180
Bijlage 4 - Gebruikte afkortingen.....	181
Bijlage 5 - Aanbevelingen rekenkamercommissie	184
IV - Overige gegevens	189
1 Staat van salarissen en formatie	190
2 Staat van opgenomen langlopende geldleningen	191
3 Staat van gewaarborgde leningen.....	192
4 Staat van geactiveerde kapitaaluitgaven	193
5 Staat van nog te ontvangen bedragen	201
6 Staat van nog te betalen kosten.....	202

Inleiding

Het jaar 2017 was het laatste volle kalenderjaar van deze bestuursperiode. In deze bestuursperiode krabbelde de economie op. Mede hierdoor, maar zeker ook door het door ons in de vorige bestuursperiode ingezette sobere maar robuuste financieel beleid, staat onze gemeente er op vele vlakken goed voor. We hebben geïnvesteerd in onze directe leefomgeving wat blijkt uit een prima voorzieningenniveau. Daarbij is het groene karakter van onze gemeente uitgebreid. We kijken meer en beter naar elkaar om. En dit alles met een sterk verbeterde financiële reservepositie en waarbij we de lasten voor onze inwoners en ondernemers niet hebben laten stijgen. We zijn er dankbaar voor dat we onze gemeente in deze staat aan een nieuw college kunnen overdragen.

Sociaal Domein

Naar elkaar omzien en er voor elkaar zijn is de kernwaarde uit ons coalitieprogramma. We zijn daarom erg blij dat uw raad in 2017 de lokale impuls jeugdhulp heeft vastgesteld. De evaluatie van het sociaal wijkteam heeft opgeleverd dat er nu extra middelen beschikbaar zijn voor maatschappelijk werk, GGZ-ondersteuning, preventie en het dementievraagstuk. Dit geeft onze ambitie weer om op dit gebied te willen innoveren en te verbeteren.

We kunnen stellen dat de transitie in het sociaal domein gelukt is. We beheersen het systeem goed. Het is nu zaak om te transformeren. Dit moeten we zelfbewust en daadkrachtig oppakken.

Samenwerken in de regio

Met de presentatie van de Groeiagenda 2030 is er een goed fundament gelegd om de regio door te laten groeien. De Groeiagenda moet het inhoudelijke richtsnoer zijn. De structuur waarin we met elkaar samenwerken moet ondersteunend aan de Groeiagenda zijn. Wij leveren – net als vele andere partners in ons netwerk - een substantiële bijdrage aan de Groeiagenda met een aantal Ambachtse projecten.

Economie en duurzaamheid

Onze gemeente groeit. Ook de komende jaren nog. Daarom is het aantrekken van nieuwe bedrijven en het behouden van bestaande bedrijven van groot belang. Met het doortrekken van de Antoniuslaan en het verplaatsen van het Waterbusplein zijn de randvoorwaarden gecreëerd voor de ontwikkeling van bedrijventerrein Antoniapolder.

Met het vaststellen van de Energiestrategie Drechtsteden is er een mijlpaal gezet om tot een energie neutrale regio te komen. Wij zullen daar zeker ons steentje aan bijdragen.

CAI-projecten

Samen met de stichting CAI geven we een mooie stimulans aan de Ambachtse samenleving. Nu de het Havenhoofd en het Kerkplein opnieuw zijn ingericht en er een proef is geweest met fitnessstoestellen in het Baxpark, wordt dit steeds zichtbaarder. De opening van het nieuwe zwembad komt ook weer een stap dichterbij.

Financiën

U bent van ons gewend dat we financieel scherp aan de wind varen. We hebben voor wat betreft de lokale lasten in 2017 de nullijn gehanteerd. We hebben geïnvesteerd in voorzieningen. En met dit alles sluiten we het boekjaar 2017 met een positief saldo af.

Leeswijzer

Voor u liggen de jaarstukken over het jaar 2017. De jaarstukken zijn gebaseerd op de programmabegroting 2017-2020 zoals uw raad in november 2016 vaststelde. De programmabegroting en de jaarstukken ondersteunen uw raad in haar kaderstellende en met name controlerende rol. De jaarstukken zijn ingedeeld in drie delen.

In deel I gaan we per programma in op de raadsprioriteiten. Hier geven we weer wat er op dit gebied in 2017 is gebeurd. Per programma rapporteren we financieel onder het kopje “wat heeft het gekost?” Dat doen we bij afwijkingen van plus of min € 50.000,- per taakveld. We doen dat ook op hoofdlijnen om de leesbaarheid op peil te houden. In een aantal programma's zijn indicatoren opgenomen.

Deel II bevat de paragrafen. Hier geven we een terugblik op de paragrafen zoals opgenomen in de programmabegroting 2017-2020. In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geven we een actueel overzicht van de per 31-12-2017 bestaande risico's.

Deel III geeft de financiële rekening weer. Hierin nemen we de ontwikkeling van de financiële positie op. Daarnaast komt hier de balans aan bod, aangevuld met een toelichting.

I - Jaarverslag: Programmaverantwoording

Programma 1. Sociaal, welzijn en educatie

We kennen in Hendrik-Ido-Ambacht een goed voorzieningenniveau op het gebied van welzijn, onderwijs, zorg, sport en recreatie. Voor onze inwoners zijn er ruime mogelijkheden tot ontmoeting, ontwikkeling, ontspanning en ondersteuning. Dit willen we op peil houden met betaalbare en bereikbare voorzieningen voor jong en oud. Door de toegenomen verantwoordelijkheid op het sociale domein werken wij actief aan de versterking van de bereikbaarheid en effectiviteit van deze voorzieningen. Hierbij zoeken we de balans met een gezond financieel beleid.

Actualiteiten

Van transitie naar transformatie

In de afgelopen jaren hebben we ingezet op het realiseren van een stevig zorg- en ondersteuningsaanbod voor inwoners die hieraan behoefte hebben. Om de gedecentraliseerde taken goed te organiseren hebben we de maatwerkvoorzieningen Wmo en de inkoop en uitvoering tweedelijnsaanbod jeugd regionaal belegd. Op lokaal niveau hebben we het sociaal wijkteam en het brede jeugdteam ingericht voor de algemene voorzieningen Wmo, informatie en ondersteuning, de ambulante jeugdhulp en de toegang tot de zorgmarkt. Deze teams verzorgen dit aanbod in nauwe samenwerking met lokale organisaties, onderwijs, huisartsen, kerken, politie, vrijwilligers, etc.

In 2017 is deze opzet verder versterkt en zijn initiatieven ontwikkeld om lokaal invulling te geven aan de transformatie in het sociale domein. In de eerste plaats gebeurde dit door lokaal te investeren in het sociaal wijkteam en in het jeugdteam. Een voorbeeld van transformatie in de lokale jeugdhulp was de verbreding van het preventieve aanbod, zoals het uitbreiden van activiteiten voor kinderen van 12-16 jaar en het stimuleren van sportaanbod voor een specifieke doelgroep. De gemeenteraad heeft hiervoor de lokale impuls jeugdhulp vastgesteld.

Daarnaast hebben we in 2017 stappen gezet om het netwerk rond ondersteuning en zorg nog beter in beeld te brengen door te starten met de ontwikkeling van een sociale kaart.

Maatschappelijke participatie statushouders

In 2017 hebben we een lokaal aanbod ontwikkeld om statushouders welkom te heten in onze gemeente. Om hen wegwijs te maken, te stimuleren in hun Nederlandse taalvaardigheid, zo spoedig mogelijk werk of een dagbesteding te vinden en op die manier een succesvolle integratie mogelijk te maken. Hierin hebben we verbindingen gelegd met lokale en regionale organisaties, het onderwijs en vrijwilligers. Het sociaal wijkteam heeft in de begeleiding van statushouders een centrale rol gekregen.

De gemeentelijke taakstelling voor de huisvesting van statushouders is in omvang substantieel teruggebracht.

Dementievriendelijke gemeente

In 2017 is het activiteitenplan vastgesteld om de ontwikkeling tot dementievriendelijke gemeente verder vorm te geven. In de uitvoering van dit plan kwamen de volgende thema's aan de orde: ketenzorg dementie, versterking van de positie van inwoners met de diagnose dementie, versterking van de positie en ontlasten van mantelzorgers, participatie van inwoners met diagnose dementie en verbreding van kennis in de samenleving over dementie.

Aanpak van personen met verward gedrag

De afgelopen jaren is de maatschappelijke aandacht voor personen met verward gedrag om verschillende redenen toegenomen. Incidenten met personen met verward gedrag kunnen een forse invloed hebben op

verwanten en burens, of op de samenleving als geheel. In 2017 is een bestuursopdracht en een ontwikkelagenda vastgesteld door de colleges in de regio Zuid-Holland Zuid om een goed sluitende aanpak te ontwikkelen voor de ondersteuning van mensen met verward gedrag.

Het aantal meldingen in Hendrik-Ido-Ambacht lijkt - ten opzichte van de overige Drechtstedengemeenten- mee te vallen, mede door de aanwezigheid van de GGZ-medewerker in het Sociaal Wijkteam en de samenwerking met de netwerkpartners zoals huisartsen, corporaties, politie en hulpverlening.

Acties

Cultuureducatie

- Na het faillissement van ToBe is de relatie met ToBe beëindigd. In 2017 is de financiële afwikkeling afgerond. Voor cultuureducatie is gekozen voor samenwerking met de lokale partners. De coördinatie van de activiteiten wordt verzorgd door Hi5Ambacht. Onder regie van Hi5Ambacht worden met veelal lokale aanbieders cultuureducatie en muzieklessen verzorgd zowel binnenschools als buitenschools. Vanuit de regeling Cultuur met Kwaliteit is een landelijke subsidie toegekend voor de uitvoering van een plan van aanpak. In dit plan van aanpak worden o.m. scholen in de gelegenheid gesteld om intern cultuurcoördinatoren op te leiden.

Dagbesteding

- Op het nieuwe Jeugdspeelpark (JSP) gaan de zorgaanbieders Syndion, Happy Move, Horses & Co en De Blijde Borgh aan de slag met verschillende vormen van dagbesteding en dagopvang. Dit gebeurt nadat de bouw van het zorggebouw op het park is afgerond. De opening van het JSP was gepland in 2017, maar de opening vindt nu plaats voor de zomer van 2018.

Drechtwerk

- Door de invoering van de Participatiewet heeft Drechtwerk in 2014 een nieuwe koers heeft ingezet. Deze transitiestrategie houdt in dat de Besloten Vennootschappen (BV) van Drechtwerk zo veel mogelijk in de markt worden gezet of worden afgebouwd. De instroom in de Wet Sociale Werkvoorziening is gestopt en daarmee ook de instroom van WSW'ers. Eind 2017 heeft Drechtwerk nog 1.133 SW-medewerkers in dienst waarvan 39 uit Hendrik-Ido-Ambacht. Drechtwerk stimuleert dat zo veel mogelijk medewerkers in reguliere bedrijven en sociale ondernemingen worden geplaatst.

Resultaten 2017

De eerste burap 2017 van Drechtwerk liet een negatieve bijstelling van het jaarresultaat zien. Het slechtere resultaat wordt onder andere veroorzaakt door een lagere Rijkssubsidie (naar aanleiding van de meicirculaire) en een lagere gemiddelde uitstroom van SW-medewerkers. Dit is een structureel effect dat ook komende jaren doorwerkt. Ook is in 2017 sprake de omzet uit detacheringen lager. Gelet op deze negatieve ontwikkelingen heeft het Algemeen Bestuur (AB) besloten tot een extra gemeentelijke bijdrage van € 1,63 miljoen. Voor Hendrik-Ido-Ambacht betekent dit een extra last van € 56.000.

Transitiestrategie

Het AB heeft in juli 2017 de voortgang van de transitiestrategie van Drechtwerk besproken en daaraan gerelateerd ook de ontwikkelingen in het participatiebeleid. Daarbij is het bestuur tot de conclusie gekomen dat de ingezette strategie, het min of meer opheffen van de organisatie, moet worden herijkt binnen de uitgangspunten die de Drechtraad eind 2014 heeft vastgesteld. Vanuit dat perspectief heeft het bestuur besloten de onderzoekstrajecten voor de verzelfstandiging van DrechtstedenActief (DSA) en

DrechtwerkGroen te stoppen. Ook blijven de resterende aandelen van FrisFacilitair in eigendom. In de tweede helft van het jaar heeft de directie de visie, missie en strategie van Drechtwerk geactualiseerd, met als doel de prestaties te verbeteren. Dat heeft geleid tot een strategieplan dat in oktober aan het AB is gepresenteerd. In de daarop volgende maanden is gestart met de implementatie van dit plan. Onder andere wordt samen met de Sociale Dienst Drechtsteden een Besloten Vennootschap ingericht, die tot doel heeft zowel SW'ers als mensen uit de bijstand te detacheren. In 2017 zijn de voorbereidingen voor deze BV getroffen. De vennootschap gaat in 2018 van start.

Inkomensondersteuning

■ Voorzichtige daling van het bestand

Sinds de zomer van 2017 vertaalt het herstel van de economie zich in een voorzichtige daling van het aantal bijstandsgerechtigden in de Drechtsteden. Dankzij de aantrekkende economie neemt het aantal vacatures toe. Tegelijkertijd is de tendens dat het steeds moeilijker wordt om een goede match te maken tussen de uitkeringsgerechtigde en de vacature.

De SDD zet een breed instrumentarium in om het aantal bijstandsgerechtigden niet verder op te laten lopen. Zo wordt ingezet op preventie, bijvoorbeeld door schoolverlaters actief te ondersteunen. Daarnaast wordt op verschillende manieren de uitstroom naar werk gestimuleerd. Omdat statushouders over het algemeen een grote afstand tot de arbeidsmarkt hebben, is de SDD in 2017 gestart met de Impuls Statushouders, wat de integratie en participatie van statushouders moet versnellen. Deze impuls loopt nog door in 2018.

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden weergegeven voor de periode 2014 tot 1 januari 2018. Vanaf 1 januari 2017 vertoont de ontwikkeling van het aantal uitkeringsgerechtigden in de Drechtsteden een dalende trend. Het aantal ontwikkelt zich gunstiger dan het aantal waarmee de SDD in de geactualiseerde begroting 2017 rekende. De daling van het bijstandsvolume is landelijk gezien uitzonderlijk. De meeste gemeenten kennen nog een stijgend volume in 2017.

Aantal uitkeringsgerechtigden	1-jan-14	1 jan 15	1 jan 16	1 jul 16	1-jan-17	1 jul 17	1 jan 18
Regio DS	5.463	6.053	6.293	6.639	6.670	6.645	6537
HIA	242	270	290	295	315	322	321

Daling van het financieel tekort

De daling van het aantal bijstandsgerechtigden vertaalt zich uiteraard ook naar een financieel voordeel. Bij de eerste bestuursrapportage van de GR Drechtsteden was een kort op de bijstandsuitkeringen van € 11,4 miljoen opgenomen. Het verwachte tekort daalt in de tweede bestuursrapportage naar € 9,5 miljoen. Het geprognosticeerde tekort daalt dus met € 1,9 miljoen.

Via de zogenaamde Vangnetuitkering biedt het Rijk financiële compensatie aan gemeenten bij grote tekorten op het budget Inkomensondersteuning. In 2017 hebben wij een aanvraag voor de Vangnetregeling ingediend voor boekjaar 2016. Deze aanvraag is door het Rijk toegekend.

Jeugdhulp

- In Hendrik-Ido-Ambacht wordt hulp en ondersteuning aan jeugd en gezin verzorgd vanuit een breed Jeugdteam. Het Jeugdteam biedt advies, hulp en ondersteuning en verzorgt de toegang tot specialistische zorg. Het Jeugdteam werkt nauw samen met lokale voorzieningen als het Sociaal Wijkteam, onderwijs, voorschoolse voorzieningen, huisartsen, jongerenwerk en Hi5Ambacht. Hierdoor wordt de integraliteit

van het hulp- en ondersteuningsaanbod maximaal bevorderd.

In 2017 is de triage binnen het jeugdteam versterkt, waarbij jeugdprofessionals, de jeugdarts en GZ-psycholoog intensief samenwerken. Na de vaststelling van de Lokale impuls jeugdhulp in de gemeenteraad zijn in het najaar van 2017 pilots opgestart om het aanbod van Hi5 voor jongeren van 12-16 jaar uit te breiden, de verbinding met het voortgezet onderwijs in Zwijndrecht te versterken, een voetbalteam voor autisten te starten en het jeugdteam door scholing verder te versterken.

Jongeren in de openbare ruimte

- In 2016 zijn de kaders voor het realiseren van een ontmoetingsplek opgesteld. Op basis van deze kaders wees het college in het voorjaar van 2017 een voorkeurslocatie aan. Na een informatieavond heeft het college besloten om de procedure op te schorten en eerst met bewoners en jongeren in gesprek te gaan over alternatieve plaatsen en hoe om te gaan met de gemelde overlastsituaties. In een klankbordgroep centrumgebied De Volgerlanden kwamen verschillende bewoners vanuit het centrumgebied een keer per maand samen onder voorzitterschap van de portefeuillehouder sociaal. In dit overleg werd gezocht naar oplossingen en verbeterpunten. De klankbordgroep heeft gewerkt aan een overdrachtsdocument voor het nieuwe college.

Maatwerkvoorzieningen Wmo

- In de commissievergaderingen van 18 april 2017 en 20 november 2017 is de raadscommissie WOS via de 3D-rapportages geïnformeerd over aantallen indicaties en cliëntaantallen maatwerkvoorzieningen Wmo, Jeugd en Participatiewet 2017.

Begin 2017 hebben de manager Zorg, medewerkers van de afdeling inkoop van de SDD, de gemeente en de coördinator van het Sociaal Wijkteam bekeken welke knelpunten er lokaal spelen en in hoeverre hier met de inkoop van maatwerkvoorzieningen Wmo in kan worden voorzien.

In het tweede kwartaal 2017 is de B.V. Stroomlijn, de regionale regiecentrale voor doelgroepenvervoer van start gegaan. Bij deze regiecentrale vindt de coördinatie van het voormalig Awbz-vervoer voor de Drechtsteden plaats.

De SDD heeft in 2017 gewerkt aan de verbetering van de communicatie met de cliënten en de Sociale Wijkteams met als resultaat een nieuwe website en het aanwijzen van vaste aanspreekpunten per gemeente voor de Sociale Wijkteams. Ook is het lokaal spreekuur van het A-team (formulierenbrigade) in Hendrik-Ido-Ambacht in 2017 voortgezet.

Verder heeft de SDD een algemene Wmo-folder gemaakt voor potentiële gebruikers van Wmo-maatwerk en is een nieuwe Wmo-krant uitgebracht.

Voor de maatwerkproducten van de SDD in 2017 vonden de volgende ontwikkelingen in cliënten en kosten in 2017 plaats:

- De SDD heeft in 2017 aan I&O research gevraagd om een bestandsanalyse te doen van het Wmo-cliantenbestand van de SDD
- Bij huishoudelijke ondersteuning heeft in 2017 een daling van het aantal cliënten op Drechtstedenniveau plaatsgevonden
- De CAO Thuiszorg 2017 gaat mogelijk leiden tot een stijging van de kosten van inkoop van het product huishoudelijke ondersteuning in 2018
- Bij begeleiding en dagbesteding is het aantal cliënten in de Drechtsteden gestegen, mogelijk door de afschaffing van de eigen bijdrage in 2017. Dit leidde tot een tekort in baten en kosten. We verwachten dat dit bij ongewijzigd beleid in 2018 verder zal toenemen

- De SDD is met de regiogemeenten in overleg welke maatregelen genomen kunnen worden om deze kostenontwikkelingen op te vangen
- Het Drechtstedenbestuur besloot om medio 2018 te stoppen met het tijdelijke maatwerkproduct huishoudelijke hulp toelage vanwege het wegvallen van financiering door het Rijk. Dit product werd in 2017 door de SDD aangeboden als werkgelegenheidsbevorderende maatregel.
- Voor het maatwerkproduct Beschermd Wonen is in 2016 gestart met de pilot en het maatwerkproduct Beschermd Thuis. Hierbij gaan intramurale GGZ-cliënten met een persoonlijk ondersteunings- en begeleidingsplan zelfstandig wonen. Dit levert een positief saldo op de gemeentelijke middelen voor Beschermd Wonen op, maar leidt de komende jaren tot een verdere stijging van de kosten van het maatwerkproduct begeleiding.
- Voor de bekostiging van de producten begeleiding en dagbesteding besloot het Drechtstedenbestuur in 2017 dat de regionale financiële solidariteit wordt verlengd tot en met 2019.

Onderwijshuisvesting

- In de raadsvergadering van december 2017 heeft de raad ingestemd met het loslaten van de clustergedachte. Ook besloot de raad dat zowel de VVOGG op Kruiswiel als SOPHIA aan de Jan Wissenslaan nieuwbouw krijgt. De gemeente neemt het bouwheerschap over van de VVOGG.

Participatieplekken

- In het kader van de participatiewet zijn in de Drechtsteden participatieplekken in het leven geroepen. Dit zijn plekken bij leerwerkbedrijven voor mensen die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Het gaat om de groep mensen die maximaal in staat is om 50% van het wettelijk minimumloon te verdienen. In Hendrik-Ido-Ambacht worden de participatieplekken aangeboden door de leerwerkbedrijven Ambachtse Bedrijven en kringloopwinkel Hebbes. In augustus 2017 waren er 21 mensen actief op een participatieplek in onze gemeente. Het bleek in 2017 steeds lastiger om de plekken op te vullen. Dat heeft hoofdzakelijk twee redenen: (1) om diverse redenen stoppen actieve deelnemers en (2) de instroom van nieuwe kandidaten verloopt steeds moeizamer. De gemeenteraad is eind augustus 2017 per memo geïnformeerd over deze en andere ontwikkelingen. Hieronder in het kort de hoofdlijnen uit deze memo:

Ontwikkelingen:

- *stop instroom*: tot 2017 had onze regio jaarlijks de doelstelling om 800 tot 1100 kandidaten op een participatieplek te plaatsen. In de praktijk bleek dat om verschillende redenen lastig te realiseren. De doelgroep blijkt moeizaam te motiveren om (duurzaam) deel te nemen aan participatieplekken. Daarom is bij de geactualiseerde begroting GR Drechtsteden 2017 de regionale doelstelling bijgesteld tot 600 plaatsingen. Op 8 mei 2017 werd bekend dat deze doelstelling is gehaald. Omdat in de begroting niet meer ruimte was dan deze 600 plekken, konden er vanaf dat moment geen inwoners meer instromen op een participatieplek bij één van de leerwerkbedrijven in de regio.

- *Doorontwikkeling participatieplekken*: in het derde kwartaal van 2017 heeft de SDD een maatschappelijke-kosten-baten-analyse (MKBA) van de participatieplekken uitgevoerd. Eerder is een MKBA uitgevoerd in 2016. Naar aanleiding daarvan zijn regionaal in 2017 maatregelen in de organisatie en uitvoering doorgevoerd. De nieuwe MKBA moet uitwijzen in hoeverre die maatregelen effect hebben. Daarnaast is de SDD ook in gesprek met de zes gemeenten, de matchingsunits en de leerwerkbedrijven in de regio over de doorontwikkeling van de participatieplekken.

- *Daling participanten (lokaal)*: het bedrijf Visser Groen is medio 2017 overgenomen door een ander bedrijf en daarmee is een einde gekomen aan het aanbieden van participatieplekken. De participanten die daar actief waren zijn ondergebracht bij andere leerwerkbedrijven. Daarnaast zijn er enkele participanten bij

Ambachtse Bedrijven overgeplaatst naar Wmo-dagbesteding. Dit in het kader van de transformatie Normaliseren Wonen en Dagbesteding in Beschermd Wonen.

Sociaal wijkteam

- In 2017 vond de evaluatie van het Sociaal Wijkteam plaats. Hieruit bleek de evaluatie is gebleken dat het Sociaal Wijkteam na twee jaar functioneren een centrale rol heeft ingenomen in de ondersteuning van inwoners van 23 jaar en ouder van Hendrik-Ido-Ambacht. Uit een benchmark en een cliënttevredenheidsonderzoek bleek dat het Sociaal Wijkteam goed scoort ten opzichte van vergelijkbare teams in de regio Rijnmond. Ook bleek dat cliënten het ondersteuningsaanbod positief weten te waarderen. Aandachtspunten die uit de evaluatie naar voren kwamen waren: werkdruk, communicatie, netwerkontwikkeling, aandacht voor dementie en aandacht voor preventie. Voor deze zaken zijn tot eind 2018 extra middelen beschikbaar gesteld. Met deze middelen zijn de formatie Algemeen Maatschappelijk Werk en voor GGZ-ondersteuning tijdelijk uitgebreid. Daarnaast heeft extra inzet op dementie plaatsgevonden via een aandachtfunctionaris dementie en is een aanzet gemaakt voor de ontwikkeling van preventief aanbod. Daarnaast vond een verbetering van de huisvestingssituatie van het Sociaal Wijkteam plaats door in het gemeentehuis stiltewerkplekken voor het personeel van het SWT te realiseren.

Voor het verbeteren van de dienstverlening aan cliënten en het beheersbaar houden van de werkdruk is eind 2017 gestart met een digitale meldingenmodule.

Tot slot is het Sociaal Wijkteam vanaf het tweede kwartaal van 2017 ingezet voor de ondersteuning van statushouders.

Volksgesondheid

- Op basis van vraag en behoefte vanuit het Sociaal Wijkteam en het Jongerenwerk voerden we in 2017 concrete acties uit om de gezondheid van met name kwetsbare jongeren en ouderen te bevorderen. Interventies op het gebied van alcoholpreventie met het jongerenwerk en sportverenigingen, de uitwerking van de resultaten van het mystery-onderzoek bij alcoholverstrekkers, het bevorderen van een rookvrije generatie, cursussen en/of trainingen die de weerbaarheid van jeugd bevorderen, valpreventie, beweegactiviteiten en gezondheidsadviezen door een diëtist op de gezondheidsdag voor ouderen, gezonde school activiteiten, gezonde leefstijl bevorderen bij jongeren en ouderen, voorlichtingsactiviteiten over dementie en voorlichting voor kwetsbare zwangeren. Dit stemt overeen met de lokale paragraaf die hoort bij de Regionale Gezondheidsnota 2016-2019.

Om de gezondheid van met kwetsbare jongeren en ouderen te bevorderen zijn in 2017 concrete acties uitgevoerd op basis van vraag en behoefte vanuit het Sociaal Wijkteam en het Jongerenwerk. Interventies op het gebied van alcoholpreventie met het jongerenwerk en sportverenigingen, uitwerking van de resultaten van het mystery-onderzoek bij alcoholverstrekkers, rookvrije generatie bevorderen, cursussen en/of trainingen die de weerbaarheid van jeugd bevorderen, valpreventie, beweegactiviteiten en gezondheidsadviezen door een diëtist op de gezondheidsdag voor ouderen, gezonde school activiteiten, gezonde leefstijl bevorderen bij jongeren en ouderen, voorlichtingsactiviteiten over dementie en voor kwetsbare zwangeren. Dit is in overeenstemming met de lokale paragraaf die hoort bij de Regionale Gezondheidsnota 2016-2019.

Vrijwillige inzet

- Als gemeente ondersteunen en maken we in praktische zin initiatieven en/of ideeën van vrijwilligersorganisaties mogelijk. Zo zijn we in samenwerking met Ambacht Samen en weekblad De Brug in juni 2017 een maandelijkse vrijwilligersrubriek gestart. Het is bedoeld om waardering uit te spreken richting vrijwilligers en het biedt vrijwilligersorganisaties de mogelijkheid om vrijwilligersvacatures onder de aandacht te brengen. Daarnaast is in 2017 een deel van het budget voor vrijwilligersondersteuning ingezet voor de vrijwilligersactiviteiten rondom de integratie van statushouders in Hendrik-Ido-Ambacht.

Waardering mantelzorgers

- Ook in 2017 heeft de gemeente uitvoering gegeven aan de beleidsnota 'waarderen en ondersteunen mantelzorgers 2016-2018'. Op basis van die nota is in 2017 op verschillende manier ondersteuning geboden aan mantelzorgers (respijtzorg). De gemeente bood in samenwerking met zorgaanbieders Syndion en De Blijde Borgh de volgende voorzieningen aan: logeervervoorziening voor jongeren (Syndion), indicatieloze dagbesteding en een logeervervoorziening (De Blijde Borgh). In 2017 is zowel aan De Blijde Borgh en MEE Drechtsteden een incidentele subsidie verleend. De vraag naar respijtzorgvoorzieningen was in beide gevallen groter dan geboden kon worden op basis van de reguliere subsidie die wij als gemeente verlenen. Naast ondersteuning hebben we in 2017 waardering uitgesproken naar mantelzorgers door het mantelzorgcompliment, een AmbachtPas met een saldo van 100,-. In 2017 werd het compliment door een record aantal mantelzorgers aangevraagd (bijna 500x). Dit heeft ook uitwerking op het budget. Waar in 2015 en 2016 nog sprake was van onderbesteding, is in 2017 voor het eerst het volledige budget voor ondersteuning en waardering mantelzorgers besteed.

Zwembad

- De realisatie van een nieuw zwembad is één van de prioriteiten van ons college. In 2015 hebben wij gesprekken gevoerd met de stichting CAI-fonds over de toekomst van zwembad De Louwert en een mogelijke financiële bijdrage van het CAI-fonds daarin. Dankzij de financiële bijdrage van het CAI-fonds hebben we in 2016 een start kunnen maken met de realisatie van een nieuw te bouwen binnenzwembad en de renovatie van het buitenbad. In 2016 zijn de kaders hiervoor door de raad vastgesteld. In 2017 zijn de bouw en renovatie van het buitenbad en de exploitatie van het zwembad gegund. Het bestemmingsplan is vastgesteld. De raad heeft het benodigde krediet toegekend en samen met de exploitant en bouwer is een start gemaakt met het ontwerp.

Verbonden partijen - ontwikkelingen*Dienst Gezondheid en Jeugd*

- De Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) is voor 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de gemeentelijke basisvoorziening voor publieke gezondheid. Ook borgt de dienst voor deze gemeenten het recht op onderwijs en treedt het op bij rampen en crises, wanneer de publieke gezondheid wordt bedreigd. De activiteiten van DG&J hebben tot doel sociaaleconomische gezondheidsverschillen te verkleinen en ontwikkelingskansen van onze inwoners te vergroten. De taken die DG&J uitvoert, zijn vertaald naar zes programma's waaronder Publieke Gezondheid, Maatschappelijke Zorg en Jeugdgezondheidszorg.

Organisatieontwikkeling

Het Algemeen Bestuur (AB) heeft medio 2017 besloten Veilig Thuis ZHZ als een zelfstandig cluster onder te brengen in de Dienst Gezondheid & Jeugd. Daarmee komt een einde aan de tijdelijke projectorganisatie, die vanaf 2015 gezamenlijk met Jeugdbescherming West werd gevormd. In de tweede helft van 2017 zijn diverse acties in gang gezet om het nieuwe cluster Veilig Thuis per 1 januari 2018 operationeel te hebben. Zo is een organisatieplan opgesteld, is de Gemeenschappelijke Regeling aangepast en de begroting 2018 gewijzigd. In de eerste helft van dit jaar is ook het onderzoek naar de optimale positionering van de Regionale Ambulance Voorziening (RAV) afgerond. Op basis van dat onderzoek heeft het AB besloten een coöperatieve vereniging op te richten met twee ziekenhuizen, namelijk het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis. In augustus is hiervoor een intentieovereenkomst ondertekend. De deelname in de coöperatie is eind 2017 voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden. De samenvoeging van de meldkamers van Rijnmond en Zuid Holland Zuid is in 2017 nog niet gerealiseerd. De belangrijkste oorzaak hiervoor ligt bij de complexe implementatie met het nieuwe C2000 communicatiesysteem.

Financieel

Bij de primaire begroting 2017 ging DG&J uit van een positief resultaat van € 262.000. In die begroting was echter nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de stijging van de pensioenpremies. Ook is per januari 2017 de cao gemeentebestuurders 2016-2017 ingegaan, waardoor de salarislasten zijn toegenomen. De dienst heeft een aantal maatregelen genomen om deze tegenvallers te compenseren, zodat DG&J dit boekjaar toch binnen de begroting sluit.

Governance

Het Algemeen Bestuur heeft in de eerste helft van dit jaar ingestemd met een plan van aanpak om de governance te verbeteren. 'Governance' is een breed begrip waarachter vraagstukken schuil gaan op het gebied van de bestuurlijke- en ambtelijke structuur van de organisatie en de manier van sturing. Doel van dit plan voor dit traject is het vertrouwen in DG&J en de samenwerking te versterken. In het afgelopen jaar is in het Algemeen Bestuur vooral de discussie gevoerd over de visie op de inhoudelijk belangrijke thema's. Daarnaast zijn aangepaste regels aan het bestuur voorgelegd en geïmplementeerd, zoals het Reglement van orde voor het dagelijks bestuur en het Delegatiebesluit.

Uitvoering decentralisaties Wmo en Jeugd: transformatie en financiën

- De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) en de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) voeren sinds 1 januari 2015 voor Hendrik-Ido-Ambacht een deel van de Jeugd- en Wmo-taken uit. Bij de voorbereidingen op de decentralisaties was de aanname dat met transformatie en innovatie de instroom in zware zorg zou verminderen, en daarmee de afname van de rijksmiddelen zou worden opgevangen.

Jeugdhulp

In plaats van een afname of stabilisatie van het aantal cliënten in de jeugdhulp, zien we in 2017 een stijging van de zorgvraag. In de eerste maanden van het jaar werd al vroeg duidelijk dat het budget voor jeugdhulp ook dit jaar ontoereikend zou zijn. In maart waren al 16 cliëntenstops ingesteld vanwege het bereiken van het budgetplafond. Om in 2017 de continuïteit van de jeugdhulp te waarborgen heeft het Algemeen Bestuur (AB) in 2017 eenmalig € 5,4 miljoen extra beschikbaar gesteld voor de regionale zorgmarkt. Dit wordt gedekt vanuit een extra financiële bijdrage van de 17 gemeenten. Hiervoor is een begrotingswijziging opgesteld die voor een zienswijze aan de gemeenteraden is voorgelegd. Voor Hendrik-Ido-Ambacht betekent dit in 2017 een extra last van € 280.583.

De Serviceorganisatie heeft in de tweede helft van 2017, in opdracht van het AB, een Meerjarenperspectief 2018-2021 opgesteld met daaraan een realistische begroting gekoppeld. Het meerjarenperspectief stippelt een koers uit die ertoe moeten leiden dat de jeugdhulp in onze regio transformeert en in een aantal jaren binnen de financiële kaders van de rijksbijdrage komt. Uitgangspunt in het Meerjarenperspectief is een verschuiving naar de 'voorkant': voor de individuele gemeenten ontstaan zo meer sturingsmogelijkheden. Inzet is om in 2022 uit te komen met de middelen die het Rijk beschikbaar stelt. De interventies liggen op drie niveaus, te weten het preventieve voorveld, de toegang tot de specialistische jeugdhulp en de regionale zorgmarkt. Deze interventies hebben een sterke onderlinge relatie; een integrale benadering is dus van belang.

Wmo

Ook in 2017 heeft de SDD veel aandacht besteed aan een verdere transformatie van de Wmo. Primaire insteek bij deze transformatie is kwaliteitsverbetering en keuzevrijheid voor de klant. Belangrijk uitgangspunt bij de transformatie van de Wmo is dat de cliëntervaringen niet verslechteren. Uit onderzoek blijkt dat cliënten van de Wmo nog steeds voornamelijk positief zijn. Een van de producten waar aan gewerkt werd, is de dagbesteding. Samen met de zorgaanbieders zijn twee nieuwe varianten ontwikkeld: belevingsgericht intensief en arbeidsmatig intensief. Voor beschermd wonen wordt de transformatie (per juli 2017) onder verantwoordelijkheid van centrumgemeente Dordrecht ingevoerd.

De ontwikkeling van Wmo maatwerkvoorzieningen blijft moeilijk te duiden. Het aantal personen dat gebruik maakt van individuele begeleiding en dagbesteding blijft vanaf medio 2016 stijgen. Het aantal personen dat gebruik maakt van huishoudelijke ondersteuning lijkt te stabiliseren. In de eerste helft van 2017 heeft de SDD de Wmo geëvalueerd.

Daarbij is onder andere gekeken naar de redenen van de bestandsontwikkeling huishoudelijke ondersteuning, individuele begeleiding en dagbesteding. Ook zijn de effecten van de eerder genomen maatregelen met betrekking tot de eigen bijdragen onderzocht.

In 2015 en 2016 kenden we financiële overschotten op de Wmo. In 2017 zien we echter dat het Wmo budget onder druk staat. Bij de meicirculaire 2017 werd duidelijk dat de middelen die vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, voor 2017 en komende jaren enigszins stijgen. Voor 2017 heeft dit, naast de loon- en prijscompensatie, onder andere te maken met het onderbrengen van huishoudelijke ondersteuning voor Wlz cliënten naar de Wet Langdurige Zorg (Wlz).

Indicatoren

Welzijn

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2015)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Oordeel inwoners over voorziening				
Gezondheidsvoorzieningen	79%	79%	Stijging	OCD
Welzijnsvoorzieningen	58%	54%	Stijging	OCD

Educatie

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Verzuim en schoolverlaters				
Absoluut verzuim <i>Per 1.000 leerlingen</i>	0.39	0	Gelijk	DUO
Relatief verzuim <i>Per 1.000 leerlingen</i>	16.18	15.66	Gelijk	DUO
Percentage vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	1.8% (2013)	1.4% (2014)	Daling	DUO
Sportdeelname				
Percentage sporters	55% (2014)	54% (2015)	Stijging	OCD

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2015)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0- waarde	Bron
Oordeel inwoners over voorziening				
Onderwijs in het algemeen	80%	70%	Stijging	OCD
Culturele voorziening	55%	53%	Gelijk	OCD
Sportvoorziening	80%	83%	Stijging	OCD

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x € 1.000

Sociaal, Welzijn en Educatie	Primitieve begroting			Begroting t/m raad december			Werkelijk			Resultaat
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo W-B
Onderwijshuisvesting	1.315	27-	1.288	1.320	18-	1.302	1.279	23-	1.256	46-
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.044	26-	1.017	1.166	114-	1.052	1.143	93-	1.050	2-
Sportbeleid en activering	998	502-	496	991	501-	490	981	500-	481	9-
Sportaccommodaties	1.154	61-	1.092	2.007	61-	1.945	1.144	62-	1.082	863-
Cultuurpresentatie,-productie en-participatie	1.144	603-	541	951	984-	33-	932	984-	52-	19-
Media	528	-	528	528	-	528	523	-	523	4-
(openlucht-)recreatie	508	-	508	523	-	523	503	4-	499	24-
Samenkracht en burgerparticipatie	1.403	48-	1.355	1.724	48-	1.676	1.690	101-	1.589	87-
Wijkteams	1.474	-	1.474	1.582	58-	1.524	1.514	58-	1.456	68-
Inkomensregelingen	5.205	3.827-	1.378	5.666	3.934-	1.732	5.772	3.977-	1.795	63
Begeleide participatie	1.104	-	1.104	1.143	-	1.143	1.158	-	1.158	15
Arbeidsparticipatie	497	-	497	515	-	515	454	-	454	61-
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	563	-	563	429	-	429	292	-	292	137-
Maatwerkdienstverlening 18+	2.888	-	2.888	2.986	-	2.986	2.947	-	2.947	39-
Maatwerkdienstverlening 18-	3.710	-	3.710	4.184	-	4.184	4.022	-	4.022	162-
Geëscaleerde zorg 18+	49	-	49	213-	-	213-	600-	-	600-	387-
Geëscaleerde zorg 18-	757	-	757	843	-	843	785	-	785	58-
Volksgesondheid	1.392	-	1.392	1.314	-	1.314	1.359	-	1.359	45
Totaal	25.732	5.094-	20.638	27.658	5.718-	21.940	25.898	5.803-	20.095	1.845-

Specificatie begrotingswijzigingen t/m raad december

- Winternota 2016	50
- Nieuwbouw de Louwert	842
- Overig	72
- Kadernota 2018	232
- Winternota 2017	106

Saldo begrotingswijzigingen**1.302**

Begrotingsrechtmatigheid P1 akkoord ?

Ja

Uitsplitsing van het eindresultaat naar lasten en baten (op basis van gewijzigde begroting)

Lasten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Onderwijshuisvesting	1.320	1.279	41-
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.166	1.143	23-
Sportbeleid en activering	991	981	10-
Sportaccommodaties	2.007	1.144	863-
Cultuurpresentatie,-productie en-participatie	951	932	19-
Media	528	523	5-
(openlucht-)recreatie	523	503	20-
Samenkracht en burgerparticipatie	1.724	1.690	34-
Wijkteams	1.582	1.514	68-
Inkomensregelingen	5.666	5.772	106
Begeleide participatie	1.143	1.158	15
Arbeidsparticipatie	515	454	61-
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	429	292	137-
Maatwerkdienstverlening 18+	2.986	2.947	39-
Maatwerkdienstverlening 18-	4.184	4.022	162-
Geëscaleerde zorg 18+	213-	600-	387-
Geëscaleerde zorg 18-	843	785	58-
Volksgesondheid	1.314	1.359	45
Totaal	27.658	25.898	1.760-

Baten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Onderwijshuisvesting	18-	23-	5-
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	114-	93-	21
Sportbeleid en activering	501-	500-	1
Sportaccommodaties	61-	62-	1-
Cultuurpresentatie,-productie en-participatie	984-	984-	0-
(openlucht-)recreatie	-	4-	4-
Samenkracht en burgerparticipatie	48-	101-	53-
Wijkteams	58-	58-	0
Inkomensregelingen	3.934-	3.977-	43-
Totaal	5.718-	5.803-	85-

Lasten**Sportaccommodaties**

Omdat het zwembad op 31 december 2017 nog niet buiten gebruik is gesteld, is de boekwaarde van het huidige binnenzwembad van € 841.901 nog niet afgeboekt van de reserve boekwaarde zwembad De Louwert.

Wijkteams

De kosten van knelpunten in de jeugdhulp waren in 2017 € 43.000 lager dan geraamd.

Maatwerkdienstverlening 18-

In 2017 is met het raadsbesluit van 4 september 2017 eenmalig € 93.500 uit de reserve sociaal domein beschikbaar gesteld ter versterking van de lokale jeugdhulp in 2017 en verder. Van dit bedrag is in 2017 € 8.000 uitgegeven.

Van de middelen die zijn ontvangen voor armoedebestrijding van kinderen is € 90.000 niet benut in 2017. Doordat deze middelen worden toegevoegd aan de reserve sociaal domein blijven deze middelen beschikbaar voor lokale initiatieven die bijdragen aan armoedebestrijding. De mutatie (toevoeging) op de reserve staat verantwoord bij programma 4, taakveld Mutaties reserves.

Geëscaleerde zorg 18+

Over 2017 is een (voorlopige) afrekening ontvangen voor uitvoering beschermd wonen en opvang. In totaal is € 602.000 terug te ontvangen (Dordrecht is centrumgemeente), waarvan bij de Winternota 2017 al € 200.000 als voordeel was ingeboekt. Met het raadsbesluit van 1 juni 2017 is een bedrag van € 42.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein voor de gedeeltelijke dekking van kosten van de evaluatie Sociaal Wijkteam in 2018. Per saldo een voordeel op beschermd wonen en opvang van € 360.000.

Baten**Samenkracht en burgerparticipatie**

De vergoedingen die zijn ontvangen vanuit het COA voor statushouders zijn € 55.000 hoger dan geraamd die zijn ontvangen vanuit het COA.

De budgetten van de Sociale Dienst Drechtsteden (taakveld 6.3 inkomensregelingen, 6.4 begeleide participatie, 6.5 arbeidsparticipatie, 6.6 maatwerkvoorzieningen (WMO) en 6.71 maatwerkdienstverlening 18+) hangen samen met de beschikbare budgetten die gemeenten vanuit het Rijk krijgen. Onderstaand een verantwoording van de budgetten 2017.

Er zijn in de afgelopen jaren diverse wisselingen geweest in de financieringsafspraken met de SDD; hieronder is in een tabel weergegeven welke financieringsafspraken nu gelden:

Budget	Financieringsafpraak
Participatiebudget	Eén-op-één doorbetaling van de ontvangen middelen van het Rijk. De financiële bijdrage ten behoeve van het Participatiebudget is conform de financieringsystematiek op basis van solidariteit naar rato inleg van de deelnemende gemeenten.

WSW	Eén-op-één doorbetaling van de ontvangen middelen van het Rijk. Deze budgetten worden doorbetaald aan de bedrijven waar de WSW'er in dienst is. De meeste WSW'ers zijn in dienst van Drechtwerk. Eventueel een lager tekort van Drechtwerk ontvangen we via Drechtwerk en staat los van de SDD. Deze bijdrage kan wijzigen door het aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen en als gevolg van verhuisbewegingen van personeel uit buitengemeenten.
Kinderopvang	Gedekt vanuit het participatiebudget en valt onder het minimabeleid. Voor het onderdeel kinderopvang geldt de afrekeningssystematiek op basis van voor- en nacalculatie.
Maatwerkvoorziening inkomenssteun CZG	Gedekt vanuit Wtcg/CER budget en ondergebracht bij Minimabeleid. Afspraak is dat er bij een overschot geen reserve wordt gevormd maar dat dit op basis van solidariteit, naar rato van inleg, wordt uitgekeerd aan de gemeenten.
Inkomensondersteuning	Afspraak 'samen trap op, samen trap af' is hier van toepassing. Tekorten en overschotten worden verdeeld op basis van de hiervoor vastgestelde verdeelsleutel (op basis van voortschrijdend klantenaantal WWB van de afgelopen 5 jaar). De eerste opvang van tekorten of overschotten gaat binnen de kaders van de gemaakte afspraken betreffende de programmareserve Inkomensondersteuning.
Impuls Statushouders	De financiële bijdrage gemeenten ten behoeve van Impuls Statushouders is conform de financieringssystematiek op basis van de gerealiseerde taakstelling.
BBZ	Het budgetdeel vanuit het Rijk wordt aan de SDD betaald. Het declaratiedeel (op basis van gebruik gedeclareerd bij het Rijk) wordt achteraf bij het Rijk aangevraagd. De BBZ is opgenomen onder het onderdeel Inkomensondersteuning.
Minimabeleid	Voor het regulier minimabeleid geldt de afspraak 'samen trap op, samen trap af'. Tekorten en overschotten worden verdeeld op basis van de hiervoor vastgestelde verdeelsleutel (op basis van voortschrijdend klantenaantal WWB van de afgelopen 5 jaar).
Wmo Huishoudelijke ondersteuning	Financiering op basis van nacalculatie, er wordt dus betaald op basis van gebruik.
Wmo Hulpmiddelen, incl. Drechthopper	Financiering op basis van nacalculatie, er wordt dus betaald op basis van gebruik.
Wmo Begeleiding en Kortdurend verblijf	De financiële bijdrage gemeenten is conform de financieringssystematiek op basis van solidariteit naar rato inleg van de deelnemende gemeenten.
Budgetadvies en schuldbemiddeling	Financiering op basis van nacalculatie, er wordt dus betaald op basis van gebruik.

De Sociale Dienst Drechtsteden heeft in totaal een voordeel behaald. In de tweede programmaverantwoording (Burap 2) zijn verschillende budgetten aangepast. Zo gaf de inkomensondersteuning een lager tekort van € 71.000. Voordelen waren er onder andere op WMO huishoudelijke hulp (€96.000). Tegelijkertijd was er een nadeel op het Minimabeleid van € 26.000. Deze aanpassingen zijn niet in de begroting van Hendrik-Ido-Ambacht verwerkt. Ten opzichte van de tweede programmaverantwoording zijn in de jaarrekening 2017 de volgende resultaten te melden:

Participatiebudget: € 35.236 voordeel

Per saldo is er in 2017 een overschot op het participatiebudget. Detacheringen Sw en de subsidie Begeleid Werken zijn onderdeel van dit budget. De lasten participatie bestaan uit uitgaven voor re-integratie en Wsw die door de SDD worden ingezet. Volgens bestaand beleid wordt re-integratie alleen ingezet als er zicht is op (gesubsidieerd) werk. Het positieve saldo komt conform financieringsafspraken ten gunste van de gemeenten.

WSW: € 351 voordeel

Feitelijk betreft het hier het doorgeven van rijksmiddelen aan Drechtwerk waardoor de gerealiseerde lasten en baten WSW altijd aan elkaar gelijk zijn. Gedurende 2017 is via de maandelijkse liquiditeit € 927.000 ontvangen. Het definitieve budget bedroeg € 841.178, exclusief € 85.471 voor de subsidie Begeleid Werken. Vanwege afronding hebben wij € 351 te veel bijgedragen.

Inkomensondersteuning: € 47.976 nadeel

Het totale negatieve (jaar)resultaat van dit programma bedraagt bij de SDD € 9,7 miljoen. Dit nadeel is onder andere te verklaren door een stijging van het aantal loonkosten subsidies en de nieuwe verdeelsystematiek. Naar aanleiding van het nadere voorlopige budget 2017 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben wij € 3.962.000 aan de SDD bijgedragen. Het definitieve budget echter bedraagt € 4.002.432 (incl de Vangnetuitkering 2016). Bovendien is het geprognosticeerde tekort van € 367.000 via de liquiditeit opgehaald terwijl het daadwerkelijke tekort € 374.544 bedraagt. Per saldo hebben we nu een nadeel van € 47.976.

Impuls statushouders: € 40.037 voordeel

Er is in totaal € 0,59 miljoen minder uitgegeven aan het project Impuls statushouders dan begroot. De voornaamste reden is dat de startmodule goedkoper is uitgevoerd door deze zelf te organiseren. Daarnaast is op de menukaart minder uitgegeven dan begroot. Ondanks deze lagere kosten is de doelstelling op de menukaarten ruim behaald. De trajecten zijn aanzienlijk goedkoper uitgevallen dan vooraf geprognosticeerd. Voor ons resulteert dit in een voordeel van € 40.037 dit bedrag is gestort in de reserve 'lokale demografische groei'.

BBZ : € 188 nadeel

In bepaalde gevallen kunnen zelfstandigen een beroep doen op het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). Het budgetdeel van de BBZ is neutraal uitgevallen. Voor het budgetdeel resteert per saldo een nadeel van € 188.

Regulier minimabeleid : € 7.242 voordeel

Voor het reguliere minimabeleid komt de SDD uit op een voordelig resultaat. Er was sprake van hogere lasten voor bewindvoering. De groei van bewindvoering bedraagt ten opzichte van 2016 40%, dit wijkt niet af van het landelijk beeld en is nauwelijks te beïnvloeden. Er waren lagere uitgaven op periodieke bijzondere bijstand en de budgetten van het preventief budgetbeheer zijn niet volledig benut. Het positieve jaarresultaat wordt met het vastgestelde financieringssysteem van "samen trap op, samen trap af" verrekend.

Kinderopvang: € 1.978 Voordeel

Landelijk blijkt dat huishoudens met een lager inkomen beperkt gebruik maken van de formele kinderopvang. In lijn hiermee zien we dat in de Drechtsteden een beperkt beroep wordt gedaan op de vergoedingsregeling voor de eigen bijdrage. De huidige regeling op dit moment geoptimaliseerd om het beleid aan te laten sluiten op de decentralisaties. Per saldo hebben we een positief resultaat van € 1.978.

Maatwerkvoorziening inkomenssteun chronisch zieken en gehandicapten : € 5.008 voordeel

Ter compensatie van de afschaffing van de landelijke Wtgc/ CER middelen, komen chronisch zieken en gehandicapten in aanmerking voor bijzondere bijstand voor indirecte onverzekerde medische kosten. Het aantal verstrekkingen is min of meer gelijk aan vorig jaar. Het positieve (jaar)resultaat wordt via het vastgestelde financieringssysteem van voor- en nacalculatie verrekend, waarbij rekening wordt gehouden met de afgesproken solidariteit naar rato van de inleg.

Huishoudelijke Ondersteuning: € 46.203 nadeel

De dalende trend van het klantenbestand huishoudelijke ondersteuning is in 2017 afgevlakt. In het tweede halfjaar 2017 steeg het klantenbestand voor het eerst sinds jaren. Daarnaast was er sprake van lagere ontvangsten van het CAK door een stapeling van landelijke en regionale aanpassingen van het eigen bijdragebeleid. Door aanpassing van de parameters is sprake van een onbedoeld stapelingseffect van verlagingen op de eigen bijdrage. Met een besluit van de Drechttraad wordt het onbedoelde stappeffect met ingang van 2018 teruggedraaid. De verwachting is dat definitief een einde is gekomen aan de dalende trend van afgelopen jaren. In 2018 zullen de lasten stijgen door de groei van het klantenbestand en als gevolg van de nieuwe cao voor huishoudelijke hulpen.

Hulpmiddelen: € 50.904 nadeel

Het jaar 2017 heeft geleid tot een tekort op het programma Wmo Hulpmiddelen. Voor onze jaarrekening leidt dit tot een nadeel van € 50.904.

Begeleiding en Kortdurend Verblijf: € 12.149 nadeel

Het resultaat van de SDD op het onderdeel Begeleiding en Kortdurend Verblijf bedraagt circa € 0,2 miljoen positief. Dit is te verklaren door een incidenteel voordeel over 2016. Door de stijging van het klantenbestand is het beschikbare budget 2017 wel volledig besteed. De verwachting is dat de stijging in 2018 vooralsnog zal aanhouden. Het onderdeel Begeleiding en kortdurend verblijf sluit af met een negatief resultaat, voor onze jaarrekening leidt dit tot een nadeel € 12.149.

Budgetadvies en schuldhulpverlening : € 404 voordeel

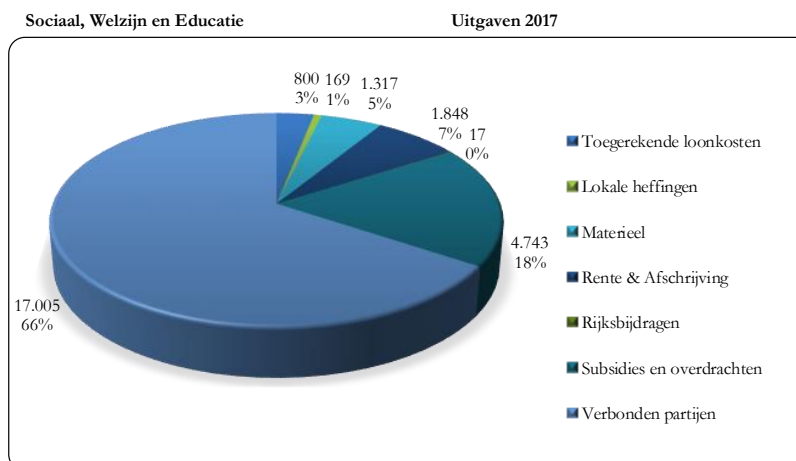
Het programma budgetadvies en schuldbemiddeling is begroot op € 50.000. In 2017 is er circa € 41.000 uitgegeven op het beschikbare budget. Gemaakte kosten hebben met name betrekking op bekendheid en doorontwikkeling van schuldhulpverlening in de Drechtsteden via onderzoek, externe audits, communicatie en kennisuitwisseling. Hierop is iets minder uitgegeven dan begroot, voor onze jaarrekening leidt dit tot een voordeel van € 404.

Apparaatskosten (inclusief uitvoeringskosten WMO): € 58.000 voordeel (na besluit Drechttraad)

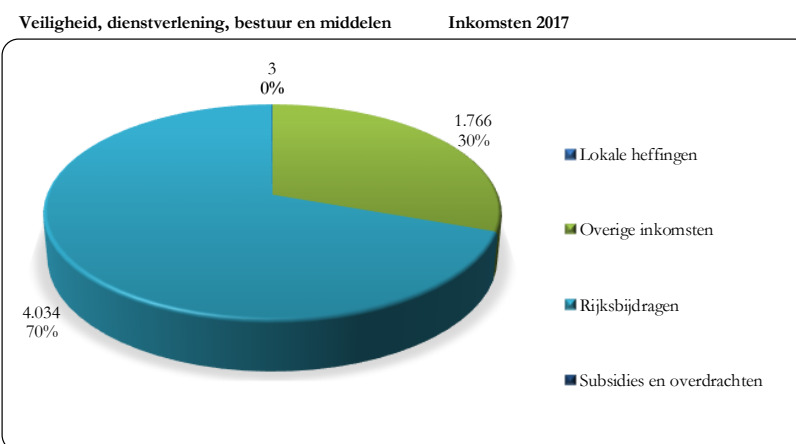
De apparaatslasten vallen lager uit dan begroot. Dit wordt vooral veroorzaakt omdat er minder ingehuurd hoefde te worden (€ 0,5 miljoen) dan vooraf voorzien. Er was vooral minder inhuur ('flexibele schil') nodig om de groei van de bijstand op te vangen. Verder is binnen de apparaatskosten sprake van vrijval binnen de voorziening frictiekosten (€ 0,2 miljoen), vertraagde uitvoering van innovatieprojecten (€ 0,2 miljoen) en diverse kleine andere apparaatskosten (€ 0,4 miljoen) die lager zijn uitgevallen zoals vrijval van salariskosten als gevolg van moeilijk in te vullen vacatures. Het voordelig resultaat van € 1,4 miljoen op de apparaatskosten is

onderdeel van een bestemmingsvoorstel waarover de Drechttraad nog een besluit moet nemen. Dit voordeel wordt dus in 2018 pas na een besluit van de Drechttraad verwerkt.

Categoriën	Totaal
Toegerekende loonkosten	800
Lokale heffingen	169
Materieel	1.317
Rente & Afschrijving	1.848
Rijksbijdragen	17
Subsidies en overdrachten	4.743
Verbonden partijen	17.005
Eindtotaal	25.898

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	
Overige inkomsten	1.766
Subsidies en overdrachten	3
Eindtotaal	5.803

Programma 2. Ruimtelijke ordening, economie en wonen

Hendrik-Ido-Ambacht is een gemeente met een dorps karakter en goede voorzieningen in een rustige woon- en leefomgeving in een stedelijke regio. Onze inwoners ervaren de gemeente als aangenaam om in te wonen. Om dit prettige woonklimaat ook voor de toekomst te behouden, is het van belang om de voorzieningen op peil te houden en te zorgen voor een goed en aantrekkelijk werkklimaat. Daarbij gaat het niet alleen om de mensen met wie we onze huidige gemeenschap vormen, maar ook om de mensen die de samenleving na ons voort moeten zetten. Daarom willen we op een duurzame manier met onze leefomgeving omgaan.

Actualiteiten

Ruimtelijke ontwikkeling

De ruimtelijke kwaliteit van onze gemeente is voor iedereen zichtbaar. Wij maken daarom bij ruimtelijke ontwikkelingen en bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte zorgvuldige en duurzame afwegingen in het belang van onze inwoners en bedrijven. De projecten uit de structuurvisie 'Waar de Waal stroomt' en het project De Volgerlanden leveren een belangrijke bijdrage aan onze doelstellingen en bepalen daarom voor een belangrijk deel de gemeentelijke agenda in deze collegeperiode. Naast deze projecten wordt tevens ruimte gecreëerd voor kwalitatieve initiatieven uit de samenleving.

In de Landschapstafel IJsselmonde worden op basis van coproductie en co-financiering particuliere initiatieven tot ontwikkeling gebracht op het gebied van landschap en recreatie. Belangrijkste vertrekpunt voor de Landschapstafel is de visie Deltapoort die in 2012 is opgesteld. Deze visie is vertaald in een uitvoeringsprogramma met concrete plannen om IJsselmonde aantrekkelijker, toegankelijker en bruikbaar te maken. In 2017 is onder andere het recreatief routenetwerk (wandelen en fietsten) uitgebreid. Een extern procesmanager begeleidt de processen van dit samenwerkingsverband en zorgt voor verbinding tussen de bestuurders en ambtenaren van de aangesloten gemeenten.

Wonen

In 2017 is de regionale woonvisie door de Drechttraad vastgesteld. Hierin worden uitgangspunten voor de regionale woningbouwprogrammering benoemd. We hebben een intensieve inhoudelijke bijdrage geleverd aan de woonvisie, om zo een goede basis te hebben voor de jaarlijkse prestatieafspraken met onze corporaties en een kader voor de Omgevingsvisie. De raad is op diverse momenten betrokken bij het opstellen van de regionale woonvisie; onder andere is een zienswijze afgegeven op de ontwerpvisie.

Met de invoering van de Woningwet is het maken van prestatieafspraken met corporaties en huurders een jaarlijkse cyclus geworden. De jaarlijkse lokale afspraken in PALT zijn geëvalueerd en bijgesteld voor 2017. De afspraken zijn door gemeenten, corporaties en huurdersraden getekend.

In de tweede helft van 2017 heeft de raad een bestemmingsplan ontvangen voor de realisatie van vier vrijstaande woningen aan de Onderdijk in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) .

Statushouders

Ons land kent sinds 2015 een sterk verhoogde asielinstroom. De huisvesting van statushouders is een grote opgave voor alle gemeenten. De verwachting was dat die verhoogde instroom niet geheel op te vangen was binnen de reguliere sociale woningvoorraad. Daarom heeft de raad in het eerste kwartaal 2017 ingestemd met het voorstel van het college om maximaal 10 woningen aan te kopen voor de huisvesting van statushouders.

In oktober hebben we de taakstelling voor 2016 en 2017 gerealiseerd. Concreet: in 2017 is de achterstand van 2016 (22 te huisvesten statushouders) en de taakstelling van 2017 (40 te huisvesten statushouders)

gerealiseerd. Alle personen zijn binnen het bestaande aanbod van sociale huurwoningen gehuisvest. Dit is te danken aan de enorme inzet van de drie woningcorporaties binnen onze gemeente, maar komt ook door de wijziging in de gezinssamenstellingen van de te huisvesten statushouders. In plaats van alleengaanden /alleenstaanden stromen er gezinnen in. Dat sluit beter aan bij het aanbod sociale huurwoningen binnen de gemeente. Het was daarom in 2017 niet nodig om woningen aan te kopen voor de tijdelijke huisvesting van statushouders. We blijven als gemeente onverminderd inzetten op het gebied van onderwijs, participatie en gezondheidsbevordering van statushouders.

Economie

Onze gemeente blijft de komende jaren nog groeien en daarom investeren we in het aantrekken van extra werkgelegenheid en het behoud van bestaande bedrijven. De ontwikkeling van het nieuwe bedrijvenpark Ambachtsezoom en de revitalisering van het bedrijventerrein Antoniapolder Plus zijn daarvoor van belang.

In het centrum van onze gemeente is gewerkt aan het versterken van winkelcentrum De Schoof. Vanwege het ontbreken van maatschappelijk draagvlak voor de uitbreiding van het winkelcentrum en voor het maken van een 'knip' in de graaf Willemlaan, besloot het college in augustus het project te stoppen. Volgens de vraag van de gemeenteraad is alvast gestart met de voorbereidingen voor het opstellen van de nieuwe detailhandelsvisie. De feitelijke uitwerking van deze nieuwe visie is aan het volgende college.

De uitvoering van het actieplan lokale economie is in samenwerking met de ondernemers verder opgepakt.

Duurzaamheid

Zoals afgesproken maken wij bij ruimtelijke ontwikkelingen en bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte zorgvuldige en duurzame afwegingen in het belang van onze inwoners en bedrijven. Duurzaamheid is onderdeel van ons handelen.

Voor wat betreft het onderdeel energie hebben we in 2017 meervoudig lokaal samengewerkt aan de Energiestrategie Drechtsteden. In december 2017 is dit document vastgesteld door de Drechttraad. De Energiestrategie leidt tot een samenwerkingsagenda met ambities, doelen en aanpak om in samenwerking met partners, bedrijven en inwoners te komen tot een energie neutrale regio in 2050. Dit geeft kansen voor bijvoorbeeld werkgelegenheid, leefbaarheid en veiligheid. Eind 2017 is een start gemaakt met het opstellen van een Samenwerkingsagenda, waarin iedere deelnemer vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid, aangeeft welke bijdrage ('bod') die wenst te leveren.

Het actieplan Duurzaamheid is in juni 2015 vastgesteld door de raad. Direct daarna is gestart met de uitvoering. Een tweede evaluatie van het actieplan Duurzaamheid is besproken met de raad.

Omgevingswet

- Op 1 januari 2021 wordt de Omgevingswet van kracht. Hiermee worden 26 wetten gebundeld in één overkoepelende wet voor de fysieke leefomgeving. De wet vervangt daarmee alle wet- en regelgeving voor wonen, ruimte, infrastructuur en water. Het belangrijkste doel is om de lokale overheid meer ruimte te bieden en het voor initiatiefnemers, zoals professionele ontwikkelaars en inwoners, eenvoudiger te maken om initiatieven te realiseren. Met deze wet wil het Rijk een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit bereiken en in stand te houden.

We zijn gestart met de implementatie van de Omgevingswet in Hendrik-Ido-Ambacht. In 2017 is gewerkt aan een document waarin keuzes worden vastgelegd die richting geven aan de verdere implementatie van

de wet. Raad, college, MT en medewerkers werden hierbij betrokken. Zij leverden hun input via werkateliers en andere bijeenkomsten.

Acties

Actualisatie Structuurvisie

- De inwerkingtreding van de Omgevingswet is uitgesteld, in ieder geval tot 1 januari 2021. Deze nieuwe wet raakt alle aspecten die te maken hebben met de fysieke leefomgeving van onze gemeente. Wij hebben er daarom voor gekozen om de structuurvisie niet te actualiseren, maar vooruitlopend op deze wet een omgevingsvisie op te stellen. Naast het actualiseren en verbinden van gemeentelijk beleid door de vertaling in een omgevingsvisie is ook de implementatie van de Omgevingswet in de gemeentelijke organisatie van belang. Over de voortgang wordt bij actualiteiten programma 2 verslag gedaan.

Project bedrijventerrein Antoniapolder Plus

- Het bedrijventerrein Antoniapolder Plus wordt op basis van de vastgestelde stedenbouwkundige visie verder ontwikkeld. Het bedrijventerrein levert een belangrijke bijdrage in het aantrekken van extra werkgelegenheid om het werkklimaat in onze gemeente op peil te houden. Voor het gebied Noordoevers worden de mogelijkheden bekeken om gronden in te zetten voor de versterking van het 'Maritiem Cluster Drechtsteden'.

De Teunis Stooplaan (de verlening van de Antoniuslaan) is in 2017 in gebruik genomen. Deze weg heeft in de eerste plaats een duidelijke verbetering van de verkeersafwikkeling op het bedrijventerrein tot gevolg en dat is in het belang van de gevestigde bedrijven. In de tweede plaats versterkt de verlenging van de Antoniuslaan de verbinding met de waterbushalte aanzienlijk. Het gebruik van de waterbushalte is daarmee aantrekkelijker voor onze inwoners.

Project bouw scholen Kruiswiel

- De plannen voor de onderwijshuisvesting worden in fases gerealiseerd. Kernpunt in fase 1 is de bouw van nieuwe scholen in de wijk Kruiswiel. Aan de Jan Wissenslaan 5 is een nieuwe school gerealiseerd door PTT. De raad besloot op 4 december 2017 (op verzoek van de VVOGG) het bouwheerschap over te nemen voor de realisatie van een nieuwe school op de locatie van het voormalige jeugdspaark. In diezelfde vergadering is besloten de clustergedachte voor scholenbouw in Kruiswiel op de locatie van het voormalige jeugdspaark los te laten. Ook heeft de raad kredieten beschikbaar gesteld voor die nieuwe school voor de VVOGG en voor de bouw van een nieuwe school door SOPHIA (De Dukdalf).

Project Jeugdspaark

- De bouw van het nieuwe jeugdspaark in Sandelingen-Ambacht is voltooid. Het bestuur van het jeugdspaark neemt het nieuwe park in fases in gebruik.

Project ontwikkelen bedrijventerrein Ambachtsezoom

- "Ambachtsezoom: waar mensen zaken doen"

In november 2017 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State een hoorzitting gehouden over het vastgestelde bestemmingsplan Ambachtsezoom en over het besluit tot vaststelling van een Hogere Grenswaarde in de zin van de Wet geluidhinder.

Project versterking winkelcentrum De Schoof

- Burgemeester en wethouders besloten op 22 augustus 2017 de procedure stop te zetten voor het bestemmingsplan zoals dat was ingediend door ontwikkelaar Ten Brinke. Het maatschappelijk draagvlak voor het plan ontbrak en de financieel-economische uitvoerbaarheid was onvoldoende aangetoond.

Project Warboutsland

- Op de locatie Warboutsland (het voormalige 1-2-3 koopcentrum) zijn alle 40 woningen in 2017 opgeleverd.

Project Zuidwende-Zuid

- Het kerkbestuur heeft - na het stopzetten van het project voor de realisatie van een nieuw kerkgebouw - de gemaakte gemeentelijke kosten vergoed.

De keuze over de hoofdlijnen van een nieuwe ruimtelijke invulling van het gebied Zuidwende-Zuid vindt plaats bij de vaststelling van de nieuwe gemeentelijke Omgevingsvisie.

Verbonden partijen - ontwikkelingen

Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid

- Door de aantrekkende economie heeft de OZHZ meer tijd dan geraamd besteed aan vergunningen, bodem- en geluidtaken. Ook voor de Geluidbelastingkaarten was meer tijd benodigd. Omdat we een deel binnen het budget hadden gereserveerd voor lokale prioriteiten, hebben we dit kunnen opvangen. De besteding van de voorschottaken is daarmee binnen het budget geëindigd, namelijk op 95%. De onderbesteding valt binnen de bandbreedte van 10%, waardoor het verschil wordt toegevoegd aan het budget van 2018.

Een uitgebreid inhoudelijk jaarverslag per gemeente volgt in de loop van 2018. Er zal daarnaast verslag worden gedaan van de RUN-taken (regionaal uitvoeringsniveau). Dit is het regio brede programma met een thema- of branchegerichte aanpak. De helft van het toezicht budget wordt hier door de deelnemers voor ingezet.

Los van de voorschottaken hebben we voor Ambachtsezoom een pilot voor de Omgevingswet gedraaid. In meerdere expertsessies hebben we met collega's vanuit diverse disciplines (bodem, lucht, ecologie, water) van o.a. de Omgevingsdienst het stedenbouwkundig plan geoptimaliseerd.

De overdracht van BRZO-bedrijven aan DCMR is realiteit geworden. Hierdoor is de milieutaak wellicht geprofessionaliseerd, maar is het lastiger om als gemeente invloed te hebben. Hier moeten we aandacht voor houden.

Indicatoren

Milieu

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Omvang huishoudelijk restafval <i>KG / inwoner</i>	251 (2014)	249 (2015)	Daling	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	0.8% (2014)	1.1% (2015)	Stijging	RWS

Economie

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Banen	438.1	434.6	Stijging	LISA
Vestigingen (van bedrijven) <i>Per 1.000 inwoners</i>	108.2 (2014)	onbekend	Stijging	LISA
Func tiemenging	41%	40.8%	Gelijk	LISA

Wonen

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Gemiddelde WOZ waarde	215	221	n.v.t.	CBS
Nieuw gebouwde woningen <i>Per 1.000 woningen</i>	7.4 (2014)	5.8 (2015)	Stijging	BAG
Demografische druk (15-64 jr)	58.1%	58.6%	Daling	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	675	678	Daling	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	797	799	Daling	COELO

Verklaring van geen bedenkingen

Er zijn 2 uitgebreide WABO-procedures geweest voor planologisch afwijken:

1. Tankstation Frankepad: met toepassing van VVGB (dus geen VVGB van raad); verleend en onherroepelijk in werking
2. Steigers aan de Waal: met toepassing van VVGB (dus geen VVGB van raad); verleend en onherroepelijk in werking

Wat heeft het gekost ?

Bedragen $\times \text{€ } 1.000$

Ruimtelijke ordening, economie, wonen	Primitieve begroting			Begroting t/m wijz. raad			Werkelijk			Resultaat
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo W-B
Taakveld										
Beheer overige gebouwen en gronden	124	213-	89-	345	430-	85-	313	395-	82-	3
Economische ontwikkeling	339	-	339	298	-	298	311	-	311	13
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.147	2.147-	-	1.859	1.859-	-	1.799	1.431-	368	368
Bedrijfsloket en -regelingen	35	48-	12-	76	48-	29	60	55-	5	24-
Cultureel erfgoed	12	-	12	12	-	12	5	-	5	7-
Milieubeheer	610	-	610	575	-	575	557	-	557	18-
Ruimtelijke Ordening	254	21-	233	234	21-	213	195	24-	171	42-
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	13.658	13.649-	8	17.687	15.305-	2.382	10.025	9.827-	198	2.184-
Wonen en bouwen	877	558-	319	923	558-	365	964	802-	162	202-
Totaal	18.055	16.636-	1.419	22.008	18.221-	3.787	14.230	12.536-	1.694	2.093-

Specificatie begrotingswijzigingen t/m raad december

- Financiële afwikkeling Perenlaantje	2.386
- Kadernota 2018	4-
- Winternota 2017	13-

Saldo begrotingswijzigingen	2.369
------------------------------------	--------------

Begrotingsrechtmatigheid P2 akkoord? Ja

Uitsplitsing van het eindresultaat naar lasten en baten (op basis van gewijzigde begroting)

Lasten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Beheer overige gebouwen en gronden	345	313	32-
Economische ontwikkeling	298	311	13
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.859	1.799	60-
Bedrijfsloket en -regelingen	76	60	16-
Cultureel erfgoed	12	5	7-
Milieubeheer	575	557	18-
Ruimtelijke Ordening	234	195	39-
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	17.687	10.025	7.662-
Wonen en bouwen	923	964	41
Totaal	22.008	14.230	7.778-

Baten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Beheer overige gebouwen en gronden	430-	395-	35
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	1.859-	1.431-	428
Bedrijfsloket en -regelingen	48-	55-	7-
Ruimtelijke Ordening	21-	24-	3-
Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	15.305-	9.827-	5.478
Wonen en bouwen	558-	802-	244-
Totaal	18.221-	12.536-	5.685

Lasten/ baten

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Vertraging binnen het project Ambachtsezoom verklaart het verschil tussen geraamde en werkelijke uitgaven en inkomsten. Omdat het project voor de realisatie van circa 5.500 m2 nieuwe winkelruimte in het Centrumgebied niet doorgaat, is de voor dat project opgestelde grondexploitatie per 31 december 2017 afgesloten. De (boek)waarde van de grond is afgeboekt tot de taxatiewaarde en gewaardeerd onder 'strategische gronden' onder de materiële vaste activa op de balans. Het verschil tussen de boekwaarde en de taxatiewaarde bedraagt € 368.000 en is ten laste van de algemene reserve grondbedrijf gebracht.

Wonen en bouwen

De inkomsten leges bouwvergunningen zijn € 194.000 hoger uitgevallen dan begroot als gevolg van meer grote/complexere projecten. In 2017 is een afrekening beheer woonwagens 2014-2016 ontvangen van € 38.000.

Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)**De Volgerlanden**

Elk jaar wordt de grondexploitatie integraal herzien en vervolgens vastgesteld. De grondexploitatie per 1 januari 2017 is op 1 juni 2017 vastgesteld en dient als uitgangspunt voor de verantwoording. In dit verslag worden de werkelijke uitgaven en inkomsten afgezet tegenover de ramingen die in deze grondexploitatie zijn opgenomen.

	Boekwaarde 1-1-2017	Begroting 2017	Werkelijk in 2017	Vershil	Boekwaarde 31-12-2017
UITGAVEN					
Plankosten en VTU	52.626.135	1.836.774	1.981.681	-144.907	54.607.816
Verwervingen	89.653.996	0	6.720	-6.720	89.660.716
Sloop	3.477.322	3.000	72.085	-69.085	3.549.407
Milieukosten	5.243.309	101.113	269.865	-168.753	5.513.174
Bouwrijp maken	20.144.895	6.527.429	3.385.066	3.142.363	23.529.960
Woonrijp maken	23.466.078	2.966.273	1.491.657	1.474.616	24.957.735
Groen/water	3.346.423	839.323	122.113	717.210	3.468.536
Openbare verlichting en brandkranen	1.897.334	307.509	55.721	251.788	1.953.055
Hoofdplanstructuur	27.802.349	0	0	0	27.802.349
Excessieve bovenwijken	11.709.601	0	0	0	11.709.601
Tijdelijk beheer en onderhoud	168.012	403.607	107.730	295.876	275.742
Infocentrum	670.734	0	0	0	670.734
Stortingen in reserve bovenwijken	1.965.354	0	0	0	1.965.354
Stortingen in reserve kunst	719.679	0	0	0	719.679
Niet verrekenbare BTW	1.113.316	0	0	0	1.113.316
Verkoopkosten	302.559	0	8.858	-8.858	311.417
Regionalisering	126.986	0	0	0	126.986
Overige goederen en diensten	1.929.930	0	0	0	1.929.930
Financieringslasten	46.454.728	1.036.553	1.076.427	-39.874	47.531.155
Totaal UITGAVEN	292.818.739	14.021.581	8.577.924	5.443.657	301.396.663
INKOMSTEN					
Woningbouw	176.375.422	7.912.545	6.131.682	1.780.863	182.507.104
Winkels/Horeca	8.371.815	0	0	0	8.371.815
Bijzondere bebouwing	636.662	0	0	0	636.662
Bijdrage VINEX	6.550.478	0	0	0	6.550.478
Overige subsidies en bijdragen	11.915.263	7.253.016	3.542.421	3.710.594	15.457.684
Overige opbrengsten	4.209.975	0	106.976	-106.976	4.316.951
Bijdrage marktpartijen	10.171.873	0	3.990	-3.990	10.175.863
Renteopbrengsten	1.241.963	0	17.158	-17.158	1.259.121
Totaal INKOMSTEN	219.473.451	15.165.561	9.802.227	5.363.333	229.275.678
Saldo nominaal	73.345.288	-1.143.980	-1.224.303	80.323	72.120.985

Boekwaarde

Per 1 januari 2017 had de grondexploitatie De Volgerlanden een boekwaarde van € 73.345.288,-.

Voor 2017 was € 14,0 miljoen aan uitgaven en € 15,2 miljoen aan inkomsten geraamd. In werkelijkheid is in 2017 € 8,6 miljoen aan uitgaven en € 9,8 miljoen aan inkomsten gerealiseerd. De boekwaarde neemt hierdoor met € 1,2 miljoen af tot € 72.120.985,-.

Planontwikkelingskosten en VTU (voorbereiding, toezicht en uitvoering)

De gemaakte plankosten in 2017 zijn hoger uitgevallen dan geraamd. Dit komt onder andere doordat er voor deelgebied B1 meer bestekken opgesteld moesten worden dan waar in de grondexploitatie rekening mee werd gehouden. Verder zijn, vanwege toegenomen overheadkosten, de uurtarieven van het regionaal ingehuurde personeel (iPM) in 2017 verhoogd. Ook zijn in 2017 stedenbouwkundige werkzaamheden uitgevoerd die pas voor de komende jaren gepland stonden.

Grondverwerving

In 2017 is een klein perceel aan de Vrouwgelenweg verworven van Stedin en heeft er rond Hooftwijk een grondruil plaatsgevonden. Met deze verwervingen was geen rekening gehouden.

Sloopkosten

De kosten voor de sloop van de woning aan de IJdenhove 234 waren niet geraamd.

Milieukosten

In 2017 hebben uitgebreide bodemonderzoeken plaatsgevonden naar de aanwezigheid van PFOA. In de grondexploitatie was hiermee geen rekening gehouden. Daar staat tegenover dat het archeologisch onderzoek van de Wepsterlaan nog niet is afgerond, waardoor de afrekening pas in 2018 plaatsvindt.

Bouwrijp maken

In 2017 is aanzienlijk minder uitgegeven aan bouwrijp maken dan geraamd. Voor het grootste gedeelte komt dit door de uitstel van werkzaamheden in de deelgebieden A2 en B2. Daarnaast heeft de aanwezigheid van broedende oeverwaluwen rond Het Eiland voor vertraging in deelgebied B1 gezorgd. Deze werkzaamheden worden in 2018 in rekening gebracht.

Woonrijp maken

Ook de uitgaven aan woonrijp maken zijn in 2017 lager uitgevallen dan geraamd. In 2015 en 2016 zijn opdrachten verstrekt voor het woonrijp maken van onder andere de projecten Waterhof en Onder de Linden. In de grondexploitatie 2017 werd ervan uitgegaan dat deze openstaande opdrachten binnen een jaar afgerond zouden worden. Deze opdrachten zijn echter deels nog niet uitgevoerd en deels nog niet in rekening gebracht. Daarnaast zijn er enkele opdrachten voor deelgebied B1 hoger uitgevallen dan geraamd.

Groenvoorziening

Een groot gedeelte van de aanleg van groen in de Parkzone Oost en West vindt in 2018 en 2019 plaats.

Openbare verlichting en brandkranen

Het betreft voornamelijk opdrachten die in 2016 of 2017 zijn verstrekt maar waarvan de werkzaamheden nog niet (volledig) zijn uitgevoerd of de kosten nog niet in rekening zijn gebracht.

Tijdelijk beheer en onderhoud

De kosten voor beheer en onderhoud zijn in 2017 lager uitgevallen dan geraamd.

Verkoopkosten

Verkoopkosten worden geraamd onder 'Plankosten en VTU'. Een deel van de gemaakte verkoopkosten is in 2017 echter op verkoopkosten geboekt.

Rentekosten

Kleine afwijking in het kasstroomverloop waardoor de rente afwijkt.

Grondverkoop woningbouw

De gerealiseerde opbrengsten uit woningbouw waren lager dan geraamd doordat de overdracht van de gronden in B1 naar BPD is uitgesteld naar 2018. Ook hebben de broedende oeverwaluwen voor vertraging gezorgd waardoor minder kavels op Het Eiland/De Rietkraag zijn overgedragen.

Overige subsidies en bijdragen

De exploitatiebijdragen voor Watervogels waren voor 2017 geraamd. Deze zullen pas in 2018 ontvangen worden. Ook het uitstel van kavelverkoop door de oeverwaluwen zorgt voor een latere inning van de exploitatiebijdrage.

Overige opbrengsten

Dit betreffen voornamelijk de afdrachten door Rhiant bij de verkoop van MGE (Maatschappelijk Gebonden Eigendom) woningen. Bij de verkoop van de grond aan Rhiant is destijds overeengekomen dat de gemeente een vergoeding krijgt als de woningen binnen een afgesproken periode doorverkocht worden. Deze afdrachten worden in de grondexploitatie niet geraamd.

Bijdrage marktpartijen

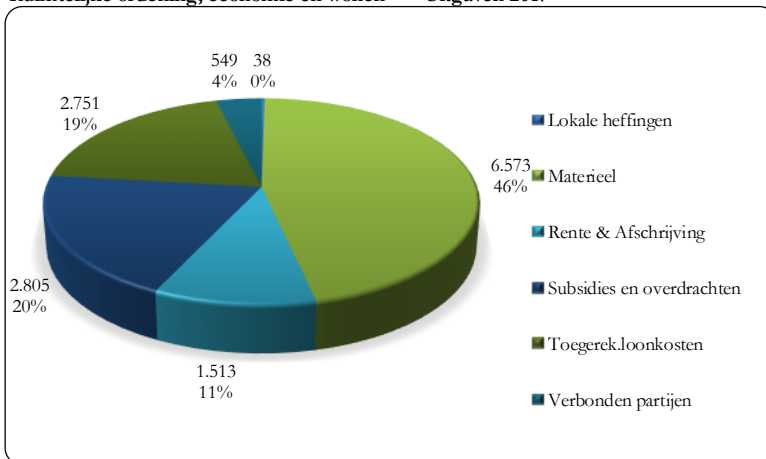
Dit betreft de bijdrage in de kosten voor marketing en communicatie door projectontwikkelaars. Deze inkomsten werden later verwacht.

Renteopbrengsten

Dit betreft betaalde rente vanwege de uitgestelde afname van gronden in Waterhof. In de raming waren deze ontvangsten niet meegenomen.

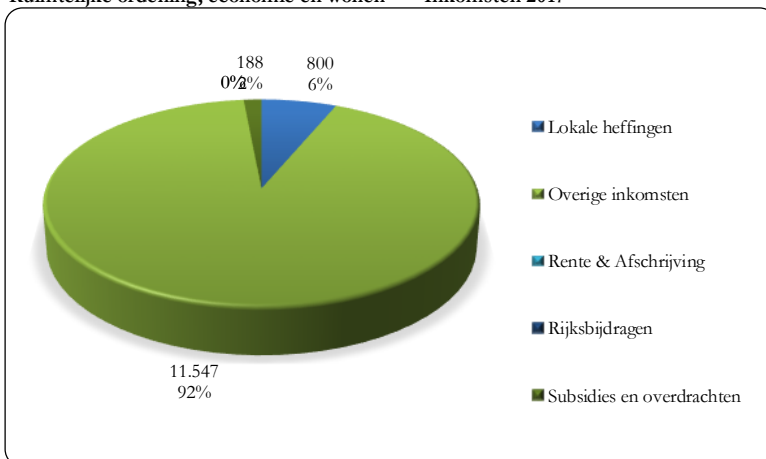
Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	38
Materieel	6.573
Rente & Afschrijving	1.513
Subsidies en overdrachten	2.805
Toegerek.loonkosten	2.751
Verbonden partijen	549
Eindtotaal	14.230

Ruimtelijke ordening, economie en wonen **Uitgaven 2017**

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	800
Overige inkomsten	11.547
Rente & Afschrijving	
Rijksbijdragen	
Subsidies en overdrachten	188
Eindtotaal	12.536

Ruimtelijke ordening, economie en wonen **Inkomsten 2017**

Programma 3. Buitenruimte

De openbare ruimte is een belangrijke plek om elkaar te ontmoeten. Onze inwoners voelen zich prettig in een veilige, schone en groene omgeving. We richten ons op veiligheid, participatie, verkeer en vervoer, het niveau van onderhoud, groen en speelvoorzieningen.

Actualiteiten

Afvalinzameling

- In 2016 vond in de raad een discussie plaats naar aanleiding van een presentatie over scheidingresultaten en de financiële resultaten die daarmee samenhangen. Onze gemeente behaalt de landelijke doelstelling voor afvalscheiding niet en door de extra afvalstoffenbelasting die door het Rijk is opgelegd is kostendekkendheid niet meer haalbaar. De uitkomst van de discussie is dat het afvalbeleidsplan vervroegd geactualiseerd moet worden. Hiermee zetten we de volgende stap naar het grondstoffenbeleid. In samenspraak met college en raad hebben we in 2017 de eerste stappen genomen in de actualisatie. We hebben gezocht naar een afvalinzamelstructuur die past in onze gemeente en waarmee we scheidingsdoelstellingen kunnen behalen en kostendekkendheid weer binnen bereik komt. Tot nu toe hebben we echter nog geen passend scenario gevonden waarvoor draagvlak bestaat in college en raad. Om meer inzicht te krijgen hoe bewoners denken over afvalinzameling en -verwerking vroegen we een bewonerspanel een aantal vragen te beantwoorden. De antwoorden van het bewonerspanel zijn op 6 december 2017 op een informele avond gepresenteerd aan de raadsleden. Dezelfde avond hebben we een aantal stellingen behandeld die richtinggevend kunnen zijn voor het nieuwe grondstoffenbeleidsplan. We verwachten het nieuwe grondstoffenbeleidsplan in 2018 vast te kunnen stellen na de verkiezingen.

Acties

Bereikbaarheid via de A15 en A16 en de bereikbaarheid met het openbaar vervoer

- Het project Sandelingen Knoop bestaat uit de fysieke aanpassing van de kruising ten noordoosten van de toerit A16 in Hendrik-Ido-Ambacht en het realiseren van 200 structurele spitsmijdingen op die locatie. De toerit vormt een belangrijk knooppunt voor de uitwisseling van verkeer tussen de A15 en A16. De Drechtling (A15, A16, N3) staat onder druk. Het verbeteren van de afwikkeling op de Sandelingen Knoop betekent een duurzame oplossing binnen dit knelpunt. Alles is voorgesorteerd om tot uitvoering over te gaan. Rijkswaterstaat zorgt in nauw overleg met de gemeente voor de voorbereiding, aanbesteding en realisatie. Voor de realisatie van het project zijn inmiddels alle subsidieregelingen aangevraagd. De financiële afwikkeling is in het derde kwartaal aangeboden aan de raad. Een deel van de werkzaamheden vindt plaats op gronden van het Waterschap, waarover de gemeente op dit moment zowel juridisch als financieel in onderhandeling is. Volgens de huidige planning van Rijkswaterstaat kan oplevering eind mei 2018 plaatsvinden. Het ministerie van Infrastructuur & Milieu heeft ingestemd met de einddatum van deze uitvoeringsplanning in relatie tot de geformuleerde subsidiecriteria.

Voor het verbeteren van de ontsluiting naar de A15 zijn afspraken gemaakt met Rijkswaterstaat en Arriva over de aanpassingen van de verkeersregelinstallatie en busbaan ter hoogte van het kruispunt Noordeinde/N915. Uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats in het derde kwartaal van 2018. Eind 2017 werden de vervolgstappen verder uitgewerkt, zoals het laten vervallen van de verkeersregelinstallatie op de aansluiting van De Schenkel op het Noordeinde, in combinatie met het doortrekken van de middenberm en aanpassingen aan de rotonde. De doorstroming van het verkeer van en naar onze gemeente en het bedrijventerrein is hiermee gediend.

De concessie voor het openbaar vervoer in het gebied van de Drechtsteden, Alblasserwaard & Vijfheerenlanden (de DAV-concessie) wordt opnieuw aanbesteed. De nieuwe concessie moet in

december 2018 starten. In regionaal verband zijn we betrokken bij het formuleren van de regionale en gemeentelijke beleidsuitgangspunten voor de nieuwe aanbesteding. Deze zijn vertaald in een eerste concept ontwerp Programma van Eisen. Onze ambities zijn erop gericht om de kwaliteit en de duurzaamheid van het openbaar vervoer met de nieuwe aanbesteding sterk te verbeteren.

De openbare ruimte moet voor iedereen toegankelijk te zijn

- In de beleids- en beheerplannen staat vermeld hoe wij de buitenruimte onderhouden. Veiligheid en begaanbaarheid van de openbare ruimte is hierbij de basis. De plannen worden met regelmaat geactualiseerd waarbij aandacht is voor toegankelijkheid. De stichting gehandicapten adviesraad Hendrik-Ido-Ambacht voorziet ons gevraagd en ongevraagd van advies. Zij wordt o.a. betrokken bij herinrichtingsplannen in de buitenruimte. Tijdens presentaties van herinrichtingsplannen en inloopavonden kijken zij mee en eventuele adviezen worden verwerkt in definitieve plannen. In het uitvoeringsprogramma toegankelijkheid van de openbare ruimte staan de pijlers van een toegankelijke buitenruimte benoemd.

Het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte

- In de paragraaf kapitaalgoederen, die opgenomen is in de begroting, staan onze beleid en beheerplannen vermeld die gelden voor de openbare ruimte. In deze meerjarenbeleidsplannen stelt de raad het kwaliteitsniveau per onderdeel vast zoals voor wegen en voor groen. De beeldkwaliteit van de groenvoorzieningen is voldoende. Bij het bestrijden van onkruid op verhardingen wordt het gewenste beeld behaald met behulp van alternatieve bestrijdingsmethoden.

Ontwikkelingen regionaal

- Daar waar samenwerking meerwaarde oplevert, zoeken wij deze samenwerking actief op. Samenwerking binnen de openbare ruimte wordt vooral gezocht wanneer kennis gedeeld kan worden die de kwaliteit van dienstverlening kan verbeteren, de kwetsbaarheid van eenmansfuncties kan oplossen en als er door samenwerking geld kan worden bespaard. De samenwerking tussen Dordrecht, Zwijndrecht en onze gemeente op het gebied van markten is een goed voorbeeld van samenwerking waar kwetsbaarheid vermindert wordt en die financieel voordeel oplevert voor onze gemeente.

Participatie

- Bewoners/bedrijven willen meer betrokken worden bij het onderhoud van hun leefomgeving. Wij verwachten dat deze ontwikkeling verder doorzet. Hier spelen wij op in door bewoners/bedrijven zoveel mogelijk te betrekken bij onderwerpen die hun directe leefomgeving raken. Bij herinrichten van de openbare ruimte betrekken we bewoners/bedrijven bij de initiatieffase, planvorming, realisatie en de uitvoering. In 2016 zijn we gestart met het vragen naar feedback vanuit de bewoners om deze feedback te gebruiken voor het optimaliseren van het proces. Begin 2017 hebben we de resultaten in beeld gebracht en met een collegevoorstel ter kennisname aangeboden aan het college. Van de bewoners van de Aelbert Cuyplaan krijgen we een rapportcijfer 7 voor het betrekken van de bewoners bij de reconstructie van hun straat. In het project reconstructie Nijverheidsweg zijn we gestart met een verdere vorm van participatie. Hier gingen gemeente, aannemer en bedrijven in het gebied wat gereconstrueerd moet worden, samen aan tafel om te komen tot een gedragen ontwerp. In deze variant van participatie zien we dat een marktpartij zoals de aannemer die het gebied reconstrueert een grotere rol vervult in het geheel van participatie. In 2017 hebben we dit proces geëvalueerd. Bij de evaluatie van dit proces zijn de omliggende bedrijven betrokken. Hiertoe zijn 80 enquêtes verzonden naar alle betrokkenen maar er zijn er maar 2 retour gekomen. Een tweede poging is eveneens gestrand. In 2018 ronden we het totale werk af en plannen we een derde en laatste poging tot het evalueren van de participatie component.

Verkeersveiligheid

- Veiligheid in het verkeer is belangrijk, in het bijzonder wanneer het gaat om verkeersveiligheid rondom scholen en op de schoolroutes. De uitvoering van de principes van het programma 'duurzaam veilig'

vraagt per situatie en schoolomgeving om maatwerk. Bij elke schoolomgeving bekijken wij dan ook de specifieke problemen en mogelijkheden. Dit pakken we zoveel mogelijk integraal op met de scholen, ondersteund door politie en handhaving. We zijn gestart met het verkeersveiliger maken van de situatie rondom het scholencluster in de Volgerlanden, van bestaande schoolroutes en schoolroutes die nog ontwikkeld worden. In het eerste halfjaar van 2017 is met de scholencombinatie een verkeersveiligheidsactie voorbereid en vond een nader onderzoek plaats van de bestaande voetgangers-/fietsoversteeken op de diverse schoolroutes. De activiteiten die hiermee samenhangen lopen door in 2018. Daarnaast zetten we doorlopend in op acties die weggebruikers bewust maken van hun verkeersgedrag.

Indicatoren

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Verkeersongevallen				
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	8% (2014)	8% (2015)	Gelijk	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	8% (2014)	6% (2015)	Gelijk	VeiligheidNL
Fysieke voorzieningen				
Vernielingen en beschadiging (in de openbare ruimte) <i>Per 1.000 inwoners</i>	5.1 (2015)	4.9 (2016)	Gelijk	CBS

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron

Bereikbaarheid				
Oordeel inwoners over...			Stijging	OCD
bereikbaarheid buurt met auto	8 (2015)	8	Stijging	OCD
bereikbaarheid buurt vanaf de snelweg	8.4 (2015)	8,1	Stijging	OCD
doorstroming op hoofdwegen in gemeente	7.2 (2015)	6,9	Stijging	OCD
bereikbaarheid gemeentelijke voorzieningen per fiets	8.3 (2015)	8,4	Stijging	OCD
het openbaar vervoer	6.8 (2015)	6,4	Stijging	OCD
Fysieke voorzieningen*				
Score fysieke voorzieningen in buurt	6 (2013)		Daling	Politie ZHZ
Overlast hondenpoep	6.5 (2015)		Gelijk	Veiligheidsmonitor
Overlast rommel op straat	17.6% (2015)		Gelijk	Veiligheidsmonitor

* Deze indicatoren worden later dit jaar aan de inwoners voorgelegd via het bewonerspanel; actualisering cijfers komend najaar.

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x € 1.000

Buitenruimte Taakveld	Primitieve begroting			Begroting t/m wijz. raad			Werkelijk			Resultaat
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo W-B
Verkeer en wegen	3.667	52-	3.615	3.742	67-	3.676	3.169	2.115-	1.054	2.622-
Openbaar vervoer	120	-	120	120	-	120	107	-	107	13-
Openbaar groen (prog 3)	1.764	2-	1.762	1.879	-	1.879	1.867	-	1.867	12-
Riolering	1.892	2.209-	317-	1.871	2.209-	338-	2.022	2.277-	255-	83
Afval	3.168	3.433-	265-	3.598	3.483-	115	3.672	3.660-	12	102-
Begraafplaatsen en crematoria	375	469-	94-	403	469-	66-	435	570-	135-	69-
RO Vastgoedregistratie (prog 3)	225	-	225	255	-	255	203	-	203	51-
Totaal	11.210	6.165-	5.045	11.868	6.228-	5.640	11.475	8.622-	2.853	2.787-

Specificatie begrotingswijzigingen t/m raad december

- Kademota 2018	398
- Wintemota 2017	218
- Overig	21-

Saldo begrotingswijzigingen	595
------------------------------------	------------

Begrotingsrechtmatigheid P3 akkoord? Ja

Uitsplitsing van het eindresultaat naar lasten en baten (op basis van gewijzigde begroting)

Lasten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Verkeer en wegen	3.742	3.169	573-
Openbaar vervoer	120	107	13-
Openbaar groen (prog 3)	1.879	1.867	12-
Riolering	1.871	2.022	151
Afval	3.598	3.672	74
Begraafplaatsen en crematoria	403	435	32
RO Vastgoedregistratie (prog 3)	255	203	52-
Totaal	11.868	11.475	393-

Baten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Verkeer en wegen	67-	2.115-	2.048-
Riolering	2.209-	2.277-	68-
Afval	3.483-	3.660-	177-
Begraafplaatsen en crematoria	469-	570-	101-
Totaal	6.228-	8.622-	2.394-

Lasten**Verkeer en Wegen**

Door de kwakkelende en vroege winter 2016-2017 is meer gestrooid dan verwacht. Dit zorgt ervoor dat het budget voor 2017 is overschreden.

In verband met een tijdelijk tekort aan capaciteit zijn voor het beheer en onderhoud infrastructurale kunstwerken minder werkzaamheden uitgevoerd dan normaal.

De lasten voor openbare verlichting en wegen fluctueren met het beleidsplan. In de begroting wordt een jaarlijks gelijk bedrag opgenomen en verschillen lopen via de reserves. In 2018 wordt een nieuw beleidsplan opgesteld waarin wordt opgenomen hoe de reserve besteed gaat worden

Er zijn aan calamiteiten en schades meer lasten dan begroot. Hier staan echter baten tegenover wat resulteert in een gesaldeerd negatief bedrag van € 1.500.

De lasten voor groot onderhoud zijn lager dan begroot. Dit komt door het lager uitvallen van advieskosten en een camerasysteem voor het midden van de spits dat niet is gerealiseerd. Dit systeem was gepland in 2017 maar wordt gerealiseerd in 2018.

Er zijn minder uren geschreven dan begroot wat zorgt voor een daling van toerekening taakveld 2.1 Verkeer en vervoer. Er is begroot dat de uren worden toegeschreven aan de taakvelden. Maar door een wijziging van de BBV moeten de uren worden toegeschreven aan de investeringen.

Riolering

Er zijn meer woningen gebouwd dan verwacht waardoor het begrote bedrag aan lasten rioolaansluitingen overschreden is met € 16.000.

Door een calamiteit bij de riolering van de kruising Antoniuslaan/Burgemeester Jonkerkade zijn de totale lasten onderhoud riolering € 10.000 hoger dan begroot.

Er zijn minder lasten aan onderhoud riolering omdat op basis van inspecties is vastgesteld dat het onderhoud nog niet nodig was.

Er zijn minder uren geschreven dan begroot wat zorgt voor een daling van toerekening taakveld 7.2 Riolering. Er is begroot dat de uren worden toegeschreven aan de taakvelden maar door een wijziging van de BBV moeten de uren worden toegeschreven aan de investeringen.

Omdat er minder uren geschreven zijn is de mutatie van de voorziening riolering hoger uitgevallen.

Afval

Het jaarresultaat van het taakveld Afval laat in 2017 een verbetering zien. De maatregelen die wij in de Kadernota 2018 en de Winternota 2017 hebben genomen speelden hierbij een belangrijke rol. Bij beide nota's hebben wij aangegeven dat onze gemeente met een relatief grote hoeveelheid restafval wordt geconfronteerd. Omdat de verwerkingskosten daarvan hoger liggen hadden wij met een hogere belasting vanuit het Rijk te maken. HVC werkte daarna aan een aantal business cases waarvan wij in de Kadernota hebben gemeld dat deze niet het gewenste resultaat hebben opgeleverd. Ook is de vergoeding voor de toevoeging van metaal en drank aan de fracties met plastic achtergebleven. Dit leidde tot een totale bijraming van circa € 380.000 op het taakveld Afval. In de Kadernota ging het om € 250.000 voor de uitvoering van het afval en bij de Winternota 2017 hebben wij in totaal € 130.000 nadelig opgenomen.

In 2017 hebben wij ons nadrukkelijk gericht op verbetering van het inzicht in de kosten die HVC via de gebruikelijke voorschotnota's aan ons doorberekent. De bedragen die op deze voorschotnota's te vinden zijn, worden opgebouwd uit verschillende onderdelen. Het gaat dan onder andere om samengestelde tarieven voor inzameling en verwerking van afval. Als gevolg van nader onderzoek naar het tarief voor de inzameling van Oud Papier en Karton (OPK) is dit tarief herzien en heeft er een teruggave van € 100.000 plaatsgevonden. De genomen maatregelen uit de Kader- en Winternota in combinatie met voorgenoemde meevaller leiden tot een positief jaarresultaat van € 102.278.

Ruimtelijke ordening

Er zijn minder werkzaamheden uitbesteed aan de GBD dan verwacht daardoor een daling van de lasten t.o.v. begroot.

Er waren lasten begroot voor algemeen beheer basisregistratie voor Stichting GBKN. Maar deze is opgeheven, dus hiervoor zijn geen lasten geweest.

Baten

Verkeer en Wegen

Door de implementatie van MOOR (gedigitaliseerd systeem) is een kwalitatieve en kwantitatieve inhaalslag (deels nog uit 2016) gemaakt. Hierdoor zijn meer leges en degeneratievergoeding op binnengehaald.

Omdat er meer aanvragen waren, zijn er meer parkeeroptbrengsten voor ontheffing van blauwe zones en gehandicaptenparkeerkaarten.

Baten verkeer en wegen betreft een boeking van de subsidie inkomsten van een investering die loopt over de exploitatie van in totaal € 1.848.872. Dit betreft is gestort in de reserve kapitaallasten, dit is verantwoord op Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen.

Riolering

Er zijn meer woningen gebouwd dan verwacht waardoor het begrote bedrag aan baten rioolaansluitingen overschreden is met € 48.000.

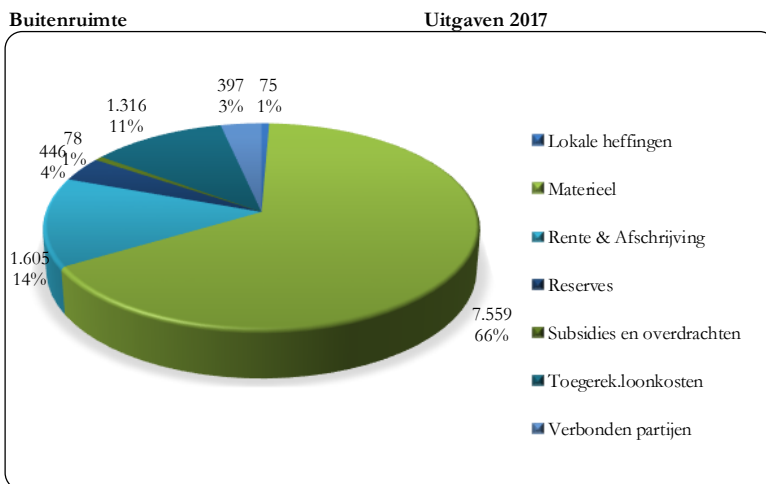
Afval

Voor de inkomsten en uitgaven voor afval verwijzen we naar de toelichting aan het begin van dit programma.

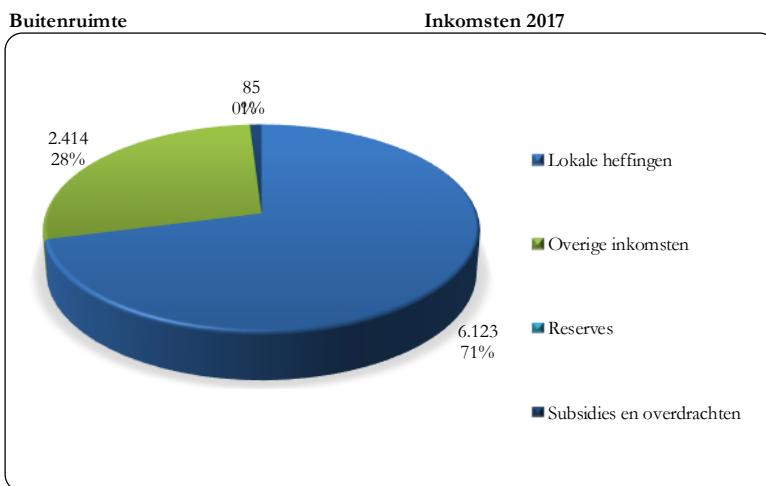
Begraafplaatsen en crematoria

Er zijn meer uitvaarten geweest dan begroot daardoor een batenstijging

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	75
Materieel	7.559
Rente & Afschrijving	1.605
Reserves	446
Subsidies en overdrachten	78
Toegerek.loonkosten	1.316
Verbonden partijen	397
Eindtotaal	11.475

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	6.123
Overige inkomsten	2.414
Reserves	85
Subsidies en overdrachten	85
Eindtotaal	8.622

Programma 4. Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen

Hendrik-Ido-Ambacht kent een prettig woon- en leefklimaat. Zo'n klimaat is er niet van zelf. Daar moeten we met elkaar hard aan werken. Veiligheid in wijk en straat, stabiele en gezonde gemeentefinanciën, een gemeentebestuur dat transparant handelt, benaderbaar en daadkrachtig is en een professionele en respectvolle dienstverlening aan onze inwoners, en instellingen vormen daarvoor het fundament.

Actualiteiten

Dienstverlening Drechtsteden

- Het verder digitaliseren van het productaanbod verloopt volgens planning. Inmiddels wordt een aantal producten geleverd op grond van 'vandaag besteld, morgen geleverd'. Andere producten zijn dit jaar digitaal beschikbaar gekomen, zoals het aangeven van overlijden en het melden van en zoeken op gevonden en verloren voorwerpen. De pilot met het digitaal aanvragen van rijbewijzen is (door externe factoren) vertraagd. Eind van het jaar is het proces en de techniek getest met goed resultaat, zodat de pilot in het nieuwe jaar opgestart kan worden. De website is toegerust met een chatfunctie, waardoor klanten tijdens kantooruren online geholpen kunnen worden en er wordt gewerkt met whatsapp. De digitale afname van producten groeit rap.

Het klantmanagementsysteem genereert steeds meer informatie. Daar is te zien dat klanten tevreden zijn over het digitale aanbod. Uit het systeem blijkt dat de tevredenheid vooral bepaald wordt of er bij het eerste klantcontact naar tevredenheid een antwoord kan worden gegeven. De tevredenheid daalt als er een tweede contact nodig is. Dit inzicht wordt gebruikt om te zoeken naar mogelijkheden om nog vaker met 'first-time-fixed' de dienstverlening af te handelen.

De roadmap om de terugval in klantcontacten vanaf 2019 op te vangen, is naar mate de tijd verstrijkt verder aangescherpt. We spreken met de balie medewerkers om te kijken of ze herplaatst of omgeschoold kunnen worden. Vacatures worden al een tijd ingevuld met inhuurkrachten. In de roadmap wordt geprobeerd om deze transitie zodanig te laten verlopen dat alle vaste medewerkers ook in 2019 een (nieuwe) plaats hebben. Deze plannen zijn onderdeel van een groter geheel om de stijging van kosten vanaf 2019 zoveel mogelijk te beperken.

Regionale samenwerking

■ *Algemeen*

Waar samenwerking meerwaarde oplevert, zoeken wij deze actief op. De samenwerkingsverbanden waarin we participeren, helpen ons immers onze ambities als gemeente waar te maken. In de Nota Verbonden partijen hebben we aangegeven hoe we sturing geven aan verbonden partijen. Sturingsarrangementen bieden de basis voor de kaderstellende en controlerende rol van onze gemeente. In 2017 hebben we van de verbonden partijen jaarverslagen en begrotingen ontvangen. Met de Nota Verbonden Partijen als kader, hebben we zienswijzen ingediend.

Drechtsteden

In juni 2017 heeft het Drechtstedenbestuur de Groeiagenda 2030 gepresenteerd. 'Goed leven in de Drechtsteden' is het motto. Er is veel potentie om de regio nog sterker te maken. Het is nodig om hierin te investeren om niet achterop te raken bij de gebieden om ons heen. De ambitie die hiermee is neergelegd, is de basis voor een uitvoeringsprogramma. Regio, gemeenten, bedrijven en instellingen zijn ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid betrokken. De provincie heeft bereidheid uitgesproken om investeringsgeld en capaciteit vrij te maken voor deze regio. Wij leveren een bijdrage aan de Groeiagenda met Ambachtse projecten.

De gemeente Dordrecht heeft vlak voor de zomer van 2017 aangekondigd een onafhankelijke externe

partij opdracht te geven voor het uitvoeren van een onderzoek naar de effectiviteit en de efficiency van de huidige regionale samenwerking op schaal van de Drechtsteden en Zuid-Holland Zuid. De resultaten van dit onderzoek zijn op 21 februari 2018 gepresenteerd.

De gemeente Hardinxveld-Giessendam wordt op 1 januari deelnemer van de GRD. In de actualisering van de begroting worden de financiële consequenties van de toetreding opgenomen.

De Drechtraad heeft in het voorjaar van 2017 de uitgangspunten voor de nieuwe systematiek Trap Op Trap Af vastgesteld. Deze zijn toegepast op de begroting 2018 en worden ook gebruikt voor de geactualiseerde begroting.

Veiligheid

- De VRZHZ komt steeds beter in balans zowel op organisatorisch als financieel vlak. De beoogde bezuinigingstaakstellingen zoals bestuurlijk zijn afgesproken worden behaald, maar tegelijkertijd ook ingehaald door nieuwe ontwikkelingen.

Met het vertrek van de regionaal commandant brandweer heeft de VRZHZ besloten ook de brandweerorganisatie te herstructureren. Dit is in 2017 in gang gezet en wordt in 2018 afgerond.

Daarnaast zijn in 2017 belangrijke stappen gezet om te komen tot een nieuwe kostenverdeelssystematiek en de daarbij horende wijziging van de gemeenschappelijke regeling.

Ook het dekkingsplan is geactualiseerd met daarbij een belangrijke wijziging. De zogenaamde 1 minuutregeling komt te vervallen wat in de praktijk gaat betekenen dat de snelste uitrukpost gaat rijden naar een incident waarbij geen rekening wordt gehouden met gemeentegrenzen.

Bevolkingszorg heeft belangrijke stappen gemaakt in de doorontwikkeling. In het kort komt het er op neer dat gemeenten een solide basis voor crisisbeheersing creëren in de eigen gemeenten en zo nodig op kunnen schalen naar regionaal niveau in de zin van capaciteit en kennis.

Acties

CAI projecten

- De stichting CAI heeft door de verkoop van het kabelnetwerk beschikking gekregen over een vermogen. De stichting zet deze middelen in voor voorzieningen voor onze inwoners. Met de stichting hebben we afspraken gemaakt over de inzet van deze middelen voor projecten die een stimulans geven aan de Ambachtse samenleving. In 2018 zijn de meeste projecten uit de eerste reeks afgerond. Het zwembad is het grootste project waar de CAI een bijdrage voor levert. Andere projecten die met behulp van CAI-gelden zijn gerealiseerd, zijn de herinrichting van het Kerkplein en het Havenhoofd, hanging baskets in de hele gemeente en het plaatsen van fitnessstoelstoel in het Baxpark.

In 2017 werd duidelijk dat we kunnen rekenen op een extra bijdrage voor het zwembad en een bijdrage voor fonteinen in het dorp. Voor de fonteinen moeten wij als gemeente dekking vinden in onze begroting voor de structurele onderhoudskosten die hieruit voortvloeien. Via de tweejaarlijkse voortgangsrapportages houden we de raad op de hoogte van de ontwikkelingen.

Vennootschapsbelasting (VPB)

- Per 1 januari 2016 is de Wet modernisering VPB-plicht voor overheidsondernemingen van kracht. De gemeente is belastingplichtig voor die activiteiten die door een fiscale onderneming worden uitgevoerd. Uit de inventarisatie van alle activiteiten bleek dat geen van de activiteiten door een fiscale onderneming uitgevoerd worden of dat er een vrijstelling van toepassing is. In beide gevallen hoeft geen vennootschapsbelasting betaald te worden. Ook voor het grondbedrijf zijn wij van mening dat het (in ieder geval voor 2016) geen fiscale onderneming betreft. Dit standpunt is aan de Belastingdienst voorgelegd. Voorsnog is hier door de Belastingdienst niet op gereageerd. In afwachting van een reactie

heeft de gemeente uitstel van aangifte aangevraagd. De aangifte van vennootschapsbelasting over 2016 moet nu voor 1 juni 2018 gedaan zijn.

Indicatoren

Veiligheid

Verplichte indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Jongeren				
Verwijzing halt 12-17 jaar <i>Per 10.000 inwoners</i>	144 (2015)	209 (2016)	Gelijk	Bureau Halt
Harde kern jongeren 12 t/m 24 jaar <i>Per 10.000 inwoners</i>	0.2 (2013)	0.2 (2014)	Gelijk	KLPD
Criminaliteit				
Winkeldiefstallen <i>Per 1.000 inwoners</i>	0.7 (2015)	0.7 (2015)	Gelijk	CBS
Geweldsmisdrijven <i>Per 1.000 inwoners</i>	2.1 (2015)	1.9 (2016)	Gelijk	CBS
Diefstallen uit woning <i>Per 1.000 inwoners</i>	2.4 (2015)	2.6 (2016)	Gelijk	CBS

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2016)	Actuele waarde (2017)	Ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
onveiligheidsgevoel in de buurt*	11,1% (2012)	13,4% (2015)	Gelijk	Veiligheidsmonitor Veiligheidsmonitor

slachtofferschap vermogensdelicten*	11% (2012)	9,9% (2015)	Gelijk	Veiligheidsmonitor
overlast door groepen jongeren (% veel overlast)*	3,8% (2012)	4,9% (2015)	Gelijk	Politie
melding overlast jeugd	283	231	Gelijk	

* Deze indicatoren worden later dit jaar gemeten vanuit de Veiligheidsmonitor

Dienstverlening

Vrijwillige indicatoren	0-waarde (2015)	Actuele waarde (2017)	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
Oordeel inwoners over				
kwaliteit van de dienstverlening	6.8	7	Stijging	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de totstandkoming van gemeentelijke plannen	6	5.7	Stijging	Reg. Omnibus
hun betrokkenheid bij de uitvoering van gemeentelijke plannen	6	5.5	Stijging	Reg. Omnibus
Positief oordeel van de inwoners over de besteding van belastinggeld door de gemeente	6.3	6.5	Stijging	Reg. Omnibus

Bestuur en ondersteuning

Verplichte indicatoren	0-waarde	Actuele waarde	ambitie 2019 t.o.v. 0-waarde	Bron
	<i>Inwoners:</i> 2017: 29.729	<i>Inwoners:</i> 2017: 29.729 2018: 30.684		
Formatie <i>Fte per 1.000 inwoners</i>	2.74	2.87	Gelijk	Eigen gegevens
Bezetting <i>Fte per 1.000 inwoners</i>	2.57	2.58	Gelijk	Eigen gegevens
Apparaatskosten <i>Kosten per inwoner</i>	€ 314	€ 288	Gelijk	Eigen begroting
Externe inhuur (excl regio)	12,3%	11,6%	Gelijk	Eigen begroting
Overhead <i>kosten die samenhangen met sturing en ondersteuning medewerkers</i>	8.1%	7,6%	Gelijk	Eigen begroting

Wat heeft het gekost ?

Bedragen x € 1.000

Veiligheid, dienstverlening, bestuur, middelen	Primitieve begroting			Begroting t/m wijz. raad			Werkelijk			Resultaat
	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Saldo W-B
Taakveld										
Bestuur	1.798	-	1.798	1.924	-	1.924	1.831	0-	1.831	93-
Burgerzaken	1.005	560-	446	1.005	560-	446	1.062	590-	472	26
Overhead, Ondersteuning organisatie	5.145	60-	5.085	5.057	10-	5.047	5.039	139-	4.900	147-
Treasury	165-	709-	874-	193-	709-	902-	130-	704-	834-	68
OZB woningen	39	3.613-	3.574-	39	3.613-	3.574-	39	3.688-	3.649-	75-
OZB niet-woningen	157	1.576-	1.419-	157	1.576-	1.419-	155	1.549-	1.394-	25
Belastingen overig	9	676-	667-	9	676-	667-	10	673-	663-	4
Algemene uitkering, uitkeringen Gem.fonds	65	30.767-	30.701-	108	31.531-	31.423-	13-	31.542-	31.555-	132-
Overige baten en lasten	854	12-	842	853	12-	841	247	12	259	582-
Mutaties reserves	21	158-	137-	975	4.550-	3.575-	1.326	3.784-	2.458-	1.117
Resultaat van de rekening van baten en lasten	118	-	118	137	-	137	-	-	-	137-
Crisisbeheersing en Brandweer	1.736	-	1.736	1.516	-	1.516	1.620	26-	1.594	78
Openbare orde en Veiligheid	285	38-	247	303	20-	283	309	19-	290	7
Totaal	11.067	38.168-	27.101-	11.889	43.257-	31.368-	11.495	42.702-	31.207-	161

Specificatie begrotingswijzigingen t/m raad december

- Kademota 2018	188-
- Winternota 2017	659-
- Mutatie op saldo jaarrekening na KN en WN	18
- Mutaties reserves, diverse wijzigingen	3.438-
Saldo begrotingswijzigingen	4.267-

Begrotingsrechtmatigheid P4 akkoord? Ja

Uitsplitsing van het eindresultaat naar lasten en baten (op basis van gewijzigde begroting)

Lasten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Bestuur	1.924	1.831	93-
Burgerzaken	1.005	1.062	57
Overhead, Ondersteuning organisatie	5.057	5.039	18-
Treasury	193-	130-	63
OZB woningen	39	39	0
OZB niet-woningen	157	155	2-
Belastingen overig	9	10	1
Algemene uitkering, uitkeringen Gem.fonds	108	13-	121-
Overige baten en lasten	853	247	606-
Mutaties reserves	975	1.326	351
Resultaat van de rekening van baten en lasten	137	-	137-
Crisisbeheersing en Brandweer	1.516	1.620	104
Openbare orde en Veiligheid	303	309	6
Totaal	11.889	11.495	394-

Baten	Begroot	Werkelijk	Saldo
Bestuur	-	0-	0-
Burgerzaken	560-	590-	30-
Overhead, Ondersteuning organisatie	10-	139-	129-
Treasury	709-	704-	5
OZB woningen	3.613-	3.688-	75-
OZB niet-woningen	1.576-	1.549-	27
Belastingen overig	676-	673-	3
Algemene uitkering, uitkeringen Gem.fonds	31.531-	31.542-	11-
Overige baten en lasten	12-	12	24
Mutaties reserves	4.550-	3.784-	766
Resultaat van de rekening van baten en lasten	-	-	-
Crisisbeheersing en Brandweer	-	26-	26-
Openbare orde en Veiligheid	20-	19-	1
Totaal	43.257-	42.702-	555

Lasten

Bestuur

Het voordeel wordt grotendeels veroorzaakt door de bijraming op dit taakveld naar aanleiding van de geactualiseerde begroting 2017 van Bureau Drechtsteden. De werkelijke kosten zijn geboekt op taakveld 0.4 overhead, taakveld 3.1 economische ontwikkeling en taakveld 8.3 wonen en bouwen. Per saldo heeft Bureau Drechtsteden een voordeel van € 46.000. Dit wordt veroorzaakt door de vrijval van de exploitatiereserve, bestemmingsreserve BWS subsidie en innovatiereserve bij de 2^e burap van de GRD.

Daarnaast is er een voordeel van € 8.000 op representatiekosten B&W, een voordeel van € 13.000 op publieksvoorlichting en € 14.000 op bestuurscommunicatie.

Op de accountantskosten hebben we een overschrijding van € 16.000. Aan de nieuwe accountant zijn de eerste facturen betaald.

Mutaties reserves

Op dit taakveld vinden alle mutaties op de reserves plaats. Alle vermeerderingen en verminderingen staan gespecificeerd in deel III 'jaarrekening'.

Resultaat van de rekening van baten en lasten

Dit betreft het saldo van de Winternota 2017.

Burgerzaken

De uitgaven hiervoor moeten in samenhang worden gezien met de inkomsten. De kosten voor bijvoorbeeld rijbewijzen en identiteitskaarten worden onder de lasten geboekt, de inkomsten onder de baten.

Treasury

Het voordeel wordt voornamelijk veroorzaakt doordat een langlopende lening is afgesloten met een lagere rente.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Per saldo geeft de algemene uitkering na berekening van de decembercirculaire een voordeel van € 130.000.

Overige baten en lasten

Volgens de nieuwe BBV is er een nieuwe toerekening van overhead. Voor de Volgerlanden is voor de begroting de tegenboeking in 2017 op overige lasten en baten gezet. De werkelijke boeking is niet gemaakt. Door afboeking van de post nog te betalen/ nog te ontvangen voorgaande jaren is een voordeel ontstaan.

Crisisbeheersing en brandweer

Per ongeluk is het resultaat van de VRZHZ zowel bij de Kadernota als bij de Winternota als voordeel meegenomen.

Baten

Mutaties reserves

Op dit taakveld vinden alle mutaties op de reserves plaats. Alle vermeerderingen en verminderingen staan gespecificeerd in deel III 'jaarrekening'.

Overhead

Detachering van personeel wordt hier als bate geboekt.

Op grond van art 12b van de verordening art 212 van onze gemeente, hebben we met betrekking tot de overhead ervoor gekozen deze bij de grex'en wél in rekening te brengen en bij de investeringen niet (tenzij levering aan derden, zoals CAI) over de directe kosten van personeel en ingeleend personeel. Vanwege de reeds bestaande samenwerkingsovereenkomst met Zwijndrecht geldt voor De Volgerlanden een aparte regeling voor de managementkosten.

Voor de kostprijs van rechten en heffingen geldt dat we de overhead niet direct boeken, maar de overhead in de verplichte dekkingsopstelling voor de tarieven wél meetellen.

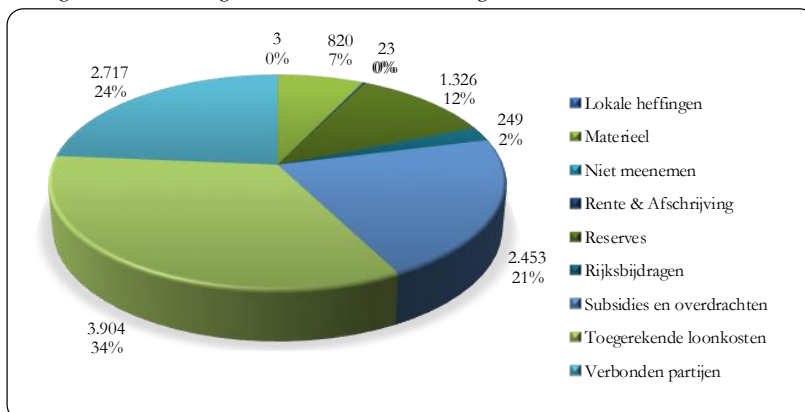
OZB woningen

De opbrengst OZB is hoger doordat de woningmarkt zich snel herstelt. Eind 2016 en 2017 zijn meer woningen opgeleverd dan verwacht.

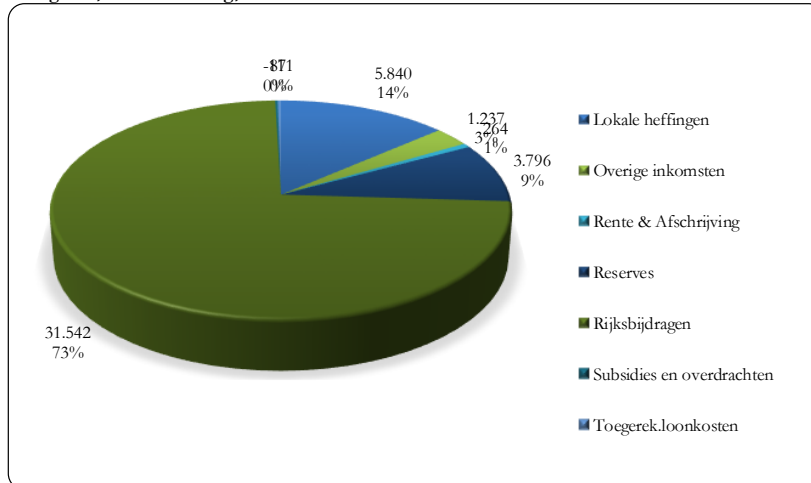
Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	3
Materieel	820
Rente & Afschrijving	23
Reserves	1.326
Rijksbijdragen	249
Subsidies en overdrachten	2.453
Toegerekende loonkosten	3.904
Verbonden partijen	2.717
Eindtotaal	11.495

Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen **Uitgaven 2017**

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	5.840
Overige inkomsten	1.237
Rente & Afschrijving	264
Reserves	3.796
Rijksbijdragen	31.542
Subsidies en overdrachten	-87
Toegerek.loonkosten	111
Eindtotaal	42.702

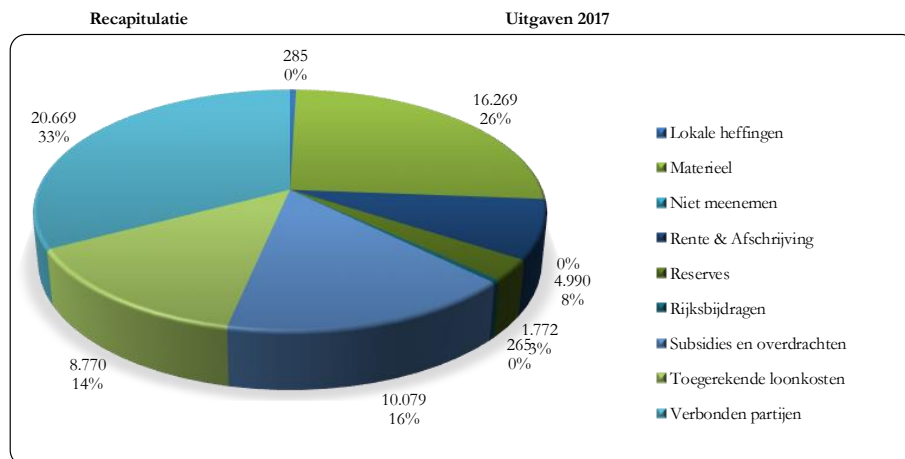
Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen **Inkomsten 2017**

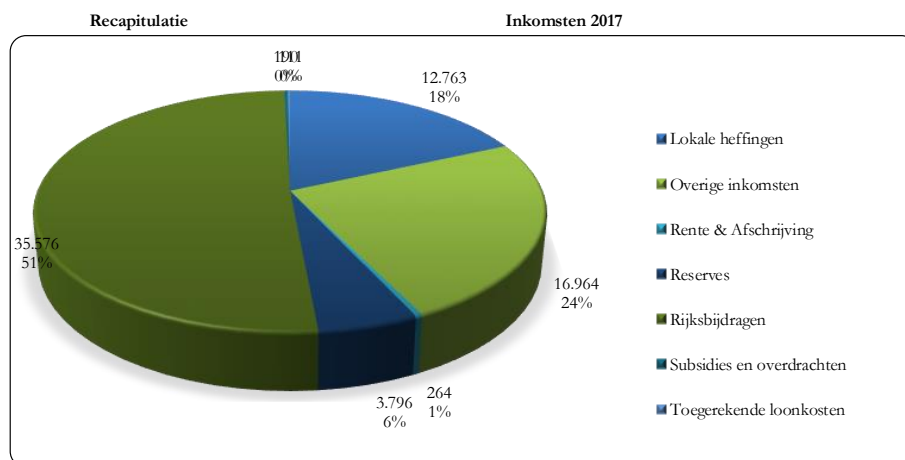
Recapitulatie

Hieronder vindt u een overzicht van het het totaal van de uitgaven en de inkomsten van alle programma's.

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	285
Materieel	16.269
Rente & Afschrijving	4.990
Reserves	1.772
Rijksbijdragen	265
Subsidies en overdrachten	10.079
Toegerekende loonkosten	8.770
Verbonden partijen	20.669
Eindtotaal	63.098

Categoriën	Totaal
Lokale heffingen	12.763
Overige inkomsten	16.964
Reserves	3.796
Rijksbijdragen	35.576
Subsidies en overdrachten	190
Toegerekende loonkosten	111
Eindtotaal	69.663

II – Jaarverslag: Paragrafen

1. Weerstandsvermogen en risicoparagraaf

Inleiding

Voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente zijn niet alleen de in deze begroting gepresenteerde cijfermatige gegevens van belang, zoals het eigen vermogen, de voorzieningen en de onbenutte belastingcapaciteit. Het college wil de raad ook inzicht geven in de risico's die niet in de begroting kunnen worden verwerkt. Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen.

Het weerstandsvermogen kan worden omschreven als het vermogen om financiële risico's op te kunnen vangen. De weerstandsratio wordt gedefinieerd als weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit algemene reserves en onbenutte belastingcapaciteit.

Weerstandscapaciteit (x 1.000)	31-12-2016	31-12-2017	Per inwoner
Algemene reserves	15.484	16.137	1
Incidenteel beschikbaar	15.484	16.137	1
Beschikbaar voor "Onvoorzien"	25	25	1
<u>Onbenutte belastingcapaciteit</u>			
Afvalstoffenheffing	848	750	25
Riolering	0	0	0
<u>OZB</u>			
Opbrengst volgens art. 12 norm	6.045	6.170	
Opbrengst volgens tarief HIA	5.260	5.229	
Vrije ruimte	1.633	1.691	25
Marktgeden	47	45	2
Begraafplaatsen	61	0	0
Wabo	271	515	17
Burgerzaken	800	439	15
overige leges		25	1
Totaal vrije ruimte belastingen	2.812	2.715	60
<u>Totaal weerstandsvermogen</u> (Incidenteel + Structureel)	<u>18.321</u>	<u>18.877</u>	<u>61</u>

Bestemmingsreserves en voorzieningen

De bestemmingsreserves en voorzieningen zijn in feite niet vrij beschikbaar. Vanwege deze beperkingen wordt slechts de Algemene reserves ingezet als component voor de weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit richt zich op de gemeentelijke heffingen: de OZB, de afvalstoffenheffing, het reinigingsrecht en het rioolrecht. Er is sprake van onbenutte belastingcapaciteit wanneer het gemeentelijke OZB-tarief lager is dan het normtarief voor artikel 12-gemeenten en/of wanneer de ander genoemde tarieven niet kostendekkend zijn. Voor een toelichting op de kostendekkendheid wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

Risicobeleid

In de nota reserves en voorzieningen 2011 is het beleid voor het gewenste weerstandsvermogen vastgesteld. Voor de bepaling van het gewenste niveau van het weerstandsvermogen is inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van risico's noodzakelijk.

De doelstellingen voor risicomangement zijn:

- Tijdig inzicht krijgen in de risico's en het beheersen van deze risico's;
- Beperken van de gevolgen van risico's;
- Het risicobewust maken, ter voorkoming van risico's of het beperken van de gevolgschade;
- Beoordeling van het weerstandsvermogen in het kader van de BBV.

Definitie. In dit kader gaat het om financiële risico's: de mogelijkheid dat zich een gebeurtenis voordoet die de middelen voor het realiseren van onze doelen positief of negatief beïnvloedt. Het risico wordt daarbij nader geconcretiseerd door middel van "kans x impact".

Risico's met een regulier/structureel karakter moeten van structurele maatregelen worden voorzien, zoals het afsluiten van verzekeringen, het treffen van voorzieningen, het inrichten van de administratieve organisatie, het aanpassen van beleid en de begroting etc. Tegenvallers met een structureel karakter kunnen incidenteel opgevangen worden met het weerstandsvermogen, maar moeten van structurele maatregelen worden voorzien. Exploitatierisico's die samenhangen met de recessie worden daarom (incidenteel) gerekend tot de risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen: het risico op lagere rijksbijdragen, bijstandsverlening, bouwleges etc., maar moeten structureel worden aangepakt. De bepaling van risico's is altijd een momentopname en moet daarom regelmatig herijkt worden (lieft binnen de P&C cyclus).

Bij de inventarisatie van de risico's in deze paragraaf betreft het de actuele risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen, dit zijn risico's:

- die niet op een andere manier zijn te ondervangen;
- die een financieel nadelig gevolg kunnen hebben;
- die relevant zijn (lees: risico van materieel belang);
- die met redelijke zekerheid zich gaan voordoen en
- niet direct beïnvloedbaar zijn.

Voor de inventarisatie van de risico's gelden de volgende criteria:

- in het kader van het weerstandsvermogen zijn in principe alleen de financiële risico's van toepassing waarvoor vooralsnog geen of onvoldoende beheersmaatregelen aanwezig zijn.
- Voor invulling van het begrip 'risico van materiële betekenis' is gekozen voor een norm van **0,5%** van de totale uitgaven van de gemeente, t.w. € 0,3 mln. Dus richten we ons op risico's die redelijkerwijs een financiële impact kunnen hebben van € 0,3 miljoen of meer. Door clustering van een aantal kleinere risico's binnen een programma, kan eventueel al te rigide hantering van het materialiteitsbegrip worden ondervangen.
- Voor de beschouwing van de risico's wordt een tijdshorizon gehanteerd van 4 jaar.

De risicoberekening

Per risico wordt op hoofdlijnen toegelicht wat het risico inhoudt. Vervolgens vindt op basis van de beschikbare informatie daar waar mogelijk een inschatting plaats over de omvang van het risico en de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. De mate van zekerheid wordt gedeuid met laag (30%), gemiddeld (50%) en hoog (80%). Daarnaast wordt bezien of het risico structurele of incidentele gevolgen heeft. Daar waar er structurele gevolgen zijn, moeten als dit risico zich voordoet, structurele beheersmaatregelen genomen worden. Eventuele incidentele gevolgen kunnen afgezet worden tegen incidentele beheersmaatregelen (onder andere de reserves).

Risico verbonden partijen

Voor onze grotere verbonden partijen maken we een inschatting welk risico wij als eigenaar van de verbonden partijen op getrapte wijze de effecten van hun risico's in onze eigen risicoparagraaf moeten opnemen.

- De GRD kent een omzet van 276 miljoen en eigen vermogen van 2 miljoen. Onze bijdrage is circa 14 miljoen (5,1%) en circa 10 miljoen na aftrek doeluitkering inkomensvoorziening.
- OZHZ kent een totaal van lasten van 22 miljoen met een eigen vermogen van 1,8 miljoen, onze bijdrage is circa 5 ton (2,3%).
- De VRZHZ heeft een omzet van 38 miljoen, eigen vermogen 7 miljoen en onze bijdrage is circa 1,5 mln (3,9%).
- Dienst Gezondheid & Jeugd heeft een omzet van 130 miljoen (excl RAV) en een eigen vermogen van 3 mln. Onze inwonerbijdrage is zo'n 6,4 mln (4,9%).
- G.R. Drechtwerk kent een totale omzet van zo'n 48 miljoen en een eigen vermogen van 1,2 miljoen, onze bijdrage is circa 1,3 ton (3,4% van de inwonerbijdragen).

De risico's zijn in de begrotingen van voornoemde partijen niet altijd gekwantificeerd en zeker niet opgeteld tot een gewogen gemiddelde o.i.d. Inhoudelijk zijn vele risico's gerelateerd aan rijksmaatregelen en/of decentralisaties, m.n. op het gebied van sociale zekerheid / werkvoorziening. Hierbij moet in ogenschouw worden genomen dat wij voor de drie decentralisaties een risicovoorziening van €1,5 miljoen hebben gevormd. Extra aandacht gaat daarbij uit naar de tekorten op de inkomensvoorziening bij de GRD/SDD en de verwachte tekorten bij de Serviceorganisatie van de DG&J.

Voor de bepaling van ons risico wordt daarom met name onze bijdrage als vertrekpunt gehanteerd. Hierbij gaat bijna de helft onze bijdrage aan verbonden partijen naar de SDD, die voor een flink deel uit doeluitkeringen wordt bekostigd.

Conclusie verbonden partijen

Wanneer we uit gaan van een maximaal risico van 10% van onze bijdrage resulteert een cumulatief bedrag van ongeveer € 2,2 miljoen (i/s) met een Gemiddelde kans van optreden (50%).

Beheersmaatregel: Actief bewaken in de ambtelijk en bestuurlijke overlegvormen.

Risico Grondexploitaties

Voor de Grondbedrijf complexen geldt daarbij dat het niet alleen om negatieve, maar ook om positieve risico's gaat. Immers, de geprognosticeerde eindwaarde door marktrisico kan zowel nadeliger als voordeliger uitvallen dan geprognosticeerd. Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden tot bijsturing, bijv. in tempo, programmering etc. Ook eventuele subsidies kunnen een positief risico met zich meebrengen. Jaarlijks worden de risico's van de lopende grondexploitaties ter kennis van de raad gebracht in de geactualiseerde GREX'en en wordt in geval van een voorzien verlies een 'voorziening' gevormd. Voor de algemene en specifieke risico's is een algemene reserve Grondbedrijf gevormd (en een 'voorziening' voor ons aandeel in het voorziene verlies De Volgerlanden).

Grondexploitaties kennen algemene risico's zoals rente- en prijsmutaties, tijdsplanningen en afzetrisico's enerzijds en specifieke projectrisico's anderzijds. Daarnaast geldt dat in zo'n grex op basis van onderzoek zo goed mogelijk, plus enigszins voorzichtig, wordt geraamd zodat zowel voor- als nadelen kunnen optreden. Voor een uitgebreide toelichting op de grex'en en risico's wordt verwezen naar de paragraaf grondbeleid en de grex'en zelf.

Volgerlanden:

Deze grex 2018 kent een negatief verwacht saldo op eindwaarde dat door middel van een voorziening is afgedekt. Op basis van de laatste actualisatie en de door ons daarbij gehanteerde risicobeheersingsmethodiek, is voor de korte termijn (3 jaar) met 90% zekerheid een risicobuffer van 4,4 miljoen afdoende. Daarnaast geldt dat in de met de gemeente Zwijndrecht gemaakte afspraken is opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor hun rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Ambachtsezoom:

De grex 2017 fase 1 kent een maximale risicobuffer van 1,7 miljoen (met 90% zekerheid). Voor fase 1a geldt een minimaal risico van 48 duizend.

Conclusie grondexploitaties

Voor de bepaling van het gecombineerde risico moet ook rekening worden gehouden met het nog niet in de boeken opgenomen positieve resultaat Ambachtsezoom. Dit positieve resultaat minus risicobuffer is momenteel groter dan ons aandeel in het risico op De Volgerlanden en het resterend risico Centrumgebied.

Risico Algemene uitkering en doeluitkeringen / decentralisaties

De effecten van rijksmaatregelen zijn voor de middellange termijn allerminst zeker. De macro-economische ontwikkelingen zijn moeilijk te voorspellen, laat staan de bestuurlijke vertaling door het rijk naar de uitkeringen voor gemeenten en/of verdeelmodellen. Dat geldt in het bijzonder voor de drie grote decentralisaties. Vanaf 1 januari 2015 zijn de drie decentralisaties Jeugdhulp (inclusief Passend Onderwijs), WMO en Participatiewet doorgevoerd. Voor de decentralisaties plus hun kortingen, zijn de effecten onzeker. Ook de herverdelingen kunnen voor een individuele gemeente zowel positief als negatief uitpakken (het objectieve verdeelmodel). We zullen dit de komende periode actief monitoren.

Bij deze taken gaat het om grote budgetten, alleen voor onze gemeente is de integratie uitkering sociaal domein al 8,8 miljoen (Jeugdzorg 5,2 mln; Wmo 2,5 mln; Participatiewet 1,1 mln)

Voor deze onderdelen geldt dat ze op basis van solidariteit worden opgepakt, zodat voor- en nadelen allereerst op regionaal niveau worden vereffend. Daarnaast heeft de gemeente een algemene risicoreservering ingesteld voor deze taken met een huidig saldo van € 1,5 miljoen. In deze risicoparagraaf wordt voor deze onderdelen rekening gehouden met een rest risico van 10% van onze bijdragen.

Conclusie algemene en doeluitkeringen

In onze Kadernota wordt zo goed mogelijk geanticipeerd op rijksplannen (taakstellingen). Dat geldt ook voor eventuele herverdelingseffecten. Voor deze risicoparagraaf houden we rekening met een nadelig restrisico ter grootte van 1% van onze Algemene Uitkering, is € 0,2 mln en 10% van onze bijdragen in de drie decentralisaties, is € 0,9 mln met een Gemiddelde (50%) kans van optreden.

Beheersmaatregelen: Actief volgen en indien noodzakelijk maatregelen nemen tot bijsturing, met name bij Kadernota of begroting.

Recapitulatie

Omdat de risico's van verbonden partijen en rijksuitkeringen semi structureel zijn worden deze tweemaal meegeteld in de hierna opgenomen totaal telling.

SAMENVATTING (x € 1.000)	Rek. 2016	Rek. 2017
<u>Programma 1 – Sociaal, Welzijn en Educatie</u> Verbonden partijen	900	2.200
<u>Programma 2 – Ruimtelijke Ordening, Economie en Wonen</u> Grondexploitatie	-	-
<u>Algemene uitkering en overige rijksbijdragen</u>	550	1.100
Totaal risico's	1.450	3.300
Weerstandscapaciteit	18.321	18.877
Weerstandratio	12,6	5,7

Financiële kengetallen in relatie tot de financiële positie

Hierna wordt een overzicht gegeven van financiële kengetallen zoals die sinds 2015 verplicht zijn voorgeschreven voor alle gemeenten met het oog op onderlinge vergelijkbaarheid. Zoals bekend is onze schuldquote door onze relatief grote grondexploitatie Volgerlanden hoog, hoewel in dit soort getallen de deelname in het risico door Zwijndrecht niet tot uitdrukking komt. Tegelijkertijd is zichtbaar dat door ons voorzichtige, solide financieel beleid de trend van alle financiële kengetallen positief is, dat geldt ook voor onze hiervoor berekende weerstandratio.

Wanneer we de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie bezien, kunnen we concluderen dat de gemeente financieel gezond is.

H.I.Ambacht	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Netto schuldquote	180%	196%	200%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	169%	185%	189%
Solvabiliteitsratio	16%	13%	18%
Grondexploitatie	117%	125%	131%
Structurele exploitatieruimte	3,5%	0,7%	1,9%
Belastingcapaciteit	111%	110%	111%

(Bedragen x 1.000)

1A Netto schuldquote		(Bedragen x € 1.000)		
95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	133.000	112.000	122.500
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	7.359	33.609	12.335
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.129	4.451	6.895
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f BBV)		2.762	
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	10.324	9.049	5.655
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	975	568	764
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.945	2.407	3.402
H	Totale baten (cf. art. 27 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	72.736	68.874	65.879
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	180%	196%	200%

1B Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen		(Bedragen x € 1.000)		
95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	133.000	112.000	122.500
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	7.359	33.609	12.335
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	5.129	4.451	6.895
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e, f BBV)	8.432	10.386	7.624
	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e, f BBV)	0	2.762	0
b1	Verstrekte geldleningen openbare lichamen (Wet Fido)	1.432	1.403	1.403
b2	Verstrekte geldleningen aan woningbouwcorporaties	63	60	60
b3	Verstrekte geldleningen aan deelnemingen	2.207	1.673	1.673
b4	Verstrekte geldleningen aan overige verbonden partijen			
c	Overige verstrekte langlopende geldleningen	4.730	4.488	4.488
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	10.324	9.049	5.655
F	Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	975	568	764
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	2.945	2.407	3.402
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	72.736	68.874	65.879
	Netto schuldquote gecorrigeerd (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	169%	185%	189%

2. Solvabiliteitsratio		(Bedragen x € 1.000)		
95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	27.821	23.343	31.929
B	Balanstotaal	177.022	177.088	177.804
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	16%	13%	18%

3 Kengetal Grondexploitatie		(Bedragen x € 1.000)		
95	Balanspost	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)			
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art. 38 lid b BBV)	85.080	86.299	86.299
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV [dus exclusief mutaties reserves])	72.736	68.874	65.879
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	117%	125%	131%

4. Structurele exploitatieruimte				
	Zie III - Jaarrekening, onderdelen 1, 2 en 2a	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	Totale structurele lasten	71.279	65.742	60.278
B	Totale structurele baten	73.607	66.062	61.514
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	100	21	264
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	197	157	141
E	Totale baten exclusief mutaties reserves	69.928	65.905	57.730
	Structurele exploitatieruimte (B-A)+(D-C) / E	3,5%	0,7%	1,9%

5. Belastingcapaciteit

		Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelen WOZ-waarde	305	305	307
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	177	177	177
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	315	315	0
D	Eventuele heffingskorting	0	0	315
E	Totale woonlasten gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	797	798	799
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	716	723	723
	Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar ervoor	111%	110%	111%

2. Financiering

In deze paragraaf komen de onderwerpen aan de orde die behoren tot het geldstromenbeleid van de gemeente. Dit zijn risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financierings- en schuldpositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

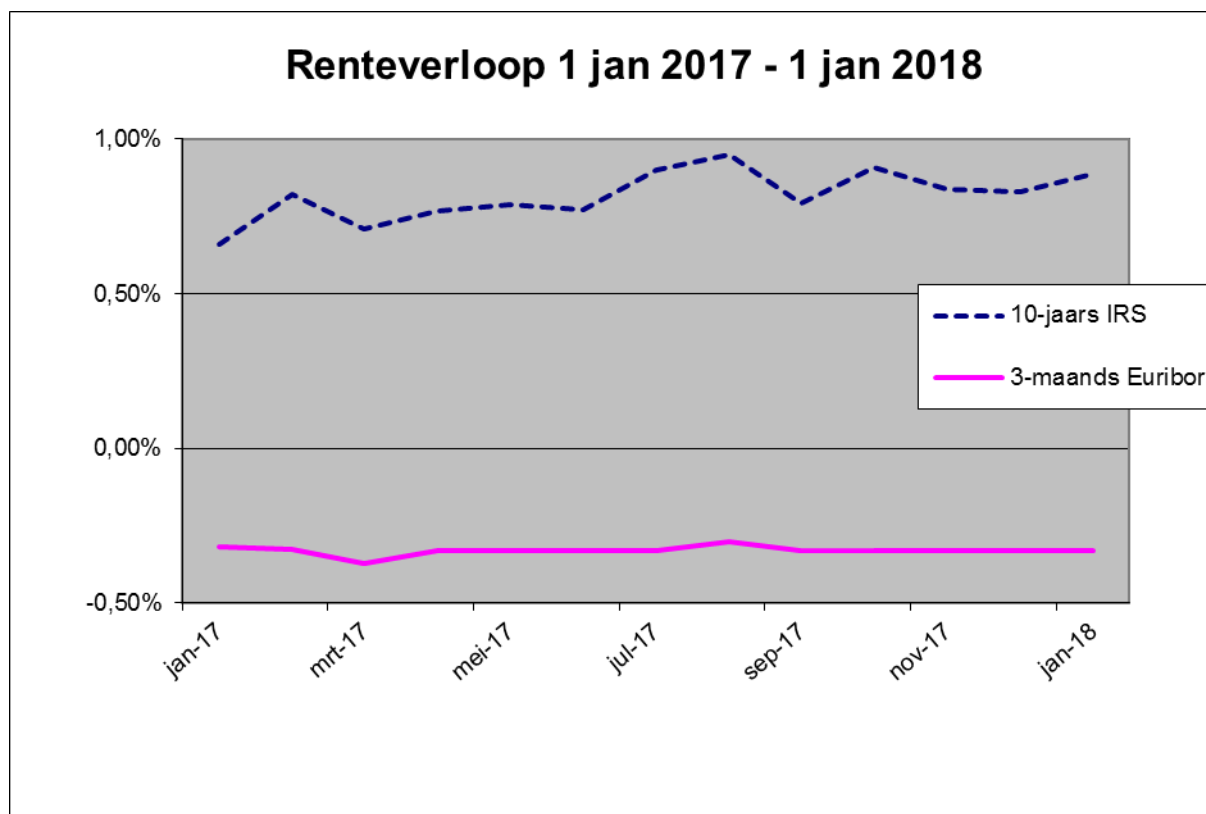
Het Financieringsstatuut wat in december 2015 door de gemeenteraad is vastgesteld vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie.

Economische ontwikkelingen

De rente was in 2017 redelijk stabiel. Het gehele jaar bewoog de 10-jaars IRS zich tussen de 0,6% en 1,0%. Na de zomer is de weg naar een structureel wat hoger niveau ingeslagen, maar de lange rente is nog steeds laag. De rente op de geldmarkt was als gevolg van de ECB-maatregelen zeer constant.

Onder de huidige marktomstandigheden blijft het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen, de kasgeldlimiet zoveel mogelijk optimaal te benutten en kort te financieren. De financieringsfunctie van de gemeente dient uitsluitend de publieke taak, is prudent en houdt rekening met de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido).

De ontwikkeling van de rente gedurende 2017 kan als volgt worden weergegeven:

Bedacht moet worden dat er opslagen gerekend worden op bovenstaande tarieven bij het opnemen van een langlopende lening. Voor een 10-jaars lening bedroeg dit eind 2017 circa 0,15 procentpunt.

Wettelijke ontwikkelingen

In 2017 is het vernieuwde BBV van kracht geworden. De belangrijkste wijzigingen betreffen de berekening van het renteomslag percentage, de toe te rekenen rente aan grondexploitaties en het toerekenen van rente aan de nieuwe taakvelden.

Financiering

De totale gemeentelijke langlopende leningenportefeuille valt in twee delen uiteen, te weten een deel voor de Algemene Dienst en een deel voor De Volgerlanden.

In de begroting 2017 is rekening gehouden met op te nemen nieuwe langlopende geldleningen tot totaal € 30 miljoen. Daarvan is € 5 miljoen al in 2015 vastgelegd; een driejarige fixe lening voor De Volgerlanden tegen een rente van 0,905%. Door een combinatie van achterblijvende investeringen en een positieve kasstroomontwikkeling bij De Volgerlanden, zijn de overige nieuwe leningen in 2017 niet opgenomen.

Om overschrijding van de renterisiconorm in 2018 teniet te doen, is een lening van 10 miljoen omgezet naar een lening met aflossing in 2019.

De totale langlopende lening schuld bedroeg per 31 december 2017 € 122,5 miljoen en kan als volgt worden gespecificeerd:

- t.b.v. Algemene dienst (6 leningen) € 53,5 miljoen
- t.b.v. Volgerlanden (9 leningen) € 69,0 miljoen

De gemiddelde rente over de totale lening portefeuille bedroeg per eind 2017 2,0%.

De lening portefeuille van de Algemene Dienst heeft een gemiddelde rente van 2,80%.

Risicobeheer

De belangrijkste financiële risico's bij de uitvoering van het treasurybeleid zijn de kasgeldlimiet, de renterisico's en de kredietrisico's.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het bedrag dat de gemeente per jaar maximaal met kort geld mag financieren. Volgens de Wet fido bedraagt deze limiet 8,5% van het totaal van de exploitatiebegroting. Gezien de omvang van de begroting 2017 (ca. € 66,0 miljoen) mocht voor € 5,6 miljoen met kort geld gefinancierd worden. Volgens voorschrift uit de Wet fido is in bijgaande tabel het verloop weergegeven van de gemeentelijke kortlopende middelen ten opzichte van de kasgeldlimiet gedurende 2017:

Tabel 1 Verloop kasgeldlimiet 2017

	<i>Bedragen x € 1.000,-</i>			
	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Gemiddeld netto vlottende schuld (+) of gemiddeld netto vlottend overschot (-)	€ 1.091	€ 1.614	€ 1.627	€ 1.396
Kasgeldlimiet	€ 5.615	€ 5.615	€ 5.615	€ 5.615
Ruimte (+) c.q. overschrijding (-)	€ 4.524	€ 4.001	€ 3.988	€ 4.219

Uit bovenstaande tabel komt naar voren dat het gehele jaar ruimschoots binnen de kasgeldlimiet is geopereerd; er zijn daarom ook geen kasgeldleningen aangetrokken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft tot doel om, binnen de portefeuille aan langlopende leningen, een overmatige afhankelijkheid van de rente in een zeker jaar te voorkomen. Omdat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm niet meer dan 20% zijn van het begrotingstotaal. De renterisiconorm van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht bedroeg in 2017 € 13,28 miljoen.

De toetsing aan de renterisiconorm luidt daarmee als volgt:

Tabel 3 Toetsing renterisiconorm 2017

		<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	
Berekening renterisico:			
	Bedrag renteherzieningen	€	-
	Bedrag aflossingen	€	25.500
	Totaal renterisico	€	25.500
	Renterisiconorm	ca. € 66,0 miljoen x 20%	€ 13.211
Toets aan renterisiconorm			
	Overschrijding	€	12.289

Uit deze berekening komt naar voren dat de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht in 2017 de renterisiconorm heeft overschreden. In de begroting was al rekening gehouden met een overschrijding van € 2,3 miljoen. Bij ongewijzigd beleid zou in 2018 ook een overschrijding plaatsvinden van € 10 miljoen. Om deze komende overschrijding teniet te doen, is besloten een fixe lening van € 10 mln met aflossing in 2018, om te zetten naar een fixe lening met aflossing in 2019. Het gevolg is wel dat het omzetten van de lening formeel een aflossing is waardoor de renterisiconorm dit jaar – optisch - fors is overschreden. Het werkelijke renterisico is echter nihil omdat de nieuwe lening een rente heeft van 1,867% inclusief boeterente, tegen een oude rente van 3,58%. Over de overschrijding van de renterisiconorm heeft overleg met de Provincie Zuid-Holland plaatsgevonden.

Kredietrisico's

De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht loopt kredietrisico op uitzettingen (o.a. verstrekte geldleningen) en leningen waarop door haar een borgstelling is afgegeven.

Tabel 4 Overzicht kredietrisico's 2017

		<i>Bedragen x € 1.000</i>	
Categorie		Per 1-jan-2017	Per 31-dec-2017
Uitzettingen		€ 8.431	€ 7.623
Borgstellingen	Direct	€ 10.746	€ 10.472
	Indirect	€ 111.141	€ 106.521
	Totaal	€ 121.887	€ 116.993

Het genoemde totaalbedrag aan uitzettingen van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht per eind 2017 in voorgaande tabel kan in hoofdlijnen als volgt worden gespecificeerd:

- Leningen aan woningcorporaties € 0,1 miljoen
- Woningfinancieringen gemeentepersoneel € 4,0 miljoen
- Lening aan ROM-D € 1,7 miljoen
- Veiligheidsregio ZHZ € 1,4 miljoen
- Startersleningen € 0,4 miljoen

Daarnaast stond de gemeente per 31 december 2017 voor € 117,0 miljoen garant. Hiervan had € 106,5 miljoen (ofwel 91%) betrekking op de achtervangpositie in het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (indirecte borgstelling).

Gezien de zekerheidsstructuur die rond het WSW is gebouwde is aan deze garantstellingen een relatief laag risico verbonden.

Het bedrag aan directe borgstellingen bedroeg per eind 2017 € 10,5 miljoen. De belangrijkste directe borgstellingen worden gevormd door:

- HVC Alkmaar (1,33%-belang; 'getrapt' via GR Gevudo): € 8,2 miljoen
- Woningstichting Rhiant € 2,3 miljoen (1 lening).

Voor de specificatie van alle door de gemeente gewaarborgde leningen wordt verwezen naar de Staat van gewaarborgde geldleningen elders in deze jaarrekening.

Relatiebeheer

De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is huisbankier van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht. Naast de BNG houdt de gemeente een rekening aan bij de ING en Rabobank.

Administratieve Organisatie

In 2017 heeft enkele keren overleg plaatsgevonden tussen gemeente en het SCD over de uitvoering van de financieringsfunctie.

Schatkistbankieren

Bij het verplicht schatkistbankieren mag de gemeente een bedrag van 0,75% van het begrotingstotaal buiten de Schatkist houden, het zogenoemde drempelbedrag. Het drempelbedrag mag, als gemiddeld bedrag per kwartaal, niet overschreden worden. In onderstaande tabel staat per kwartaal aangegeven wat het gemiddelde positieve banksaldo was. Hieruit blijkt dat in 2017 volledig binnen het drempelbedrag van € 496.000 is gebleven.

Tabel 5 Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren

		<i>Bedragen x € 1.000,-</i>			
1) Benutting drempelbedrag Schatkistbankieren 2017:					
Begrotingstotaal	€	66.053			
Wettelijk percentage		0,75%			
Drempelbedrag	€	496			
2) Kwartaaluitkomsten benutting drempelbedrag 2017;					
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
gemiddeld positieve banksaldi		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

Als gevolg van de negatieve rente op kort geld heeft een roodstand geen nadelige financiële gevolgen.

In het najaar van 2016 heeft het Agentschap van het Ministerie van Financiën een enquête uitgezet over het schatkistbankieren. In de ministeriële beleidsdoorlichting schatkistbankieren die voor 2018 gepland staat worden de in 2017 gepubliceerde resultaten betrokken. Deze beleidsdoorlichting zal ook worden gebruikt als input voor de evaluatie van de wijziging van de wet Fido van december 2013, waarbij het verplichte schatkistbankieren is ingevoerd.

Rentetoerekening

In het rapport Vernieuwing BBV is het advies opgenomen om meer inzicht te geven in de manier waarop de rentelasten uit korte en lange financiering worden toegerekend. De onderstaande schema's geven hier invulling aan.

Toegerekende rente in 2017

Taakveld treasury

a	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	2.608.414
b	Externe rentebaten (idem)	-208.822
	Saldo rentelasten en -baten	2.399.592
c1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-282.914
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden doorberekend: De Volgerlanden	-1.076.427
	Rente over kort geld De Volgerlanden	0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rentelasten	1.040.251
d1	Rente over het eigen vermogen - reserves	0
d2	Rente over de voorzieningen	0
	Totaal van de aan taakvelden toe te rekenen rentelasten	1.040.251
e	Aan de taakvelden toegerekende rente o.b.v. begrote omslag 2%	-1.375.627
f	Renteresultaat op taakveld Treasury	-335.376

Toetsing met voorgecalculeerde renteomslag in procenten

De totale activa waarover de renteomslag wordt berekend was per 1.1.2017 :	69.266.885
Rentepercentage obv de aan taakvelden toe te rekenen rentelasten is	1,50%
Rentepercentage obv de werkelijk aan de taakvelden toegerekende rente	1,99%
Rentepercentage begroting 2017	2,00%

Toetsing met voorgecalculeerde renteomslag in geld

Indien de werkelijke rentelasten (in Euro's), die over 2017 aan taakvelden hadden moeten worden doorberekend, afwijken van de rentelasten (in Euro's) die op basis van de voorgecalculeerde renteomslag aan de taakvelden zijn toegerekend, dan kan de gemeente besluiten tot correctie.

Met ingang van 2018 is correctie is verplicht indien deze afwijking groter is dan 25%.

Bedrag werkelijk aan taakvelden toe te rekenen rente	1.040.251
Bedrag dat toegerekend is o.b.v. het begrote rentepercentage van 2%	1.375.627
Meer toegerekende rente 2017	335.376
Afwijking t.o.v. de totale werkelijk toe te rekenen rente	32,24%

Berekening rente-omslagpercentage over 2017

	Berekening rente omslag percentage over de stand per	1-1-2017
	Boekwaarde investeringen	162.777.259
	- grex Volgerlanden en het voorzien verlies	-70.420.789
A	Totaal	92.356.470
	AF: Boekwaarde investeringen niet in omslag betrekken	
	- financiering Rhiant	-62.400
	- financiering Rom-D	-2.206.801
	- financiering Veiligheidsregio	-1.431.736
	- financiering Wonfin.regeling en start.leningen	-4.729.862
	- overige Grexen	-14.658.786
	Totaal	-23.089.585
B	Boekwaarde waarover rente wordt verdeeld	69.266.885
	Financiering:	
	Langlopende leningen ALD	57.500.000
	Reserves	24.143.336
	Voorzieneningen	3.713.154
C	Totaal	85.356.490
D	Financieringstekort + of overschot - (A-C)	6.999.980
	Rentelasten:	
	Rente over eigen vermogen en voorzieningen	0
	Rente financieringstekort ALD	0
	Rente langlopende leningen ALD	1.531.987
E	Totale rentelasten	1.531.987
	AF: Rente niet in omslag te betrekken:	
	- Rente financiering Rhiant, Rom-D e.a.	-242.902
	- Rente aan Grexen	-282.914
	Totaal	-525.816
F	Te verdelen rente	1.006.172
	Berekend werkelijk percentage omslagrente F/ B *100	1,5%
	Afgerond percentage omslagrente begroting 2017	2,0%

3. Lokale heffingen

Inleiding

Deze 'Paragraaf lokale heffingen' geeft op hoofdlijnen een overzicht van de lokale heffingen en belastingen.

Lokale heffingen kunnen we onderscheiden in gebonden en ongebonden heffingen. Gebonden wil zeggen dat de besteding gerelateerd is aan een direct aanwijsbare tegenprestatie van de gemeente. Dit zijn retributies (bijvoorbeeld leges, marktgeld) of bestemmingsheffingen (bijvoorbeeld afvalstoffenheffing, rioolheffing). Deze heffingen worden verantwoord op de desbetreffende gemeentelijke programma's en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Ongebonden lokale heffingen zijn zogenaamde zuivere belastingen. De opbrengsten hieruit kunnen door de gemeenteraad vrij binnen het werkterrein van de gemeente worden ingezet. Het gaat hierbij om de onroerende-zaakbelastingen (OZB), hondenbelasting en precariobelasting. Deze heffingen zijn niet verbonden aan een inhoudelijk programma en behoren tot de algemene dekkingsmiddelen.

Deze paragraaf heeft betrekking op beide categorieën heffingen. In het vervolg gaan wij in op de volgende aspecten:

- Ontwikkelingen en rijksbeleid
- Opbrengst gemeentelijke heffingen
- Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)
- Overige lokale heffingen
- Kwijtscheldingen

3.1 Evaluatie nieuwe ontwikkelingen en rijksbeleid

Begrenzing stijging OZB (macronorm OZB)

Ter voorkoming van een te grote stijging van de lastendruk heeft het Rijk een beperking ingesteld op de stijging van de OZB-tarieven: de macronorm OZB. Deze norm houdt in dat de OZB-opbrengst van alle gemeenten tezamen in 2017 niet meer mag stijgen dan 2,7%. In 2016 is de norm echter overschreden. Deze overschrijding 2016 is in mindering gebracht op de macronorm 2017, die daarmee uitkomt op 1,97%.

Uit meerdere onderzoeken is gebleken dat de macronorm geen effectief instrument is om de lastenontwikkeling te beheersen. Immers, als één of enkele gemeenten hun tarieven meer verhogen dan de norm dan worden andere gemeenten – die zich wel aan de norm hebben gehouden – 'gestraft' met een korting op het gemeentefonds dan wel een lagere OZB-norm voor het volgende belastingjaar. Vooruitlopend op mogelijke verruiming van het gemeentelijk belastinggebied is de macronorm voor 2017 gehandhaafd.

De OZB is in Hendrik-Ido-Ambacht in 2017 niet gestegen.

Verruiming gemeentelijk belastinggebied

Diverse keren is onderzoek gedaan naar uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied, als onderdeel van een grotere belastingherziening. In 2015 zijn diverse studies gepubliceerd over de inrichting en vormgeving van het gemeentelijk belastinggebied. In deze studies wordt gepleit voor een verschuiving van €4 miljard van rijksbelastingen (loon- en inkomstenbelasting) naar gemeentebelastingen. Genoemde argumenten voor deze belastingverschuiving zijn versterking van de lokale democratie, vergroting van doelmatigheid en verlaging van de lasten op arbeid, met een positief effect op de werkgelegenheid. Het maken van keuzes en beslissingen hierover is een taak van het kabinet. Eind 2015 zegde het vorige kabinet toe om vóór de zomer van 2016 met voorstellen te komen voor een hervorming/uitbreiding van het lokale belastinggebied. Per brief van 24 juni 2016 heeft het kabinet bouwstenen gepresenteerd hoe zo'n hervorming vormgegeven zou kunnen worden.

De gepresenteerde bouwstenen hebben in de afgelopen regeerperiode niet tot besluitvorming geleid. Het is aan het huidige kabinet hieraan invulling te geven.

Ontwikkelingen in de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ)

De WOZ-waarde wordt in het dagelijks leven steeds meer een belangrijk gegeven. Naast dat deze wordt gebruikt voor diverse belastingen, wordt deze ook vaker gebruikt in de commerciële sfeer, zoals door banken bij het verstrekken van hypotheeklen.

WOZ-waarden van woningen zijn openbaar. Onze gemeente is in 2017 aangesloten op een landelijke voorziening van waaruit het [WOZ-waardeloket](#) online voor heel Nederland is te raadplegen.

Het vaststellen van de WOZ-waarden gebeurt door Gemeentebelastingen en Basisinformatie Drechtsteden (GBD). Over de totstandkoming van de WOZ-waarde van woningen heeft de GBD een helder filmpje, [WOZ Waarde Helder](#), uitgebracht. Ook Vereniging Eigen Huis gebruikt dit filmpje in berichtgeving en op de website.

Precariobelasting van nutsnetwerken

Er bestond lange tijd onduidelijkheid over het afschaffen van precariobelasting op kabels, buizen en leidingen van nutsbedrijven. Op 1 juli 2017 trad wetgeving in werking die bepaald dat gemeenten geen precariobelasting meer kunnen heffen over netwerken van nutsbedrijven.

Er is wel een overgangsregeling. Gemeenten die op 10 februari 2016 een tarief hadden voor nutsnetwerken kunnen tot en met 2021 precariobelasting blijven heffen. Hierbij geldt wel dat die gemeenten maximaal het tarief in rekening kunnen brengen dat gold op 10 februari 2016.

3.2 Gemeentelijke belastingopbrengsten

Onderstaande tabel is een overzicht van de gerealiseerde opbrengsten over 2017 en 2016. Wij merken op dat de verschillen tussen de verantwoording 2016 en 2017 geen indicatie geven van de stijging of daling van de tarieven, maar van de totale opbrengst. Factoren zoals ontwikkelingen in de WOZ-waarde en areaaluitbreiding spelen bij de onroerendezaakbelastingen een belangrijke rol. Meer of minder afgegeven omgevingsvergunningen kunnen de opbrengst leges sterk beïnvloeden.

Overzicht inkomsten die op basis van door de raad vastgestelde belastingverordeningen zijn gegenereerd (x € 1.000)

	Rekening 2016	Raming 2017	Rekening 2017	Resultaat 2017
Ongebonden heffingen (algemene dekkingsmiddelen)				
Onroerende-zaakbelastingen	5.272	5.189	5.237	48
Hondenbelasting	151	157	149	-8
Precariobelasting	519	519	524	5
Subtotaal	5.942	5.865	5.910	45
Gebonden heffingen				
Afvalstoffenheffing	3.352	3.399	3.414	15
Rioolheffing	2.093	2.107	2.126	19
Lijkbezorgingsrechten	528	468	570	102
Bouwleges	865	509	704	195
Overige leges	667	637	761	124
Marktgeld	42	44	45	1
Subtotaal	7.547	7.164	7.620	456
TOTAAL	13.489	13.029	13.530	501

Er is aan heffingen en belastingen € 79.000 meer binnengekomen dan verwacht. Dat is een afwijking van iets minder dan 1%. Dit is grotendeels toe te schrijven aan de aantrekkende woningmarkt. Woningen staan korter leeg en er zijn meer woningen opgeleverd.

Bij de begrafenisrechten kan de jaarlijkse onderhoudsbijdrage voor langere tijd vooruit betaald worden. Er meer gebruik gemaakt van deze mogelijkheid, waardoor we een hogere inkomst zien. Deze bedragen worden in een reserve beschikbaar gehouden voor het onderhoud.

De bouwleges zijn hoger door een grotere bouwproductie in de Volgerlanden.

Bij de overige leges is € 74.000 gevolg van de aanleg kabels en leidingen, € 29.000 burgerzaken en € 11.000 bouwgerelateerd.

3.3 Heffingen woonlasten (lokale lastendruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing.

De volgende tabel geeft de ontwikkeling van de woonlasten over de laatste vijf jaren weer. De OZB is berekend op basis van de geactualiseerde gemiddelde woningwaarde.

	2013	2014	2015	2016	2017
Gemiddelde WOZ-waarde	231.000	215.000	208.000	215.000	221.000
OZB-eigenaar	297,76	304,66	305,97	309,17	306,75
Afvalstoffenheffing	305,88	312,00	315,12	315,12	315,12
Rioolheffing eigenaar	105,60	112,92	117,36	120,84	120,84
Rioolheffing gebruiker	49,20	52,56	54,48	56,16	56,16
Ontwikkeling lastendruk	758	782	793	801	799
% stijging tov vorig jaar		3,1%	1,4%	1,1%	-0,3%

Bij de berekening van de woonlasten is uitgegaan van een koopwoning die wordt bewoond door een gezin. De gemiddelde woningwaarde is de basis voor berekening van de aanslag OZB. Deze waarde is berekend naar de peildatum 1 januari van het voorgaande jaar. De WOZ-waarden 2017 zijn dus berekend naar de waarde peildatum 1 januari 2016.

Bij de begroting 2017 is uitgegaan van de volgende stijging:

- Onroerendezaakbelastingen 0%
- Afvalstoffenheffing 0%
- Rioolheffing 0%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de woonlasten in onze gemeente in 2017 ten opzichte van 2016 iets zijn gedaald.

Hierna treft u per heffing een toelichting aan.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De onroerendezaakbelastingen (OZB) is, na de Algemene Uitkering uit het gemeentefonds, de belangrijkste inkomstenbron voor de gemeente. Deze heffing bestaat uit een eigenarenbelasting voor zowel woningen als niet-woningen (bedrijven) en een gebruikersbelasting voor niet-woningen. De gemeenteraad bepaalt de tarieven en samen met de waarde van de onroerende zaak, wordt de heffing berekend.

De waarde wordt vastgesteld op basis van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Voor de WOZ-waarden 2017 geldt als peildatum 1 januari 2016.

De volgende tabel geeft weer hoe de OZB-tarieven zich in de afgelopen jaren hebben ontwikkeld.

	2013	2014	2015	2016	2017
Eigenaar woning	0,1289	0,1417	0,1471	0,1438	0,1388
Eigenaar niet-woning	0,2545	0,2738	0,2860	0,2773	0,2661
Gebruiker niet-woning	0,2038	0,2193	0,2273	0,2227	0,2136

Uitgangspunt bij het bepalen van de tarieven 2017 was de raming 2016 en de ontwikkeling van de WOZ-waarde. De waardestijging van de WOZ maakt dat het tarief is verlaagd voor een gelijkblijvende opbrengst.

Er is in 2017 € 48.000 meer OZB ontvangen dan geraamd. Eind 2016 en 2017 zijn meer woningen opgeleverd dan verwacht.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven om de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval te dekken. Wettelijk uitgangspunt is dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval.

Dit is niet kostendekkend gebeurd. Dit blijkt uit onderstaande berekening.

BG2017   JR2017

Berekening kostendekkendheid		
7.3 afval		
Kosten taakveld incl kwijtschelding	3.597.925	3.604.262
Inkomsten excl. heffingen	-84.179	-245.715
Netto kosten taakveld	3.513.746	3.358.547
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	101.868	124.198
b.t.w.	488.700	681.705
Totale kosten (a)	4.104.314	4.164.450
Opbrengst heffingen (b)	3.399.000	3.414.412
Dekking (b/a*100)	83%	82%

	2013	2014	2015	2016	2017
Meerpersoons	305,88	312,00	315,12	315,12	315,12
Eenpersoons	215,40	219,60	221,76	221,76	221,76
% stijging tov vorig jaar		2,0%	1,0%	0,0%	0,0%

Bij de Winternota is de raming van de afvalstoffenheffing naar boven bijgesteld met € 50.000. Toch is de inkomst nog € 15.000 hoger dan verwacht. We zien minder leegstand van panden en een hoger aantal opgeleverde nieuwbouwhuizen.

Rioolheffing

Rioolheffing is een vergoeding ter dekking van kosten die gemeenten maken voor haar rioolstelsel. Ook de kosten van de wettelijke watertaken, zoals zorgplicht voor stedelijk afvalwater, hemelwater en structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand kunnen hiermee bekostigd worden. Welke kosten worden verhaald, is in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vastgesteld.

Een en ander is kostendekkend gebeurd. Dit blijkt uit onderstaande berekening. Overigens blijven niet uitgegeven gelden, beschikbaar voor riolering.

BG2017   JR2017

Berekening kostendekkendheid		
7.2 riool		
Kosten taakveld incl kwijtschelding	1.776.669	1.885.996
Inkomsten excl. heffingen	0	308
Netto kosten taakveld	1.776.669	1.886.304
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	227.421	115.264
b.t.w.	124.000	105.398
Totale kosten (a)	2.128.090	2.106.966
Opbrengst heffingen (b)	2.107.000	2.126.049
Dekking (b/a*100)	99%	101%

Het verloop van de tarieven in de afgelopen jaren is als volgt:

	2013	2014	2015	2016	2017
Eigendom	105,60	112,92	117,36	120,84	120,84
Gebruik meerpersoons	49,20	52,56	54,48	56,16	56,16
Gebruik eenpersoons	24,60	26,28	27,24	28,08	28,08
% stijging t.o.v. vorig jaar		6,9%	3,8%	3,0%	0,0%

Hendrik-Ido-Ambacht heft van eigenaren van panden een vast bedrag per jaar. Hierbij is de situatie van 1 januari bepalend. Ook van gebruikers van panden wordt rioolheffing geheven. Eenpersoonshuishoudens betalen de helft van een meerpersoonshuishouden.

Er is € 19.000 meer rioolheffing binnengekomen dan waarmee gerekend is. Ook hier zien we de effecten van de aantrekkende woningmarkt: er zijn meer woningen opgeleverd en de leegstand is minder geworden.

Vergelijking andere gemeenten

Om inzicht te krijgen in het algemene verloop van de hoogte van de woonlasten is het goed een vergelijking met andere gemeenten te maken. Ook het landelijk gemiddelde is hierin opgenomen.

Vergelijking van woonlasten kan worden gemaakt met de Drechtstedengemeenten. Deze is gebaseerd op de actuele gegevens van de Digitale Atlas van de lokale lasten 2017 op www.coelo.nl en geeft de woonlasten van een meerpersoonshuishouden weer. De woonlasten in 2017 in Alblasterdam, Dordrecht, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht laten zich samenvatten in onderstaand schema (x € 1).

Gemeente	Gemiddelde WOZ-waarde	tarief OZB	OZB eigenaar	Rioolheffing eig/gebr	Afvalstoffen heffing	Totaal	Rangnr. meerp.huish.
Sliedrecht	179.000	0,1030	185	228	195	608	26
Papendrecht	194.000	0,1305	253	134	247	634	45
Dordrecht	163.000	0,1257	205	173	271	649	60
Alblasterdam	198.000	0,1295	257	185	339	781	260
Hardinxveld-G'dam*	221.000	0,1345	298	247	242	783	266
Hendrik-Ido-Ambacht	221.000	0,1388	307	177	315	799	289
Zwijndrecht*	172.000	0,1346	232	275	342	827	319
Landelijk gemiddelde	228.000	0,1237	271	192	260	723	

De indicatie in de laatste kolom betekent hoe lager het rangnummer hoe lager de woonlasten.

* Voor Hardinxveld-Giessendam en Zwijndrecht is het totaalbedrag verlaagd met respectievelijk € 3,70 en € 22 wegens een tegemoetkoming in de woonlasten.

3.4 Overige lokale heffingen

Hondenbelasting

In de Gemeentewet is bepaald dat gemeenten een belasting mogen heffen op het houden van honden. Hondenbelasting is een zuivere belasting die, net als de onroerende-zaakbelastingen, vloeit naar de algemene middelen van de gemeente. In onze gemeente bestaat een relatie tussen de opbrengst en de voorzieningen die voor honden worden gerealiseerd.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Het is een zuivere belasting, ofwel een ongebonden heffing.

Onze gemeente heft alleen precariobelasting over kabels en leidingen in gemeentegrond. Sinds 2016 is de te belasten hoeveelheid kabels en leidingen toegenomen. Voorheen was heffen van dit deel niet mogelijk omdat dit was geregeld via concessieovereenkomsten.

De aanslagen over 2016 zijn in 2017 opgelegd Dit was het eerste jaar waarin de concessie-overeenkomst is afgelopen en het eerste jaar precarioheffing daarover. Er is een kleine afwijking van € 5.000.

Begrafnisrechten

BG2017   JR2017

Berekening kostendeckendheid		
7.5 begraven		
Kosten taakveld	417.688	452.346
Inkomsten excl. heffingen	-13.261	-35.019
Netto kosten taakveld	404.427	417.327
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	95.645	117.252
b.t.w.		
Totale kosten (a)	500.072	534.579
Opbrengst heffingen (b)	482.247	534.916
Dekking (b/a*100)	96%	100%

Leges

BG2017   JR2017

Berekening kostendeckendheid		
bouwleges (8.3)		
Kosten taakveld	634.507	655.350
Inkomsten excl. heffingen	0	0
Netto kosten taakveld	634.507	655.350
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	579.989	609.562
b.t.w.		
Totale kosten (a)	1.214.496	1.264.912
Opbrengst heffingen (b)	544.675	749.998
Dekking (b/a*100)	45%	59%

BG2017   JR2017

Berekening kostendeckendheid		
Burgerzaken (0.2)		
Kosten taakveld	949.548	1.020.718
Inkomsten excl. heffingen	0	-1.215
Netto kosten taakveld	949.548	1.019.503
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	9.365	8.685
b.t.w.		
Totale kosten (a)	958.913	1.028.188
Opbrengst heffingen (b)	559.657	588.958
Dekking (b/a*100)	58%	57%

Marktgeld

BG2017   JR2017

Berekening kostendeckendheid		
3.3 Markt		
Kosten taakveld	65.783	54.343
Inkomsten excl. heffingen	-3.274	-5.120
Netto kosten taakveld	62.509	49.223
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	43.623	41.194
b.t.w.		
Totale kosten (a)	106.132	90.417
Opbrengst heffingen (b)	43.566	45.465
Dekking (b/a*100)	41%	50%

3.5 Kwijtscheldingen

Als een belastingplichtige wegens financiële omstandigheden niet in staat is een belastingaanslag te betalen, kan gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. De regels voor het toekennen worden bepaald door de rijksoverheid. Deze regels komen erop neer dat kwijtschelding mag worden verleend aan belastingplichtigen die een inkomen hebben dat niet hoger is dan 90% van de bijstandsnorm. Gemeenten mogen hier in die zin van afwijken, dat deze inkomensgrens wordt verruimd naar 100% van de bijstandsnorm. Onze gemeente hanteert de 100%-norm, wat betekent dat inwoners met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Wel vindt een vermogenstoets plaats.

Een groot deel van de kwijtscheldingen is geautomatiseerd getoetst. Het doel hiervan is om zo de administratieve lasten voor de burger te verminderen.

Gemeenten mogen wel zelf bepalen voor welke belastingen kwijtschelding wordt verleend. Er kan kwijtschelding worden aangevraagd voor:

- Afvalstoffenheffing;
- Rioolheffing gebruik woningen

De volgende tabel geeft weer hoeveel kwijtschelding voor 2017 is geraamd en verleend.

	Raming (x € 1.000)	Werkelijk (x € 1.000)
Afvalstoffenheffing	110	124
Rioolheffing	21	20
Totaal	131	144

4. Onderhoud kapitaalgoederen

1. A Wegbeheer

Beleidskader

De algemene doelstelling voor het wegbeheer is het voeren van een duurzaam wegbeheer waarbij de veiligheid voor de verkeersdeelnemers in stand wordt gehouden. Comfort en aanzien van de weg spelen hierbij een beperkte rol.

Uitgangspunt van het wegbeheer is het in 2013 vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023'.

Om kapitaalvernietiging van asfaltverhardingen te voorkomen, moet onderhoud op B(asis)niveau worden uitgevoerd. Dit niveau komt overeen met de richtlijnen die worden beschreven in publicaties van de CROW, het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Onder het begrip basisoniveau wordt verstaan: "Instandhouding op langere termijn, uitgaand van een gemiddelde levensduur. Er wordt geen achterstand opgebouwd. Incidenteel zijn kleine achterstanden in onderhoud mogelijk. Eventueel onveilige situaties worden onmiddellijk aangepakt."

Elementenverhardingen worden veilig en begaanbaar gehouden. Welke beeldkwaliteit daar uit volgt, is van ondergeschikt belang. Hierbij is als prioriteit in begaanbaarheid en uit te voeren onderhoud aangehouden het trottoir of het voetpad, het fietspad en vervolgens de straat en parkeervakken. Met dit uitgangspunt worden onderhoudswerkzaamheden aan elementenverhardingen van straten en parkeervakken met ruimere tussenpozen uitgevoerd dan van trottoirs en fietspaden.

Financieel kader

De financiële uitkomsten van het wegbeheersplan zijn in de meerjarenramingen vertaald en opgenomen onder het taakveld 'Verkeer en vervoer' van het Programma Buitenruimte.

Egalisatiereserve wegbeheer

Op 31 december 2017 heeft de reserve wegbeheer een saldo van € 1,6 mln. Volgens het vastgestelde 'Beleidsplan Wegen 2013-2023', wordt jaarlijks een bedrag uit de egalisatiereserve onttrokken en besteed als gedeeltelijke dekking voor het tekort op wegonderhoud.

Ontwikkelingen

Vanuit de VINEX-locatie De Volgerlanden komen in de komende jaren een aantal wegvakken voor overdracht naar de Algemene Dienst in aanmerking. Dit in samenhang met de voortgaande ontwikkeling van deze uitbreidingslocatie. Binnen de reservering voor areaaluitbreiding is hiermee rekening gehouden.

Stand van zaken

Afgelopen jaar is aan de hand van weginspecties daar waar nodig asfalt- en elementenonderhoud uitgevoerd. Verder zijn de werkzaamheden aan de Teunis Stooplaan (voorheen verlengde Antoniuslaan) afgerond en is de weg opengesteld voor verkeer. In 2017 zijn na een intensief participatietraject ook de werkzaamheden aan de Nijverheidsweg (maart) en de Veersedijk (december) opgestart. Voor de Teunis Stooplaan en de Nijverheidsweg zijn vrij liggende fietspaden gerealiseerd. Voor de Veersedijk is een fietsvriendelijk ontwerp gerealiseerd met fietssuggestiestroken. Hiermee zijn weer verdere stappen gezet in de revitalisering van het bedrijventerrein Antoniapolder.

1. B Verkeer en vervoer

Beleidskader

In 2009 zijn in het kader van het Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan voorkeursstructuren vastgesteld voor gemotoriseerd verkeer, openbaar vervoer en langzaam verkeer.

Voor gemotoriseerd verkeer heeft dit geleid tot een nieuw wegencategoriseringsplan (voorkeursstructuur voor de hoofdwegen). Hierin zijn de kaders voor een goede bereikbaarheid, verkeersdoorstroming en veiligheid op de gemeentelijke wegen in het kader van Duurzaam Veilig vastgesteld.

Binnen dit Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan is eveneens het parkeerbeleid opgenomen.

Financieel kader

Voor een betere doorstroming van het openbaar vervoer en de verbetering van de toegankelijkheid van de bushaltes voor mensen met bewegingsbeperkingen zijn gelden beschikbaar gesteld, waarop de subsidie vanuit de GDUGelden in mindering wordt gebracht.

1. C Openbare verlichting

Beleidskader

In het beleidsplan worden bepaalde eisen gesteld aan de kwaliteit van de verlichting, de kwaliteit van de installatie en de kwaliteit van de instandhouding. Het beheerplan is een uitwerking van de vastgestelde beleidsuitgangspunten in het beleidsplan Openbare Verlichting van 2014. In het beheerplan wordt beschreven welk beheer en onderhoud uitgevoerd moet worden om de installatie en de verlichting op een gewenst kwaliteitsniveau te brengen of te houden en welke financiële middelen daarvoor nodig zijn.

Uitgangspunt daarbij is het Collegeprogramma waarin het bestuur heeft aangegeven een duidelijke ambitie te hebben op het gebied van duurzaamheid, verkeersveiligheid en sociale veiligheid. Primair genereert het beheerplan de kwaliteiten van de OVL-installatie waarvoor deze bedoeld is: Bijdragen aan een veilige en leefbare buitenruimte in Hendrik-Ido-Ambacht als het donker is.

Financieel kader

De kosten voor het beheren, onderhouden en vervangen van lichtmasten, armaturen en lampen voor de circa 7.007 lichtpunten binnen en buiten de bebouwde kom, zijn opgenomen onder het taakveld “Verkeer en vervoer” van het Programma Buitenruimte. De uitvoering van het beheer loopt via de gemeenschappelijke regeling “Bureau Openbare Verlichting Lek-Merwede” (BOVL).

Egalisatiereserve openbare verlichting

Op 31 december 2017 heeft de reserve openbare verlichting een saldo van € 0,4 mln. Deze egalisatiereserve heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd.

Ontwikkelingen

Op basis van in het beleidsplan vastgelegde uitgangspunten en het toepassen van nieuwe ontwikkelingen en technieken, zoals dimmen en LED verlichting, vervangen we in de komende jaren de nodige lichtmasten en armaturen om de installatie kwalitatief op peil te houden, de doelmatigheid te verbeteren en het energieverbruik te beperken. Daar waar het financieel kostenneutraal mogelijk is, maken we gebruik van LED verlichting.

Stand van zaken

Het regulier onderhoud aan de openbare verlichting is dit jaar weer volledig uitgevoerd door bureau OVL. Grootschalige vervangingen hebben dit jaar nauwelijks plaatsgevonden i.v.m. met performance problemen bij de aannemer Heijmans en netbeheerder Stedin. De opdrachten voor de werkzaamheden zijn wel verstrekt, in 2018 wordt de achterstand weggewerkt. De betreffende middelen van 2017 worden toegevoegd aan de reserve en aangesproken in 2018.

1. D Infrastructurele kunstwerken

Beleidskader

Binnen de openbare ruimte bevinden zich infrastructuur kunstwerken, die de kruising van (water)wegen of andere natuurlijke barrières mogelijk maken. Dit zijn onder andere bruggen, duikers, keermuren, trappen, tunnels en viaducten. Vanuit het oogpunt van veiligheid en aanzien moeten we deze onderdelen beheren en onderhouden.

In het beleidsplan zijn de hoofdpunten van het beleid beschreven. Het huidige beleid is erop gericht de kunstwerken op het kwaliteitsniveau 'basis' te onderhouden. De uitgangspunten van de beleids- en beheerplannen die door de raad in januari 2017 zijn vastgesteld, zijn vervolgens vertaald naar een plan van aanpak voor het onderhoud.

In samenwerking tussen de zes Drechtstedengemeenten is gewerkt aan de opstelling van een gezamenlijk kader voor een beleidsplan civiele kunstwerken. In aansluiting op dit geformuleerde kader is in 2016 gewerkt aan de opstelling van zowel een nieuw gemeentelijk beleidsplan als een afzonderlijk beheerplan. Onderdeel hiervan is het uitvoeren van inspecties en het opstellen van rapportages van kunstwerken binnen de gemeente. Op basis van de verkregen informatie uit de inspectie is inzichtelijk gemaakt in welke jaren onderhouds- c.q. vervangingskosten worden voorzien. Hierbij is ook onderzocht of de voorziene werkzaamheden efficiënter kunnen worden uitgevoerd, zodat bezuiniging op o.a. arbeidskosten, maatregelen en materiaalkosten gerealiseerd kan worden.

Uitgangspunt is een zodanig kwaliteitsniveau dat de kunstwerken en bruggen naar behoren functioneren en er dus geen sprake is van achterstallig onderhoud of gevaarlijke situaties. Bij het beheer heeft het voorkomen van gevaarlijke situaties eerste prioriteit. Tweede prioriteit is zorg dragen voor het goed functioneren van de voorzieningen, gevolgd door het wegwerken van eventueel achterstallig onderhoud.

Financieel kader

Voor het onderhouden van kunstwerken (bruggen, duikers, viaducten, verwijderen graffiti) is binnen het taakveld "Verkeer en Vervoer" van het Programma Buitenruimte jaarlijks een budget beschikbaar.

Stand van zaken

Met het geformuleerde beleid en de beschikbare financiële middelen worden de infrastructurele kunstwerken duurzaam veilig onderhouden.

1. E Verkeersvoorzieningen

Beleidskader

Verkeersvoorzieningen zoals verkeersborden, straatnaamborden, ANWB-bebording, schrikhekken en verkeerspalen zijn onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden.

In 2015 zijn beleids- en beheerplannen 'verkeersvoorzieningen' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en de beide plannen kan worden geconcludeerd dat de nieuwe beleidsuitgangspunten kunnen leiden tot structurele besparingen.

De verkeersvoorzieningen worden op het basisniveau onderhouden, waarbij niet meer wordt uitgegaan van een kwaliteitsdifferentiatie per gebied. Reden hiervoor is dat verkeersvoorzieningen qua plaatsing, beheer en onderhoud moeten voldoen aan wettelijke bepalingen en landelijke richtlijnen.

Financieel kader

Voor het onderhoud van verkeersvoorzieningen is structureel een budget beschikbaar binnen het taakveld "Verkeer en Vervoer" van het Programma Buitenruimte.

1. F Straatmeubilair

Beleidskader

Straatmeubilair zoals banken, afvalbakken, fietsenstallingen enabri's, is een wezenlijk onderdeel van de openbare ruimte. Vanuit het oogpunt van veiligheid, bruikbaarheid en aanzien worden deze onderdelen beheerd en onderhouden. In 2015 zijn de beleids- en beheerplannen 'straatmeubilair' geactualiseerd. In de plannen zijn nieuwe beleidsuitgangspunten vertaald naar een geactualiseerd plan van aanpak voor het onderhoud aan de verschillende items en zijn de verschillende consequenties nader aangegeven. Op basis van de uitgevoerde inventarisatie en de beide plannen kan worden geconcludeerd dat de nieuwe beleidsuitgangspunten kunnen leiden tot structurele besparingen.

Essentieel bij het beheer/onderhoud is het te hanteren kwaliteitsniveau voor het onderhoud. Op basis van de landelijke wetgeving en richtlijnen worden de betreffende voorzieningen in de openbare ruimte onderhouden op het kwaliteitsniveau 'basis'.

Financieel kader

Voor het onderhoud van straatmeubilair is een budget beschikbaar binnen het taakveld "Openbaar vervoer" van het Programma Buitenruimte.

2. Riolering

2.A. (Afval)waterketen

Beleidskader

De gemeente is verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van afvalwater binnen haar grondgebied. Deze zorgplicht staat omschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) en vloeit voort uit de Wet Milieubeheer. Elke gemeente is wettelijk verplicht volgens deze wet (artikel 4.22) een GRP op te stellen. In het GRP 2014-2018 wordt de samenhang tussen de doelstellingen en de verschillende activiteiten op het gebied van de riolering en de daarvoor benodigde middelen verduidelijkt. De gemeentelijke zorgplicht met betrekking tot afvalwater, hemelwater en grondwater worden daarbij beschreven.

Het functioneren van de riolering wordt onder andere gewaarborgd door het plegen van onderhoud. Door het beheer en onderhoud planmatig uit te voeren en af te stemmen met andere werken in de openbare ruimte, wordt dit zo efficiënt mogelijk uitgevoerd.

De planmatige aanpak en afstemming zijn uitgewerkt in het rioolbeheerplan. In het rioolbeheerplan zijn daarnaast de benodigde vervangingsinvesteringen op lange termijn in beeld gebracht.

In het basisrioleringsplan is onder meer aandacht besteed aan wijzigingen in het stelsel door onder andere afkoppeling van verhard oppervlak en geplande uitbreiding, als ook de wijziging in de neerslaghoeveelheden als gevolg van klimatologische veranderingen.

Voor het grondwater is onze belangrijkste taak een goed inzicht verkrijgen in het grondwaterpeil met als doel het voorkomen en beperken van grondwateroverlast in kwantitatieve zin. Dit is verankerd in ons grondwaterplan.

Financieel kader

De kosten en beheermaatregelen die verband houden met de doelen in het GRP, zijn in het rioolbeheerplan 2014-2018 verder uitgewerkt. De verbrede rioolheffing dekt alle kosten die te maken hebben met onze zorgplicht voor het afvalwater, hemelwater en grondwater met een kostendekkend tarief.

Voor het uitvoeren van (verbeter)maatregelen, om aan de doelstellingen te kunnen voldoen, worden jaarlijks volgens het gemeentelijk rioleringsplan bedragen in de investeringsplanning opgenomen.

Voor het beheer en onderhoud van rioleringen met toebehoren zijn budgetten beschikbaar onder het taakveld "riolering" van het Programma Buitenruimte.

Ontwikkelingen

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UvW) hebben in juni 2010 bestuurlijk een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Als vervolg daarop is in mei 2011 het Bestuursakkoord Water opgesteld en ondertekend door Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven. Het Bestuursakkoord Water is gericht op het vergroten van de doelmatigheid en transparantie in de waterketen. Het Bestuursakkoord Water en het plan van aanpak van de VNG en UvW voorzien niet in overdracht van taken. Ieder houdt de regie en verantwoordelijkheid van de bestaande taakverdeling in de waterketen en heeft de volledige flexibiliteit en keuzemogelijkheid om te participeren in de te uit te werken analyses en haalbaarheidsonderzoeken.

Onze gemeente heeft binnen de Drechtsteden met de gemeenten Dordrecht en Zwijndrecht en het waterschap Hollandse Delta een overeenkomst, die is gericht op samenwerking. In 2014 is Alblasterdam hierbij aangehaakt. De onderlinge samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit, heeft tot doel het vergroten van de kwaliteit, het behalen van kostenbesparingen en het verminderen van kwetsbaarheid.

De samenwerking in de waterketen richt zich op de (afval)waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater en voor zover noodzakelijk op het oppervlaktewater en kan verder worden geïntensiveerd en gestructureerd op basis van haalbaarheidsonderzoek. Bij actualisatie van beleid wordt de samenwerking in de waterketen verankerd en waar mogelijk en gewenst gezamenlijk beleid nagestreefd.

Voorziening riolering

De voorziening riolering heeft op 31 december 2016 een saldo van € 4,1 mln. Deze voorziening heeft als doel het gelijkmatig verdelen van kosten in de tijd om tariefschommelingen te voorkomen. De voorziening wordt gevoed met het verschil tussen de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering en de inkomsten uit rioolheffing.

Conform het beleidsplan Wegen 2013-2023 komt het wegherstel van de bovenliggende verharding bij vervanging van het rioolstelsel ten laste van de jaarlijkse exploitatiekosten van de riolering. Dit bedrag (jaarlijks € 270.000) wordt gebruikt als gedeeltelijke dekking voor de onderhoudskosten van verhardingen.

Stand van zaken

Vanuit het GRP 2014-2018 hebben wij de riolering van de Nijverheidsweg vervangen en het werk bevindt zich in afrondende fase. Het nieuwe GRP is in concept gereed en de voorbereidende werkzaamheden voor het basisrioleringsplan zijn afgerond. Wij zijn op schema met de rioolinspecties en de uitvoering van onderhoud aan riolering zodat wij voldoen aan de afgesproken kwaliteitsniveaus.

De opgaven die wij hebben binnen het Bestuursakkoord Water zijn verder door de betrokken organisaties opgepakt door middel van onderzoek naar kansrijke onderwerpen. Dit zal de komende jaren verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd.

3. Water

3.A Stedelijk waterplan

Beleidskader

Het in 2013 vastgestelde GRP, waarin beleid is aangegeven voor het beheer van riool-, hemel- en grondwater, en het waterplan vormen een keten, die bijdraagt aan goed waterbeheer in onze gemeente. Het doel van het waterplan is om te komen tot een goed beheersbaar en aantrekkelijk watersysteem met helder water van voldoende kwaliteit en gevarieerde veilige oevers die op de gewenste gebruiksfuncties zijn afgestemd. In het in 2003 vastgestelde "Waterplan van H tot Z" is een uitvoeringsprogramma opgenomen om bovenstaand doel te bereiken. De gemeente en waterschap Hollandse Delta hebben opdracht gegeven de voortgang van de uitvoering van de maatregelen uit dit plan te evalueren en actualiseren. Op basis van de evaluatie heeft de raad in 2009 besloten een geactualiseerd uitvoeringsprogramma vast te stellen, rekening

houdend met nationale en Europese wet- en regelgeving.

Financieel kader

De jaarlijkse kosten die verband houden met het uitvoeren van het stedelijk waterplan zijn opgenomen onder het taakveld "Riolering" binnen het Programma Buitenruimte. De kosten die verband houden met de uitvoering van dat plan worden jaarlijks geraamd op de investeringsplanning. De lasten van deze investering komen tot uitdrukking op het taakveld "Riolering".

3.B Baggerplan

Beleidskader

Het baggeren en het daaraan ten grondslag liggende baggerplan is een belangrijke schakel in de gemeentelijke waterketen. Het baggerplan geeft inzicht in de beheeractiviteiten op het gebied van baggeren die nodig zijn om de watergangen op diepte te houden.

Kwaliteitsniveau

Ingevolge de Keur moeten wateren periodiek uitgebaggerd worden om ze op de juiste breedte en diepte te houden. Het feitelijke baggerwerk wordt zowel door onze gemeente als door het waterschap Hollandse Delta uitgevoerd, afhankelijk van de onderhoudsverplichting van de watergangen. Daarnaast bestaat de verplichting om deze wateren voor een schouw vrij te maken van los vuil en waterplanten.

Financieel kader

De kosten voor het baggeren van watergangen zijn opgenomen onder het taakveld "Riolering" van het Programma Buitenruimte.

3.C Beheer en onderhoudsplan oeverbeschermingen

Het opstellen van een Beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026 wordt als maatregel in het Waterplan van H tot Z aangegeven. Onze gemeente wil vanaf 2018 het beheer en onderhoud aan de oeverbescherming op een structurele wijze uitvoeren. Het beheer- en onderhoudsplan oeverbescherming 2018-2026 geeft een volledig beeld van de huidige onderhoudstoestand van de oeverbescherming in beheer van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, een overzicht van de werkzaamheden in de planperiode en een raming van de kosten voor de uit te voeren werkzaamheden.

Stand van zaken

Met het waterschap is afstemming geweest over werkzaamheden op het gebied van waterbeheer. Zoals het er nu naar uitziet zullen vervolgafspraken niet meer door een nieuw waterplan worden verankerd, maar worden vastgelegd door middel van afzonderlijke (afval)waterakkoorden met het waterschap in het kader van het Bestuursakkoord Water. In 2016 zijn de benodigde werkzaamheden op het gebied van stedelijk water uitgevoerd, op baggeren na door budgettaire redenen.

Tevens is sprake van een gewijzigd beleid van het waterschap op het gebied van de wettelijke ontvangstplicht. Dit heeft invloed gehad op de planning van het baggerplan, dat hierdoor naar achteren is verschoven.

4. Groen

4.A Groenstructuurplan

Beleidskader

De Groenstructuurvisie voor de gemeente is vastgesteld in het Groenstructuurplan (2013). In het

Groenstructuurplan is onze gemeente in drie onderhoudszones verdeeld. Het Groenstructuurplan vormt het beleidsmatige kader om te komen tot een gestructureerd groenbeleid. Het groenbeleid richt zich op het creëren van een balans tussen de kwaliteit en de beschikbare middelen. Daarnaast biedt het Groenstructuurplan ook een kader voor ontwerp, (her)inrichting en het onderhoud van het openbaar groen.

De visie op de gewenste visuele kwaliteit van de groenvoorzieningen in de openbare ruimte is vastgesteld in het Beeldkwaliteitsplan Groen. Het Beeldkwaliteitsplan geeft weer wat het onderhoudsniveau is van het groen; met andere woorden welke kwaliteit wordt nagestreefd.

De invoering van het Groene kaart model wordt op dit moment voorbereid. Kernwoorden zoals deregulering en efficiencyverbetering vormen de basis voor het Groene kaart model. Bij de invoering van het Groene kaart model wordt een lijst met bomen die niet gekapt mogen worden, gepubliceerd. Vergunning aanvragen voor het kappen van particuliere bomen die niet op de lijst staan is niet meer nodig. De overige bomen mogen zonder vergunning gekapt worden met uitzondering van de gemeentelijke bomen. Dit vraagt wel extra toezicht maar levert op het gebied van deregulering voor bewoners een grote winst op.

Bomenbestand

Het actuele bomenbestand bestaat op 1 januari 2018 uit 11.295 exemplaren. In 2017 zijn kapvergunningen verleend voor 637 bomen vanwege een reconstructie, 148 bomen vanwege een slechte kwaliteit. In 2017 zijn 339 bomen herplant. De overige te herplanten bomen (487 stuks) zullen in 2018 worden geplant.

Financieel kader

De budgetten voor het onderhoud van openbare groenvoorzieningen zijn opgenomen onder het taakveld "Openbaar groen en (openlucht) recreatie" van het Programma Buitenruimte. Bij uitbreiding en andere mutaties van het areaal wordt het onderhoudsbudget aangepast.

Ontwikkelingen

Vanaf 1 januari 2017 treedt de Natuurbeschermingswet in werking. Deze wet voegt de Flora- & Faunawet, de (oude) Wet Natuurbescherming en de Boswet samen. In 2016 is hierop, in samenwerking met de gemeenten in de Drechtsteden, geanticipeerd. Het Natuurwetenschappelijk Centrum uit Dordrecht heeft een regionale opdracht gekregen de wijzigingen inzichtelijk te maken, een nieuwe inventarisatie van de aanwezige flora en fauna te maken en een veldgids samen te stellen met daarin de regionaal aanwezige soorten.

De veldgids kan, samen met de gedragscode van Stadswerk, de huidige (vervallen) gedragscode vervangen.

In 2018 ontvangt de raad een voorstel over de invoering van de nieuwe Natuurbeschermingswet.

4.B Begraafplaatsen

Beleidskader

In het Beeldkwaliteitsplan Groen is aangegeven dat door de bijzondere functie van de begraafplaatsen deze binnen de representatieve zone vallen en daarom worden de begraafplaatsen op kwaliteitsniveau A onderhouden. Het beleidsplan begraafplaatsen geeft naast deze uitgangspunten ook inzicht in de benodigde capaciteit voor begraven en bijzetten van urnen voor de komende jaren. Op deze manier kan worden aangegeven op welk moment graven geruimd moeten worden om voldoende capaciteit te behouden.

Financieel kader

Onder het taakveld "Begraafplaatsen en crematoria" van het Programma Buitenruimte zijn de kosten opgenomen voor het beheer en onderhoud van de begraafplaatsen en het uitvaartcentrum. De leges van de verschillende begraafplaatsactiviteiten zijn mede op deze kosten afgestemd en leiden tot een kostendekkende exploitatie.

Egalisatiereserve begraafplaatsen

Deze egalisatiereserve heeft als doel de kosten en inkomsten voor het onderhoud van graven op begraafplaatsen, waarvoor het meerjarig onderhoud eenmalig door nabestaanden is afgekocht, gelijkmatig over de tijd te spreiden. Op 1 januari 2016 heeft de reserve begraafplaatsen een saldo van circa € 0,6 mln.

Ontwikkelingen

De begraafplaatsen en het uitvaartcentrum worden op verantwoorde wijze geëxploiteerd met een beheerder binnen onze eigen organisatie en inzet van aannemers voor het groenonderhoud van de begraafplaatsen en voor het delven van graven. Dit met extra aandacht voor representatie en onderhoud tegen aanvaardbare en kostendekkende tarieven voor alle begraaf- en uitvaartactiviteiten. In 2015 hebben ondergrondse ruiming plaatsgevonden.

4.C Speelvoorzieningen

Beleidskader

De kaders in het Speelruimteplan uit 2013 zijn grotendeels met participatie van ouders en kinderen tot stand gekomen. Samen met bewoners en kinderen zijn de wensen, ideeën, uitvoeringskaders en randvoorwaarden bepaald voor de herinrichting van speelplekken voor de komende tien jaar. Eveneens is voor de komende vijf jaar opgenomen welke plekken op welk moment worden aangepakt en de beschikbare bedragen die hierbij horen.

In het Beheerplan speelvoorzieningen zijn de technische uitgangspunten voor het onderhoud uitgewerkt zoals eisen aan materiaalgebruik en valondergronden. Het Beheerplan speelvoorzieningen is in 2015 geactualiseerd.

Speelplekken en speelvoorzieningen moeten conform het speelruimteplan voldoen aan de eisen die de doelgroep (leeftijdscategorie) stelt. Verder dienen ze te voldoen aan de wettelijke veiligheidseisen. Door inspecties, vastgelegd in inspectierapporten, worden periodiek alle speelplekken en speelwerktuigen gekeurd op veiligheid en onderhoudstoestand. Waar nodig vindt reparatie en/of vervanging plaats.

Financieel kader

Bij vaststelling van het speelruimteplan hebben we in de toenmalige economische situatie gezocht naar een manier om niet het aantal speelplekjes te hoeven verminderen. Het college en de raad gaf de voorkeur aan behouden wat we hebben in plaats van het terugbrengen van het aantal speelplekjes en met het beschikbare budget de dan overgebleven speelplekjes naar een hogere kwaliteit te brengen. Met de uitgangspunten die we hanteren lukt dit maar het budget staat onder spanning. Gezien de mogelijkheid zich in 2016 voordeel heeft het college besloten om de raad voor te stellen het speelruimtebudget bij kadernota 2018 structureel te verhogen met € 10.000.

5. Gebouwenbeheer

Beleidskader

In het vastgestelde Meerjarig Onderhoudsplan (MOP) 2012-2021 wordt voor de middellange termijn richting gegeven aan een effectief en efficiënt beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. In dit meerjarige plan is aangegeven welke onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk zijn voor de gemeentelijke gebouwen in de beschouwde periode.

Met het instellen van een egalisatiefonds voor beheer en onderhoud van gemeentelijke gebouwen is voorzien dat in dit fonds gedoteerde middelen beschikbaar blijven voor beheer en onderhoud van de gebouwen. Zo kan tussen gebouwen en over de jaren geschoven worden met middelen.

Financieel kader

Bij de jaarlijks vast te stellen Kadernota zal op basis van het vastgestelde MOP 2012-2021 steeds de afweging tussen de gewenste en de beschikbare middelen plaatsvinden. Per gebouw vindt de afweging plaats of het beheer en onderhoud uitstel kan vergen als beschikbare financiële middelen in dat jaar te kort schieten.

Ontwikkelingen

Besloten is om een aantal gemeentelijke gebouwen af te stoten. Voor enkele gebouwen is de procedure gestart.

Vanuit het Actieplan Duurzaamheid treffen wij duurzame maatregelen bij gemeentelijke gebouwen. Zo zijn bijvoorbeeld in 2015 al zonnepanelen op het uitvaartcentrum geplaatst en is het gemeentehuis volledig voorzien van LED-verlichting. Daarnaast kopen we stroom voor openbare verlichting en onze gebouwen 100% groen in (momenteel via HVC, dus biomassa en wind op zee). Voor de gemeentelijke gebouwen met een lager energieverbruik zullen we de komende jaren de mogelijkheid van zonnepanelen in combinatie met energiebesparingsmaatregelen onderzoeken. Verder blijven we onze stroom groen inkopen.

Voor het gemeentehuis is de coöperatie Zon op Hendrik-Ido-Ambacht opgericht. Het doel van de coöperatie is om een installatie van 250 zonnepanelen op het dak van het gemeentehuis te plaatsen.

Verder hebben we geen gemeentelijke gebouwen in eigen beheer, bij scholen en de gebouwen in beheer van Cascade hebben we slechts een stimulerende rol. Voor scholen is een energiebesparingstraject opgezet in de Drechtsteden, waaraan ook scholen uit Hendrik-Ido-Ambacht kunnen meedoen.

Stand van zaken

Renovatie: In het najaar is gestart met de renovatie van de buitenbaden van zwembad 'De Louwert' en de voorbereidingen voor de bouw van een nieuw binnenbad. De keuken van Cascade en de pantry's van het gemeentehuis zijn vervangen.

Sloopwerken: De voormalige gemeentewerf aan de Grotenoord 2 is gesloopt, het terrein wordt verkocht aan een marktpartij. Wegens nieuwe ontwikkelingen met WC de Schoof is de sloop van de Willem de Zwijgerschool voorlopig uitgesteld.

Duurzaamheid: Het gemeentehuis is voorzien van 250 zonnepanelen via de coöperatie Zon Op Hendrik-Ido-Ambacht, zo kunnen Ambachters die niet beschikken over een geschikt dak meedoen met het vergroenen van elektrische energie. Cultureel Centrum Cascade is voorzien van HR+ C.V. Ketels, het leidingwerk is extra geïsoleerd. Gymzaal Bekestein is voorzien van energiezuinige LED verlichting met aanwezigheidsdetectie.

Te koop: Er zijn nog steeds onderhandelingen gaande over de verkoop van Den Brommert aan de Smidshoef 24-30. In afwachting van de verkoop wordt minimaal onderhoud uitgevoerd. De gymzaal aan de Weteringsingel 139a staat leeg, niet duidelijk is wat er met dit gebouw gaat gebeuren. Ook zijn er nog 2 braakliggende terreinen van voormalige schoolgebouwen aan de Steenbakkersstraat 16-18 en de Gerard Alewijnstraat 19.

Onderhoud gemeentelijke gebouwen: Het geactualiseerde Meerjaren Onderhouds Plan voor de gemeentelijke gebouwen is voor 4 jaar vastgesteld. Omdat de school aan de P.C. Hooftsingel 7 naar verwachting nog meerdere jaren gebruikt gaat worden, is een volledige schilderbeurt uitgevoerd.

6. Afval

6.A Afvalinzameling

Beleidskader

De gemeente heeft een wettelijke zorgplicht voor de inzameling van (gescheiden) huishoudelijk afval binnen haar grondgebied. Deze zorgplicht staat omschreven in de afvalstoffenverordening en vloeit voort uit de Wet milieubeheer.

In 2008 is de nieuwe Europese kaderrichtlijn afvalstoffen gepubliceerd. Deze richtlijn vormt de basis voor het tweede landelijk Afvalbeheer Plan: "Naar een materiaalketenbeleid". In LAP2 krijgt het 'ketengericht afvalbeleid' een belangrijke plaats door naar de materiaalketen van afval te kijken. Dit gaat van de winning van een grondstof tot en met de verwerking van een afvalstof. Met deze ketenaanpak wordt een duurzaam en zuinig materiaalgebruik beoogd, waarmee een vermindering van de milieudruk kan worden gerealiseerd.

Rekening houdend met de toenemende aandacht voor grondstoffen en daarbinnen de inzet van afval als grondstof, is het afvalbeleidsplan 2013-2023 Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht vastgesteld in 2013.

Financieel kader

Onder het taakveld "Afval" van het Programma Buitenruimte zijn de kosten opgenomen van het gescheiden inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. De kosten worden gedekt met de afvalstoffenheffing echter is deze niet kostendekkend.

Ontwikkelingen

Met een geactualiseerd afvalbeleidsplan voor de komende tien jaar is een beleid geformuleerd waarmee onze gemeente belangrijke stappen kan zetten om de LAP2-doelstellingen te bereiken. De aandacht voor grondstoffen neemt toe, ook op Europese schaal. De voorspelling is dat in de nabije toekomst grondstoffen schaars worden. Hierdoor zal zuiniger met grondstoffen om moeten worden gegaan. Het Rijk heeft daarom het percentage afvalscheiding verhoogd van 60% naar 65% in 2015. De nieuwe maatregelen uit het afvalbeleid zijn erop gericht om huishoudens te stimuleren hun afval te scheiden. Hier speelt communicatie een belangrijke rol.

Communicatie

De communicatiestrategie is gericht op informeren maar ook op gedragsverandering. Een kanttekening hierbij is dat gedragsverandering niet alleen door communicatie kan worden bereikt. De combinatie met faciliteren (het afvalscheiden makkelijk maken) en handhaven is belangrijk. Communicatie kan vooral bijdragen aan bewustwording en dat is de eerste stap voor gedragsverandering.

Bij afvalcommunicatie wordt de link gelegd met het thema duurzaamheid. We maken vooral gebruik van eigen communicatiemiddelen zoals het gemeentenieuws, de website en social media. Waar mogelijk zoeken we samenwerking met maatschappelijke partners (inclusief bewoners).

Uit analyse blijkt dat in ons restafval nog een hoog percentage GFT en plastic zit. Op deze componenten richten wij ons in 2017. Verder haken we aan bij campagnes van afvalverwerker HVC (grondstoffendenkend) en landelijke campagnes zoals de Opschoondag. Op het gebied van educatie werken we samen met 'Koos de Vuilnisman', die afvallessen verzorgt voor de basisscholen.

De uitrol van de minicontainers voor oud papier en karton in 2015 voor de hele gemeente heeft een bijdrage geleverd aan het scheiden van deze afvalfractie. In 2015 hebben we per inwoner 52 kg papier ingezameld terwijl de doelstelling 40 kg per inwoner was. Voor de optimalisatie van de grondstofstromen uit het restafval is de methode Droog en Herbruikbaar veelbelovend. Deze methode, waarbij alle droge componenten gezamenlijk worden ingezameld en daarna op een centrale locatie worden gescheiden, is door HVC onderzocht in pilot-projecten. De resultaten worden gemonitord. Om optimaal gebruik te kunnen maken van ons ondergronds inzamelsysteem, werkt HVC een business case uit voor het ombouwen van een deel van de ondergrondse containers naar de

fractie plastic, metaal en drankkartons (PMD).

6.B Zwerfafval

Beleidskader

In 2008 heeft de raad met de vaststelling van het beleidsplan zwerfafval ingestemd met een ketenaanpak. Dit betekent preventie door voorlichting en bewustwording, het verbeteren van de gemeentelijke faciliteiten en uiteindelijk het inzetten van handhaving. De gemeente streeft naar een minimale schoonheidsgraad van B (redelijk schoon) voor het aangetroffen zwerfafval in alle soorten gebieden (verhardingen, groen en water).

In 2015 is het zwerfafvalbeheerplan geactualiseerd. In het beheerplan zijn uitgangspunten vanuit het zwerfafvalbeleidsplan vertaald naar concrete acties.

Financieel kader

De kosten van het opruimen van zwerfafval zijn vertaald in het taakveld 'Afval' binnen het Programma Buitenruimte.

Stand van zaken

In 2016 heeft een discussie plaats gevonden in de raad naar aanleiding van een presentatie over scheidingresultaten en de financiële resultaten die daarmee samenhangen. Onze gemeente behaald de landelijke doelstelling voor afvalscheiding niet en door de extra afvalstoffenbelasting die door het Rijk is opgelegd is kostendekkendheid niet meer haalbaar. De uitkomst van de discussie is dat het afvalbeleidsplan vervroegd geactualiseerd dient te worden. Hiermee zetten we de volgende stap naar het grondstoffenbeleid. In samenspraak met college en raad hebben we eerste stappen genomen in de actualisatie in 2017. We hebben in 2017 gezocht naar een afvalinzamelstructuur die past in onze gemeente waarmee we scheidingsdoelstellingen kunnen behalen en kostendekkendheid weer binnen bereik komt echter tot nu toe hebben we nog geen passend scenario gevonden. Om meer inzicht te krijgen hoe bewoners denken over afvalinzameling en verwerking hebben we een bewonerspanel gevraagd een aantal vragen te beantwoorden. De antwoorden van het bewonerspanel zijn op 6 december 2017 gepresenteerd aan de raadsleden op een informele avond. Dezelfde avond hebben we een aantal stellingen behandeld die richtinggevend kunnen zijn voor het nieuwe grondstoffenbeleidplan. We verwachten het nieuwe grondstoffenbeleidplan in 2018 vast te kunnen stellen na de verkiezingen.

5. Grondbeleid

Algemeen

Het grondbeleid van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht is vastgelegd in de Nota “Grond voor Beleid”(2009). Met het grondbeleid wordt uitvoering gegeven aan de ruimtelijke visie die met name in de Structuurvisie "Waar de Waal Stroomt (2009)” is vastgelegd. In dit beleidsdocument worden de ruimtelijke ambities van de gemeente voor de komende tien tot vijftien jaar uiteengezet.

In de nota Grond voor Beleid is vastgelegd dat de gemeente zoveel mogelijk een actief grondbeleid voert wanneer er sprake is van grootschalige ontwikkelingen of ontwikkelingen welke invloed kunnen hebben op de ruimtelijke of stedenbouwkundige structuur van de gemeente. Met dit actieve grondbeleid wil de gemeente gewenste ruimtelijke ontwikkelingen initiëren en sturen. Faciliterend grondbeleid wordt echter niet uitgesloten.

In de Nota grondbeleid is de keuze vastgelegd om hoofdzakelijk het instrument Wet voorkeursrecht gemeenten te gebruiken. Als er aanleiding is om geen gebruik te maken van het gemeentelijk voorkeursrecht, wordt dit gemotiveerd aan de gemeenteraad aangegeven. Waar een minnelijke verwerving van gronden niet mogelijk blijkt, maakt de gemeente gebruik van het onteigeningsinstrument.

Uitvoering grondbeleid

Voor de uitvoering van actief grondbeleid worden grondexploitaties opgesteld. Met een grondexploitatie wordt het financieel kader vastgelegd waarbinnen het beleid uitgevoerd moet worden. Voor enkele wenselijke grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn in het verleden grondexploitaties vastgesteld die jaarlijks geactualiseerd worden. Bij de vaststelling van de begroting 2017 waren er vijf actieve grondexploitaties binnen de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht: De Volgerlanden, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1, bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a, Centrumgebied en Zuidwende en omgeving (Noord en Zuid). De bestemmingsplanprocedure voor Centrumgebied is in 2017 stopgezet. Als gevolg hiervan zal de grondexploitatie in 2018 formeel afgesloten worden. Zuidwende is inmiddels afgesloten.

Bij enkele kleinschalige ruimtelijke ontwikkelingen wordt wel faciliterend grondbeleid gevoerd, waarbij kostenverhaalovereenkomsten met de ontwikkelaars worden gesloten.

Prognose verwachte resultaten grondexploitaties

In onderstaande tabel worden de grondexploitaties samengevat. Hierin is per project, naast wat algemene informatie, het financiële resultaat en het gewogen risicobedrag opgenomen. Om de grondexploitaties te kunnen vergelijken en de geprognosticeerde resultaten te kunnen optellen zijn de resultaten contant gemaakt naar 1 januari 2018. Voor de risicoanalyse worden jaarlijks, aan de hand van de RISMAN-methode, de verschillende van toepassing zijnde risico's benoemd, gekwalificeerd en gekwantificeerd. Vervolgens wordt een gewogen risicobedrag berekend met een zekerheidspercentage van 90%. Dit houdt in dat het voor 90% zeker is dat het genoemde bedrag voldoende is om de risico's af te dekken. In het weerstandsvermogen van de gemeente wordt met dit risicobedrag rekening gehouden.

Daarna wordt per grondexploitatie kort het toegepaste grondbeleid beschreven, met een toelichting op het verwachte financiële resultaat.

Tabel 1 Projectoverzicht (peildatum 1-1-2018)

Bedragen x €1.000.000,-

	De Volger- landen	Ambachtse- zoom Fase 1	Ambachtse- zoom Fase 1a	Centrum- gebied	Zuidwen
Verwachte afronding project	2027	2027	2028	Afgesloten	Afgeslote
Totale plangebied (ha)	210 ha	22,2 ha	0,7 ha	1,3 ha	3,4
Areaal nog aan te kopen grond	1,2 ha	2 ha	0	0	
Areaal uitgeefbaar		15,6 ha	0,7 ha	0	
Areaal nog te verkopen grond	27 ha	15,6 ha	0,7 ha	0	
Gerealiseerde kosten	€ 301,4	€ 15,1	€ 0,4	€ -	€
Gerealiseerde baten	€ 229,3	€ 0,6	€ -	€ -	€
Boekwaarde	€ 72,1	€ 14,5	€ 0,4	€ -	€
Nog te realiseren baten -/- kosten	€ 70,7	€ 17,1	€ 1,0	€ -	€
Resultaat op eindwaarde	€ -1,4	€ 2,5	€ 0,6	€ -	€
Resultaat op netto contante waarde	€ -1,2	€ 2,1	€ 0,5	€ -	€
Risico's	€ 4,4	€ 1,7	€ 0,05	€ -	€

De Volgerlanden*Beleidskader*

De gemeente heeft sinds het begin van het project actief grondbeleid gevoerd in het realiseren van woningbouwlocatie De Volgerlanden. De gemeente wilde alle gronden in eigendom verkrijgen om de regie te houden. Veelal werden gronden van particulieren aangekocht en overige benodigde gronden die in bezit waren van projectontwikkelaars werden met bouwclaimovereenkomsten bij het gemeentelijke eigendom betrokken.

De verwervingen in het gebied De Volgerlanden-West zijn afgerond. In het gebied De Volgerlanden-Oost is nog niet alle grond in volledig eigendom van de gemeente. Circa 1,2 hectare is in bezit van private partijen en ook zijn nog enkele gemeentelijke gronden vervat in pachtovereenkomsten. Gezien de planning van de woningbouw in De Volgerlanden en de tijd die het kost om de gronden bouwrijp te maken wordt getracht deze laatste verwervingen en pachtontbindingen op korte termijn te realiseren.

Op 3 juli 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verzoek aan De Kroon tot onteigening van de gronden.

Financieel kader

De grondexploitatie vormt het financieel kader van het project De Volgerlanden. Dit kader wordt jaarlijks opnieuw vastgesteld en geactualiseerd. Op 9 juli 2018 heeft de raad van de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht de geactualiseerde grondexploitatie De Volgerlanden 2018 vastgesteld.

In de gemaakte afspraken met de gemeente Zwijndrecht is opgenomen dat van het eventuele exploitatietekort tot € 20 miljoen beide partijen ieder de helft voor zijn rekening nemen. Het bedrag dat boven de € 20 miljoen uitkomt, komt voor 2/3 deel voor rekening van Hendrik-Ido-Ambacht en 1/3 deel voor rekening van Zwijndrecht.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1

Beleidskader

Bij bedrijventerrein Ambachtsezoom wordt actief grondbeleid toegepast. Sinds 1 januari 2013 richt de planvorming van Ambachtsezoom zich alleen op het westelijke gedeelte van het bedrijventerrein (fase 1 en fase 1a). Op de gronden binnen het plangebied Ambachtsezoom Fase 1 die niet in eigendom van de gemeente zijn is de Wvg gevestigd. Hiermee wordt de gemeente als eerste in gelegenheid gesteld de grond te verwerven als de grondeigenaar niet tot zelfrealisatie overgaat (of niet in staat blijkt te zijn). Als deze grondeigenaren niet tot zelfrealisatie overgaan en de gemeente er minnelijk niet in slaagt de gronden te verwerven, kan het onteigeningsinstrument ingezet worden.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1, welke het financiële kader van de betreffende fase van het project vormt, is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 juli 2018.

Bedrijventerrein Ambachtsezoom Fase 1a

Beleidskader

Ook voor Ambachtsezoom Fase 1a geldt dat er actief grondbeleid toegepast wordt.

Financieel kader

De geactualiseerde grondexploitatie Ambachtsezoom Fase 1a geldt als het financiële kader van de betreffende fase van het project en is vastgesteld in de raadsvergadering van 9 juli 2018. Deze grondexploitatie beperkt zich tot de gronden waar in het bestemmingsplan een directe bestemming 'Bedrijventerrein', met nadere aanduiding 'verkoop punt motorbrandstoffen' is opgenomen.

Centrumgebied

Het college heeft besloten om de planologische procedure van het ontwerpbestemmingsplan (dat voorziet in het bijbouwen van circa 5.500 m² bij De Schoof en het aanbrengen van een 'knip' in de Graaf Willemlaan) stop te zetten. Formeel is de grondexploitatie Centrumgebied op 5 maart 2018 afgesloten.

Zuidwende-Noord en Zuid

De grondexploitatie Zuidwende e.o. bestaat uit twee deexploitaties. De woningbouw is Zuidwende-Noord is in 2016 afgerond. In de vastgestelde Structuurvisie Hendrik-Ido-Ambacht staat Zuidwende-Zuid aangemerkt als locatie voor een cluster van grootschalige maatschappelijke voorzieningen. Het plan van de Gereformeerde Gemeente om hier een kerkgebouw te realiseren gaat is in december 2016 teruggetrokken. Omdat er per 1 januari 2017 geen concreet plan voor de gronden in Zuidwende-Zuid bestonden, zijn deze gronden uit de exploitatie genomen. Nadat een nieuw plan voor de locatie is vastgesteld kunnen de gronden opnieuw in exploitatie worden genomen.

Tussentijdse winstneming

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Voorwaarde is dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen en dat jaarlijks per deel een geformaliseerde herziene kostprijscalculatie wordt gemaakt in relatie tot de werkelijke ontwikkelingen en cijfers. Tussentijdse winstneming is dan mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op dat deelproject is gerealiseerd en geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten tenzij daarvoor voldoende verliesvoorzieningen zijn getroffen. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming:

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:
  - a. er geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het project is;
  - b. er geen belangrijke onzekerheden bestaan over de ontvangst van de overeengekomen bedragen;
  - c. de nog te maken kosten en de mate van de projectvoortgang op verantwoorde wijze kunnen worden bepaald;
  - d. de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per fase van het project mogelijk is;
  - e. er minimaal één keer per jaar van het grondcomplex een herziene kostprijsopzet wordt vastgesteld.
2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde percentagemethode toegepast.
3. In alle andere gevallen kan de winst pas worden verantwoord in het boekjaar waarin het grondcomplex financieel wordt afgewikkeld.
- 4.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij de Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

M.b.t. de grex Ambachtsezoom worden de allereerste gronduitgiften pas in 2018 voorzien.

Reserve en risico's

De aard van de activiteiten binnen het totaal van de exploitaties maakt het noodzakelijk ter afdekking van de algemene risico's een algemene reserve grondbedrijf aan te houden. Deze reserve wordt opgebouwd uit de eindresultaten van alle afgesloten grondexploitaties plus alle tussentijdse winst- en verliesnemingen. Het nemen van winst zal geschieden overeenkomstig de eerder beschreven methodiek van (tussentijdse) winstneming. Indien er bij het opstellen dan wel het actualiseren van een kostprijscalculatie blijkt dat er een verlies op een complex ontstaat, wordt hiervoor een voorziening getroffen ten laste van de Algemene reserve grondbedrijf.

De Algemene reserve grondbedrijf dient op voldoende niveau te zijn om de benoemde risico's te kunnen opvangen en dient een minimum niveau te hebben afhankelijk van het risicoprofiel. Zodra het saldo van de reserve zich onder het minimum niveau bevindt, moet dit worden aangevuld vanuit de Algemene (concern)reserve. De Algemene reserve grondbedrijf kent geen maximum niveau.

6. Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn die partijen waarmee de gemeente een bestuurlijke relatie heeft én waarin zij een financieel belang heeft. Een verbonden partij levert daarmee een bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen van de gemeente. Partijen waaraan een significant (financieel) risico kleeft, worden ook verwerkt in de paragraaf 'Weerstandsvermogen'.

BBV

In de nieuwe BBV is opgenomen dat voortaan een onderverdeling wordt gemaakt naar:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen, en,
- overige verbonden partijen.

In dit hoofdstuk gaan we in op de doelstellingen, taken en financiële aspecten van de gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht participeert.

Bij een vennootschap en coöperatie participeert de gemeente in het risicodragend vermogen van een privaatrechtelijke rechtspersoon als aandeelhouder van de betreffende NV of BV.

Hieronder wordt een opsomming gegeven van dergelijke samenwerkingsverbanden.

<i>Gemeenschappelijke regelingen</i>	<i>Vennootschappen en coöperaties</i>
GR Drechtsteden	ROM-D
GR Dienst Gezondheid & Jeugd	Oasen (NV)
GR Veiligheidsregio	Eneco Holding (NV)
GR Omgevingsdienst	BNG (NV)
GR Drechtwerk	
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	
GR Koepelschap Buitenstedelijk groen	
GR Openbare Verlichting	
GR Gevudo	

De stichtingen en verenigingen en overige verbonden partijen zijn bij ons niet aan de orde.

<i>Verbonden partijen (x € 1.000)</i>	Relatief aandeel HIA	Bijdrage HIA 2017	Bijdrage Totaal 2017	Gerealis. resultaat 2017	Eigen vermogen 1-1-2017	Eigen vermogen 31-12-2017	Vreemd vermogen 1-1-2017	Vreemd vermogen 31-12-2017
GR Drechtsteden:								
- Bureau Drechtsteden en staf	9,97%	795	7.975					
- Griffie	10,76%	41	381					
- Sociale Dienst Drechtsteden	4,86%	10.409	214.152					
- Ingenieursbureau Drechtsteden	nvt	nvt	nvt					
- Service Centrum Drechtsteden	7,38%	2.094	28.366					
- Gemeentebelastingen Drechtsteden	9,58%	515	5.375					
- Onderzoekcentrum Drechtsteden	10,89%	72	661					
- Alg. dekkingsmiddelen	11,00%	-33	-300					
Totaal GR Drechtsteden	5,41%	13.893	256.610	1.842	7.045	1.902	72.540	50.427
GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder RAV):								
- DG&J	6,07%	1.141	18.802					
- Serviceorganisatie Jeugd	5,49%	5.483	99.791					
Totaal GR Dienst Gezondheid & Jeugd (zonder RAV)	5,59%	6.624	118.593	130	4.963	3.299	44.500	29.980
Overige GR's:								
GR Veiligheidsregio (ind. boxen)	4,11%	1.574	38.324	3.047	7.288	7.285	66.887	63.875
GR Omgevingsdienst	2,02%	493	24.460	1.021	3.125	2.873	4.880	9.860
GR Drechtwerk	3,41%	134	3.931	784	1.224	1.193	32.212	30.711
GR Natuur en recreatieschap IJsselmonde	5,33%	149	2.803	215	3.970	3.666	2.314	1.977
GR Koepelschap Buitenstedelijk groen (opgeheven)								
GR Openbare Verlichting	12,01%	53	445	7	166	142	86	210
GR Gevudo	7,34%	8.188 G	111.623 G	-	62	30	529	509
Vennootschap ROM-D:								
ROM-D Holding	2,37%	109 A	4.601 A	-51	4.154	4.103	2.154	2.151
ROM-D Capital BV				-236	18.788	18.552	3	13
ROM-D Beheer NV				3	38	40	408	146
ROM-D Capital beheer BV				-3	49	46	3	0
ROM-D KILL III CV*	1,31%	141 C	10.803 C	2.122	6.838	8.960	12.386	12.874
ROM-D Projecten				-526	3.007	2.481	2.876	2.393
Overige Vennootschappen:								
Oasen (NV)*	2,81%	10 A	340 A	3.043	94.042	97.085	143.661	152.765
Eneco Groep (NV) (0,5%) vanaf 01-02-2017	nvt	nvt	nvt	127.000	3.118.000	2.866.000	1.955.000	2.790.000
Stedin Groep (NV) vanaf 01-02-2017	nvt	nvt	nvt	424.000	4.806.000	2.082.000	4.990.000	4.469.000
BNG (NV)	0,05%	65 A	139.227 A	393.000	4.486.000	4.953.000	149.514.000	135.072.000

A = Aandelenkapitaal
C = Commanditair kapitaal
G = Garantierisico

A. Gemeenschappelijke regelingen

Een groot deel van de gemeentelijke middelen wordt via verbonden partijen ingezet voor realisatie van doelen, uitvoering van processen en ondersteuning van de bedrijfsvoering. Vanwege de vaak aanmerkelijke bestuurlijke, beleidsmatige en financiële belangen is inzicht in en effectieve sturing op deze verbonden partijen noodzakelijk.

GR Drechtsteden

De gemeenten in de Drechtsteden zijn gezamenlijk een netwerkstad en netwerkorganisatie op een aantal beleidsterreinen. Inhoudelijke samenwerking, afstemming en voorbereiding van beleid binnen de Drechtsteden vindt plaats op de beleidsterreinen Fysiek, Sociaal en Bestuur. Al een aantal jaren werken de Drechtsteden samen in gezamenlijke uitvoeringsorganisaties: Sociale Dienst Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D) als onderdelen van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden.

Met die samenwerking zetten de gemeenten in op optimale dienstverlening aan de inwoners, organisatorische en financiële verbeteringen en presentatie van 'De Drechtsteden' naar buiten als economisch krachtige, goed bereikbare en leefbare regio. Zij doen dit elk met behoud van de eigen karakteristieke kenmerken. Daarnaast werken besturen en organisaties van de Drechtstedengemeenten ook samen met partijen in de regio, zoals het regionale bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, het onderwijs, de gezondheidszorg, welzijnsorganisaties en culturele instellingen. Participeren in de samenwerking biedt de gemeenten kansen en vernieuwingen voor de regio en daarmee ook voor de inwoners. De diversiteit aan beleidsterreinen en uitvoeringstaken waarop in Drechtstedenverband wordt samengewerkt, is vanzelfsprekend merkbaar in de programma's in onze gemeentelijke begroting.

Naam verbonden partij	GR Drechtsteden
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	<p>Draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Om deze doelstelling te realiseren en met inachtneming van de autonomie van de deelnemende gemeenten, behartigt Drechtsteden de gemeenschappelijke regionale belangen op de volgende terreinen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Economie en bereikbaarheid (economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) - Fysiek (volkshuisvesting, wonen, ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijk beheer, milieu, water, groen, publieke infrastructuur, economie, grondzaken, bereikbaarheid, recreatie en toerisme) - Sociaal (sociale zekerheid en –ontwikkeling, onderwijs en kennisinfrastructuur, sport en cultuur) - Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid - Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering - Sociaal- geografisch onderzoek <p>Daarnaast heeft Drechtsteden als doelstelling zorg te dragen voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen, voor de heffing en invordering waarvan de gemeenteraden van de gemeenten belastingverordeningen en de kwijtscheldingsregels hebben vastgelegd, elk voor zover het hun gebied betreft; b. de uitvoering van de WOZ waaronder tevens wordt begrepen de

	administratie van vastgoedgegevens en het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden, elk voor zover het hun gebied betreft.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • in de begroting is geen rekening gehouden met een stijging van de pensioenpremie en verdere sociale werkgeverslasten • bestandontwikkeling inkomensondersteuning door herstel of verslechtering van de arbeidsmarkt, instroom huisvesting statushouders, mismatch aangeboden vacatures en personen in klantenbestand. • Invulling verplicht beschut werk • Ontwikkeling kosten bewindvoering • Stijging salarissen huishoudelijke hulpen • ICT op orde • zaak- en archief Systeem leidt mogelijk tot hogere beheerlasten
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Drechtstedenbestuur (collegelid), Drechttraad (raadsleden fracties) en diverse portefeuillehoudersoverleggen (portefeuillehouders).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>Het Drechtstedenbestuur heeft in juni 2017 de Groeiagenda 2030 gepresenteerd. Deze ambitie is de basis voor een uitvoeringsprogramma. Het is een gezamenlijk programma, waarin regio, gemeenten, bedrijven en instellingen ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid betrokken is. De provincie heeft bereidheid uitgesproken investeringsgeld vrij te maken voor onze regio. In 2018 zal de uitwerking verder gestalte krijgen en zullen wij daar een bijdrage aan leveren met Ambachtse projecten die de Groeiagenda dragen</p> <p>De gemeente Hardinxveld-Giessendam wordt op 1 januari 2018 deelnemer van de GRD. In de actualisering van de begroting 2018 zullen de financiële consequenties van de toetreding worden opgenomen.</p> <p>De gemeente Dordrecht heeft vlak voor de zomer van 2017 aangekondigd een onafhankelijke externe partij opdracht te geven voor het uitvoeren van een onderzoek naar de effectiviteit en de efficiëntie van de huidige regionale samenwerking op schaal van de Drechtsteden en Zuid-Holland Zuid. Dordrecht heeft aangegeven dit te willen doen in goed onderling overleg met de Drechtstedengemeenten. De onderzoeksresultaten zijn voor de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 bekend.</p>
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 5 (risicoprofiel hoog)
Websites en documenten	www.drechtsteden.nl begroting 2017 en lokale zienswijze

GR Veiligheidsregio ZHZ

Onze gemeente maakt deel uit van de veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid. De gemeenschappelijke regeling VRZHZ is aangegaan met de gemeenten Alblasserdam, Binnenmaas, Cromstrijen, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Korendijk, Leerdam, Molenwaard, Oud-Beijerland, Papendrecht, Sliedrecht, Strijen, Zederik en Zwijndrecht.

In de veiligheidsregio zijn de brandweertaak en de taken op het terrein van de GHOR (Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen) en Crisisbeheersing en Rampenbestrijding ondergebracht.

Naam verbonden partij	GR Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De regeling is opgericht ter uitvoering van de Wet veiligheidsregio's en stelt zich ten doel te allen tijde een gezamenlijke effectieve en efficiënt georganiseerde slagkracht voor crisisbeheersing, rampenbestrijding, brandweezorg en geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen te kunnen leveren en een deskundig en betrouwbare veiligheidsadviseur te zijn.
Risico's	De GR VRZHZ geeft de volgende risico's op: <ul style="list-style-type: none"> • Samenvoeging meldkamers ZHZ en Rotterdam Rijnmond; • Opgelegde taakstellingen; • Voltooiing van de reorganisatie;
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	De burgemeester zit in het Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De Veiligheidsregio heeft veel aandacht voor het afronding van de reorganisatie. Daarnaast ligt de focus op de bezuinigingsopgave die voor ligt om dit op een zo verantwoorde en efficiënte wijze vorm te geven. Dit vertaald zich in een nieuwe dynamisch risicoprofiel en operationele kaart.
Website en documenten	www.vrzhz.nl
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hoog)

GR Omgevingsdienst

We participeren op Zuid-Holland Zuid-niveau in de GR Omgevingsdienst die voor ons de wettelijke milieu- en omgevingstaken uitvoert. De 17 gemeenten uit de regio Zuid-Holland Zuid zijn eigenaar, samen met de provincie Zuid-Holland.

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Uitvoeren van de wettelijke milieu- en omgevingstaken voor de 17 gemeenten van Zuid-Holland Zuid en een deel van de provincie Zuid-Holland.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Mate waarin de fluctuatie in omzet opgevangen kan worden door flexibele schil personeelsbestand; • Aansprakelijkheid voor adviezen; • Wijziging van de organisatiestructuur
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) Vertegenwoordiging in de auditcommissie (collegelid)
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De reorganisatie van OZHZ is in 2017 afgerond. Veel aandacht zal uitgaan naar het realiseren van een optimale organisatie. Daarnaast zal er met andere omgevingsdiensten nadrukkelijk afstemming zijn over het verschuiven en verdelen van taken, soms in opdracht van de provincie.
Website en documenten	www.ozhz.nl
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement: 4 (risico: gemiddeld/hog)

GR Dienst Gezondheid & Jeugd

De GR bestaat uit twee organisatie-onderdelen: Dienst Gezondheid & Jeugd (DG&J) en Serviceorganisatie Jeugd (SOJ). DG&J is verantwoordelijk voor het uitvoeren van taken op het gebied van publieke gezondheid, maatschappelijke zorg, leerplicht en voortijdig schoolverlaten. De dienst is ook verantwoordelijk voor de aansturing van de uitvoering van de integrale jeugdgezondheidszorg. De Regionale Ambulancevoorziening (RAV) is formeel een onderdeel van DG&J. Tweede onderdeel van de GR is de Serviceorganisatie Jeugd. Dit onderdeel is verantwoordelijk voor de sturing op jeugdhulp in Zuid-Holland Zuid. Dit doet de SOJ door contractmanagement, risicomangement en budgetbeheersing, accountmanagement en informatievoorziening voor gemeenten.

Naam verbonden partij	GR Dienst Gezondheid & Jeugd
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De dienst Gezondheid & Jeugd bewaakt, beschermt en bevordert in opdracht van de 17 gemeenten in Zuid-Holland Zuid de activiteiten die gericht zijn op het verkleinen van sociaaleconomische gezondheidsverschillen en het vergroten van de ontwikkelingskansen van onze inwoners. De Regionale Ambulancevoorzieningen (RAV) is onderdeel van de dienst. De Serviceorganisatie Jeugd (SOJ) is per 1 januari 2015 een zelfstandig onderdeel van de GR Dienst Gezondheid en Jeugd. De Serviceorganisatie

	Jeugd zorgt namens de gemeente in ZHZ voor sturing op jeugdhulp.
Risico's	<p>Voor de Dienst Gezondheid & Jeugd (incl. RAV) worden de volgende risico's gemeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kostenstijging door de samenvoeging van de meldkamers van ZHZ en Regio Rijnmond. • Strakkere eisen van de inspectie aan de meldkamercentralisten uit de 'witte kolom'. • Friciekosten ten gevolge van het uittreden van deelnemers aan de GR (Leerdam en Zederik). <p>De Serviceorganisatie Jeugd noemt als risico's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De jeugdhulpvraag is groter dan het beschikbare budget • Aanbieders continueren zorg te lang. Mate van afschaling wordt onvoldoende beoordeeld en toegepast. • Te hoog afgegeven beschikkingen en andere fouten in de beschikking
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur (collegelid) en de Auditcommissie (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>In 2015 is met het dekkingsplan de basis gelegd voor het herstellen van het vertrouwen in de Dienst Gezondheid en Jeugd. Het Meerjarenbeleidsplan geeft richting aan de inhoudelijke taakinvulling en ambities van de dienst.</p> <p>DG&J bereidt zich voor op de nieuwe wet Ambulancezorg. In dit kader is het de intentie de Regionale Ambulance Voorziening ondergebracht in een coöperatie waaraan ook het Erasmus MC en het Albert Schweitzer Ziekenhuis deelnemen. Deze intentie is begin 2018 voor een zienswijze voorgelegd aan de gemeenteraden. De RAV werkt daarnaast aan de samenvoeging van de meldkamers Rijnmond en Zuid-Holland Zuid, als eerste stap richting de landelijke meldkamer.</p> <p>De Serviceorganisatie Jeugd is de afgelopen jaren geconfronteerd met een grote druk op de zorgmarkt. Enerzijds is dit het gevolg van de budgetreductie, anderzijds het gevolg van een groeiende zorgvraag. In opdracht van het AB heeft de Serviceorganisatie een meerjarenperspectief 2018-2021 opgesteld inclusief een begrotingswijziging voor 2018. In het meerjarenperspectief is een pad uitgestippeld dat ertoe moeten leiden dat de jeugdhulp in onze regio transformeert en in 2022 binnen de financiële kaders van de rijksbijdrage komt.. In het meerjarenperspectief verschuift de jeugdhulp nadrukkelijk naar de 'voorkant', waarmee voor de gemeenten meer sturingsmogelijkheden ontstaan.</p>
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 5 (risico: hoog)
Website en documenten	<p>www.dienstgezondheidjeugd.nl</p> <p>www.jeugdzhz.nl</p> <p>Meerjarenperspectief 2018-2022</p> <p>Geactualiseerde begroting 2018</p>

Drechtwerk

De sociale werkvoorziening Drechtwerk laat mensen met een arbeidsbeperking zinvol en passend bij hun mogelijkheden deelnemen aan het arbeidsproces. De invoering van de Participatiewet heeft invloed op Drechtwerk, omdat hiermee de Wet sociale werkvoorziening niet meer bestaat waardoor er geen automatische instroom van SW'ers meer is bij Drechtwerk. In programma 1 is de stand van zaken rond dit proces beschreven.

Naam verbonden partij	Drechtwerk
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drechtwerk is destijds opgericht om voor de deelnemende gemeenten uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw). Per 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. De mensen die al werkzaam zijn bij Drechtwerk kunnen wel, tot zij met pensioen gaan, bij Drechtwerk blijven werken. Daarnaast richt Drechtwerk zich op een bredere doelgroep van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • Hoogte van de Rijkssubsidie SW De Rijkssubsidie is de belangrijkste inkomstenbron van Drechtwerk. Het ministerie bepaalt de hoogte van de subsidie per medewerker. Wijziging in de bekostigingssystematiek heeft gevolgen voor de omvang van de subsidie SW. • Onvoldoende uitstroom van de SW-doelgroep Voor de verdeling van de subsidiegelden houdt het rijk rekening met de verwachte daling van de SW-doelgroep geprognosticeerd. Voor Drechtwerk komt dit neer op ongeveer 8 à 9 procent jaar op jaar. Het niet realiseren van deze uitstroom leidt tot tekorten op de salarisbetalingen. • Risico's transitie De ingezette transitiebeweging brengt financiële risico's met zich mee. Om deze risico's af te vangen is een reserve gevormd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Opdrachtgeversrol: via bestuurlijke vertegenwoordiging in de GR Drechtsteden Eigenaarsrol: wethouder financiën in het Algemeen Bestuur
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>Herijking strategie</p> <p>De strategie van gedeeltelijke afbouw, samenwerking met en (gedeeltelijke) verkoop aan marktpartijen van de BV's van Drechtwerk is eind 2016 grotendeels afgerond. Het AB heeft medio 2017 besloten deze strategie te herijken, binnen de uitgangspunten die de Drechtraad eind 2014 heeft vastgesteld. Gerelateerd aan dit besluit is de verzelfstandiging van DrechtstedenActief en DrechtwerkGroen stopgezet. Ook blijft het minderheidsbelang van FrisFacilitair in eigendom.</p> <p>In de tweede helft van 2017 is een strategieplan opgesteld met als doel de opdracht van de organisatie en de prestaties te verbeteren. De implementatie van het strategieplan is opgestart en dit loopt in 2018 nog door. De te verwachten verbetering van de financiële resultaten van Drechtwerk zullen pas over enige tijd zichtbaar zijn.</p> <p>Detachering BV</p>

	Om het detacheren van medewerkers succesvoller te laten verlopen, richt Drechwerk samen met de SDD een vennootschap (BV) in die speciaal belast zal zijn met het detacheren van zowel mensen uit de doelgroep van Drechwerk als uit die van de SDD. De oprichting van deze BV is voor een zienswijze voorgelegd aan de raden. Op het moment dat de Drechtraad in maart 2018 heeft ingestemd met deze BV, kan de organisatie opgestart worden.
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 3: gemiddeld
Website en documenten	www.drechwerk.nl Primaire begroting 2017 en zienswijze

Koepelschap Buitenstedelijk Groen en Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde

Doel van het Koepelschap is een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel en in verhouding tot zijn omgeving.

Het Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde behartigt de bovenlokale belangen van openluchtrecreatie op het eiland IJsselmonde.

Naam verbonden partij	Koepelschap Buitenstedelijk Groen
Vestigingsplaats	Schiedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Koepelschap heeft tot doel op basis van Rijks-, provinciaal en regionaal beleid in onderlinge samenhang een evenwichtige ontwikkeling en instandhouding van het buitenstedelijk groen als geheel in het gebied behorend tot de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel, Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht in de directe omgeving daarvan te bevorderen.
Risico's	-
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Een wethouder is lid van het Algemeen Bestuur.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Het Koepelschap is opgeheven per 31/12/2017. Dit proces loop parallel met een gewijzigde organisatievorm van de recreatieschappen in de provincie Zuid-Holland. De vereffening van het vermogen gebeurt op basis van de jaarrekening 2017. De gemeente Hendrik-Ido-Ambacht heeft daaruit € 1.000 zal ontvangen.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)

Naam verbonden partij	Natuur- en Recreatieschap IJsselmonde
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het Natuur- en Recreatieschap heeft tot doel de natuur- en recreatieschapsgebieden in of in de directe nabijheid van de gemeenten Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Brielle, Capelle aan den IJssel,

	Hendrik-Ido-Ambacht, Hellevoetsluis, Krimpen aan den IJssel, Maassluis, Nederlek, Ridderkerk, Rotterdam, Schiedam, Spijkenisse, Vlaardingen, Westvoorne en Zwijndrecht efficiënt en effectief te beheren.
Risico's	Het uittreden van de provincie, de gemeente Rotterdam en wellicht meerdere gemeenten.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Wethouder RO is lid van het dagelijks en algemeen bestuur van het NRIJ. Een raadslid is lid van het Algemeen Bestuur van het NRIJ.
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	De provincie heeft besloten haar deelname in het NRIJ per 1/1/2017 te beëindigen. Ook de gemeente Rotterdam heeft besloten per 1/1/18 uit te treden. Op verzoek van het recreatieschap heeft de provincie haar uittreden opgeschort tot 1/1/2018, zodat het NRIJ zich gedegen kan voorbereiden op haar toekomst. Er zijn overeenkomsten gesloten tussen het schap en de provincie en het schap en de gemeente Rotterdam over de uittreedvoorwaarden. Begin december 2017 heeft de raad besloten om als één van de vijf overblijvende deelnemers in het NRIJ te blijven.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 2 (risicoprofiel laag/gemiddeld)
Website en documenten	www.recreatiegebied-ijsselmonde.nl

GR Gemeenschappelijke Vuilverwerking Dordrecht en omstreken (Gevudo)

Gevudo bezit 18,15 % van de aandelen van NV Huisvuilcentrale Noord-Holland, HVC te Alkmaar en behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende gemeenten richting HVC. De GR Gevudo is aangegaan door de gemeenten Alblasserdam, Dordrecht, Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Sliedrecht, Zederik en Zwijndrecht. Waar de regeling in het verleden daadwerkelijk actief was in het verzamelen en verwerken van huishoudelijk afval, wordt het doel nu feitelijk uitsluitend verwezenlijkt door het verwerven, beheren en vervreemden van aandelen in het kapitaal van de N.V. Huisvuilcentrale Noord-Holland (HVC) en het partij zijn bij overeenkomsten tussen aandeelhouders van HVC. De GR Gevudo staat naar rato van haar deelname in HVC garant voor het nakomen van de verplichtingen die HVC aangaat met betrekking tot de financiering van verbrandingsinstallaties. Hiervoor wordt een garantstellingprovisie ontvangen. De verdeelsleutel is het gemiddelde tonnage aangeleverd afval over de laatste vijf jaar. Per 1 juni 2015 is de GR Gevudo gewijzigd zodat de GR Gevudo aansluit bij haar huidige taak, namelijk aandeelhouder zijn van HVC en als doorgeefluik van de garantstellingsprovisie naar deelnemende gemeenten. De GR Gevudo is ook aangepast om te voldoen aan de nieuwe Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr).

Naam verbonden partij	GEVUDO
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Behartigen van de belangen van de deelnemers op het gebied van het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze verwerken van huishoudelijke afvalstoffen afkomstig van de Drechtsteden, Alblasserwaard en Vijfheerenlanden en de Hoeksche Waard.

Onzekerheden	De eventuele tekorten van HVC Alkmaar worden via de gemeenschappelijke regeling Gevudo omgeslagen naar de aandeelhouders.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het algemeen bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	<p>HVC is financieel robuust, ook op de middellange termijn, en de bedrijfsvoering van HVC is adequaat, uitgaande van de kapitalisering/financiering met gegarandeerde leningen.</p> <p>Als Hendrik-Ido-Ambacht staan wij garant voor € 8,1 miljoen echter zolang de verbrandingsinstallaties voldoende aanbod van onder andere de gemeentelijke klanten en waterschappen behouden, is het risico minimaal. HVC is zich hier bewust van en importeerde in 2016 en 2017 afval uit Groot Brittannië om de verbrandingsinstallaties zo efficiënt mogelijk te laten draaien en zo de risico's voor de gemeenten zo klein mogelijk te houden. Echter in Nederland is de hoeveelheid bedrijfsafval sinds 2016 toegenomen waardoor HVC nu weer meer afval uit Nederland kan verwerken dan voorheen.</p> <p>Sinds 2014 is een nieuwe dienstverleningsovereenkomst met HVC van kracht, alsmede voor de gemeente Dordrecht, gemeente Alblasterdam, gemeente Papendrecht en gemeente Zwijndrecht.</p>
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	De GR Gevudo heeft een risicoprofiel 1 (laag risico op financieel en bestuurlijk gebied) en daarmee sturingsarrangement 1.

Bureau Openbare Verlichting

Naam verbonden partij	Bureau Openbare Verlichting
Vestigingsplaats	Hardinxveld-Giessendam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Giessenlanden, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Hendrik-Ido-Ambacht, Leerdam, Molenwaard, Papendrecht, Krimpenerwaard, Vianen en Zederik hebben zich verenigd in de Gemeenschappelijke Regeling Bureau Openbare Verlichting (Bureau OVL). Kerntaak van deze organisatie is het uitvoeren van het beheer van de openbare verlichting en de centrale aansturing en bewaking op de uitvoering van de onderhoudswerkzaamheden hieraan. Bureau OVL fungeert op dit terrein ook als het kenniscentrum voor de deelnemers en voert in opdracht projecten voor de gemeenten uit.
Onzekerheden	Er worden geen risico's genoemd.
Bestuurlijk belang/ zeggenschap gemeente	Vertegenwoordiging in het bestuur (collegelid).
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	Bureau OVL neemt deel aan landelijke overleggen van het InterGemeentelijk-overleg Openbare Verlichting (IGOV) welke met ingang van 1 januari 2016 is ondergebracht in de stichting OVLNL.nl. Bureau OVL

	is van daaruit vertegenwoordiger namens de kleine en middelgrote gemeenten in het landelijk overleg van NetbeheerNederland.
Sturingsarrangement, gekoppeld aan risicoprofiel	Arrangement 1: Laag

B. Vennootschappen en coöperaties

ROM-D

De ROM-D, de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden, is in 1999 opgericht om als uitvoeringsorganisatie de regionale economie in de Drechtsteden te versterken. In dat kader heeft zij ook als taak bedrijventerreinen te ontwikkelen en te herstructuren/revitaliseren. Daarnaast heeft de ROM-D tot taak bredere regionale economische ontwikkelingen te initiëren en grootschalige woningbouwlocaties te (her)ontwikkelen.

Naam deelneming	Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden (ROM-D)
Vestigingsplaats	Dordrecht
Rechtsvorm	De structuren na invoering van de doorontwikkeling: <ol style="list-style-type: none"> 1.) ROM-D Holding N.V. 2.) ROM-D Beheer N.V. 3.) ROM-D Capital B.V. 4.) ROM-D C.V.
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Het versterken van de economische ontwikkeling van de Drechtsteden.
Financieel belang van de gemeente	Kapitaaldeelname met stemrechten via volmacht aan het Drechtstedenbestuur. ROM-D Dordtse Kil III CV: Commanditair kapitaal: 140.989 (1,3%) ROM-D Holding NV: Kapitaal: 109.216 (2,4%)
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Bestuurlijk: Drechtstedenbestuur heeft zitting in de Holding N.V., met gemeentelijke volmacht
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de Algemene Vereniging van Aandeelhouders is in het najaar van 2017 een statutenwijziging en nieuwe werkwijze ROM-D vastgesteld. De kern is een proactieve en goed functionerende ROM-D die veel meer vraaggestuurd werkt. De besluitvorming wordt daarbij gedelegeerd en sturing vindt plaats op basis van een acquisitie-jaarplan.
Sturingsarrangement gekoppeld aan risicoprofiel	Sturingsarrangement 3 (risicoprofiel gemiddeld)

Eneco

Van oudsher was het doel om publieke belangen te borgen op het gebied van energievoorziening. Als gevolg van de liberalisering van de energiesector wijzigt dit in de richting van een meer financieel belang.

Naam deelneming	Eneco Holding N.V.
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Waarborg energievoorziening
Financieel belang van de gemeente	Aantal aandelen: 22.495 (0,5%). In 2017 is € 452.527 aan dividend ontvangen over 2016.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en	Per 31 jan. 2017 is de Eneco Holding formeel gesplitst. Dit maakt ons als

Naam deelneming	Eneco Holding N.V.
ontwikkelingen	<p>gemeenten (53) per die datum aandeelhouder in het netwerkbedrijf Stedin Holding NV en energiebedrijf Eneco Groep NV. Vooral nog wordt verwacht dat dit geen invloed heeft op het dividend.</p> <p>Nu de splitsing is afgerond lag het voor de hand om de afweging van het publieke belang opnieuw te maken. In oktober 2017 heeft circa 75% van de aandeelhouders, waaronder onze gemeente, aangegeven de aandelen in principe te willen afbouwen. Dit proces wordt getrokken door een commissie van aandeelhouders (AHC). Na een lastige start, waarin ook mediation nodig was (jan. 2018), is het proces nu weer opgepakt. Naar verwachting zal in de loop van 2018 een definitief besluit moeten worden genomen. Bij afbouw verliezen we het jaarlijks dividend, maar krijgen we er de éénmalige verkoopopbrengst voor terug.</p>

Oasen

Het doel van deze deelneming is het borgen van publieke belangen met betrekking tot drinkwater.

Naam deelneming	Oasen Zuid-Holland
Vestigingsplaats	Gouda
Rechtsvorm	NV
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	Drinkwater verzorging inwoners Hendrik-Ido-Ambacht
Financieel belang van de gemeente	21 van de 748 uitgegeven aandelen (3%). In 2017 is geen dividend over 2016 ontvangen.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	

BNG

De gemeente heeft een financieel belang in de Bank Nederlandse Gemeenten.

Naam deelneming	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap
Doel (openbaar belang dat wordt behartigd)	De Bank Nederlandse Gemeenten, opgericht in 1914, is een bank van en voor de overheid. De bank biedt financiële diensten aan, zoals kredietverlening, betalingsverkeer en advisering. De BNG heeft de hoogste rating voor kredietwaardigheid (triple A).
Financieel belang van de gemeente	De gemeente heeft 25.818 aandelen (0.05%) in haar bezit. In 2017 is aan dividend € 42.342 ontvangen over 2016.
Bestuurlijk belang/zeggenschap gemeente	Als aandeelhouder neemt de gemeente deel aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders
Toekomstperspectief en ontwikkelingen	In de miljoenennota 2017 wordt door Kremers gerept over een mogelijke omvorming van BNG Bank, de NWB Bank en FMO (een bank voor ontwikkelingshulp) tot één financieringsinstelling.

7. Bedrijfsvoering

Inleiding

In deze paragraaf verantwoorden we het gerealiseerde beleid en de voortgang op het gebied van bedrijfsvoering.

Personeel en Organisatie

Medewerker onderzoek

In het eerste kwartaal hebben we een medewerker onderzoek gehouden met maar liefst een respons van 88,4%. Op alle onderdelen scoorden we als organisatie hoger dan de benchmark met andere gemeenten. Omdat het altijd beter kan hebben de medewerkers goede, concrete verbetervoorstellen aangereikt. Deze worden met elkaar uitgewerkt.

Opleiden en ontwikkelen

We hebben de Ontwikkelgids ingevoerd als modern P-instrument. De gids omschrijft wat voor ambtenaar we in onze organisatie nodig hebben, welke (basis)vaardigheden daarbij horen en hoe we verder kunnen ontwikkelen. Daarbij besteden we expliciet aandacht aan de verschillende rollen die we als overheid en medewerker hebben. Praktisch hebben we vooral – naast vele individuele opleidingen – themaweken met workshops georganiseerd gericht op persoonlijke ontwikkeling, vaardigheden en gezond werken.

Instroom jong talent

Vergrijzing van het ambtelijke apparaat is een landelijk probleem, dat zich ook lokaal voordoet. Een van de aandachtspunten was daarom het in dienst hebben van voldoende jonge(re) medewerkers. We hebben diverse plaatsen gecreëerd voor trainees en stagiaires op alle niveaus. Positief is dat alle trainees zijn ingestroomd in reguliere functies. Bij vacatures is ingespeeld op voldoende kansen voor jongeren. In totaal was de helft van de twaalf nieuwe medewerkers in 2017 jonger dan 30 jaar.

Het is niet gelukt om tot een (regionale) regeling voor een zogenaamd generatiepact te komen. Dit instrument biedt de oudere werknemer de mogelijkheid om een langere periode korter te werken, zodat er ruimte ontstaat voor de instroom van jongeren.

Invulling garantiebanen

Voor banen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt binnen onze organisatie, de zogenaamde garantiebanen, hebben we door een nieuw kantine concept twee volledige plaatsen gecreëerd. Twee enthousiaste medewerkers vullen deze plaatsen in. Daarnaast lenen we voor ruim 140 uur per week (5,6 fte garantiebaan) schoonmaakpersoneel in via het Service Centrum Drechtsteden. Ook werkt al jaren een medewerker met een afstand tot de arbeidsmarkt in het beheer van de openbare ruimte. Hiermee hebben we vier keer zoveel garantiebanen als in de wetgeving is bepaald. Of alle medewerkers vanaf 2018 ook meetellen voor de nieuwe Quotumwet is onzeker.

Arbeidsomstandigheden

Het jaarcijfer ziekteverzuim is uitgekomen op 5,6 % (2016: 7,40%). Dit is het laagste verzuimcijfer van de afgelopen vier jaar. De leidinggevenden hebben in samenwerking met de bedrijfsarts en de Arbodienst veel aandacht besteed aan het verzuim. Zo bespreken zij elk verzuim persoonlijk met de medewerker en schakelen zij waar nodig de bedrijfsarts zo vroeg mogelijk in als belangrijke adviseur. Preventief hebben we ook dit jaar een "vitaliteitsweek" georganiseerd.

Informatisering

In 2017 zijn de eerste werkende zaaktypes operationeel geworden binnen ons KZA-traject. Dit zijn zaaktypes die betrekking hebben op onze Burgerzakenproducten. Daarnaast zijn in het kader van dit traject inmiddels ook al onze personeelsdossiers gedigitaliseerd en in het nieuwe archiefsysteem opgenomen. In het laatste kwartaal van 2017 is ook ons nieuwe (sociaal) intranet live gegaan. Hiermee kunnen medewerkers binnen onze eigen organisatie, maar ook op Drechtstedenniveau op een handige manier met elkaar communiceren en samenwerken.

Informatiebeveiliging

Met ingang van 2017 leggen we verantwoording af over de kwaliteit van de informatiebeveiliging van onze informatiesystemen aan de raad. Dat doen we via een nieuwe auditsystematiek, de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) georganiseerd door VNG Realisatie. We hebben dit jaar voor het eerst meer dan 300 vragen beantwoord en conform opgave vóór 31 december aangeleverd. Nadere rapportages volgen in 2018 via de P&C cyclus. De raad krijgt en houdt zo meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid.

Er is dit jaar één datalek geconstateerd. Dit datalek is gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De raad en andere betrokkenen zijn hiervan op de hoogte gesteld. De Autoriteit Persoonsgegevens heeft geconstateerd dat gedaan is wat van ons verwacht werd en heeft het dossier gesloten.

Facilitair

Het college heeft opdracht gegeven tot een basisopknopbeurt van de raadzaal. Aanvankelijk was gekozen voor een kort proces waarbij oplevering voor de verkiezingen in 2018 plaats zou vinden. Duidelijk werd dat er behoefte was aan een uitgebreider proces met inzet van een architect en meer betrokkenheid van de raadsleden. Dit proces loopt nog.

Communicatie

In de huidige communicatievisie staat dat de creatie en productie van interne en externe communicatie(middelen) onze 'core business' is. Dit hebben we het afgelopen jaar ook veel gedaan, bijvoorbeeld voor afval, de bedrijventerreinen (in samenwerking met het Bouwteam), de energiestrategie en CAI-projecten. We zetten hierbij steeds vaker nieuwe media in: we vroegen inwoners om mee te denken over het zwembad en Baxfit via Instagram en Facebook en we maakten animaties over de APV en de ontwikkelingen aan de Nijverheidsweg.

Maar we merkten in het afgelopen jaar ook dat de veranderende rol van de overheid invloed heeft op de manier waarop wij als gemeente communiceren. Inwoners, organisaties en ondernemers voelen zich steeds meer betrokken en dat vraagt om een andere communicatieaanpak met andere communicatievormen en -middelen. Voorbeelden van projecten waar dit uit blijkt zijn Winkelcentrum De Schoof, de JOP (Jongeren Ontmoetings Plek), onderwijshuisvesting en de aanpak van de overlast op de Sophiapromenade. In deze projecten was de proactieve advisering en het faciliteren bij het communicatiever maken door de collega's van het team communicatie van toegevoegde waarde. Een beweging die we nu al signaleren en waarvan we verwachten dat die de komende jaren alleen maar verder doorzet.

Naast de extern zichtbare communicatie, werkten we ook op de achtergrond aan onze basis: het nieuwe huisstijlhandboek, de introductie van een nieuw intranet, we breidden (in samenwerking met de taalcoaches) het gebruik van de schrijfwijzer uit, we analyseerden het onderzoek naar de wensen van inwoners op het gebied van communicatie en bestuur en we deden onderzoek naar het gebruiksvriendelijker maken van de website.

Interbestuurlijk toezicht

RAPPORTAGE INTERBESTUURLIJK TOEZICHT OVER 2017			
Financiën	Groen / Oranje / Rood (inkleuren)	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Groen	Meerjarenbegroting en meerjarenraming is in evenwicht	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee, ook het tekort op de grex Volgerlanden is afgedekt.	
Ruimtelijke ordening	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Verordening Ruimte 2014 (artikel 3.4 Verordening Ruimte)	Groen	Voor het gehele grondgebied is een structuurvisie en zijn bestemmingsplannen vastgesteld die minder dan 10 jaar oud zijn. Het bestemmingsplan Ambachtsezooom is inmiddels vastgesteld en wacht op uitspraak van de ABRvS. Ook dit plan voldoet aan de regels uit de Verordening Ruimte en komt overeen met het Programma Ruimte.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee	
Omgevingsrecht	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving is tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.	Rood	Het gezamenlijke VTH beleid van de gemeenten Hardinxveld-Giessendam, Sliedrecht en Hendrik-Ido-Ambacht is in het begin van het tweede kwartaal van 2018 klaar. Vervolgens zal er op basis van dat beleid een uitvoeringsprogramma worden opgesteld, waarin beschreven staat welke toezichts- en handhavingstaken worden opgepakt en welke capaciteit hiervoor wordt ingezet	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee, beleidsplan wordt dit voorjaar vastgesteld	
Monumentenzorg	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten	Groen	Via Stichting Dorp, Stad en Land	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>		Nee	
Archief- en informatiebeheer	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde	Oranje	Gedurende het jaar heeft de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht diverse projecten op het gebied van archief- en informatiebeheer geïnitieerd. Regionaal is een nieuw zaakstelsel en DMS aangekocht, de implementatie ervan is gaande. Zie ook het separate jaarverslag.	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>			
Huisvesting Vergunninghouders	Groen/Oranje/Rood	TOELICHTING (korte en bondige tekst)	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaarstaakstelling en er is geen achterstand	Groen	Gevraagde informatie	Stand van zaken
		achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	22
		Fase interventieladder op 1 januari	signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	23
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	53
		achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	8
		Fase interventieladder op 1 juli	gerealiseerd
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	17
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	18
		achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar (doorhalen wat niet van toepassing is)	7
Fase interventieladder op 31 december	gerealiseerd		
		eventuele toelichting	
		nvt	
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee		

III – Jaarrekening

A. Overzicht baten en lasten programma's

1. Baten en lasten op programma
- 2-a Incidentele baten en lasten + toelichting
- 2-b Structurele mutaties in reserves + toelichting
3. Kernegevens
4. Resultaatsbestemming / verloop resultaat voor en na bestemming

B. Balans en toelichting

- . Algemeen
- . Waarderingsgrondslagen balans
- . Balans
- . Toelichting op de balans
- . Niet uit de balans blijvende verplichtingen en rechten
- . Wet normering topinkomens
- . EMU saldo

C. Verantwoording in het kader van de Sisa

D. Bijlagen

A. Overzicht van baten en lasten programma's

De jaarrekening sluit met een positief resultaat van € 6.564.534.

Dit is inclusief de beïnvloeding door mutaties met reserves.

Een totaal overzicht van de lasten en baten per programma wordt in onderstaande tabel uitgesplitst, exclusief de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves.

De mutaties met de reserves worden in een aparte tabel getoond, en dat leidt tot het behaalde resultaat.

De toelichting per programma is te vinden in deel I, onder de kopjes “wat heeft het gekost?”

NB

In de meeste tabellen die hieronder volgen, en ook in de balansverplichtingen en de toelichting zijn de bedragen afgerond op duizendtallen.

Hierdoor kunnen in enkele eindtellingen afrondingsverschillen ontstaan.

Dit heeft geen invloed op de werkelijke rekeningcijfers.

1. Baten en lasten op programma

(bedragen x € 1.000,--)

	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil rekening - begroting na wijziging
Programma 1 Sociaal, Welzijn en Educatie				
Lasten	25.732	27.658	25.898	-1.760
Baten	-5.094	-5.718	-5.803	-85
Saldo	20.638	21.940	20.095	-1.845
Programma 2 Ruimtelijke ordening, economie en wonen				
Lasten	18.055	22.008	14.230	-7.778
Baten	-16.636	-18.221	-12.536	5.685
Saldo	1.419	3.787	1.694	-2.093
Programma 3 Buitenruimte				
Lasten	11.210	11.868	11.475	-393
Baten	-6.165	-6.228	-8.622	-2.394
Saldo	5.045	5.640	2.853	-2.787
Programma 4 Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen (exclusief onderdeel B en D)				
Lasten	5.652	5.576	5.070	-506
Baten	-609	-592	-623	-31
Saldo	5.043	4.984	4.447	-537
A. Saldo van baten en lasten programma 1-4				
Lasten	60.648	67.110	56.672	-10.438
Baten	-28.505	-30.759	-27.584	3.175
Saldo deel A	32.143	36.351	29.088	-7.263

Algemene dekkingsmiddelen				
Lasten	106	120	61	-59
Baten	-37.341	-38.105	-38.155	-50
Saldo Algemene dekkingsmiddelen	-37.235	-37.985	-38.094	-109
Overhead				
Lasten	5.145	5.057	5.039	-18
Baten	-60	-10	-139	-129
Saldo overhead	5.085	5.047	4.900	-147
Heffing vennootschapsbelasting				
Lasten	0	0	0	0
Baten	0	0	0	0
Saldo vennootschapsbelasting	0	0	0	0
Onvoorzien				
Lasten	25	25	0	-25
Baten	0	0	0	0
Saldo onvoorzien	25	25	0	-25
B. Totaal Alg.dekk.midd.-Overhead-Vpb-Onvoorzien				
Lasten	5.276	5.202	5.100	-102
Baten	-37.401	-38.115	-38.294	-179
Saldo deel B	-32.125	-32.913	-33.194	-281

C. Saldo van baten en lasten volgend uit de onderdelen A en B				
Lasten	65.924	72.311	61.772	-10.538
Baten	-65.906	-68.874	-65.879	2.994
Saldo delen A en B (voor de mutaties reserves)	18	3.437	-4.107	-7.544

D. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves				
Mutaties reserves	21	975	1.326	351
Lasten (toevoegingen)	21	975	1.326	351
Mutaties reserves	-158	-4.550	-3.784	766
Baten (onttrekkingen)	-158	-4.550	-3.784	766
Saldo deel D - mutaties reserves	-137	-3.575	-2.458	1.117

E. Resultaat volgend uit de onderdelen C en D (- is voordeel en + is nadeel)				
Lasten	65.945	73.286	63.097	-10.189
Baten	-66.063	-73.423	-69.662	3.761
Saldo	-118	-137	-6.565	-6.428

Specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

(bedragen x € 1.000,--)

	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Rekening	Vershil rekening - begroting na wijziging
Lasten (toevoegingen):				
algemene reserve	0	563	563	0
reserve nalatenschap m.w.Spoor- v.Tichelt	0	71	0	-71
reserve sociaal domein	0	320	320	0
onderhoudsreserve MOP Openbare gebouwen	6	6	16	10
bestemm.reserve lokale demografische groei	0	0	149	149
egaliseringsreserve begraafplaatsen	15	15	17	2
egaliseringsreserve wegbeheer	0	0	25	25
egaliseringsreserve onderhoud openbare verlicht	0	0	232	232
egal. reserve renteschommelingen	0	0	4	4
Totaal lasten (toevoegingen)	21	975	1.326	351
Baten (onttrekkingen):				
reserve Grondbedrijf algemeen	0	-1.763	-2.131	-368
algemene reserve projecten	0	-622	-622	0
reserve nalatenschap m.w.Spoor- v.Tichelt	-5	-5	-14	-9
reserve rendement nalatensch.m.w.Spoor	-11	-83	0	83
reserve vakantiegeld	0	-171	-171	0
reserve sociaal domein	0	-923	-703	220
bestemmingsreserve nieuwbouw/renovatie zwembad	0	-200	0	200
reserve boekwaarde zwembad de Louwert	0	-642	0	642
egaliseringsreserve wegbeheer	-141	-141	-141	0
Totaal baten (onttrekkingen)	-158	-4.550	-3.784	766
Saldo	-137	-3.575	-2.458	1.117

Voor toelichting op de mutaties, zie de toelichting op de balans, onderdeel B, bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

2a. Overzicht van incidentele baten en lasten

Bij het opmaken van de jaarrekening is een analyse gemaakt van de relevante verschillen tussen de inkomsten en uitgaven van 2016 en die van 2017 om aan te kunnen geven hoe het saldo wordt beïnvloed door incidentele zaken.

Niet-reguliere onttrekkingen en toevoegingen aan reserves worden als incidenteel beschouwd.

Wanneer een uitgaaf of bate zich korter dan drie jaar voordoet, is er sprake van een incidentele post.

Hoewel de scheidslijn tussen incidenteel en structureel niet altijd even scherp te trekken is, is hiermee getracht het inzicht in de financiële positie te vergroten.

Incidentele baten		Incidentele lasten	
Omschrijving		Omschrijving	
<u>Programma 1 - Sociaal, welzijn en educatie</u>		<u>Programma 1 - Sociaal, welzijn en educatie</u>	
Bijdrage uit reserve 3D / Soc.Domein	703.000	Diverse extra kosten die gedekt worden uit Reserve	703.000
Opbrengst verkoop pand W.de Withstraat 59	359.500	Opbrengst W.de W.straat minus boekwaarde toev. AR	317.000
Afrekening ToBe, saldo NTB +/- werkelijke kosten	246.000	Lagere afrekening faillissement ToBe toev. aan de AR	246.000
Bijdrage uit scholenbouw ivm afwikk.boekw.JSPP	159.000	Afwikking boekwaarde Jeugdspaelpark	159.000
Bijdrage Dordrecht beschermd wonen	602.800	Toevoegen a reserve soc.domein tlv Progr.1 WN2017	320.000
Verhoogde asielinstroom - coa gelden	290.000	Uitgaven verhoogde asielinstroom	141.000
		Saldo asielinstroom toev.reserve Demografische groei	149.000
<u>Programma 2 - Ruimtelijke ordening, economie en wonen</u>		<u>Programma 2 - Ruimtelijke ordening, economie en wonen</u>	
Afrek.Perenlaantje dekking uit reserves	2.396.450	Financiële afwikkeling Perenlaantje	2.396.450
Negatief saldo vm grex Centrum, dekk.reserve Grondb.	368.000	Verschil boekwaarde en taxatiewaard Centrumgebied	368.000
		Voorzien verlies grex De Volgerlanden verlaagd met	-2.199.243
<u>Programma 3 - Buitenruimte</u>		<u>Programma 3 - Buitenruimte</u>	
Inkomsten doortrekken Antoniuslaan (te storten in reserve kapitaallasten bij resultaatsbestemming)	2.127.875		
<u>Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen</u>		<u>Programma 4 - Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen</u>	
Vrijval reserve vakantiegeld ter dekking, uitbetalingen	171.240	Uitbetalingen 7 maanden vak.geld ivm IKB	164.400
Inkomsten wegens detacheringen	111.100	Toevoeging aan onderhoudsreserve MOP	15.750
Bijdrage uit de voorziening in uitkeringen aan VP	12.000	Uitkeringen aan VP	12.000
Afrekeningen BTW voorgaande jaren	87.350		
Afwikking balansposten voorgaande jaren	73.800		
Veiligheidsregio, Resultaatsbestemming 2016	117.000		
Afrekening GR 2016	107.000		
Verrek.regionale informatiseringsproject portfolio (RPP) i.v.m. de invlechting H'veld-G'dam zijn er diverse uitkeringen vanwege vrijval reserves geweest en uitbetaald aan HIA:	130.000		
Bureau Drechtsteden	46.000	xtra kosten bureau Drechtsteden ivm invlechting	27.000
SDD	10.000		
SCD	30.000		
Totaal	8.148.115	Totaal	2.819.357

- het voordelig saldo van de jaarrekening 2017 bedraagt -6.564.534
- het saldo van de incidentele baten en lasten is, voordelig -5.328.758

Toelichting incidentele baten en lasten Alle programma's

De omschrijvingen van de baten en de lasten voor wat betreft de mutaties reserves spreken voor zich. Zie ook de toelichting op de balans bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

Vanwege het aflopend karakter van de onttrekking aan de voorziening, wordt deze onder de incidentele posten geschaard.

Programma 2

De mutatie in verband met de verlaging van het voorzien verlies De Volgerlanden is teruggeboekt naar de exploitatie. Zie ook de toelichting onder programma 2.

Programma 3

Diverse opbrengsten ten gunste van de drie investeringskredieten doortrekken Antoniuslaan zullen worden ingebracht in de nieuw gevormde reserve kapitaallasten investeringen met maatschappelijk nut.

Deze bedragen mogen niet direct vanuit het investeringskrediet in de reserve gestort worden dat moet via de exploitatie lopen, deze inkomsten zijn daarom ten gunste van de exploitatie 2017 gebracht en voorgesteld wordt deze in de reserve te storten.

Een aantal projecten uit het portfolio is niet in uitvoering genomen. Ook is het startmoment van een aantal projecten naar achteren verschoven. Dat maakt dat we hier eenmalig geld op terugkrijgen.

Programma 4

Er zijn vergoedingen ontvangen in verband met gedetacheerde medewerkers van de gemeente.

Over oudere jaren is een bedrag aan BTW en heffingsrente terug ontvangen.

Jaarlijks worden de op de balans opgenomen bedragen voor nog te betalen kosten en nog te ontvangen baten, die niet meer afgerekend zullen worden, ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.

Dit jaar een voordelig saldo.

In 2017 zijn afrekeningen 2016 ontvangen van de Veiligheidsregio en de GR.

Van Bureau Drechtsteden, de SDD en het SCD zijn bedragen ontvangen in verband met vrijval van bepaalde reserves i.v.m. de invlechting van Hardinxveld-Giessendam. Daar staan ook extra kosten tegenover, betaald aan Bureau Drechtsteden.

2b. Overzicht structurele mutaties in de reserves

Structurele onttrekkingen aan reserves		Structurele toevoegingen aan reserves	
Omschrijving reserve op programma		Omschrijving reserve op programma	
<u>Programma 3 - Buitenruimte</u>		<u>Programma 3 - Buitenruimte</u>	
Begraafplaatsen	0	Begraafplaatsen	7.500
Wegbeheer	141.000	Wegbeheer	24.600
Openbare verlichting	0	Openbare verlichting	232.000
Totaal	141.000	Totaal	264.100

Zie ook de toelichting op de balans, onderdeel B, bij de betreffende reserve, onder het kopje toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

3. Kerngegevens

Het verloop van het aantal woningen en inwoners heeft zich het jaar 2017 als volgt ontwikkeld:

<i>Onderwerp</i>	<i>Aantal 1-1-2017</i>	<i>Mutaties 2017</i>	<i>Aantal 31-12-2017</i>
Woningen	11.782	361	12.143
Inwoners	29.729	955	30.684

4. Resultaatbestemming

In de eerder gepresenteerde tabel van de totale baten en lasten per programma wordt onderscheid gemaakt tussen het resultaat vóór- en na bestemming. Op deze manier wordt inzichtelijk gemaakt hoeveel aan reserves wordt onttrokken of toegevoegd, zonder dat het budgetrecht wordt aangetast.

In de onderstaande tabel wordt het verloop door de diverse raadsbesluiten van het begrote resultaat weergegeven.

4 - Resultaatsbestemming	
<u>Planning en Control product</u>	<u>Begroot eindsaldo</u>
Primitieve begroting 2017	118.406 ✓
Kadernota 2018 mutaties	-27.679 N
Winternota 2017 mutaties	46.176 ✓
Begroot resultaat na WN	<u>136.903</u> ✓

In de volgende tabel wordt het verloop tussen het resultaat vóór- en na bestemming weergegeven. Voor een specificatie van de toevoegingen en onttrekkingen per reserve verwijzen wij u naar de toelichting van de reserves en voorzieningen. Eventuele afwijkingen tussen de begroting en rekening zijn opgenomen in deel I, onderdeel toelichting op afwijkingen in lasten en baten per programma.

(- = voordeel, bedragen $\times$ € 1.000)

	Begroting 2017		Rekening 2017	
Resultaat voor bestemming		18		-4.107
Mutaties Algemene Reserve			563	
Mutaties algemene reserve Projecten			-622	
Mutaties reserve Grondbedrijf algemeen			-2.131	
Mutaties bestemmingsreserve nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt	-5		-14	
Mutaties bestemmingsreserve rendement nalatenschap mw. Spoor	-11		0	
Mutaties bestemmingsreserve vakantiegeld			-171	
Mutaties bestemmingsreserve Sociaal Domein			-383	
Mutaties reserve onderhoud openbare gebouwen, MOP	6		16	
Mutaties bestemmingsreserve lokale demografische groei			149	
Mutaties egaliseringsreserve begraafplaatsen	15		17	
Mutaties egaliseringsreserve wegbeheer	-141		-117	
Mutaties egaliseringsreserve openbare verlichting			232	
Mutaties egaliseringsreserve renteschommelingen			4	
Saldo mutaties		-136		-2.458
Resultaat na bestemming		-118		-6.565

De jaarrekening sluit met een voordelig resultaat van € 6.564.534

Een toelichting op de mutaties in de reserves is te vinden bij de balans en toelichting, onderdeel B, onder Vaste Passiva, waar een uitsplitsing staat van het eigen- en vreemd vermogen.

B. Balans en toelichting

Algemeen

De balans wordt opgesteld in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording (BBV). De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben conform het baten- en lastenstelsel.

Winst nemen op meerjarige grondexploitaties wordt beheerst door het voorzichtigheidsbeginsel. Voorziene verliezen worden al in de jaarrekening opgenomen zodra zij bekend zijn. Positieve resultaten, ofwel winsten, worden pas in de jaarrekening verwerkt als zij met voldoende zekerheid vaststaan.

Voor winstneming geldt de percentage of completion (POC) methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd moet tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Indien aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. De grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen de winst te worden genomen.

Tussentijdse winstneming geldt vooral bij grote projecten die diverse jaren duren. Voorwaarde is dat het project is onderverdeeld in duidelijk herkenbare delen en dat jaarlijks per deel een geformaliseerde herziene kostprijscalculatie wordt gemaakt in relatie tot de werkelijke ontwikkelingen en cijfers. Tussentijdse winstneming is dan mogelijk als een deelproject is afgesloten, de winst op dat deelproject is gerealiseerd en geen verlies wordt verwacht op andere deelprojecten tenzij daarvoor voldoende verliesvoorzieningen zijn getroffen. Hieronder zijn regels opgenomen over hoe wordt omgegaan met (tussentijdse) winstneming uit de diverse grondcomplexen.

1. Tussentijdse winstneming kan alleen plaatsvinden indien:

- a. er geen belangrijke onzekerheid over de totale omvang van het project is;
- b. er geen belangrijke onzekerheden bestaan over de ontvangst van de overeengekomen bedragen;
- c. de nog te maken kosten en de mate van de projectvoortgang op verantwoorde wijze kunnen worden bepaald;
- d. de vergelijking van werkelijke kosten met de voorcalculatie per fase van het project mogelijk is;
- e. er minimaal één keer per jaar van het grondcomplex een herziene kostprijsopzet wordt vastgesteld.

2. Wanneer er wordt voldaan aan de voorwaarden voor tussentijdse winstneming wordt de zogenaamde procentagemethode toegepast.

3. In alle andere gevallen kan de winst pas worden verantwoord in het boekjaar waarin het grondcomplex financieel wordt afgewikkeld.

Bij winstneming gelden in algemene zin de volgende uitgangspunten: de winst wordt naar rato van gerealiseerde kosten (en opbrengsten) genomen. Dus indien 50% van de kosten is gerealiseerd en 50% van de grond is verkocht, dan is de winstrealisatie $50\% \times 50\% = 25\%$. Zowel de realisatie van de kosten als de realisatie van de opbrengsten zijn bepalend in de bepaling van de omvang van de winstrealisatie.

Voor de grex Volgerlanden geldt een bijzondere situatie omdat deze grex samen met Zwijndrecht wordt uitgevoerd in gezamenlijk winst en risico. Daarom wordt bij de Volgerlanden in zo'n situatie een extra risico afweging gemaakt in relatie tot de omvang van het project.

Waarderingsgrondslagen balans

Immateriële vaste activa

Volgens de nieuwe BBV regels horen bijdragen aan activa in eigendom van derden met ingang van het rekening jaar 2016 verantwoord te worden onder de immateriële vaste activa.

Deze activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafwaarde minus de daarop in mindering gebrachte afschrijvingen.

Op deze activa wordt annuïtair afgeschreven, zie verder de uitleg bij materiële activa.

Materiële activa

Ook deze activa zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafwaarde minus de daarop in mindering gebrachte afschrijvingen. Om de kapitaallasten jaarlijks gelijk te laten blijven is gekozen voor de annuïtaire afschrijvingsmethode.

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de verwachte levensduur en worden op grond van de door de raad in 2011 vastgestelde nota waarderings-, activerings- en afschrijvingsbeleid, en de in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet opgenomen afschrijvingstabel berekend.

In de nota waarden en afschrijven 2011 is ook besloten om in principe investeringen van maatschappelijk nut te activeren en af te schrijven over de geschatte levensduur.

Panden worden afgeschreven tot de ook in deze nota opgenomen bepaling inzake restwaarden van panden.

De afschrijving start in het jaar dat volgt op het moment van ingebruikname. Jaarlijks wordt wel rente berekend over de boekwaarde van die investering per 1 januari.

Verwachte duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Op basis van de notitie Waardering vastgoed van de commissie BBV bestaat bij vastgoed met een bedrijfseconomische functie de mogelijkheid dat een duurzame waardevermindering moet worden verantwoord. Dit wordt jaarlijks beoordeeld door vergelijking met de WOZ waarde.

Volgens de nieuwe BBV regels wordt op buiten gebruik gestelde, leegstaande gebouwen niet meer afgeschreven. Wanneer het gebouw bestemd is om te verkopen moet het overgeheveld worden naar de vlottende activa op de balans.

Langlopende geldleningen

De verstrekte langlopende geldleningen zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke waarde minus de ontvangen aflossingen.

Aandelen in gemeenschappelijke regelingen alsmede deelnemingen

De aandelen en deelnemingen zijn gewaardeerd tegen verkrijgingswaarde.

Voorraden

De voorraden onderhanden werk zijn gewaardeerd tegen werkelijke aanschafprijs en de vervaardigingskosten, verminderd met gerealiseerde opbrengsten en, indien van toepassing, verminderd met een voorziening voor verwachte verliezen, op basis van de eindwaarde van het saldo van de grondexploitatie.

Voorraad leegstaande panden

Volgens de nieuwe BBV regels hoort van buiten gebruik gestelde gemeentelijke gebouwen, bestemd om te worden verkocht, de boekwaarde te worden overgebracht van de materiële vaste activa naar de voorraden, onder de vlottende activa.

Als de marktwaarde van het gebouw lager is dan de boekwaarde dient deze te worden afgewaardeerd.

Wanneer de actuele waarde van een pand hoger is dan de boekwaarde dient het bedrag vermeld te worden in de toelichting op de balans.

Overige vorderingen en liquide middelen

Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde, verminderd met eventueel gevormde voorzieningen voor mogelijke oninbaarheid.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Met ingang van 2003 wordt geen rente meer toegevoegd aan de reserves en voorzieningen. Dit is conform het raadsbesluit van 2 september 2002.

Opgenomen langlopende geldleningen

De langlopende geldleningen zijn opgenomen tegen de oorspronkelijke waarde minus de verstrekte aflossingen.

De verschuldigde rente is op stelsel van baten en lasten verantwoord.

Overige rekening courantsaldi en overige schulden

Deze zijn opgenomen tegen de nominale waarde.

BALANS

Balans per 31 december 2017

ACTIVA (bedragen x € 1.000,-)	Ultimo 2017	Ultimo 2016
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa		
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	4.766	3.722
Materiële vaste activa	68.447	64.881
- Investerings met een economisch nut	36.264	37.240
- Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	21.050	19.521
- Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	7.152	4.901
- Strategische verwervingen	3.981	3.219
Financiële vaste activa	8.286	9.094
- Kapitaalverstrekingen aan:		
- deelnemingen	663	663
- Leningen aan:		
- woningbouwcorporaties	59	62
- deelnemingen	1.673	2.207
- openbare lichamen bedoeld in art.1 lid a wet Fido	1.403	1.432
- overige langlopende leningen u/g	4.488	4.730
Totaal vaste activa	81.499	77.697
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	86.484	85.079
- Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	86.297	85.079
- Gereed product en handelsgoederen	187	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	5.655	10.325
- Vorderingen op openbare lichamen	5.247	4.749
- Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0
- Rekening courantverhouding met het Rijk	0	4.500
- Overige vorderingen	408	1.076
Liquide middelen	764	975
- Banksaldi	764	975
Overlopende activa	3.402	2.945
- Nog te ontvangen voorschotbedragen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor een specifiek bestedingsdoel	1.442	577
- Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.960	2.368
Totaal vlottende activa	96.305	99.324
Totaal generaal	177.804	177.021

BALANS

Balans per 31 december 2017

PASSIVA <i>(bedragen x € 1.000,-)</i>	Ultimo 2017	Ultimo 2016
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen	31.929	27.821
- Algemene reserves	16.137	15.485
- Bestemmingsreserves	9.227	8.658
- Gerealiseerd resultaat	6.565	3.678
Voorzieningen	4.147	3.713
- Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	4.147	3.713
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	122.500	133.000
Onderhandse leningen van:		
- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	0	7.500
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	112.500	115.500
- publiekrechtelijke lichamen	10.000	10.000
Totaal vaste passiva	158.576	164.534
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	12.334	7.358
- Kasgeldleningen	0	0
- Banksaldi	10.501	4.536
- Overige schulden	1.833	2.822
Overlopende passiva	6.894	5.129
- Nog te betalen verplichtingen	2.826	2.653
- Ontvangen voorschotten van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor een specifiek bestedingsdoel	1.564	1.170
- Overige vooruitontvangen bedragen	2.504	1.306
Totaal vlotten activa	19.228	12.487
Totaal generaal	177.804	177.021

Gewaarborgde geldleningen

116.993

121.887

Toelichting op de balans

Vaste activa

- Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa betreft de door deze gemeente aan diverse instellingen verstrekte bijdragen in door hun gedane investeringen in vaste activa.

Voorheen verantwoord onder de financiële vaste activa, maar volgens de nieuwe BBV regels m.i.v.

jaarrekening 2016 te verantwoorden onder de Immateriële vaste activa.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Afschr. termijn	Boekwaarde per 01.01.2017	Investeringen in het jaar	Desinvesteringen in het jaar	Bijdragen derden / dekk.reserve	Afschrijv. in het jaar	Boekwaarde per 31.12.2017
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	20-40	3.722	1.130	0	0	86	4.766

Het betreft de volgende bijdragen:

- LOC Zwijndrecht, onderwijsvoorzieningen, raadsbesluit van 7 april 2003
- Praktijkonderwijs Zwijndrechtse Waard, raadsbesluit van 16 oktober 2012
- Investeringsbijdrage in zorggebouw JSPP, raadsbesluit van 9 mei 2016

- Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden onderscheiden in activa met een economisch en maatschappelijk nut. In onderstaand overzicht wordt per soort materiële vaste activa inzicht gegeven in het verloop van de desbetreffende activa.

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Afschr. termijn	Boekwaarde per 1.1.2017	Investeringen in het jaar	Afwaarderingen in het jaar	Leegstaande panden naar voorraden	Bijdragen derden / dekk.reserve	Afschrijv. in het jaar	Boekwaarde per 31.12.2017
Economisch nut (EN)								
Gronden en terreinen	0-40	3.926	0			0	1	3.925
Bedrijfsgebouwen	5-50	29.532	378		187	139	884	28.700
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken EN zonder heffing	3-50	2.584	0			0	57	2.527
Machines, apparaten en installaties EN zonder heffing	5-50	414	0	14		0	37	363
Overige materiële activa EN zonder heffing	10-25	784	26	10		0	51	749
Totaal Economisch nut		37.240	404	24	187	139	1.030	36.264
Economisch nut met heffing								
Grond-weg-waterbouwk.werken EN met heffing	3-50	15.992	2.010	0		0	217	17.785
Machines, apparaten en installaties EN met heffing	5-50	3.304	283	0		0	526	3.061
Overige materiële activa EN met heffing	10-25	225	0	0		0	21	204
Totaal Economisch nut met heffing		19.521	2.293	0		0	764	21.050
Maatschappelijk nut (MN)								
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken MN	3-50	4.899	2.402	160		-323	325	7.139
Overige materiële activa MN	5-20	2	113	0		102		13
Totaal Maatschappelijk nut		4.901	2.515	160		-221	325	7.152
Strategische verwervingen - gronden inclusief slooppanden		3.219	762	0		0	0	3.981
Totaal materiële vaste activa		64.881	5.974	184	187	-82	2.119	68.447

Per categorie activa worden hieronder de belangrijkste mutaties - exclusief afschrijvingen / aflossingen - genoemd:

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Investering	Bijdragen derden/ dekkingen uit reserve / Afwaardering	
IMMATERIELE VASTE ACTIVA			
Investeringsbijdrage Zonggebouw Jeugdspielpark	1.130	0	
MATERIELE VASTE ACTIVA			
ECONOMISCH NUT			
Bedrijfsgebouwen			
CAI Proj; nieuw binnenbad zwembad	89	139	De bijdrage van CAI bedraagt 1,0 miljoen. De totale investeringskosten bouw zwembad t.m. 31.12.2017 bedragen 0,139 miljoen. Een bedrag van 0,861 miljoen is daarom overgebracht naar de passivazijde van de balans, overlopende passiva, als vooruitontvangen baat.
Huisvestingsplan Bashuis	7		
Voorbereidingskrediet scholencluster Kruiswiel	251		
Vervanging pantry's gemeentehuis	10		
Nieuwbouwkrediet W. de Zwijgerschool 2017	21		
Gemeentewerf		187	Overgebracht naar de vlottende activa onder voorraad gereed product
	378	326	
Machines, apparaten en installaties EN zonder Heffing			
Radiatoren en leidingen Bouquet		14	Afwaardering boekwaarde i.v.m. verkoop v/m pand Bouquet
	0	14	
Overige materiele activa EN zonder Heffing			
CV installatie en CV regeling Bouquet		10	Afwaardering boekwaarde i.v.m. verkoop v/m pand Bouquet
Uitbreiding begraafplaats: kindergraven en umentu	25		
Herinrichting raadszaal	1		
	26	10	
ECONOMISCH NUT met Heffing			
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken MN met heffing			
Wateroverlast diverse investeringen	37		
Vervanging drukrioleringspompen	44		
Vervangen riolering	986		
Aanleg regenwaterriool	928		
Vervanging gemalen	15		
	2.010	0	
Machines, apparaten en installaties EN met heffing			
Ondergronds Kliko systeem, div.invest.jaren	283		
	283	0	
MAATSCHAPPELIJK NUT			
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken			
Doortrekken Antoniuslaan	521	-962	Het is de bedoeling dat bepaalde inkomsten, die in de afgelopen jaren ten gunste van deze investering geboekt zijn, ingebracht worden in de reserve kapitaallasten. Daarvoor is een overboeking nodig geweest van die inkomsten naar de exploitatie. Omdat de inkomsten van 2015 en 2016 groter zijn dan die in 2017 komt hier een negatief saldo uit. Dit veroorzaakt dus het negatieve saldo op grond-, weg- en waterbouwkundige werken MN van € 323.000,--.
Doortrekken Antoniuslaan - aanvullende maatreg	1.751	570	Subsidie Prov.ZH € 495.000,-- overige opbrengsten € 75.000,--.
Plan Sandelingenknoop	103	69	Subsidie Provincie Zuid Holland 2017
Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspielpark	27		
Boekwaarde diverse investeringen Jeugdspiel park		160	
	2.402	-163	
Overige materiële activa			
Diverse CAI Projecten, excl. zwembad	113	102	Bijdrage CAI in het project hanging baskets en Waalvisie
Strategische verwervingen			
Mutatie op de boekwaarde Zuidwende-Z 31-12-2	-181		Afrekening met Gereformeerde Gemeente inzake Petrakerk
Gronden Centumgebied, v/h BIE	943		
	762	0	

De investeringen met een maatschappelijk nut worden in onderstaande tabel gerubriceerd per product weergegeven met vermelding van de gehanteerde afschrijvingstermijnen:

<i>Product</i>	<i>Afschrijvingstermijnen</i>
Betonnen bruggen	50 jaar ann
Wegen	35 jaar ann
Stalen bruggen	30 jaar ann
Lichtmasten, beregeningsinstallaties sportvelden	25 jaar ann
Aanleg/renovatie sportvelden (excl.grondaankoop), parken, speelplaatsen, asfaltdeklagen, herstraten, houten bruggen, duikers	20 jaar ann
Lichtmastarmaturen, kunstgrasveld sportpark	15 jaar ann
Abri's, drainage, kunstgrastrapveldjes ihkv speelruimteplan	10 jaar ann
Speelplaatsjes	5 jaar ann
Wanneer een activum hierboven niet vermeld is, geldt annuïtaire afschrijving op grond van een door het college bepaalde geschatte levensduur.	

Financiële vaste activa*(bedragen × € 1.000)*

Omschrijving	Boekwaarde 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Aflossingen 2017	Boekwaarde 31.12.2017
Kapitaalverstrekking aan :				
- Deelnemingen	663	0	0	663
Leningen aan :				
- Woningbouwcorporaties	62	0	3	59
- Deelnemingen	2.207	0	534	1.673
- Openbare lichamen als bedoeld in art.1 lid a van de wet Fido	1.432	0	29	1.403
Overige langlopende leningen u/g				
- Woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel	4.282	0	242	4.040
- Startersleningen	448	0	0	448
Totaal financiële vaste activa	9.094	0	808	8.286

Toelichting op de belangrijkste mutaties:**Leningen**

Deelnemingen: De historische kosten Rom-D zijn verlaagd met de opbrengsten van (grond)verkoop.

Openbare lichamen : Dit betreft de jaarlijkse aflossing van de lening aan de Veiligheidsregio ZHZ.

Overige langlopende leningen u/g.

Woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel:

Vrijwillig extra afgelost in 2017 is € 26.000 en geheel afgelost vanwege verkoop van de woning of oversluiten van de hypotheek is een bedrag van € 180.830. De normale jaarlijkse aflossingen bedragen € 35.100.

 Vlottende activa**Voorraden****Onderhanden werk***(bedragen × € 1.000)*

Grondexploitatie	Boek- waarde 01.01.2017	Inves- teringen	Inkomsten	Boek- waarde 31.12.2017	Uitname voorziening verlieslatend complex	Balans- waarde 31.12.2017	Nog te maken kosten	Nog te liseren op- brengsten	reaverwacht resultaat
Bedrijventerrein Ambachtse zoom	13.159	1.385	0	14.544		14.544	18.101	35.190	2.544
Ambachtse zoom Fase 1a en groene zone	312	46	0	358		358	303	1.310	649
De Volgerlanden - GREX	73.344	8.590	9.814	72.120		72.120	46.704	117.375	-1.449
Voorzien verlies De Volgerlanden	-2.924		-2.199	-725		-725			
Project Centrumgebied	1.188	-1.188		0		0	0	0	0
Totaal	85.079	8.833	7.615	86.297	0	86.297	65.108	153.875	1.744

Voorraad gereed product en handelsgoederen*(bedragen × € 1.000)*

	Boek- waarde 01.01.2017	Over uit MVA bedrijfs- gebouwen	Boek- waarde 31.12.2017
Voormalige gemeentewerf	0	187	187
Totaal	0	187	187

De cijfers bij de grex'en zijn gebaseerd op de grondexploitaties 2017. Deze grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd. Dat stelt ons in staat om tijdig beheersmaatregelen te nemen, mocht het geprognosticeerde eindresultaat te ver uit beeld dreigen te raken. Het voorziene verlies De Volgerlanden bedraagt 50% van de eindwaarde van het geprognosticeerde resultaat van de grondexploitatie. De grondexploitatie is gebaseerd op een inschatting van de gemeente van het meest waarschijnlijke scenario. De werkelijke ontwikkeling is onzeker en afhankelijk van de ontwikkelingen op de woningmarkt en de concrete vraag naar nieuwbouwwoningen in deze gemeente. Het is niet uitgesloten dat de financiële uitkomsten van de grondexploitatie zal afwijken van waar nu in de jaarrekening rekening mee is gehouden. Een gekwantificeerde inschatting van het risico dat de werkelijke ontwikkeling in negatieve zin af wijkt van de grondexploitatie is verwerkt in de paragraaf weerstandsvermogen van de jaarstukken.

Voorzien verlies De Volgerlanden:

Het nadelig saldo van De Volgerlanden komt lager uit dan werd verwacht en is verlaagd ten gunste van de exploitatie.

Het betreft de afdelingen BOR en B&O, exclusief leidinggevend en managementassistenten. Van de afdeling bestuurszaken wordt maar voor enkele personen loonkosten aan taakvelden toegerekend: uren voor projectcommunicatie, uren in verband met V&H en uren in verband met veiligheid.

Voormalige gemeentewerf:

De boekwaarde van de voormalige gemeentewerf is € 187.450,--.

De getaxeerde waarde van het gemeentewerfterrein bedraagt € 1.725.000,--.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Vorderingen op openbare lichamen	4.749	17.616	17.118	5.247
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	4.500	4.500	0
Rekening courantverhouding met het Rijk	4.500	0	4.500	0
Overige vorderingen - debiteuren	1.292	81.363	81.971	684
- Voorzien dubieuze debiteuren GBD	-107	-26	-23	-110
- Voorzien dubieuze debiteuren ALD	-109	-57	0	-166
Totaal	10.325	103.396	108.066	5.655

Toelichting op voorzien dubieuze debiteuren:

De GBD hanteert als prognose oninbaar een percentage van de begrote belastingopbrengsten.

Voor 2017 een percentage van 0,5% van ca. € 11.000.000 dat is € 56.000 voorzien oninvorderbaar.

Over de oudere jaren tot en met 2016 is er een bedrag van € 54.000 berekend.

Voor de voorzien oninvorderbare debiteuren ALD werd vanaf 2012 met een vast percentage gerekend van 4,5% van het opstaande debiteurensaldo per 31 december van een rekeningjaar.

Met ingang van 2015 wordt post voor post bekeken of deze voor 100% of 50% als mogelijk oninvorderbaar moet worden ingeschat. Hierin wordt meegewogen de ouderdom van de vordering en het soort vordering.

Het bedrag voor mogelijk oninvorderbaar voor 2017 is berekend op € 170.000.

Liquide middelen*(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Saldo op 31.12.2017
ING bank	10	0
BNG bank	951	749
Rabobank	14	15
Totaal	975	764

Het saldo van onze algemene betaalrekening bij de BNG stond per 31-12-2017 negatief. Een negatief banksaldo moet aan de passivazijde van de balans worden verantwoord. Zie onder schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar. Onze bankrekening voor de gemeentelijke belastingen staat wel positief.

Overlopende activa*(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Vooruitbetaalde kosten	624	130	619	135
Nog te ontvangen van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel *	577	1.052	187	1.442
Overige nog te ontvangen baten ALD **	1.584	1.291	1.588	1.287
Nog te ontvangen baten GBD	160	538	160	538
Totaal	2.945	3.011	2.554	3.402

* Zie onderstaande specificatie

** Een specificatie van deze nog te ontvangen baten is te vinden in deel IV, staat 5.

Specificatie nog te ontvangen Europese en Nederlandse overheidslichamen*(bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
NTO subsidie Provincie Z-H tbv doortrekken Antoniusl	414	0	187	227
NTO subsidie Provincie Z-H tbv verlengde Antoniuslaar	163	0	0	163
NTO subsidie Provincie Z-H tbv doortrekken Antoniusl	0	652	0	652
NTO subsidie Provincie Z-H tbv aanvull.maatr.Anton.laz	0	331	0	331
NTO subsidie Provincie Z-H tbv Sandelingenkopp	0	69	0	69
	577	1.052	187	1.442

PASSIVA**Vaste passiva****- Eigen vermogen****Reserves***(Bedragen x € 1.000)*

Omschrijving	Saldo op	Resultaatbestemm.	Vermeerdering	Vermindering	Saldo op
	01.01.2017	2016 - toevoeging	2017	2017	31.12.2017
Algemene Reserve	7.983	933	563	0	9.479
Te bestemmen resultaat 2017			6.565	0	6.565
Algemene Reserves Grondexploitatie	5.001	1.910	0	2.131	4.780
Algemene Reserve Projecten	2.501	0	0	623	1.878
Bestemmingsreserves	2.794	835	485	888	3.226
Egalisatiereserves	5.864	0	278	141	6.001
Stand van de reserves inclusief resultaat 2017	24.143	3.678	7.891	3.783	31.929

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moet van elke reserve de aard en reden worden toegelicht. Op 3 oktober 2011 heeft de gemeenteraad de beleidsnotitie reserves en voorzieningen vastgesteld. De reserves en voorzieningen zijn beoordeeld op de juiste rubricering volgens het BBV.

In navolgende specificatie van vermeerderingen en verminderingen zijn de mutaties verwerkt die betrekking hebben op de exploitatie en balansposten.

Na dit overzicht volgt per reserve een toelichting op de gemuteerde bedragen plus de reden voor de reserve.

Specificatie : (bedragen x € 1.000)

Reserve	Saldo op	Resultaatbestemm.	Vermeerdering	Vermindering	Vrijval	Saldo op
	01.01.2017	2016 toevoeging	2017	2017	2017	31.12.2017
Algemene reserve	7.983	933	563	0	0	9.479
Algemene Reserve Grondbedrijf	5.001	1.910	0	2.131	0	4.780
Algemene Reserve Projecten	2.501	0	0	623	0	1.878
Totaal Algemene reserves exclusief resultaat 2017	15.485	2.843	563	2.754	0	16.137

Reserve	Saldo op	Resultaatbestemm.	Vermeerdering	Vermindering	Vrijval	Saldo op
	01.01.2017	2016 toevoeging	2017	2017	2017	31.12.2017
Nalatenschap mw. Spoor- v. Tichelt (effecten)	120		71	14		177
Rendement nalatenschap mw. Spoor- v. Tichelt	71		-71			0
Reserve vakantiegeld	171			171		0
Reserve sociaal domein	955	550	320	703		1.122
Nieuwbouw / renovatie zwembad	200		-200			0
Reserve boekwaarde zwembad	559	83	200			842
Friciekosten regionale samenwerking	219					219
Bestemmingsreserve lokale demografische groei	0	202	149			351
Bestemm.reserve beheerskosten startersleningen	90					90
Onderhoudsreserve openbare gebouwen MOP	51		16			67
Bovenwijkse voorzieningen	357					357
Totaal Bestemmingsreserves	2.794	835	485	888	0	3.226

Reserve	Saldo op	Resultaatbestemm.	Vermeerdering	Vermindering	Vrijval	Saldo op
	01.01.2017	2016 toevoeging	2017	2017	2017	31.12.2017
Begraafplaatsen	548		17		0	565
Wegbeheer	1.745		25	141	0	1.629
Openbare verlichting	197		232		0	429
Renteschommelingen	3.374		4		0	3.378
Totaal Egalisatiereserves	5.864	0	278	141	0	6.001

Toelichting op de mutaties en het doel van de reserves.

ALGEMENE RESERVES

- Algemene reserve

Doel:

Voldoende weerstand te hebben om onverwachte tegenvallers of calamiteiten op te kunnen vangen.

Mutaties:

Het positieve resultaat van de jaarrekening 2016 bedroeg € 3.678.440.

Het na de resultaatsbestemming 2016 resterende bedrag van € 932.830,-- is in 2017 aan de Algemene reserve toegevoegd.

Naar aanleiding van de winternota 2017 zijn de volgende bedragen toegevoegd:

de opbrengst van de verkoop van het pand Witte de Withstraat 59 (v/m Bouquet) verminderd met de afgewaardeerde boekwaarde van het pand, per saldo € 316.960,--.

De lager uitgevallen kosten in verband met het faillissement van de Stichting To Be, per saldo € 246.000,--.

- Reserve Grondbedrijf Algemeen

Doel:

Ter afdekking van risico's en verliezen binnen het grondbedrijf.

Aanwending opgenomen in de op 7-11-2005 vastgestelde nota grondbeleid.

Mutaties:

Naar aanleiding van de resultaatsbestemming 2016 is een bedrag van € 1.910.000,-- gestort in de Algemene reserve Grondbedrijf. Bestaande uit het voordelig saldo van de afgesloten GREX Zuidwende- zuid van € 232.000,-- en de verlaging van het voorzien verlies op de GREX Volgerlanden met € 1.678.000,--.

In de raad van 1 juni 2017 is besloten de afrekening van het Perenlaantje te dekken uit de algemene reserve grondbedrijf en uit de algemene reserve projecten. (zie hier onder)

Een bedrag van € 1.763.200,-- komt ten laste van de AR Grondbedrijf.

Op 5 maart 2018 besloot de raad de GREX Centrumgebied bij de jaarrekening 2017 af te sluiten en over te brengen naar de vaste activa op de balans, onder de strategische gronden.

De boekwaarde in de GREX was echter hoger dan de taxatiewaarde en besloten is om het nadelig verschil, van € 368.000,--, te dekken uit de algemene reserve grondbedrijf.

- Algemene reserve Projecten

Doel:

Afdekken extra kosten bij uitvoering van gemeentelijk projecten.

In de kadernota 2017 is besloten de egalisatie reserve bestedingsbeperkingen om te vormen tot de Algemene reserve Projecten.

Mutaties:

In de raad van 1 juni 2017 is besloten de afrekening van het Perenlaantje te dekken uit de algemene reserve projecten en uit de algemene reserve grondbedrijf. (zie hierboven)

Een bedrag van € 623.000,-- komt ten laste van de algemene reserve projecten.

BESTEMMINGSRESERVES

- Nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt

Doel:

Was: Afdekking ingebracht kapitaal in beleggingsfondsen.

In de raad van 1-12-2016 is besloten deze reserve, samen met de reserve rendement Spoorfonds, tot en met 2027 te bestemmen voor incidentele subsidies i.h.k.v. de subsidieverordening Familie Spoor- fonds.

Deze reserve was ooit gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingswaarde. Alleen bij aankoop of verkoop van de beleggingen werd deze reserve gemuteerd.

De beleggingsportefeuille is in 2013 verkocht.

In de loop van 2016 is besloten de reserve in stand te houden en in te zetten voor doeleinden met een sociaal-maatschappelijk belang.

Mutaties:

Een bedrag van € 6.100,-- is ten gunste van de exploitatie gebracht ter afdekking van de kosten van de AED installatie en een bedrag van € 8.300,-- ter dekking van de hoger uitgevallen kosten i.v.m. behouden van de familie Spoor erfenis.

Het saldo van de rendementsreserve nalatenschap familie Spoor is toegevoegd aan deze reserve, een bedrag van € 71.400,--. Dit n.a.v. het besluit in de Kadernota 2018.

- Rendement nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt

Doel:

Bij raadsbesluit van 2 mei 1967 is het statuut dat de bestemming en beheer van de nalatenschap regelt, vastgesteld. Dit statuut is het laatst gewijzigd bij raadsbesluit van 21 december 1992. Dit betreft de dekking van de uitgaven op het gebied van openbare orde en veiligheid, cultuur en recreatie, maatschappelijke dienstverlening en Volksgezondheid.

Mutaties:

In de Kadernota 2018 is besloten om de rendementsreserve nalatenschap mw. Spoor- van Tichelt op te heffen en het saldo van € 71.400,-- in de reserve nalatenschap (zie hierboven) te storten.

- Vakantiegeld

Doel:

De door de invoering van het Individueel Keuze-budget uit te moeten betalen vakantierechten

(extra last van 7 maanden) te kunnen uitkeren.

Mutaties:

In 2017 zijn de extra lasten van 7 maanden vakantiegeld uitbetaald.
Het saldo van de reserve, € 171.240,-, is ten gunste de exploitatie gebracht om die kosten af te dekken.
De reserve kan opgeheven worden.

- **Reserve 3 decentralisaties**

Doel:

Het dekken van eventuele tegenvallers die zich voordoen bij de buraps en de jaarrekeningen van de SO Jeugd ZHZ en de SDD die ontstaan zijn door de nieuwe taken rondom Participatiewet, WMO en Jeugdhulp. Na 3 jaar zal deze reserve vrijvallen ten gunste van de Algemene reserve.

Mutaties:

Onttrekkingen

Vanuit de Winternota 2016 volgde nog een te onttrekken bedrag van 7.000,- ter dekking van de kosten t.b.v. knelpunten jeugd.
In de Kadernota 2018 is besloten de extra kosten m.b.t. inkomensondersteuning, € 154.000,-, en de extra kosten m.b.t. veilig thuis SOJ, € 86.000,-, uit deze reserve te dekken.
In de raad van 4 september 2017 is besloten tot een dekking van € 8.000,- t.b.v. de kosten lokale impuls jeugdhulp.

Toevoegingen

Naar aanleiding van de resultaatsbestemming jaarrekening 2016 is een bedrag van € 550.000,- toegevoegd aan deze reserve.
In de raad van 1 juni 2017 is besloten een bedrag van € 42.000,- vanuit de middelen voor lokale initiatieven Beschermd Wonen toe te voegen aan de reserve 3D, ter afdekking van de nog te maken kosten in 2018 m.b.t. de doorontwikkeling Sociaal Wijkteam.

In de Winternota 2017 is besloten de reserve 3 decentralisaties te handhaven maar de reserve te herbenoemen tot reserve sociaal domein. De looptijd wordt gekoppeld aan de integratie uitkering van het Rijk.
Het maximumsaldo van de reserve is gesteld op € 1.500.000,-.

- **Reserve sociaal domein**

Doel:

Alle mee- en tegenvallers te storten of te onttrekken die ontstaan na de verwerking van de primaire begrotingen. (Met uitzondering van bijzonder grote nadelen.)

Mutaties:

Naar aanleiding van het besluit in de Winternota 2017 is per saldo is € 448.000,-- onttrokken aan de reserve sociaal domein ter afdekking van diverse kosten i.v.m. inkomensondersteuning, minimabeleid, Drechtwerk, WMO en Knoppennotitie.

Een bedrag van € 278.000,-- is toegevoegd in verband met voordelen inloopfunctie GGZ, Beschermd wonen en het voordelig resultaat 2016 van de DGJ.

- **Nieuwbouw / renovatie zwembad**

Doel:

Bekostiging van eventuele nieuwbouw van een zwembad of van een algehele renovatie van het bestaande zwembad.

Mutaties:

Het saldo van deze reserve is toegevoegd aan de reserve boekwaarde zwembad. (voorheen reserve onuitstelbaar groot onderhoud zwembad)

- **Onuitstelbaar groot onderhoud zwembad De Louwert**

Doel:

Het kunnen betalen van de kosten van niet uit te stellen onderhoud aan het zwembad.

Mutaties:

De reserve is herbenoemd tot Reserve boekwaarde zwembad.

- **Reserve boekwaarde zwembad**

Doel:

Inzetten van het saldo van deze reserve ter afdekking van de af te waardenen boekwaarde vanwege de nieuwbouw binnenbad zwembad De Louwert.

Mutaties:

Via resultaatsbestemming 2016 is een bedrag van 83.000,-- aan deze reserve toegevoegd en is het saldo van de reserve onuitstelbaar groot onderhoud zwembad De Louwert, een bedrag van € 200.000,-- toegevoegd.

- **Frictiekosten regionale samenwerking**

Doel:

Ter afdekking van eventuele nabetalings i.h.k.v. de bedrijfsvoering.

Mutaties: geen

- **Reserve demografische groei**

Doel:

Opvangen van de lokale demografische groei als gevolg van internationale ontwikkelingen.

Mutaties:

Bij de jaarrekening 2016 is besloten een bedrag van € 202.000,- te storten in deze nieuw te vormen reserve. Een bedrag van € 91.500,-, zijnde het positieve saldo van de posten huisvesting en begeleiding statushouders is toegevoegd aan de reserve. Vanuit de december circulaire is ook nog een bedrag van € 17.700,- toegevoegd.

De afrekening 2017 van de SDD betreffende de impuls statushouders ten bedrage van € 40.000,-, is toegevoegd aan deze reserve.

- **Beheerskosten startersleningen**

Doel:

Het betalen van de kosten die voortvloeien uit de uitvoering van de regeling voor startersleningen door Stimuleringsfonds VhV Nederland.

Mutaties: geen

- **Onderhoudsreserve openbare gebouwen
MOP**

Doel:

Het saldo tussen begrote kosten en werkelijke kosten van de openbare gebouwen, voor de jaren 2017 tot en met 2021 beschikbaar te houden voor latere jaren.

Mutaties:

Het positieve saldo tussen begrote kosten en werkelijke kosten voor het onderhoud van diverse gemeentelijke gebouwen bedroeg in 2017 per saldo € 15.755,-, dat bedrag is toegevoegd aan deze reserve.

- **Reserve bovenwijkse voorzieningen**

Doel:

Treffen van voorzieningen waarvan het nut boven de individuele planontwikkeling uitstijgt.

Mutaties: geen.

- **Reserve Kapitaallasten**

Doel:

Dekking van de afschrijvingen die voortvloeien uit de verplichte activering van investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut.

Mutaties:

Geen.

Bij de Winternota 2017 is besloten een reserve kapitaallasten te vormen ter dekking van de kapitaallasten voortvloeiend uit investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. (MN)

De bijdragen derden en de dekking uit eigen middelen, kunnen toegevoegd worden aan de reserve.

- **Egalisatiereserve Begraafplaatsen**

Doel:

De kosten voor het onderhoud van begraafplaatsen te kunnen betalen.

Mutaties:

Er is in 2017 ook weer € 10.000 toegevoegd voor afdekking van de te maken kosten in verband met het ruimingsplan, zoals opgegeven in het exploitatieplan van 2014.

Het exploitatiesaldo begraafplaatsen 2017 is toegevoegd aan de reserve, een bedrag van € 7.450,--.

- **Egalisatiereserve Wegbeheer**

Doel:

Gelijkmatige spreiding van kosten in de tijd.

In de uitvoering van de projecten ontstaan fluctuaties in de uitgaven. Met deze reserve worden de kosten in de begroting geëgaliseerd.

Het saldo tussen begroot en werkelijk van de exploitatiepost groot onderhoud wegen wordt jaarlijks toegevoegd of onttrokken aan de reserve.

Mutaties:

Het positieve saldo op de post groot onderhoud wegen in 2017 bedraagt € 24.660,-- en is toegevoegd aan de reserve.

De vermindering betreft de vaste dekking van de extra onderhoudskosten van € 141.270,-- zoals geraamd in het wegenplan 2013-2024.

- Egalisatiereserve Openbare verlichting**Doel:**

Gelijkmatige spreiding van kosten in de tijd.

In de uitvoering van de projecten ontstaan fluctuaties in de uitgaven. Met deze reserve worden de kosten in de begroting geëgaliseerd.

Het saldo tussen raming en werkelijkheid op de post onderhoud openbare verlichting wordt jaarlijks toegevoegd of onttrokken aan de reserve.

Mutaties:

Het exploitatiesaldo op de posten onderhoud openbare verlichting bedroeg € 232.00,-- , dit is ten gunste van de reserve gebracht.

- Egalisatiereserve Renteschommelingen**Doel:**

Opvangen van schommelingen in de rentekosten als gevolg van het verschil tussen marktrente en de begrote rente.

Mutaties:

In de woningfinancieringsregeling gemeentepersoneel is ooit bepaald dat de boeterente die men aan de gemeente verschuldigd is in verband met een renteherziening ten gunste van deze reserve moet komen. Een bedrag van € 3.660,-- is toegevoegd.

Vreemd vermogen lang**Voorzieningen**

(Bedragen $\times$ € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico'	3.713	446	12		4.147
Totaal	3.713	446	12	0	4.147

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten moet van elke voorziening de aard en reden te worden toegelicht. In de gemeenteraadsvergadering van 3 oktober 2011 is de beleidsnotitie reserves en voorzieningen vastgesteld. In die notitie is onder meer het algemene financieel beleidskader opgenomen waaraan een voorziening voortaan moet voldoen.

In onderstaand overzicht van vermeerderingen en verminderingen zijn de mutaties verwerkt die betrekking hebben op de exploitatie en balansposten.

Na dit overzicht volgt per voorziening een toelichting op de gemuteerde bedragen plus de reden van de voorziening.

(Bedragen $\times$ € 1.000)

Voorziening	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Vrijval 2017	Saldo op 31.12.2017
Voormalig personeel	73		12		61
Voorziening riolering	3.640	446			4.086
Totaal VZ voor verplichtingen, verliezen en risico's	3.713	446	12	0	4.147

Toelichting op de mutaties en reden voor de voorzieningen.

DOELVOORZIENINGEN

- Voorziening voormalig personeel

Doel:

Nabetaling aan voormalig personeel en pensioenvoorziening wethouders.

Mutaties:

Een bedrag van € 12.000,- is onttrokken ten gunste van de exploitatie vanwege de dekking van de gemaakte kosten ten behoeve van voormalig personeel.

- Voorziening riolering

Doel:

De voorziening dient, zoals in het GRP is opgenomen, ter egalisatie van de rioleringskosten en - opbrengsten. Bedragen die niet worden uitgegeven worden, toegevoegd aan deze voorziening. Uitgangspunt is dat op deze manier de rioolinkomsten ten goede komen aan deze taak.

Mutaties:

In 2017 is het saldo van de baten en de lasten op het product riolering, een bedrag van € 445.920,- aan de voorziening toegevoegd.

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

Bij de vaste schulden hebben zich de volgende mutaties voorgedaan:

(bedragen $\times$ € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstelling:	7.500		7.500	0
Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	115.500	15.000	18.000	112.500
Publiekrechtelijke lichamen	10.000			10.000
Totaal	133.000	15.000	25.500	122.500

De rentelasten in 2017 met betrekking tot de langlopende schulden bedragen in totaal € 2,61 miljoen. Onder de vaste schulden per 31 december 2017 is een bedrag van € 9,0 mln. opgenomen voor een lening die op dat moment een resterende looptijd heeft van korter dan één jaar.

Flottende passiva

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De kortlopende schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen $\times$ € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Kasgeldleningen	0			0
Banksaldi	4.536	5.965		10.501
Overige schulden	2.822	134.074	135.064	1.833
Totaal	7.358	140.039	135.064	12.334

Het saldo van onze algemene betaalrekening bij de BNG was per 31 december 2017 negatief.

Volgens de BBV regels hoort dat aan de passivazijde van de balans te worden verantwoord onder kortlopende schulden. (zie ook de toelichting aan de activakant onder liquide middelen)

Overlopende passiva

(bedragen $\times$ € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Vooruitontvangen baten	1.306	2464	1.266	2.504
Vooruitontvangsten debiteuren				
Ontvangen voorschotten van Europese en Nederlandse overheidslichamen voor een specifiek bestedingsdoel *	1.170	937	543	1.564
Nog te betalen bedragen **	2.653	1.669	1.496	2.826
Totaal	5.129	5.070	3.305	6.894

* Zie onderstaande specificatie

** De specificatie van de nog te betalen bedragen is te vinden in deel IV, staat 6.

Specificatie voorschotten Europese en Nederlandse overheidslichamen

(bedragen $\times$ € 1.000)

Omschrijving	Saldo op 01.01.2017	Vermeerdering 2017	Vermindering 2017	Saldo op 31.12.2017
Landschapstafel IJsselmonde	418	136	327	227
Mileudienst ZHZ, richtlijnen omgevingslawaa	9	0	1	8
VVE en GOA	0	53	40	13
ISV Stedelijke vernieuwing - Noordoever	691	4	151	544
Combinatiefuncties	52	0	24	28
Landschapstafel IJsselmonde	0	744	0	744
Totaal	1.170	937	543	1.564

Gewaarborgde geldleningen

De totale restantschuld per 31 december 2017 van de gegarandeerde geldleningen bedraagt € 116,9 mln. en kan als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Saldo per 01.01.2017	Waarvan gewaARBorgd	Waarborg in 2017	Afgelost in 2017	Restant per 31.12.2017	Waarvan gewaARBorgd
Directe borgstellingen	10.746	10.746		274	10.472	10.472
AchtereVang WSW	111.141	111.141	4.800	9.420	106.521	106.521
Totaal	121.887	121.887	4.800	9.694	116.993	116.993

Voor toelichting zie deel II van deze jaarrekening, onderdeel 2 financiering, onder risicobeheer.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Verplichtingen

Leerlingenvervoer

Leerlingenvervoer wordt per schooljaar uitgevoerd. Het contract voor het vervoer over de schooljaren tot en met 2017/2018 is in regionaal verband openbaar aanbesteed.

Van de kosten voor het schooljaar 2017/2018 is het deel dat betrekking heeft op het boekjaar 2017, circa € 140.000,- verantwoord in de jaarstukken 2017.

Het bedrag van het schooljaar dat betrekking heeft op 2018, circa € 242.000,- is niet verantwoord in de jaarstukken 2017, in de loop van 2018 komen hier pas de facturen voor.

Verlofrechten 2017

Een aantal medewerkers in dienst van onze gemeente heeft in 2017 verlofrecht opgebouwd maar het verlof niet helemaal opgenomen. In totaal gaat er 5.440 uur over naar 2018, ongeveer 750 dagen.

Risico tekort APPA-plan

Wethouders vallen onder de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Deze wet regelt de pensioenvoorziening voor politieke ambtsdragers en hun nabestaanden.

Hendrik-Ido-Ambacht heeft de uitvoering van de regeling ondergebracht in het APPA-plan van Loyalis verzekeringen.

Er is in 2017 een nadelig verschil van € 147.500,- tussen het opgebouwde beleggingstegoed en het benodigde beleggingstegoed. In 2016 was het berekende tekort nog € 278.500. Als de gemeente het verschil niet aanvult, treedt het risico op bij pensionering.

Het tekort is ontstaan door het verlagen van de rekenrente in de periode 2014-2016.

In 2014 en 2015 hebben we respectievelijk € 117.250,- en € 185.000 – bijgestort. In 2016 hebben we niet aangevuld, omdat we inschatten dat de rekenrente op korte termijn weer zou stijgen.

Dat de rekenrente is gestegen zien we in de afname van het tekort met € 131.000,- ten opzichte van 2016 (€ 278.500,- minus € 147.500).

We verwachten dat de rekenrente nog verder stijgt en dat er geen tekort meer zal zijn. Daarbij komt dat de daadwerkelijke vermogensgroei de laatste jaren hoger is geweest dan de rekenvoet. Wel moeten we jaarlijks de vinger aan de pols blijven houden of bijstorting gewenst is.

De Volgerlanden

Ten aanzien de grondopbrengsten van de grondexploitatie De Volgerlanden is er sprake van een aantal rechten en verplichtingen welke in onderstaande tabellen zijn weergegeven.

Hierbij is onderscheid gemaakt tussen rechten die onafhankelijk of indirect afhankelijk zijn van voorverkoop en rechten die direct afhankelijk zijn van voorverkoop van woningen.

Rechten (grondopbrengsten) onafhankelijk of indirect afhankelijk van voorverkoop van woningen.

nr Contractpartij	Aantal woningen	Project	Bedrag
1 BPD Ontwikkeling	51	Watervogels	982.260
TOTAAL			982.260

Verplichtingen 2017

nr Project	Fase / omschrijving	Bedrag
1 10010	Fase 1 noord	-
2 10011	Fase 1 zuid	-
3 10012	Fase 2	128.977
4 10013	Fase 3	-
5 10014	Fase 4	86.503
6 10015	Fase 5	-
7 10016	Fase 6	604.511
8 10019	West, fase onafhankelijke kosten	64.541
9 21110	A1	353.229
10 21210	A2	-
11 22110	B1	455.688
12 22210	B2	-
13 23110	C1	286.515
14 23210	C2	-
15 24110	Oost, hoofdplanstructuur	-
16 25110	Oost, fase onafhankelijke kosten	291.189
TOTAAL		2.271.153

WNT

VERANTWOORDING WET NORMERING TOPINKOMENS**Bezoldiging topfunctionarissen 2017**

Naam	AJM Martens	GH Logt
Functie	Gemeentesecretaris	Griffier
Duur dienstverband in 2017	1-1-2017/1-1-2018	1-1-2017/1-1-2018
Omvang dienstverband (in FTE)	1	1
Gewezen topfunctionaris	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	echt	echt
Zoniet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam		
Individueel WNT maximum	181.000,00	181.000,00
Bezoldiging	105.839,11	84.315,07
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	129,69
Beloningen betaalbaar op termijn	16.223,76	12.956,16
Subtotaal	122.062,87	97.400,92
Onverschuldigd betaald bedrag	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	122.062,87	97.400,92

Vergelijkingscijfers

Gegevens 2016

Naam	AJM Martens	GH Logt
Functie	Gemeentesecretaris	Griffier
Duur dienstverband in 2016	1-1-2016/31-12-2016	1-1-2016/31-12-2016
Omvang dienstverband (in FTE)	1	1
Individueel WNT maximum 2016	179.000,00	179.000,00
Bezoldiging	103.629,48	82.795,48
Belastbare onkostenvergoedingen	0,00	0,00
Beloningen betaalbaar op termijn	13.749,78	10.998,63
Subtotaal	117.379,26	93.794,11
Onverschuldigd betaald bedrag	0,00	0,00
Totaal bezoldiging	117.379,26	93.794,11

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 0,5% van het Bruto Binnenlands Product uitkomen.

In navolgend overzicht wordt deze informatie voor wat betreft Hendrik-Ido-Ambacht gepresenteerd.

EMU-saldo jaarrekening 2017			
<i>(Bedragen * € 1.000)</i>			
	1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves <i>- is negatief saldo</i>	4.107
+	2	Afschrijvingen t.l.v. de exploitatie	2.389
+	3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen t.l.v. de exploitatie	446
-	4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	7.104
+	5	De in mindering op de onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen	-82
+	6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste activa (tegen verkoopprijs)	
-	6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiele vaste activa	
-	7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw- en woonrijp maken e.d.	8.833
+	8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)	7.615
-	8b	Boekwinst op grondverkoop	
-	9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	12
-	10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder een van de andere genoemde posten	0
+	11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0
Berekend EMU-saldo			-1.473

C. Verantwoording specifieke uitkeringen in het kader van de Sisa

		Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018						
OCW	D9	Onderwijsachterstanden beleid 2011-2018 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstanden beleid 2011-2017	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)		
			Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04		
			€ 34.967	€ 0	€ 5.382	€ 0		
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen emaaat de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08		
IenW	E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Subsidieregeling sanering verkeerslawaai Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Wgr)	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emaaat de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen	Overige bestedingen (jaar T)	Besteding (jaar T) door meerwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt	Correctie over besteding t/m jaar T	Kosten ProRail (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06
			1 IenM/BSK-2014/100888	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			2 IenM/BSK-2014/100934	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Kopie beschikingsnummer	Cumulatieve bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T)	Cumulatieve Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen	Correctie over besteding kosten ProRail t/m jaar T	Eindverantwoording Ja/Nee
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10	Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12
			1 IenM/BSK-2014/100888	€ 8.840	€ 84.397	€ 0		Nee
			2 IenM/BSK-2014/100934	€ 33.700	€ 6.726	€ 0		Nee
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2017 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)	
			Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018								
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet totaal 2016 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit Sisa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 01</i>	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 02</i>	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.1 Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 03</i>	Besteding (jaar T-1) IOAW inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 04</i>	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 05</i>	Besteding (jaar T-1) IOAZ inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 06</i>
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 07</i>	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 08</i>	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 09</i>	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 10</i>	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam L6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 11</i>	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 12</i>
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2A / 13</i>	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R Indicatornummer: G2A / 14</i>				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeente edeel 2017 Besluit	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01</i>	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02</i>	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03</i>	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04</i>	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05</i>	Besteding (jaar T) Bob <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06</i>
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07</i>	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 <i>Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08</i>	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09</i>			
SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) totaal 2016 Besluit	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01</i>	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02</i>	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03</i>	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04</i>	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05</i>	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06</i>
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07</i>	Besteding (jaar T-1) Bob inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08</i>	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09</i>	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 inclusief geldstroom naar openbaar lichaam <i>Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10</i>		
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07</i>					
IenW	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer Sisa tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06</i>	Overige bestedingen (jaar T) Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Toelichting Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			1 PZH-2012-363909835 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	€ 137.964 <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 06</i>	€ 0 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	€ 0 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	Nee <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			2 PZH-2013-438175447 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	€ 0 <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 06</i>	€ 0 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	€ 0 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	Nee <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			3 PZH-2014-498234399 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01</i>	€ 0 <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 06</i>	€ 0 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	€ 0 <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	Nee <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	
			Kopie beschikingsnummer Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06</i>	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06</i>	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08</i>	Toelichting Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden <i>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 09</i>	Eindverantwoording Ja/Nee Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden <i>Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05</i>	

D. Bijlagen

1. Baten en Lasten op taakveld
2. Overzicht en toelichting op de investeringen
3. Bestuurlijke structuur
4. Lijst van afkortingen
5. Aanbevelingen rekenkamercommissie

Bijlage 1. Baten en lasten op taakveldbedragen $\times$ € 1.000

Hoofdtakveld	Taak		Progra		Lasten	Baten	Saldo
	veld	Omschrijving taakveld	mma	Omschrijving programma			
0 - Bestuur en Ondersteuning	0.1	Bestuur	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.831	0	1.831
	0.2	Burgerzaken	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.062	590	472
	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	313	395	-82
	0.4	Overhead	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	5.039	139	4.900
	0.5	Treasury	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-130	704	-834
	0.61	OZB woningen	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	39	3.688	-3.649
	0.62	OZB niet-woningen	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	155	1.549	-1.394
	0.64	Belastingen Overig	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	10	673	-663
	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	-13	31.542	-31.555
	0.8	Overige baten en lasten	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	247	-12	259
	0.10	Mutaties reserves	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.326	3.784	-2.458
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen			0	
Totaal 0 - Bestuur en Ondersteuning					9.879	43.052	-33.173
1 - Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	1.620	26	1.594
	1.2	Openbare orde en veiligheid	95-04	Veiligheid, dienstverlening, bestuur en middelen	309	19	290
Totaal 1 - Veiligheid					1.929	45	1.884
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer	95-03	Buitenruimte	3.169	2.115	1.054
	2.5	Openbaar vervoer	95-03	Buitenruimte	107	0	107
Totaal 2 - Verkeer, vervoer en waterstaat					3.276	2.115	1.161
3 - Economie	3.1	Economische ontwikkeling	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	311	0	311
	3.2	Fysiske bedrijfsinfrastructuur	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	1.799	1.431	368
	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	60	55	5
Totaal 3 - Economie					2.170	1.486	684
4 - Onderwijs	4.2	Onderwijshuisvesting	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.279	23	1.256
	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.143	93	1.050
Totaal 4 - Onderwijs					2.422	116	2.306
5 - Sport, cultuur en recreatie	5.1	Sportbeleid en activering	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	981	500	481
	5.2	Sportaccommodaties	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.144	62	1.082
	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	932	984	-52
	5.6	Media	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	523	0	523
	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	503	4	499
	5.73	Openbaar groen (prog 3)	95-03	Buitenruimte	1.867	0	1.867
5.5	Cultureel erfgoed	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	5	0	5	
Totaal 5 - Sport, cultuur en recreatie					5.955	1.550	4.405

bedragen x € 1.000

Hoofdtakveld	Taak veld	Omschrijving taakveld	Progra mma	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
6 - Sociaal Domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.690	101	1.589
	6.2	Wijkteams	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.514	58	1.456
	6.3	Inkomensregelingen	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	5.772	3.977	1.795
	6.4	Begeleide participatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.158	0	1.158
	6.5	Arbeidsparticipatie	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	454	0	454
	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	292	0	292
	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	2.947	0	2.947
	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	4.022	0	4.022
	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	-600	0	-600
	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	785	0	785
Totaal 6 - Sociaal Domein					18.034	4.136	13.898
7 - Volksgezondheid en milieu	7.1	Volksgezondheid	95-01	Sociaal, Welzijn en Educatie	1.359	0	1.359
	7.2	Riolering	95-03	Buitenruimte	2.022	2.277	-255
	7.3	Afval	95-03	Buitenruimte	3.672	3.660	12
	7.4	Milieubeheer	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	557	0	557
	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	95-03	Buitenruimte	435	570	-135
Totaal 7 - Volksgezondheid en milieu					8.045	6.507	1.538
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	195	24	171
	8.13	RO Vastgoedregistratie (prog 3)	95-03	Buitenruimte	203	0	203
	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	10.025	9.827	198
	8.3	Wonen en bouwen	95-02	Ruimtelijke ordening, economie en wonen	964	802	162
Totaal 8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					11.387	10.653	734
Eindtotaal					63.097	69.662	-6.565

Bijlage 2 a - Overzicht van de investeringsbudgetten.

Pro gram ma	Start jaar Afschr.	Groot- boekrek.	Omschrijving investering	Uitgave of Inkomst	Beschikbaar krediet in 2017	Uitgaven Inkomsten in 2017	Restant per 31-12-2017	Hand haven/ Afsluit.
3	2015	70110411	GRP2014-2018: vervangen riolering 2015(K)	U	391.107	391.107	0	AFSL
3	2015	70110412	GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2015(K)	U	176.705	176.705	0	AFSL
3	2015	70110417	GRP2014-2018: aanleg/install.overstortmonit.2015(K)	U	40.000	0	40.000	HH
3	2016	70110421	GRP2014-2018: vervanging riolering 2016(K)	U	597.550	594.937	2.613	AFSL
3	2016	70110422	GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2016(K)	U	308.750	308.750	0	AFSL
3	2016	70110424	GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2016(K)	U	15.128	6.712	8.416	HH
3	2016	70110425	GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2016(K)	U	21.632	22.272	-640	AFSL
3	2017	70110431	GRP2014-2018: riolering en regenwater 2017(K)	U	906.300	442.723	463.577	HH
3	2017	70110433	GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM(K)	U	28.000	15.388	12.612	HH
3	2017	70110434	GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2017(K)	U	34.000	37.213	-3.213	AFSL
3	2017	70110435	GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2017(K)	U	25.000	14.322	10.678	HH
3	2014	70270328	Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Vastgoed(K)	U	1.090.121	249.575	840.546	HH
3	2014	70270328	Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Vastgoed(K)	I	-1.026.994	672.475	-1.699.469	HH
3	2014	70270329	Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel(K)	U	703.943	271.387	432.556	HH
3	2014	70270329	Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel(K)	I	-1.321.141	288.859	-1.610.000	HH
3	2016	70270330	CAI Proj: Hanging-baskets(K)	U	25.110	25.110	0	AFSL
3	2016	70270330	CAI Proj: Hanging-baskets(K)	I	-24.270	-24.270	0	AFSL
3	2016	70270331	CAI Proj: Waalvisie - Kerkplein(K)	U	77.019	77.019	0	AFSL
3	2016	70270331	CAI Proj: Waalvisie - Kerkplein(K)	I	-80.000	-80.000	0	AFSL
3	2016	70270332	CAI Projecten, Waalvisie - Havenhoofd(K)	U	80.000	-2.472	82.472	HH
3	2016	70270332	CAI Projecten, Waalvisie - Havenhoofd(K)	I	-80.000	0	-80.000	HH
3	2016	70270333	CAI Proj: Opknappen rotondes(K)	U	100.000	267	99.733	HH
3	2016	70270333	CAI Proj: Opknappen rotondes(K)	I	-100.000	0	-100.000	HH
3	2017	70270339	Doortrekk. Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.(K)	U	1.166.000	1.750.645	-584.645	HH
3	2017	70270339	Doortrekk. Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.(K)	I	-580.274	-570.069	-10.205	HH
3	2017	70270340	Krediet plan Sandelingenknoop 2017(K)	U	350.000	102.964	247.036	HH
3	2017	70270340	Krediet plan Sandelingenknoop 2017(K)	I	-350.000	-68.982	-281.018	HH
3	2017	70310508	Begraafpl: uitbreid.kindergraven/umentuin(K)	U	20.000	25.076	-5.076	AFSL
4	2018	70560120	Toekomstige invest.Frankepad / Grotenoord	I	0	-1.549.730	1.549.730	HH
3	2015	70730315	Ondergronds Kliko Systeem 2015(K)	U	129.240	129.293	-53	AFSL
3	2016	70730316	Ondergronds Kliko Systeem 2016(K)	U	60.988	63.871	-2.883	AFSL
3	2017	70730317	Ondergronds Kliko Systeem 2017(K)	U	129.240	89.597	39.643	HH
1	2016	70950103	Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspaark(K)	U	26.779	26.780	-1	AFSL
1	2016	70950104	Nieuwbouw Jeugdspaark en Zorggebouw 2016(K)	U	1.327.000	1.130.320	196.680	HH
1	2016	70950105	Cai Proj: Speeltuin wijk Kruiswiel(K)	U	70.000	143	69.857	HH
1	2016	70950105	Cai Proj: Speeltuin wijk Kruiswiel(K)	I	-70.000	0	-70.000	HH
1	2016	70950106	Cai Proj: Hardloopbaan de Volgerlanden(K)	U	50.000	551	49.449	HH
1	2016	70950106	Cai Proj: Hardloopbaan de Volgerlanden(K)	I	-50.000	0	-50.000	HH
1	2016	70950107	Cai Proj: Multicourt(K)	U	120.000	7.320	112.680	HH
1	2016	70950107	Cai Proj: Multicourt(K)	I	-120.000	0	-120.000	HH
1	2016	70950108	Cai Proj: Fitnessstoestellen(K)	U	100.000	6.445	93.555	HH
1	2016	70950108	Cai Proj: Fitnessstoestellen(K)	I	-100.000	0	-100.000	HH
1	2016	70950109	Cai Proj: Trapveldjes, Cruiff court(K)	U	120.000	524	119.476	HH
1	2016	70950109	Cai Proj: Trapveldjes, Cruiff court(K)	I	-120.000	0	-120.000	HH
1	2015	70960131	CV ketel sporthal de Ridderhal 2015(K)	U	5.500	0	5.500	AFSL
1	2016	70980101	CAI Proj: voorb.krediet nieuwbouw Zwembad 2016	U	100.083	82.466	17.617	HH
1	2016	70980101	CAI Proj: voorb.krediet nieuwbouw Zwembad 2016 *	I	-150.000	-150.000	0	HH
1	2016	70980102	CAI Proj: nieuwbouw binnenbad zwembad	U	7.645.000	6.421	7.638.579	HH
1	2016	70980102	CAI Proj: nieuwbouw binnenbad zwembad *	I	-4.500.000	-850.000	-3.650.000	HH
1	2008	71010106	1e inr.schol.Volg.BBO 2008,75%(K)	U	70.999	0	70.999	HH
1	2016	71010114	Aanp/ged Sloop Jan Wissenlaan 5 ged.016, HIA(K)	U	-43.097	0	-43.097	AFSL
1	2017	71010116	Krediet nieuwbouw W. de Zwijgerschool 2017(K)	U	4.525.159	21.322	4.503.837	HH
1	2014	71030213	Voorbereid.krediet scholenduster Kruiswiel 2014(K)	U	1.758.831	251.356	1.507.475	HH
1	2017	71030215	Krediet nieuwbouw De Dukdalf 2017(K)	U	2.043.165	0	2.043.165	HH
1	2011	71150601	2 Jop's 2011(K)	U	11.263	0	11.263	AFSL
1	2015	71180501	Huisvestingsplan Baxhuis - 2015(K)	U	43.089	6.776	36.313	HH
1	2014	71180711	Dakbedekking centrum Bekestein 2014(K)	U	30.761	0	30.761	HH
1	2017	71180806	Vervanging dakbedekking Cascade 2017(K)	U	138.000	0	138.000	HH
4	2017	71440101	Herinnrichting raadszaal 2017-meub-stoff(K)	U	99.500	1.387	98.113	HH
4	2017	71440102	Herinnr. raadszaal 2017-audio-vis.app(K)	U	100.500	163	100.338	HH
4	2017	71513401	Vervanging pantry's gemeentehuis 2017(K)	U	13.000	9.822	3.178	AFSL
Saldo van de uitgaven en inkomsten					16.158.686	4.012.540	12.146.146	

* Van de CAI is een voorschotbedrag van € 1.000.000,-- ontvangen voor de nieuwbouw van het zwembad. De tot nu toe gemaakte kosten zijn een stuk lager dan deze ontvangst. Dit komt per saldo op een bedrag van € 861.196,-- dat meer ontvangen is dan uitgegeven tot en met 2017. Dit bedrag is daarom overgebracht naar de balanspost vooruitontvangen baten. Zie ook de toelichting op de balans bij de materiële vaste activa met economisch nut. De inkomsten staan nog wel in dit overzicht om in beeld te houden dat het bedrag ontvangen is.

Bijlage 2 b - Toelichting op de investeringskredieten

Algemeen

Een aantal investeringskredieten sluit af met een (kleine) overschrijding. Volgens het afwijkingenbeleid is tot een bedrag van € 200.000 de toegestane overschrijdingsgrens 25%. Boven de € 200.000 maar onder de € 1.000.000 is die grens 10% en boven de € 1.000.000 is het 5%.

Deze grenzen worden nergens overschreden.

Het krediet voor de aanpassing en gedeeltelijk sloop van de school Jan Wissenslaan 5, grootboekrekening 71010114, is overschreden met € 43.000,-- en lijkt dus niet binnen de normen van het afwijkingenbeleid te blijven. Deze post is echter een onderdeel van het investeringskrediet van in totaal ca. € 10.000.000,-- voor o.a. de bouw van de scholencluster Kruiswiel, verplaatsen Jeugdspeelpark. In het licht daarvan blijft deze overschrijding binnen de norm.

Toelichting per investering op grootboekrekeningnummer

70110411 - GRP2014-2018: vervangen riolering 2015

Naam	70110411 - GRP2014-2018: vervangen riolering 2015
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991 is uitgevoerd en afgerond
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Uitvoering heeft plaatsgevonden in 2017 en is afgerond .
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Investering is benut in 2017 en kan worden afgesloten.

70110412 - GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2015

Naam	70110412 - GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2015
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991 is uitgevoerd en afgerond
Tijd (indicator)	

Toelichting op planning   Uitvoering heeft plaatsgevonden in 2017 en is afgerond

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Investering is benut in 2017 en kan worden afgesloten

70110417 - GRP2014-2018: aanleg/ install. overstortmonit. 2015

Naam   70110417 - GRP2014-2018: aanleg/ install. overstortmonit. 2015

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Deze investering is gerelateerd aan het Bestuursakkoord Water waarbij we samenwerken met het waterschap Hollandse Delta. Gezamenlijk dient binnen het project Integrale Systeem Analyse (ISA) te worden bepaald hoe dit budget doelmatig kan worden ingezet. Dit wordt in 2018 afgerond.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Het budget dient voor uitvoering te worden gehandhaafd in 2018. Volgens huidig inzicht is het budget voldoende om het project succesvol uit te kunnen voeren.

70110421 - GRP2014-2018: vervanging riolering 2016

Naam   70110421 - GRP2014-2018: vervanging riolering 2016

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Volledig budgetbedrag is gereserveerd voor het project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991. De voorbereiding met brede participatie is afgerond eind 2016. Uitvoering is gestart in 2017 en loopt volgens planning. De middelen zijn volledig ingezet.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Volledig budgetbedrag is gereserveerd voor het project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991. De voorbereiding met brede participatie is afgerond eind 2016. Uitvoering is gestart in 2017 en loopt volgens planning. De middelen zijn volledig ingezet.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Volledig budgetbedrag is gereserveerd voor het project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991. De voorbereiding met brede participatie is afgerond eind 2016. Uitvoering is gestart in 2017 en loopt volgens planning. De middelen zijn volledig ingezet.

70110422 - GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2016

Naam

70110422 - GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2016

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Volledig budgetbedrag is gereserveerd voor het project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991. De voorbereiding met brede participatie is afgerond eind 2016. Uitvoering is gestart in 2017 en loopt volgens planning. De middelen zijn volledig ingezet.

Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Volledig budgetbedrag is gereserveerd voor het project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991. De voorbereiding met brede participatie is afgerond eind 2016. Uitvoering is gestart in 2017 en loopt volgens planning. De middelen zijn volledig ingezet.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Volledig budgetbedrag is gereserveerd voor het project Reconstructie Nijverheidsweg conform B&W nota 1447991. De voorbereiding met brede participatie is afgerond eind 2016. Uitvoering is gestart in 2017 en loopt volgens planning. De middelen zijn volledig ingezet.

70110424 - GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2016

Naam	70110424 - GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2016
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Kwaliteitsniveau conform GRP.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Project is gereed.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Budget is besteed.

70110425 - GRP2014-2018: tegengaan - grondwateroverlast 2016

Naam	70110425 - GRP2014-2018: tegengaan - grondwateroverlast 2016
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Het project is uitgevoerd op grond van het GRP en het Grondwaterplan 2015-2018.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	De werkzaamheden zijn afgerond.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Het budget is besteed.

70110431 - GRP2014-2018: riolering en regenwater 2017

Naam	70110431 - GRP2014-2018: riolering en regenwater 2017
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Kwaliteit investeringen wordt uitgevoerd conform GRP 2014-2018.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Op dit moment is de rioolvervangning van de Nijverheidsweg in uitvoering. Het werk loopt door tot maart/april 2018.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Het resterende budget van dit grootboeknummer moet vanuit 2017 worden

overgezet op 2018 om de lopende rioolwerkzaamheden te kunnen bekostigen.

70110433 - GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM

Naam	70110433 - GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Het onderhoud aan gemalen wordt uitgevoerd volgens het kwaliteitsniveau van het GRP.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Restant werkzaamheden wordt in 2018 uitgevoerd.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Werkzaamheden kunnen naar verwachting binnen budget worden uitgevoerd.

70110434 - GRP2014-2018 drukriolering - pompunits 2017

Naam	70110434 - GRP2014-2018 drukriolering - pompunits 2017
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Onderhoud is uitgevoerd volgens het kwaliteitsniveau GRP.
Tijd (indicator)	

Toelichting op planning   Werkzaamheden zijn afgerond.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Werkzaamheden zijn binnen het vastgestelde budget uitgevoerd.

70110435 - GRP2014-2018: tegengaan - grondwateroverlast 2017

Naam

70110435 - GRP2014-2018: tegengaan - grondwateroverlast 2017

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Kwaliteit wordt uitgevoerd conform GRP en Grondwaterplan.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Werkzaamheden worden afgerond in 2018.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Budget is naar verwachting voldoende om werkzaamheden uit te voeren.

70270328 - Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Vastgoed

Naam

70270328 - Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Vastgoed

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken De werkzaamheden aan de Teunis Stooplaan (voorheen verlengde Antoniuslaan) zijn in het vierde kwartaal afgerond. Op 13 november 2017 is de weg feestelijk geopend.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning Het werk is volgens de planning opgeleverd.

Geld (indicator)

Toelichting financieel Op dit moment wordt geen overschrijding van het budget verwacht.

70270329 - Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel

Naam 70270329 - Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken De werkzaamheden aan de Teunis Stooplaan (voorheen verlengde Antoniuslaan) zijn in het vierde kwartaal afgerond. Op 13 november 2017 is de weg feestelijk geopend.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning Het werk is volgens planning opgeleverd.

Geld (indicator)

Toelichting financieel Op dit moment wordt geen overschrijding van het budget verwacht.

70270330 - CAI projecten: hanging-baskets

Naam	70270330 - CAI projecten: hanging-baskets	
Omschrijving		
Kwaliteit (indicator)		
Stand van zaken	Door hanging baskets met bloemen op te hangen in het openbare gebied verfraaien we de openbare ruimte in onze gemeente.	
Tijd (indicator)		
Toelichting op planning	Het project is uitgevoerd binnen de daarvoor opgestelde planning.	
Geld (indicator)		
Toelichting financieel	We zijn binnen het beschikbare budget gebleven.	

70270331 - CAI projecten Waalvisie - Kerkplein

Naam	70270331 - CAI projecten Waalvisie - Kerkplein	
Omschrijving		
Kwaliteit (indicator)		
Stand van zaken	Revitaliseren van het kerkplein in onze gemeente. Dit wordt een ontmoetingspunt voor bezoekers en bewoners.	
Tijd (indicator)		
Toelichting op planning	Het project is afgerond.	

Geld (indicator)

Toelichting financieel

We zijn binnen het beschikbare budget van 2017 gebleven.

70270332 - CAI projecten: Waalvisie - Havenhoofd

Naam

70270332 - CAI projecten: Waalvisie - Havenhoofd

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

We maken het gebied rondom de haven in Oostendam aantrekkelijker. Het havenhoofd krijgt weer de allure van vroeger en geeft na renovatie een prachtig vergezicht op de Waal.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

In 2017 hebben we een aantal ontwerpen gemaakt in samenwerking met de BAR gemeenten (gemeente Ridderkerk). Het definitieve ontwerp wordt nu omgezet in een programma van eisen. We zijn in overleg getreden met het Waterschap voor de voorbereiding van de uitvoering. We zijn ook in gesprek met de huurder van een stukje grond dat wij graag bij het totaal van het project willen betrekken. In het voorjaar van 2018 organiseren we een informatieavond voor alle omwonenden.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

In 2017 is nog geen geld uitgegeven.

70270333 - CAI projecten: opknappen rotondes

Naam

70270333 - CAI projecten: opknappen rotondes

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

De stichting CAI heeft gevraagd ideeën in te dienen voor het verfraaien van de openbare ruimte. Een van de projecten waar we mee aan de slag zijn gegaan is het opknappen van rotondes. In de idee fase wordt onderzocht welke rotondes opgeknapt worden en hoe we dat gaan doen. Er wordt gedacht aan verfraaien door hoogwaardige beplanting en kunst.

In het laatste kwartaal van 2017 hebben we een inventarisatie van alle rotondes gemaakt. Hierbij is archief onderzoek gedaan naar de reeds geplaatste afbeelding, betrokken kunstenaar, afgesloten verzekeringen, afspraken met betrekking tot het onderhoud, aangegane verplichtingen, eigendom enz. We onderzoeken op dit moment hoe het rotondebeleid is vastgesteld in drie andere gemeenten. Op basis van deze gegevens stellen we verschillende scenario's op, die we voorleggen aan het college. In dit voorstel nemen we ook mee of en hoe we de bewoners op onderdelen van het project willen betrekken.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

In maart 2018 is het plan van aanpak afgerond en we bieden in mei 2018 de beleidsnotitie aan aan het nieuwe college.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Er is nog geen geld uitgegeven aan dit project.

70270339 - Doortrekk. Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.

Naam

70270339 - Doortrekk. Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Het doortrekken van de Antoniuslaan maakt een aantal aanvullende maatregelen noodzakelijk. Voor deze aanvullende werkzaamheden is door de provincie een subsidie verstrekt. Voorwaarde voor de subsidie is dat de gemeente minimaal 50% van de kosten zelf bijdraagt. De cofinanciering voor de subsidie wordt gevonden in het reeds verstrekte krediet voor het doortrekken van de Antoniuslaan. De raad heeft op 6 februari 2017 besloten de door de Provincie Zuid-Holland verstrekte mobiliteitssubsidie ad. € 580.274 in te zetten voor aanvullende maatregelen in verband met het doortrekken van de Antoniuslaan en voor genoemd bedrag en doel een krediet beschikbaar te stellen.

De aanvullende werkzaamheden omvatten:

- het verkeersluw maken van de Veersedijk (tussen de Antoniuslaan en De Schenkel);
- het verplaatsen van het tankstation van De Haan van de Nijverheidsweg naar het Frankepad;
- het verbeteren van de ontsluiting van en naar de A15, m.n. het gedeelte weg tussen de N915 en de rotonde eind Nijverheidsweg (stoplichten kruispunt N915-Noordeinde en kruising De Schenkel-Noordeinde);
- het verlengen van het tracé van de aan te passen Antoniuslaan, namelijk het deel tussen de Nijverheidsweg en de Graaf Willemlaan.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

De werkzaamheden omvatten meerdere projecten:

- het verkeersluw maken van de Veersedijk (tussen de Antoniuslaan en De Schenkel); Deze werkzaamheden zijn in december 2017 gestart.
- het verplaatsen van het tankstation van De Haan van de Nijverheidsweg naar het Frankepad; Deze werkzaamheden zijn in oktober 2017 afgerond.
- het verbeteren van de ontsluiting van en naar de A15, m.n. het gedeelte weg tussen de N915 en de rotonde eind Nijverheidsweg (stoplichten kruispunt N915-Noordeinde en kruising De Schenkel-Noordeinde); Deze werkzaamheden zijn aanbesteed, inmiddels is een bouwteam gestart met de voorbereidende werkzaamheden.
- het verlengen van het tracé van de aan te passen Antoniuslaan, namelijk het deel tussen de Nijverheidsweg en de Graaf Willemlaan. Deze werkzaamheden zijn afgerond.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

De projectkosten vallen op dit moment nog binnen de geraamde kosten.

70270340 - Krediet plan Sandelingenknoop 2017

Naam

70270340 - Krediet plan Sandelingenknoop 2017

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

De bereikbaarheid van de gemeente van/naar de A16 wordt verbeterd door een aanpassing op de Sandelingenknoop (de toerit naar de rijksweg in de richting van Rotterdam) aan te brengen. Om dit te kunnen realiseren werken we samen met provincie, Rijkswaterstaat, regio en waterschap. In 2017 hebben we samen met Rijkswaterstaat de uitvoering van de maatregel voorbereid.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Op 2 oktober 2017 heeft de raad ingestemd met het financieringsvoorstel voor de Sandelingenknoop. Vervolgens heeft Rijkswaterstaat de werkzaamheden succesvol aanbesteed. In het eerste en gedeeltelijk het tweede kwartaal van 2018 vindt de uitvoering onder leiding van Rijkswaterstaat plaats.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Het projectkosten vallen op dit moment nog binnen het geraamde budget.

70310508 - Begraafpl: uitbreid. kindergraven/ urnentuin

Naam	70310508 - Begraafpl: uitbreid. kindergraven/ urnentuin	
Omschrijving		
Kwaliteit (indicator)		
Stand van zaken	<p>De uitbreiding van de kindergraven en de urnentuin is uitgevoerd in december 2017, het project is afgerond.</p> <p>Door de uitbreiding van de kindergraven en de urnentuin worden de komende jaren geen capaciteitsproblemen verwacht.</p>	
Tijd (indicator)		
Toelichting op planning	Werkzaamheden zijn afgerond.	
Geld (indicator)		
Toelichting financieel	Het beschikbare budget is overschreden. De overschrijding is veroorzaakt door meerwerk aan het gazon. Het bestaande gazon was niet te handhaven en dit is vervangen door nieuwe graszoden.	

70730315 - Ondergronds Kliko Systeem 2015

Naam	70730315 - Ondergronds Kliko Systeem 2015	
Omschrijving		
Kwaliteit (indicator)		
Stand van zaken	<p>Het plaatsen van afvalinzamelsystemen is gekoppeld aan de planning van de bouw van de wijk Volgerlanden. Door vertraging van de bouw heeft ook het plaatsen van afvalinzamelcontainers vertraging ondervonden. In 2015 zijn geen ondergrondse afvalinzamelsystemen</p>	

geplaatst.

Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	De systemen zijn geplaatst en het budget is afgesloten.

70730316 - Ondergronds Kliko Systeem 2016

Naam	70730316 - Ondergronds Kliko Systeem 2016
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	In 2016 zijn ondergrondse afvalinzamelsystemen geplaatst in de nieuwbouwwijk De Volgerlanden.

Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	De systemen zijn geplaatst zoals gepland.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Het budget is afgesloten.

70730317 - Ondergronds Kliko Systeem 2017

Naam	70730317 - Ondergronds Kliko Systeem 2017
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	In de wijk Volgerlanden plaatsen we bij oplevering van nieuwe woningen ondergrondse containers.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	In 2017 hebben we minder containers geplaatst dan oorspronkelijk geraamd. De raming is namelijk gebaseerd op de woningbouw prognose van 2008 en loopt daardoor uit de pas met de daadwerkelijke resultaten.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	In 2017 hebben we minder containers geplaatst dan oorspronkelijk geraamd. De raming en het hierbij behorende budget is gebaseerd op de woningbouw prognose van 2008 en loopt daardoor uit de pas met de daadwerkelijke resultaten. In 2017 hebben we minder uitgegeven dan verwacht.

70950103 - Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspeelpark

Naam	70950103 - Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspeelpark
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	De bouw is inmiddels nagenoeg voltooid, overeenkomstig de planopzet. De groene inrichting volgt zodra het weer dat toestaat.

Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Het nieuwe Jeugdspeelpark zal fasegewijs in gebruik worden genomen (tot mei 2018). De vertraging die het bestuur van het Jeugdspeelpark heeft opgelopen bij het realiseren van de nieuwbouw, heeft ook tot gevolg gehad dat het oude Jeugdspeelpark later is ontruimd dan aanvankelijk was gepland. Dat was echter niet van invloed op de ontwikkeling van het plan voor de bouw van een school voor de VVOGG op die locatie.

Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Eind 2017 waren de uitgaven nog binnen het budget. De stijging van materiaalprijzen en aannemersloon, enkele tegenvallers en de vertraging zullen naar verwachting tot gevolg hebben dat bij de opstelling van de eindafrekening zowel de uitgaven van het bestuur van het Jeugdspeelpark als van de gemeente voor het aansluitende openbaar gebied tot een kredietoverschrijding leiden (die vermoedelijk niet meer dan 5% van het beschikbare krediet zal bedragen).

70950104 - Nieuwbouw Jeugdspeelpark en Zorggebouw 2016

Naam	70950104 - Nieuwbouw Jeugdspeelpark en Zorggebouw 2016
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Het bestuur van het Jeugdspeelpark en de betrokken zorginstellingen hebben overeenkomsten gesloten over de afwerking/ingebruikname van het zorggebouw op het terrein van het nieuwe Jeugdspeelpark.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Het nieuwe Jeugdspeelpark zal fasegewijs in gebruik worden genomen (tot mei 2018). De vertraging die het bestuur van het Jeugdspeelpark heeft opgelopen bij het realiseren van de nieuwbouw, heeft ook tot gevolg gehad dat het oude Jeugdspeelpark later is ontruimd dan aanvankelijk was gepland. Dat was echter niet van invloed op de ontwikkeling van het plan voor de bouw van een school voor de VVOGG op die locatie.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Eind 2017 waren de uitgaven nog binnen het budget. De stijging van materiaalprijzen en aannemersloon, enkele tegenvallers en de vertraging zullen naar verwachting tot gevolg hebben dat bij de opstelling van de eindafrekening zowel de uitgaven van het bestuur van het Jeugdspeelpark als van de gemeente voor het aansluitende openbaar gebied tot een kredietoverschrijding leiden (die vermoedelijk niet meer dan 5% van het beschikbare krediet zal bedragen).

70950105 - CAI projecten: speeltuin wijk Kruiswiel (niet in gebruik)

Naam

70950105 - CAI projecten: speeltuin wijk Kruiswiel (niet in gebruik)

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Nog niet gestart.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Geen toelichting

70950106 - CAI projecten: hardloopbaan de Volgerlanden (niet in gebruik)

Naam

70950106 - CAI projecten: hardloopbaan de Volgerlanden (niet in gebruik)

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Geen toelichting

70950107 - CAI projecten: multicourt (niet in gebruik)

Naam

70950107 - CAI projecten: multicourt (niet in gebruik)

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Geen toelichting

70950108 - CAI projecten: fitnessstoestellen (niet in gebruik)

Naam

70950108 - CAI projecten: fitnessstoestellen (niet in gebruik)

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel   Geen toelichting

70950109 - CAI projecten: trapveldjes, Cruijff Court (niet in gebruik)

Naam   70950109 - CAI projecten: trapveldjes, Cruijff Court (niet in gebruik)

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel   Geen toelichting

70960131 - CV ketel sporthal de Ridderhal 2015

Naam   70960131 - CV ketel sporthal de Ridderhal 2015

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

70980101 - CAI projecten: voorbereidingskrediet Zwembad 2016

Naam 70980101 - CAI projecten: voorbereidingskrediet Zwembad 2016

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

In 2016 is een start gemaakt met het proces om een nieuw binnenzwembad te bouwen en het bestaande buitenzwembad te renoveren. In oktober 2016 heeft de raad de kaders voor de nieuwbouw en renovatie van zwembad De Louwert vastgesteld en in december is de aanbesteding van de bouw en de exploitatie op de markt gezet. In 2017 hebben we een kredietaanvraag gedaan voor de nieuwbouw van het binnenzwembad en de renovatie van het buitenzwembad. Het benodigd krediet is toegekend. In het uitwerken van het voorlopig ontwerp zagen we kansen om het zwembad extra duurzaam en gasloos te maken. Daarnaast was het mogelijk om extra recreatieve elementen in te passen in het ontwerp. Hiervoor was extra budget nodig en dus is extra geld gevraagd aan de raad. In maart 2018 heeft de raad hierover besloten.

Ook is onderzocht hoe we het hele dak vol kunnen leggen met zonnepanelen. Hiervoor zijn subsidies beschikbaar die we in 2018 zullen aanvragen. Op deze wijze bouwen we een zeer duurzaam zwembad met voor ieder wat wils. De kosten voor de aanleg van extra zonnepanelen hebben we gezien beschikbare subsidies nog even buiten de kredietaanvraag gehouden.

Bewoners zijn in 2017 betrokken via de klankbordgroep. Deze is twee keer bij elkaar gekomen en hieruit zijn een aantal goede tips naar voren gekomen die verwerkt zijn in het ontwerp. In de klankbordgroep zijn een aantal bewoners vertegenwoordigd die gebruik maken van het zwembad, een aantal verenigingen en bewoners die de zorg hebben over gehandicapten gezinsleden. In 2017 is apart de gehandicaptenraad apart om advies gevraagd. Hun adviezen zijn zoveel als mogelijk verwerkt. Het personeel dat nu in het bestaande zwembad werkt heeft meegedacht over het voorlopig ontwerp door hun aanbevelingen mee te geven aan de huidige locatiemanager.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning   Het project verloopt volgens planning.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

80 % van het voorbereidingskrediet is uitgegeven in 2017.

70980102 - CAI projecten: nieuwbouw binnenbad zwembad

Naam

70980102 - CAI projecten: nieuwbouw binnenbad zwembad

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Dit krediet is beschikbaar gesteld voor de nieuwbouw van het binnenzwembad en de renovatie van het buitenzwembad. De renovatie werkzaamheden aan het buitenzwembad zijn gestart op 1 oktober 2017 en worden in 2018 verder afgerond zodat het buitenzwembad weer in gebruik kan worden genomen gedurende het zomerseizoen. De voorbereidende werkzaamheden en de start van de nieuwbouw van het binnenzwembad vinden plaats vanaf januari 2018.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Het nieuwe binnenzwembad wordt in gebruik genomen rond september 2019. Na de opening van het nieuwe zwembad wordt het oude zwembad gesloopt en wordt het terrein omgevormd. Volgens planning zal het hele project inclusief de buitenruimten afgerond zijn in de zomer van 2020. In 2017 is het voorlopig ontwerp opgesteld en gepresenteerd aan de commissie WOS. Omdat er geen wijzigingen op het voorlopig ontwerp zijn gekomen, ook niet vanuit de klankbordgroep of de gehandicaptenraad is daarna het definitief ontwerp opgesteld. De omgevingsvergunning bouwen is aangevraagd en alle benodigde vergunningen zoals kap en slopen zijn aangevraagd en afgegeven in 2017 om de voorbereidingen voor de bouw te starten.

Geld (indicator)

Toelichting financieel   Eerst maken we het voorbereidingskrediet op voordat we dit krediet aanspreken.

71010106 - 1e inr. scholen Volg. BBO 2008, 75%

Naam	71010106 - 1e inr. scholen Volg. BBO 2008, 75%
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Na een periode van stabilisatie van het leerlingenaantal in de Volgerlanden was weer sprake van groei van het leerlingenaantal op de scholen. Dit betekende dat de schoolbesturen behoefte hadden aan uitbreiding van het aantal lokalen en daarmee ook de eerste inrichting van deze lokalen. De investering wordt in delen beschikbaar gesteld.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	Het beschikbaar stellen van het krediet verloopt in fases. I.v.m. de ontwikkeling van het leerlingenaantal in de Volgerlanden.
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	Voor de eerste inrichting van de scholen in de Volgerlanden heeft de raad een krediet beschikbaar gesteld. Van dit krediet is in de afgelopen jaren gebruik gemaakt om voor het groeiend aantal leerlingen meubilair en lespakket te bieden. De groei van het aantal leerlingen vindt gestaag plaats. Het krediet is nog niet volledig uitgekeerd en zal voor de komende jaren nodig zijn voor o.a. de school in Kruiswiel en de groepen in de Volgerlanden.

71010114 - Aanp/ ged Sloop Jan Wissenlaan 5 - ged.016, HIA

Naam   71010114 - Aanp/ ged Sloop Jan Wissenlaan 5 - ged.016, HIA

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Gebouw is in begin 2016 gesloopt, er is een nieuwe school op dezelfde plek gebouwd.

Wegens grondvervuiling moest extra grond worden afgevoerd en zand worden aangevoerd.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

71030213 - Voorbereidingskrediet scholenclustur Kruiswiel 2014

Naam

71030213 - Voorbereidingskrediet scholenclustur Kruiswiel 2014

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Het schoolbestuur van de VVOGG heeft schriftelijk aangegeven niet als bouwheer te willen optreden. De gemeenteraad heeft op 4 december 2017 (onder meer) besloten het bouwheerschap over te nemen. In het voorjaar van 2018 is de vaststellingsovereenkomst tussen gemeente en schoolbestuur ondertekend, waarbij het bouwheerschap formeel is overgedragen aan de gemeente.

SOPHIA heeft voor De Dukdalf aangegeven zelf als bouwheer op te treden voor de realisatie van een nieuw schoolgebouw aan de Jan Wissenslaan.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning De oude locatie van het Jeugdspeelpark wordt ontmanteld en bouwrijp gemaakt. De voorbereidingen zijn in gang gezet voor de aanbestedingsprocedure voor de bouw van de school. Het streven is de nieuwe school voor de VVOGG in mei 2019 op te leveren.

SOPIA heeft nog geen planning van de bouw van een nieuwe school aan de Jan Wissenslaan beschikbaar gesteld.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

De gemeenteraad heeft op 4 december 2017 voor de bouw van een nieuw schoolgebouw voor de VVOGG een krediet beschikbaar gesteld van € 4.525.159.

Voor de bouw van een nieuw schoolgebouw door SOHPA is een krediet van € 2.043.165 beschikbaar gesteld. De betaalbaarstelling van gelden aan SOPHIA vindt plaats nadat het concrete, nog in te dienen, bouwplan door de gemeente is goedgekeurd.

De gemeenteraad heeft op 4 december 2017 kennis genomen van de bereidheid van het college om een duurzaamheidslening te verstrekken aan VVOGG en SOPHIA ten behoeve van extra investeringen.

71150601 - 2 Jop's 2011

Naam 71150601 - 2 Jop's 2011

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

In 2011 is gestart met de voorbereidingen voor de plaatsing van JOP's in onze gemeente. Op basis van het coalitieprogramma is prioriteit gegeven aan de realisatie van een JOP in De Volgerlanden. De raad is in het najaar van 2016 geïnformeerd over het proces dat gevolgd wordt om in 2017 een JOP te plaatsen. De JOP is nog niet gerealiseerd.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

De planning en inspanningen zijn erop gericht om in 2017 de JOP in De

Volgerlanden te realiseren. Dit is niet gelukt.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

In 2011 is krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van JOP's. Het krediet is nog niet benut.

71180501 - Huisvestingsplan Baxhuis - 2015

Naam

71180501 - Huisvestingsplan Baxhuis - 2015

Omschrijving

De luifel wordt op 16 oktober geplaatst, de voorbereidingen voor een berging voor Vrij Spel, Vivenz en Hi5 zijn gestart, uitvoering vindt plaats in 2018

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

De verbouwing is nog niet klaar

Er moet nog een buitenluifel aan de kant van het jongerenwerk worden gerealiseerd.

Er is nog de vraag om het overschot van het krediet aan te mogen wenden voor het realiseren van een opslagruimte tussen het Baxhuis en De Ridderhal voor stichting Vrij Spel.

De luifel is gerealiseerd, er loopt een aanvraag om de buitenberging te bekostigen vanuit de CAI gelden, voorstel om het restant krediet te gebruiken voor het renoveren van de conventionele verlichting door LED.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

71180711 - Dakbedekking centrum Bekestein

Naam	71180711 - Dakbedekking centrum Bekestein
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	De werkzaamheden in 2017 uit te voeren in samenwerking met school De Bron en De Meander. 24/2/17 na overleg met scholen besloten het werk uit te stellen naar 2020
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	
Geld (indicator)	
Toelichting financieel	

71180806 - Vervanging dakbedekking Cascade 2017

Naam	71180806 - Vervanging dakbedekking Cascade 2017
Omschrijving	
Kwaliteit (indicator)	
Stand van zaken	Brenik heeft opdracht ontvangen voor het vervangen van de dakbedekking, het werk wordt in het 1e kwartaal 2018 uitgevoerd.
Tijd (indicator)	
Toelichting op planning	
Geld (indicator)	

Toelichting financieel

71440101 - Herinrichting raadszaal 2017 - meub-stoff

Naam 71440101 - Herinrichting raadszaal 2017 - meub-stoff

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

De aanpak is gedurende het jaar gewijzigd. Gebleken is dat het betrekken van een architect die adviseert en met ideeën komt, nodig is om te komen tot een resultaat dat voldoet aan de scope en aan de wensen van raad en college. De scope - een doelmatige herinrichting met verantwoord gebruik van middelen - is blijven staan.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

In verband met de gewijzigde aanpak is de oorspronkelijk opleverdatum van begin maart (voor de verkiezingen) verlaten. De huidige planning gaat uit van een verbouwing tijdens het zomerreces en oplevering vóór de eerste raadsvergadering in augustus.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

In verband met een gewijzigde aanpak zijn er nog geen uitgaven geweest. De investering wordt doorgeschoven naar 2018.

71440102 - Herinr. raadszaal 2017 - audio-vis.app

Naam 71440102 - Herinr. raadszaal 2017 - audio-vis.app

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

De aanpak is gedurende het jaar gewijzigd. Gebleken is dat het betrekken van een architect die adviseert en met ideeën komt, nodig is om te komen tot een resultaat dat voldoet aan de scope en aan de wensen van raad en college. De scope - een doelmatige herinrichting met verantwoord gebruik van middelen - is blijven staan.

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

In verband met de gewijzigde aanpak is de oorspronkelijk opleverdatum van begin maart (voor de verkiezingen) verlaten. De huidige planning gaat uit van een verbouwing tijdens het zomerreces en oplevering vóór de eerste raadsvergadering in augustus.

Geld (indicator)

Toelichting financieel

In verband met een gewijzigde aanpak is er slechts een kleine uitgave geweest. Deze betreft het vragen van advies. De investering wordt doorgeschoven naar 2018.

71513401 - Vervanging pantry's gemeentehuis 2017

Naam

71513401 - Vervanging pantry's gemeentehuis 2017

Omschrijving

Kwaliteit (indicator)

Stand van zaken

Werk is gereed

Werk is gereed

Tijd (indicator)

Toelichting op planning

Geld (indicator)

Toelichting financieel

Bijlage 3 - Bestuurlijke structuur per 31 december 2017

SGP-ChristenUnie

L.P. Platschorre (fractievoorzitter)
ing. P. Boudewijn
ir. C.W. Timmers
E. van Hartingsveldt
Drs. K. van der Laan MEd
B.P. van Ginkel

Gemeente Belangen

M.N.P. Vogelaar – Korpershoek (fractievoorzitter)
A. Cramer
M.B. Braber

CDA

drs. S. van Die (fractievoorzitter)
drs. W.P. van der Hee – Pasterkamp
C.H. Nugteren

Ambacht Uw Belang

J. Struik (fractievoorzitter)
J.C.W.H. Groos
J.J.M. Groos

D66

M.C.G. Gommans – Dane (fractievoorzitter)
M. de Groot

VVD

O. Doevendans (fractievoorzitter)
J. Oelfke - ten Seldam

PvdA

E. van der Wulp (fractievoorzitter)
M.J.H. van den Heuvel

Burgerraadsliden:

M.T. Kamphuis-Stuij (SGP-ChristenUnie)
T. van der Hout (Gemeente Belangen)
A.L. Vlasblom - van der Vlies MSc (CDA)
ing J.G. Siefkes (Ambacht Uw Belang)
E.G.A. Lips (D66)
mr. J.P. Neijman (D66)
drs. A. Ouwerkerk (VVD)
P. Libregts (PvdA)
A.L. Scheurwater (PvdA)

Bijlage 4 - Gebruikte afkortingen

AB	Algemeen bestuur
ALD	Algemene dienst
APV	Algemene plaatselijke verordening
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten
BBP	Bruto binnenlands product
BDU	Brede Doeluitkering
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
Bofv	Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen
BOV	Bureau Openbare Verlichting
BTW	Bruto toegevoegde waarde (omzetbelasting)
CEP	Centraal economisch plan
CJG	Centrum voor jeugd en Gezin
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CPO	Collectief particulier opdrachtgeverschap
CZG	Collectieve Zorgverzekering Gemeenten
DB	Dagelijks bestuur
DCMR	Milieudienst Rijnmond
DGJ	Dienst Gezondheid en Jeugd
DPO	Distributieplanologisch onderzoek
DRIS	Digitaal Reis Informatie Systeem
DSB	Drechtsteden bestuur
ECB	Europese centrale bank
EN	Economisch nut
EU	Europese Unie
Euribor	Euro interbank offered rate
Fido	Wet financiering decentrale overheden
GBD	Gemeentelijke belastingen Drechtsteden
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gevudo	Gemeenschappelijke vuilverwerking Dordrecht en omstreken
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige hulp bij ongevallen en rampen
GOW	Gecoördineerd ouderenwerk
GPR	Gemeentelijke praktijk richtlijn
GR	Gemeenschappelijke regeling
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GRD	Gemeenschappelijke regeling Drechtsteden
GREX	Grondexploitatie
GVVP	Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan
HIA	Hendrik-Ido-Ambacht
Hof	Houdbare overheidsfinanciën
HOVD	Hoogwaardig Openbaar Vervoer Drechtsteden
HR	Human resources
HRM	Human resources management
HVC	Huisvuilcentrale
I&A	Informatie en automatisering

ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IRS	Intrest rate swap
ISV	Investeringsfonds stedelijke vernieuwing
JOP	Jongerenontmoetingsplek
LAB	Lokaal Ambachts bedrijf
LNG	Liquid Natural Gas
LVG	Licht verstandelijk gehandicapten
m.b.t.	Met betrekking tot
MIP	Meerjaren-investeringsplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf
mln	miljoen
MN	Maatschappelijk nut
MT	Managementteam
Nb	Niet bekend
NIEGG	Niet in exploitatie genomen gronden
nmb	nog nader bepalen
NRIJ	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde
NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma
NV	Naamloze vennootschap
OCD	Onderzoekscentrum Drechtsteden
OV	Openbare verlichting
OZB	Onroerend zaakbelasting
P&C	Planning en control
P&O	Personeel en organisatie
PM	pro memorie
RAS	Regionale agenda samenleving
RAV	Regionale ambulancevoorziening
RCP	Regionaal Crisis Plan
RO	Ruimtelijke ordening
ROM-D	Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden
RUD	Regionale Uitvoerings Dienst
SCD	Servicecentrum Drechtsteden
SDD	Sociale Dienst Drechtsteden
SE	Fulltime SW'er
SJOP	Stimuleren jongerenontmoetingsplek
SoVo	Sociale voorzieningen
SPP	Strategische personeelsplanning
SW	Sociale werkvoorziening
TNO	Toegepast natuurwetenschappelijk onderzoek
VAO	Vereniging ambachtse ondernemers
VHV	Volkshuisvesting
VINEX	Vierde nota ruimtelijke ordening extra
V&J	Veiligheid & justitie
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOC	Volgerlanden Ontwikkelings combinatie
VRZHZ	Veiligheidsregio Zuid Holland Zuid
VTA	Visual Tree Assessment
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wajong	Wet Arbeidsgeschiktheid Jongeren

WBW	Wijk- en buurtgericht werken
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
Wsw	Wet sociale werkplaatsen
Wtcg-	Wet tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten en de
CER	Compensatieregeling Eigen Risico
Wvg	Wet voorkeursrecht gemeenten
WW	Werkloosheidsuitkeringen
WWB	Wet werk en bijstand
Wwnv	Wet werken naar vermogen
ZHZ	Zuid-Holland Zuid

Bijlage 5 - Aanbevelingen rekenkamercommissie

rapport	aanbeveling	reactie college	reactie commissie	reactie raad	Rapportage
Welzijnssubsidies	prestatieverantwoording door instellingen dient één op één aan te sluiten op de vooraf gestelde prestatieafspraken	Bij de vaststelling van de budgetsubsidies 2010 is gestart met het vaststellen van de budgetsubsidies op basis van de gemaakte prestatieafspraken. Omdat niet alle inhoudelijk jaavverslagen van de subsidieontvangende instellingen aansluiten op de prestatieovereenkomsten zullen we in het kader van de evaluatie en actualisatie van de ASV bepalingen in de vernieuwde ASV opnemen om tot één rapportageformat te komen. Dit kan vooraf gebruikt gaan worden om tot prestatieafspraken te komen en datzelfde format kan ook voor de verantwoordingsrapportage gebruikt worden. Ook proberen we hier een digitaliseringslag te slaan, zodat niet alleen de administratieve verantwoordingsdruk naar beneden kan, maar er ook een efficiëncyslag gemaakt zal worden. Via dit uniforme verantwoordingsformat kunnen (op termijn) nadere indicatoren aan instellingen gevraagd worden waardoor er steeds beter en exploitier gerapporteerd zal gaan worden.			er wordt v.w.b. de nieuwe ASV aangesloten bij het landelijke model en daar waar mogelijk worden de bepalingen in de nieuwe ASV dan wel in de subsidieregelingen opgenomen.
Welzijnssubsidies	ga langjarige subsidierelaties aan met organiaties en instellingen	Wij onderschrijven deze doelstelling. Door het aangaan van langdurige subsidierelaties, kunnen we voor een subsidie ontvangende instelling een bepaalde mate van zekerheid bieden, waarbij er dan wel jaarlijks gerapporteerd dient te worden. Als uit zo' n rapportage blijkt dat de instelling onvoldoende prestaties levert voor het ontvangen subsidiebedrag, dan moet er altijd de mogelijkheid bestaan om de subsidie tussentijds bij te stellen. Dit kan door met optiejaren te werken of door de mogelijkheid te creëren om de subsidie in te trekken of te reduceren. Hierdoor blijf je als gemeente flexibel en straal je richting subsidie ontvangende instelling een stuk betrouwbaarheid uit. Wij zullen de mogelijkheid tot het aangaan van langjarige subsidierelaties en de voorwaarden die daarbij horen meenemen bij de herziening van de ASV.			er wordt v.w.b. de nieuwe ASV aangesloten bij het landelijke model; het opnemen van de mogelijkheid tot het aangaan van meenjarige overeenkomsten wordt ten zeerste afgeraden door de VNG en zal daarom niet in de nieuwe ASV worden verwerkt.
Externe inhuur	Stel een norm op voor maximale verhouding vast personeel/budget externe inhuur	Om snel te kunnen schakelen in een dynamische omgeving en in te kunnen spelen op maatschappelijke en bestuurlijke ontwikkelingen (financiële positie, welke taken worden overgeheveld vanuit rijk, verdengaannde regionale samenwerking, demografische factoren) moet een organisatie flexibele (mee) kunnen bewegen. De organisatie vervult haar taken door inzet van medewerkers uit de vaste kern, een flexibele schil door uitbesteding. De flexibele schil bestaat uit medewerkers met een tijdelijk dienstverband, medewerkers die direct vanuit de regio worden ingeleend en externe inhuur. Deze volgorde wordt ontfom onze strategische P & O notitie ook gehanteerd als wij flexibel personeel inzetten. Een norm voor de maximale verhouding tussen vast personeel en het budget voor externe inhuur hindert de gewenste flexibiliteit en zou kunnen leiden tot problemen in de bedrijfsvoering en tot hogere personeelskosten.			In de paragraaf bedrijfsvoering van het programaverslag wordt jaarlijks gerapporteerd over de kosten van externe inhuur en de verhouding tussen budget vast personeel en budget inhuur.
Externe inhuur	Opmerking:Raad tot nu toe niet of nauwelijks geïnformeerd over gemeentelijke werkwijze	de raad is in 2011 uitgebreid geïnformeerd via de memo Personeelsbudgetten 2007-2014. Daarnaast wordt het beleid t.a.v. externe inhuur, waar nodig, toegelicht en verantwoord in de paragraaf bedrijfsvoering van de Programabegroting en het programaverslag		raad 4 februari: raad besluit kennis te nemen van het rapport en in te stemmen met de namens het college gegeven beschouwing over de aan het college gedane aanbevelin-gen. De aan de raad gedane aanbeveling om te komen tot een maximale verhouding tussen de kosten van vast personeel en het budget voor de in huur van externen wordt niet overgenomen, gelet op de toezeg-ging van de wethouder dat de raad zal worden geïnformeerd over een overschrij-ding van dat budget met meer dan 10 %. Wethouder Stoop heeft het iets anders gezegd. Hij zal de raad niet tussentijds informeren over een overschrijding van 10 % van de loonsom, maar zal de raad in de P&C-cyclus rapporteren over het werken binnen de drie kaders en dit alsdan relateren aan 10 % van de loonsom.	

rapport	aanbeveling	reactie college	reactie commissie	reactie raad	Rapportage
				Anders zou hij de organisatie zijns inziens met nodeloze bureaucratie opzadelen.	
				De voorzitter vervolgt dat voorts de belangrijke toezegging is gedaan dat er een vergelijking zal worden gemaakt tussen de inhuur van derden door de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht en die door de andere Drechtstedengemeenten.	Vergelijking is alleen mogelijk als alle Drechtstedengemeenten dit gezamenlijk oppakken en meewerken. Tot op heden is hier geen prioriteit in de regio aan gegeven.
Voorkomen waar mogelijk, aanpakken waar nodig	Aanbeveling 1: leg een verbinding tussen de casuïstiekoverleggen op het CJG en op het Veiligheidshuis	Een goede verbinding tussen de casuïstiekoverleggen op het CJG en op het Veiligheidshuis achten wij van belang wanneer het om dossiers gaat, waarin justitiële problematiek aan de orde is. Onze CJG-ordinator wordt nu al betrokken in dergelijke gevallen. In het casuïstiek overleg op het CJG worden echter ook zorgdossiers besproken, die geen enkele relatie hebben met justitiële problematiek. Een verbinding met het casuïstiek overleg op het Veiligheidshuis achten we in deze gevallen niet functioneel, of efficiënt. Voorts verwijzen wij naar onze reactie op het eerste tekstblok op p. 3 van deze brief, waarin wij aangeven dat in het afgelopen jaar de eerste stappen zijn gezet in het organiseren van deze 'operationele link' tussen beide werkvelden	Wethouder V.d. Vlies: regie- en monitorrol: het huidige CJG kan weinig doen in het kader van jeugdzorg. De Provincie gaat erover en die heeft het weggezet bij Bureau Jeugdzorg. Uiteraard stemmen we het af in het kader van de decentralisatie maar de gemeente gaat niet over provinciaal gefinancierde jeugdzorg. Koppeling van informatie over jongeren uit verschillende systemen is niet toegestaan, tenzij daar afspraken over zijn gemaakt zoals bij het Veiligheidshuis. Het CJG kan al deze data niet in 1 systeem stoppen. We zouden daar wel naar toe moeten, de aanbeveling wordt dan ook ondersteund.		Momenteel vinden de voorbereidingen plaats voor de decentralisatie van de jeugdzorg. Op lokaal niveau wordt gewerkt aan de vorming van een jeugdteam. De positie van het CJG in relatie tot het jeugdteam is nog in ontwikkeling. We achten het in deze fase verstandig om deze ontwikkelingen af te wachten.
Voorkomen waar mogelijk, aanpakken waar nodig	Aanbeveling 2: laat het CJG registreren welke problematiek er speelt in de casussen die het behandelt, welke activiteiten het CJG onderneemt in de aanpak van de problematiek (indusief preventie) en welke zorg uiteindelijk wordt ingezet (indusief geïndiceerde zorg via BJZ). Zo ontstaat op termijn inzicht in de problematiek, die zich voordoet onder de jeugd en in de resultaten die het CJG boekt met zijn aanpak.	Wij zijn van mening dat we, wat betreft de prestaties en de programma's van het CJG, inderdaad nog meer zouden kunnen monitoren welke resultaten het CJG boekt. Wij verwijzen hierbij verder naar onze reactie onder punt B. op pagina 5.	Wethouder V.d. Vlies: CJG is een totaalpakket aan functies en voorzieningen op het gebied van jeugd, w.o. consultatiebureau, zorgcoördinatie, opvoedingsondersteuning. Daarbij is het contact met wijkagenten nodig, maar gelukkig gaat het ook met veel kinderen goed. Niet altijd de koppeling maken met veiligheid. Er zijn verbeteringen nodig in de verbinding zorg-onderwijs maar in het onderwijs zijn al veel CJG functies aanwezig zoals de schoolarts, schoolmaatschappelijk werk.		Momenteel vinden op regionaal niveau de voorbereidingen plaats voor de decentralisatie van de jeugdzorg, waarin o.m. gewerkt wordt aan een nieuwe werkwijze voor casuïstiek overleg en de verbindingen met veiligheid. Op lokaal niveau wordt gewerkt aan de vorming van een jeugdteam. We achten het in deze fase verstandig om deze ontwikkelingen af te wachten.

rapport	aanbeveling	reactie college	reactie commissie	reactie raad	Rapportage
			- Zorg voor jeugd is een registratiesysteem waar meldingen worden opgenomen door professionals op het niveau van jongeren (niet van het gezin) waardoor zichtbaar wordt dat meerdere instanties betrokken zijn bij een jongere. Hieraan gekoppeld is de zorgcoördinatie voor verschillende leeftijdsgroepen.		Momenteel vinden op regionaal niveau de voorbereidingen plaats voor de decentralisatie van de jeugdzorg, waarin o.m. gewerkt wordt aan een passende signalerings- en registratiesystemen, waarmee de coördinatie gefaciliteerd wordt. We achten het in deze fase verstandig om deze ontwikkelingen af te wachten.
Voorkomen waar mogelijk, aanpakken waar nodig	Aanbeveling 3: herijk de SJOP-nota in relatie tot wat financieel haalbaar is	In onze reactie op het laatste tekstblok van p. 2 van deze brief, gaven wij reeds aan dat de uitvoering van de SJOP-nota inderdaad slechts gedeeltelijk kan worden uitgevoerd, onder meer vanwege het ontbreken van voldoende middelen. De uitvoering van de SJOP-nota wordt echter ook beïnvloed door de inbreng en inspraak van direct betrokkenen. Deze aanbeveling pakken wij graag op door in een werkplan op te nemen welke voorzieningen minimaal gerealiseerd moeten worden.	Wethouder V.d Vlies: deze suggestie wordt meegenomen. Er wordt gewerkt aan het realiseren van een JOP maar het is moeilijk om een geschikte plek te vinden.		In 2014 is gestart met de gesprekken met bewoners en jongeren, waarin zij zijn uitgenodigd om suggesties te doen voor een voorziening voor jongeren in de openbare ruimte.
Voorkomen waar mogelijk, aanpakken waar nodig	Aanbeveling 4: verbeter de verantwoordingsinformatie over de aanpak van jongerenoverlast en –criminaliteit	In de jaarlijkse veiligheidsrapportage worden de cijfers met betrekking tot jongerenoverlast kort toegelicht. Jongerenoverlast is een belangrijk item en zal dat in de toekomst ook blijven. Wij onderschrijven dan ook het belang van het verbeteren van de verantwoording van de resultaten en zullen hier aandacht aan geven.	Wethouder V.d Vlies: plan van aanpak overlast gevende jeugd (algemeen + De Volgerlanden) zal via de leesmap worden aangereikt, tenzij de commissie dit al heeft ontvangen vanuit de commissie ABA.		Met de aanbieder van het jongerenwerk (Vivenz) worden afspraken gemaakt in het kader van de prestatieovereenkomst over haar inbreng in het terugdringen van jongerenoverlast.
Informatievoorziening grote projecten	aanbeveling 10 en 11	Het borgen van de richtlijnen voor projectmatig werken is een van de prioriteiten van de programmamanager structuurvisie. De aanbevelingen op dit punt zullen worden overgenomen.			De functie van programmamanager zal met ingang van 1 oktober weer worden vervuld. Het borgen van de richtlijnen is één van de taken van de programmamanager. Daarbij stemt de programmamanager af met de regiocollega's in het kader van de projectgroep iPM
Quidscan Informatieveiligheid	Voor de afdeling Burgerzaken voldoet het bestaande beleid voor het werken met de BRP buiten het gemeentehuis (toegang tot de BRP op afstand) niet aan de wensen van de gemeenten.	Hier wordt aan gewerkt. Toegang tot de BRP op afstand is nodig voor medewerkers die een rol hebben in de crisisorganisatie. Andere medewerkers zouden buiten het gemeentehuis geen toegang moeten hebben. Er wordt gezocht naar een passende oplossing.			Het aantal medewerkers dat buiten het gemeentehuis toegang heeft is beperkt. Technisch wordt gezocht naar een mogelijkheid om werken op afstand mogelijk te maken, waarbij bepaalde applicaties, zoals brp, ontoegankelijk worden.
Quidscan Informatieveiligheid	De governance rondom informatieveiligheid is niet eenduidig.	De governance rondom informatieveiligheid is niet optimaal en wordt in 2017 verbeterd in zowel vastlegging als communicatie. Verderop in uw rapport schrijft u dat niet iedereen op de hoogte is van de verschillende rollen en functionarissen die met informatiebeveiliging te maken hebben. Wij zijn van mening dat dit niet wil zeggen dat het een risico vormt voor de informatieveiligheid in het werk van de betreffende medewerkers. In een interview werd geconstateerd door de auditor dat weliswaar de rol van beveiligingsfunctionaris niet vastgesteld was maar in de praktijk wel uitgevoerd werd. Deze constatering treffen wij niet in het rapport aan.			De governance rondom informatiebeveiliging heeft extra aandacht gehad. Gezien het steigende belang en daarmee gepaard de toename van activiteiten wordt hierop nog steeds geïnvesteerd.

rapport	aanbeveling	reactie college	reactie commissie	reactie raad	Rapportage
Quicksan Informatieveiligheid	Bij de zelfevaluaties 8 is het van belang de juiste medewerkers te betrekken bij de beantwoording van de vragen. Nu is bij de zelfevaluatie van de PNIK, dus voor de paspoorten, op onjuiste gronden geconcludeerd dat voor de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht het verbeteren van de functiescheiding rondom de uitreiking en het beheer van de reisdocumenten een aandachtspunt is. ⁹ Volgens betrokkenen was dit een incident.	Zoals in het rapport genoemd, is de omissie bij de beantwoording van de zelfevaluatie een incident. Dit incident is ontstaan door de nieuwe situatie waarbij Dienstverlening Drechtsteden voor het eerst voor vier gemeenten de zelfevaluatie heeft verzorgd. Zij heeft deze zelfevaluatie laten uitvoeren door een extern bureau. Dit bureau heeft uit deze evaluatie verkeerde conclusies getrokken. Wij hebben de functiescheiding wel degelijk op orde. Wij laten de komende zelfevaluatie niet meer uitvoeren door een extern bureau.			De zelfevaluatie over 2017 is uitgevoerd door eigen medewerkers van Dienstverlening Drechtsteden. Een steekproef in opdracht van het RvIG wees uit dat de de zelfevaluatie zeer goed en nauwkeurig is uitgevoerd.
Quicksan Informatieveiligheid	De aandacht van de het College van B&W voor informatiebeveiliging is vrij beperkt. Informatiebeveiliging is als thema niet expliciet meegenomen in de portefeuillevordering, niet in het collegeprogramma, en ook niet in de rapportagecyclus. Ook de aandacht van de raad en raadscommissie voor informatiebeveiliging en privacybescherming van de burger is beperkt. Deze thema's verdienen meer aandacht versterking.	Informatiebeveiliging is onderdeel van de bedrijfsvoering van de gemeente en een steeds belangrijker onderdeel van de bedrijfsvoering. Bij de portefeuillevordering in het nieuw te vormen college na de verkiezingen in 2018 zal worden aanbevolen dat informatieveiligheid wordt meegenomen. Vanaf 2019 wordt informatieveiligheid opgenomen de P&C cyclus als separaat onderdeel in de paragraaf bedrijfsvoering. Naar aanleiding van dit rapport wordt gevraagd aan de Raad welke behoefte er leeft aan informatie over dit onderwerp.			Hier is in de afgelopen formatie aandacht voor gevraagd.

IV - Overige gegevens

1. Staat van salarissen en formatie
2. Staat van langlopende geldleningen
3. Staat van gewaarborgde leningen
4. Staat van vaste activa
5. Specificatie nog te ontvangen bedragen
6. Specificatie nog te betalen kosten

1 Staat van salarissen en formatie

IV - 1 STAAT VAN SALARISSEN & FORMATIE

Jaarrekening 2017

Omschrijving	2017		
	FTE *	Aantal	Loon
Uitkering/pensioen vm personeel			143.391
Uitkering/pensioen vm B&W			100.843
Algemene lasten			244.234
Raads- en burgerraadsleden		30	304.004
Griffie	1,8		170.566
Burgemeester & Wethouders		4	476.991
Bestuur	1,8	34	951.561
Directie en control	1,9		228.111
Bestuurszaken	25,7		1.643.698
Beleid en Ontwikkeling	19,6		1.456.895
Beheer Openbare Ruimte	27,8		1.937.511
Bedrijfsvoering	75,0		5.266.215
Project Volgerlanden	2,4		180.448
Afdeling de Volgerlanden	2,4		180.448
TOTAAL - GENERAAL	79,2	34	6.642.458

* Op basis van werkelijke bezetting per 31-12-2017

2 Staat van opgenomen langlopende geldleningen

Geldgever	Algemene dienst					Jaarrekening 2017									
	Oor- spronke- lijk bedrag	vorm v.d. lening	Datum besluit	Ingangs- datum	Jaar van aflossing	Rente	Schuld per 1-1-2017	Vermeer- deringen in het jaar	Aflos- singen in het jaar	Schuld per 31-12	Betaalde rente in het jaar	Overlo- pende rente uit 2016	Overlo- pende rente naar 2018	Rente- lasten in 2017	Schuld per 31-12-2017
NWB	12.500.000	fixe	20-12-05	21-12-05	2025	3,8225%	12.500.000			12.500.000	477.813			477.813	12.500.000
NWB	5.000.000	fixe	31-01-06	01-09-06	2021	3,9250%	5.000.000			5.000.000	196.250			196.250	5.000.000
BNG	5.000.000	fixe	31-01-06	01-09-06	2027	4,0170%	5.000.000			5.000.000	200.850			200.850	5.000.000
NWB	7.500.000	fixe	31-01-06	01-12-06	2023	3,9850%	7.500.000			7.500.000	298.875			298.875	7.500.000
BNG	7.500.000	fixe	31-01-06	01-12-06	2029	4,0470%	7.500.000			7.500.000	303.525			303.525	7.500.000
NWB	20.000.000	lin	17-03-15	01-12-16	2021	0,2780%	20.000.000		4.000.000	16.000.000	55.600	4.633	3.707	54.674	16.000.000
nb	5.000.000	lin	nb	29-03-18	2033	1,2000%									
nb	5.000.000	lin	nb	29-06-18	2038	1,5000%									
nb	6.000.000	lin	nb	28-06-19	2039	1,7000%									
nb	6.000.000	lin	nb	30-06-20	2035	1,5000%									
Totaal Algemene dienst							57.500.000	0	4.000.000	53.500.000	1.532.913	4.633	3.707	1.531.987	53.500.000
De Volgerlanden															
NWB	10.000.000	fixe	15-02-11	24-02-11	2017	3,5800%	10.000.000		10.000.000	0	358.000	305.036		52.964	0
NWB	10.000.000	fixe		24-02-17	2019	1,8760%	0	10.000.000		10.000.000	0		159.845	159.845	10.000.000
BNG	8.000.000	fixe+lin	09-06-11	30-06-11	2018	3,4200%	8.000.000		4.000.000	4.000.000	273.600	138.674	69.337	204.263	4.000.000
BNG	5.000.000	fixe	09-06-11	03-10-11	2018	2,8090%	5.000.000			5.000.000	140.450			140.450	5.000.000
Achmea Hyp.bank	7.500.000	fixe	28-06-13	28-06-13	2017	1,1400%	7.500.000		7.500.000	0	85.500	43.804		41.696	0
BNG	10.000.000	fixe	30-06-14	03-07-14	2024	1,9950%	10.000.000			10.000.000	199.500			199.500	10.000.000
Prov.NB	10.000.000	fixe	06-03-15	26-03-15	2022	0,5000%	10.000.000			10.000.000	50.000			49.726	10.000.000
BNG	15.000.000	fixe	06-03-15	26-03-15	2025	0,7600%	15.000.000			15.000.000	114.000			114.000	15.000.000
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	30-06-16	2020	0,7600%	5.000.000			5.000.000	38.000			38.000	5.000.000
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	01-12-16	2021	1,0560%	5.000.000			5.000.000	52.800			52.800	5.000.000
BNG	5.000.000	fixe	09-06-15	28-06-17	2020	0,9050%	0	5.000.000		5.000.000	0		23.183	23.183	5.000.000
nb	2.500.000		nb	29-06-18	2024	0,7500%									
nb	4.000.000	fixe	nb	03-10-18	2023	0,7000%									
nb	9.000.000	fixe	nb	30-11-18	2026	1,2000%									
nb	6.000.000	fixe	nb	25-02-19	2028	1,4000%									
Totaal de Volgerlanden							75.500.000	15.000.000	21.500.000	69.000.000	1.311.850	487.514	252.365	1.076.427	69.000.000
TOTAAL							133.000.000	15.000.000	25.500.000	122.500.000	2.844.763	492.147	256.072	2.608.414	122.500.000

3 Staat van gewaarborgde leningen

Geleend bedrag	Doel	Geldnemer	Datum besluit	Geldgever	leningnummer	%	Restantbedrag per 1-1-2017	Waarvan door de gemeente gewaarborgd	Waarborg i/h jaar cq aanp. voorg. jaren	Totaal aflossing 2017	Restantbedrag per 31-12-2017	Waarvan door de gemeente gewaarborgd	
							Totaal				Totaal		
Directe borgstellingen:													
114.000	Jeugdthonk	V.V. I.F.C.		Rabobank		6,800%	23.523	23.523		3.804	19.719	19.719	OV
Diversen	Financieringspositie	HVC Alkmaar	7-11-2005	Gevudo GR			8.343.000	8.343.000		155.100	8.187.900	8.187.900	OV
450.000	ruimten GOW en Bobo	Zorgorgan.De Blijde Borgh	2007	BNG	40102474		45.000	45.000		45.000	0	0	SOC
2.541.169	Woningbouw	Rhiant	12-09-97	BNG	4084295	7,910%	2.334.124	2.334.124		70.297	2.263.827	2.263.827	won
	Subtotaal						10.745.647	10.745.647	0	274.201	10.471.446	10.471.446	
Achternvang WSW:													
3.345.000	Woningbouw	Mooiland Vitalis		BNG	40101480	4,163%	3.345.000	3.345.000			3.345.000	3.345.000	won
10.000.000	Woningbouw	Trivire	2007	BNG	TR167738	4,040%	10.000.000	10.000.000			10.000.000	10.000.000	won
4.000.000	Woningbouw	Trivire	2007	BNG	40102627	4,349%	4.000.000	4.000.000			4.000.000	4.000.000	won
3.180.000	Woningbouw	Woonzorg Nederland	2012	BNG	40107307	3,420%	2.544.000	2.544.000		159.000	2.385.000	2.385.000	won
2.859.513	Woningbouw	Rhiant	-	Gemeente H.I.A.		4,000%	62.400	62.400		2.746	59.654	59.654	won
4.220.156	Woningbouw	Rhiant	06-07-95	BNG	4083333	4,680%	3.053.037	3.053.037		103.196	2.949.841	2.949.841	won
4.084.022	Woningbouw	Rhiant	1997	NWB	10014879RH	4,095%	2.336.483	2.336.483		154.652	2.181.831	2.181.831	won
4.000.000	Woningbouw	Rhiant	2007	BNG	flex123	4,000%	4.000.000	4.000.000			4.000.000	4.000.000	won
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2007	BNG	flex93	4,000%	4.000.000	4.000.000		4.000.000	0	0	won
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2007	BNG	40102618	4,269%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000	won
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2010	BNG	40105498	4,240%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000	won
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2010	NWB	10026862	2,970%	5.000.000	5.000.000		5.000.000	0	0	won
4.000.000	Woningbouw	Rhiant	2010	NWB	28742	3,445%	4.000.000	4.000.000			4.000.000	4.000.000	won
4.400.000	Woningbouw	Rhiant	2012	NWB	10026999	3,490%	4.400.000	4.400.000			4.400.000	4.400.000	won
4.000.000	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL691.01	4,000%	4.000.000	4.000.000			4.000.000	4.000.000	won
6.000.000	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL838.01	4,000%	6.000.000	6.000.000			6.000.000	6.000.000	won
3.000.000	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	FRL847	4,000%	6.000.000	6.000.000			6.000.000	6.000.000	won
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2011	BNG	40106998	4,000%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000	won
5.000.000	Woningbouw	Rhiant	2012	BNG	FRL499.01	4,000%	5.000.000	5.000.000			5.000.000	5.000.000	won
5.400.000	Woningbouw	Rhiant	2012	BNG	40107556	2,419%	5.400.000	5.400.000			5.400.000	5.400.000	won
10.000.000	Woningbouw	Woonkracht10	2015	NWB	2-28680	4,000%	10.000.000	10.000.000			10.000.000	10.000.000	won
10.000.000	Woningbouw	Trivire	2015	BNG	FRL855	6 mnd E.	10.000.000	10.000.000			10.000.000	10.000.000	won
3.000.000	Woningbouw	Rhiant	2016	BNG	40110579	0,777%	3.000.000	3.000.000			3.000.000	3.000.000	won
4.800.000	Woningbouw	Rhiant	2017	BNG	40111164	1,105%	0	0	4.800.000		4.800.000	4.800.000	won
	Subtotaal						111.140.919	111.140.919	4.800.000	9.419.594	106.521.325	106.521.325	
123.393.861	TOTAAL						121.886.566	121.886.566	4.800.000	9.693.795	116.992.771	116.992.771	

4 Staat van geactiveerde kapitaaluitgaven

Omschrijving van de investering	Aanschafwaarde per 1-1-2017	Vermeerderingen in 2017	Verminderingen in 2017	Aanschafwaarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afschr. jaren
Toek. ontwikk.onderw. BVO 0,50 2006	2.350.000	0	0	2.350.000	368.130	41.530	0	0	0	0	1.981.870	1.940.341	39.637	81.167	40
Toek. ontwikk.onderw. OVO 0,50 2006	2.350.000	0	0	2.350.000	368.130	41.530	0	0	0	0	1.981.870	1.940.341	39.637	81.167	40
Bijdr.aanpass.schoolgeb.de Sprong 2013	62.263	0	0	62.263	4.393	2.319	0	0	0	0	57.870	55.550	1.157	3.477	20
Investeringsbijdrage Jeugdspelpark /Zorggebouw '16	-300.000	1.130.320	0	830.320	0	0	0	0	0	0	-300.000	830.320	-6.000	-6.000	40
Totaal Bijdrage aan activa in eigendom van derden	4.462.263	1.130.320	0	5.592.583	740.653	85.379	0	0	0	0	3.721.610	4.766.552	74.432	159.811	
Riolering sportvelden	10.948	0	0	10.948	6.414	307	0	0	0	0	4.534	4.227	91	398	50
Rioleringsreconstructie Kruiswiel	123.419	0	0	123.419	74.477	3.686	0	0	0	0	48.941	45.256	979	4.665	50
Riolering Dorpsstraat	148.338	0	0	148.338	86.865	4.162	0	0	0	0	61.474	57.311	1.230	5.392	50
Riolering Veersedijk/Onderdijk	288.810	0	0	288.810	161.920	7.777	0	0	0	0	126.889	119.112	2.538	10.315	50
Riolering Dorpsstr./Kerkstr./Kerkpl.	123.971	0	0	123.971	65.900	3.241	0	0	0	0	58.071	54.831	1.161	4.402	50
Riolering Bouquet	4.942	0	0	4.942	2.505	124	0	0	0	0	2.436	2.312	49	173	50
Rioolaansl. 4 won. Schildmanstr.	15.159	0	0	15.159	7.305	369	0	0	0	0	7.854	7.486	157	526	50
Rioleringsvergroting Schildmanstraat	27.126	0	0	27.126	13.145	656	0	0	0	0	13.981	13.325	280	936	50
Riolering Vrouwelenweg	274.329	0	0	274.329	130.468	6.752	0	0	0	0	143.861	137.109	2.877	9.629	50
Riolering Achterambachtseweg	179.428	0	0	179.428	84.841	4.439	0	0	0	0	94.587	90.148	1.892	6.331	50
Riolering Antoniuslaan	179.986	0	0	179.986	84.495	4.482	0	0	0	0	95.492	91.010	1.910	6.391	50
Riolering Buitengebied	340.319	0	0	340.319	159.781	8.473	0	0	0	0	180.538	172.065	3.611	12.084	50
Bergingsriool Hoge Kade/Vrouwelenweg	391.265	0	0	391.265	179.371	9.174	0	0	0	0	211.894	202.719	4.238	13.412	50
Riolering Langeweg 1	175.423	0	0	175.423	74.172	4.058	0	0	0	0	101.251	97.193	2.025	6.083	50
Riolering Nwe Bosweg/Frankenpad	57.819	0	0	57.819	22.480	1.224	0	0	0	0	35.339	34.114	707	1.931	50
Vervangen hoofdriool Oranjestraat	89.850	0	0	89.850	19.263	1.323	0	0	0	0	70.586	69.263	1.412	2.735	50
Riool project Hoge Kade	42.678	0	0	42.678	7.934	585	0	0	0	0	34.744	34.159	695	1.280	50
Project Zoutziederstr./Steenbakkerstr.	61.011	0	0	61.011	11.350	836	0	0	0	0	49.661	48.825	993	1.829	50
Renovatieprojecten 1998-2001	375.272	0	0	375.272	62.922	5.257	0	0	0	0	312.349	307.092	6.247	11.504	50
Vervangen riolering 2003-2004	807.885	0	0	807.885	85.075	8.982	0	0	0	0	722.810	713.827	14.456	23.439	50
Bergbezinkstation Paulusweg	206.977	0	0	206.977	22.024	2.298	0	0	0	0	184.953	182.655	3.699	5.997	50
Bergbezinkstation P.C. Hoofdsingel	290.476	0	0	290.476	30.581	3.230	0	0	0	0	259.895	256.665	5.198	8.428	50
Bergbezinkstation v.Galensngl/P.v.Meerderev.sngl	837.585	0	0	837.585	80.982	9.402	0	0	0	0	756.603	747.200	15.132	24.534	50
Maatreg.waterkwalitetsspoor 2004-2006	85.055	0	0	85.055	7.556	918	0	0	0	0	77.499	76.581	1.550	2.468	50
Rioolgemaal Langeweg, bouwkundig	21.014	0	0	21.014	2.093	235	0	0	0	0	18.921	18.686	378	614	50
Rioolgemaal Langeweg, elektr.mechan.	5.440	0	0	5.440	4.031	453	0	0	0	0	1.410	957	28	481	15
Vervanging riolering 2006	469.116	0	0	469.116	33.461	4.919	0	0	0	0	435.655	430.736	8.713	13.632	50
Vervanging riolering 2007	261.160	0	0	261.160	17.638	2.623	0	0	0	0	243.522	240.899	4.870	7.493	50
Vervanging riolering 2008	506.440	0	0	506.440	30.422	4.893	0	0	0	0	476.018	471.125	9.520	14.413	50
Vervanging riolering 2009	970.267	0	0	970.267	54.549	8.988	0	0	0	0	915.717	906.729	18.314	27.302	50
Vervangen rioolgemalen 2006	17.314	0	0	17.314	10.468	1.271	0	0	0	0	6.846	5.575	137	1.408	15
Vervangen rioolgemalen 2007	15.200	0	0	15.200	6.210	986	0	0	0	0	8.990	8.004	180	1.166	15
Struct.maatr.opheff.wateroverl.2006	60.961	0	0	60.961	4.642	636	0	0	0	0	56.319	55.683	1.126	1.762	50
Struct.maatr.opheff.wateroverl. 2007	151.363	0	0	151.363	10.363	1.519	0	0	0	0	140.999	139.481	2.820	4.339	50
Struct.maatr.opheff.wateroverl.2008	347.676	0	0	347.676	19.211	3.080	0	0	0	0	328.465	325.386	6.569	9.649	50
Maatregelen waterkwalspoor 2006	85.000	0	0	85.000	5.875	893	0	0	0	0	79.125	78.232	1.582	2.476	50
Terugdr.wateroverl.op straat 2007	81.021	0	0	81.021	5.286	710	0	0	0	0	75.735	75.025	1.515	2.225	50
Vervanging riolering 2005	430.506	0	0	430.506	37.384	4.655	0	0	0	0	393.122	388.467	7.862	12.518	50
Afvalwaterproject Zwijndrecht	641.962	0	0	641.962	35.248	5.689	0	0	0	0	606.714	601.025	12.134	17.823	50
Riolinvestering herstruct Oostendam	2.474.503	0	0	2.474.503	148.060	19.931	0	0	0	0	2.326.443	2.306.512	46.529	66.459	50

Omschrijving van de investering	Aanschaf- waarde per 1-1-2017	Vermeer- deringen in 2017	Verminde- ringen in 2017	Aanschaf- waarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afsch. jaren
Vervangen gemalen 2011-2012 GRP10-13	64.224	0	0	64.224	1.950	534	0	0	0	0	62.274	61.741	1.245	1.779	50
Vervangen riolering 2010 GRP10-13	1.081.615	0	0	1.081.615	46.621	9.274	0	0	0	0	1.034.994	1.025.719	20.700	29.974	50
Vervangen riolering 2011 GRP10-13	968.000	0	0	968.000	29.396	8.041	0	0	0	0	938.604	930.563	18.772	26.813	50
Vervangen riolering 2012 GRP10-13	968.831	0	0	968.831	21.660	7.761	0	0	0	0	947.171	939.410	18.943	26.704	50
Vervangen riolering 2013 GRP10-13	968.000	0	0	968.000	14.164	7.477	0	0	0	0	953.836	946.359	19.077	26.554	50
Afkopp. verhard oppervlak 2010	89.000	0	0	89.000	3.442	767	0	0	0	0	85.558	84.791	1.711	2.478	50
Opzetten grondwatermeetnet 2011 GRP10-13	48.011	0	0	48.011	1.073	385	0	0	0	0	46.938	46.553	939	1.323	50
Tegengrondwateroverlastsituaties 2010	19.314	0	0	19.314	913	173	0	0	0	0	18.400	18.228	368	541	50
Vervangen drukriol.pompen 2010	41.000	0	0	41.000	11.262	2.512	0	0	0	0	29.738	27.227	595	3.106	15
Terugdringen wateroverlast 2010	26.500	0	0	26.500	1.238	236	0	0	0	0	25.262	25.026	505	741	50
Vervangen drukriol.pompen 2011	41.000	0	0	41.000	8.851	2.421	0	0	0	0	32.149	29.728	643	3.064	15
Vervangen drukriol.pompen 2012	10.676	0	0	10.676	1.697	608	0	0	0	0	8.979	8.371	180	788	15
Vervangen drukriol.pompen 2013	40.340	0	0	40.340	2.060	2.136	0	0	0	0	38.280	36.144	766	2.902	15
Tegengrondwateroverlastsituaties 2011	25.000	0	0	25.000	559	200	0	0	0	0	24.440	24.240	489	689	50
Tegengrondwateroverlastsituaties 2012	20.034	0	0	20.034	448	161	0	0	0	0	19.586	19.426	392	552	50
Tegengrondwateroverlastsituaties 2013	21.075	0	0	21.075	309	163	0	0	0	0	20.767	20.604	415	578	50
Terugdringen wateroverlast 2011	28.584	0	0	28.584	639	229	0	0	0	0	27.945	27.716	559	788	50
Terugdringen wateroverlast 2012	29.730	0	0	29.730	435	230	0	0	0	0	29.295	29.065	586	815	50
Terugdringen wateroverlast 2013	16.534	0	0	16.534	242	128	0	0	0	0	16.292	16.164	326	454	50
Afkopp. verhard oppervlak 2011	57.177	0	0	57.177	1.736	475	0	0	0	0	55.441	54.966	1.109	1.584	50
Afkopp. verhard oppervlak 2012	89.000	0	0	89.000	1.990	713	0	0	0	0	87.010	86.297	1.740	2.453	50
Afkopp. verhard oppervlak 2013	89.000	0	0	89.000	1.990	713	0	0	0	0	87.010	86.297	1.740	2.453	50
Afkoppelen verhard oppervlak 2009	89.000	0	0	89.000	5.004	824	0	0	0	0	83.996	83.172	1.680	2.504	50
Aanpassen overstortdrempels 2009	47.316	0	0	47.316	2.661	438	0	0	0	0	44.655	44.217	893	1.332	50
Terugdringen wateroverlast 2009	23.424	0	0	23.424	1.308	217	0	0	0	0	22.116	21.899	442	659	50
Vervangen drukrioleringspompen 2009	40.797	0	0	40.797	14.317	2.905	0	0	0	0	26.480	23.575	530	3.434	15
Tegengaan grondwateroverlast situaties 2009	25.000	0	0	25.000	1.406	232	0	0	0	0	23.594	23.363	472	703	50
GRP2014-2018: vervanging riolering 2014	597.550	0	0	597.550	4.292	4.451	0	0	0	0	593.258	588.807	11.865	16.316	50
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2014	308.750	0	0	308.750	2.218	2.300	0	0	0	0	306.532	304.232	6.131	8.431	50
GRP2014-2018: gemalen, vervanging EM 2014	28.000	0	0	28.000	1.430	1.483	0	0	0	0	26.570	25.088	531	2.014	15
GRP2014-2018: drukriolering-pompunits 2014	34.000	0	0	34.000	1.736	1.800	0	0	0	0	32.264	30.463	645	2.446	15
GRP2014-2018: tegengrondwateroverlast 2014	25.560	0	0	25.560	374	197	0	0	0	0	25.186	24.989	504	701	50
GRP2014-2018: vervangen riolering 2015	206.443	391.107	0	597.550	0	0	0	0	0	0	206.443	597.550	4.129	4.129	50
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2015	132.045	176.705	0	308.750	0	0	0	0	0	0	132.045	308.750	2.641	2.641	50
GRP2014-2018: gemalen, vervanging EM 2015	27.258	0	0	27.258	0	1.392	0	0	0	0	27.258	25.866	545	1.937	15
GRP2014-2018: drukriolering-pompunits 2015	34.348	0	0	34.348	0	1.754	0	0	0	0	34.348	32.594	687	2.441	15
GRP2014-2018: tegengrondwateroverlast 2015	25.224	0	0	25.224	181	188	0	0	0	0	25.042	24.854	501	689	50
GRP2014-2018: vervanging riolering 2016	0	594.937	0	594.937	0	0	0	0	0	0	0	594.937	0	0	50
GRP2014-2018: aanleg regenwaterriool 2016	0	308.750	0	308.750	0	0	0	0	0	0	0	308.750	0	0	50
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2016	18.872	6.712	0	25.584	0	0	0	0	0	0	18.872	25.584	377	377	15
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2016	3.368	22.272	0	25.640	0	0	0	0	0	0	3.368	25.640	67	67	50
GRP2014-2018: riolering en regenwater riool 2017	0	442.723	0	442.723	0	0	0	0	0	0	0	442.723	0	0	50
GRP2014-2018: gemalen - vervanging EM	0	15.388	0	15.388	0	0	0	0	0	0	0	15.388	0	0	50
GRP2014-2018: drukriolering - pompunits 2017	0	37.213	0	37.213	0	0	0	0	0	0	0	37.213	0	0	50
GRP2014-2018: tegengaan grondwateroverlast 2017	0	14.322	0	14.322	0	0	0	0	0	0	0	14.322	0	0	50
Totaal GWW-Werken; Economisch nut met heffing	18.086.608	2.010.130	0	20.096.739	2.094.369	216.752	0	0	0	0	15.992.240	17.785.618	319.844	536.597	

Omschrijving van de investering	Aanschaf- waarde per 1-1-2017	Vermeer- deringen in 2017	Verminde- ringen in 2017	Aanschaf- waarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afsch. jaren
Ondergronds Kliko systeem 2005	1.495.912	0	0	1.495.912	1.107.388	124.832	0	0	0	0	388.524	263.692	7.770	132.603	15
Ondergronds Kliko systeem 2006	2.625.948	0	0	2.625.948	1.587.715	192.838	0	0	0	0	1.038.233	845.394	20.765	213.603	15
Ondergronds Kliko systeem 2007	1.393.656	0	0	1.393.656	741.013	99.138	0	0	0	0	652.643	553.505	13.053	112.191	15
Ondergronds Kliko systeem 2008	776.815	0	0	776.815	361.624	53.048	0	0	0	0	415.191	362.143	8.304	61.352	15
Ondergronds Kliko systeem 2009	420.000	0	0	420.000	146.866	23.068	0	0	0	0	273.134	250.066	5.463	28.531	15
Ondergronds Kliko systeem 2010	10.000	0	0	10.000	3.120	581	0	0	0	0	6.880	6.299	138	719	15
Ondergronds Kliko systeem 2011	328.120	0	0	328.120	90.210	20.093	0	0	0	0	237.910	217.817	4.758	24.851	15
Ondergronds Kliko systeem 2013	77.850	0	0	77.850	3.975	4.122	0	0	0	0	73.875	69.752	1.477	5.600	15
Ondergronds Kliko systeem 2014	100.651	0	0	100.651	5.140	5.330	0	0	0	0	95.511	90.181	1.910	7.240	15
Ondergronds Kliko systeem 2015	0	129.293	0	129.293	0	0	0	0	0	0	0	129.293	0	0	15
Ondergronds Kliko systeem 2016	68.252	63.871	0	132.124	0	0	0	0	0	0	68.252	132.124	1.365	1.365	15
Ondergronds Kliko systeem 2017	0	89.597	0	89.597	0	0	0	0	0	0	0	89.597	0	0	15
Ondergronds Kliko systeem 2012	50.759	0	0	50.759	10.958	2.997	0	0	0	0	39.801	36.804	796	3.794	15
Zonnepanelen aula begraafplaats 2015	15.026	0	0	15.026	521	540	0	0	0	0	14.505	13.966	290	830	20
Totaal Machines apparaten installatie; Ec.nut met heffing	7.362.990	282.761	0	7.645.751	4.058.530	526.589	0	0	0	0	3.304.460	3.060.632	66.089	592.678	
Minicontainers oud papier inzameling 2009	246.215	0	0	246.215	20.795	21.564	0	0	0	0	225.420	203.856	4.508	26.072	10
Totaal Overige materiële activa; Ec. nut met heffing	246.215	0	0	246.215	20.795	21.564	0	0	0	0	225.420	203.856	4.508	26.072	
Voetbalvelden, grondkosten	14.054	0	0	14.054	8.449	474	0	0	0	0	5.605	5.132	112	586	40
Grond woonwagencentrum	145.328	0	0	145.328	0	0	0	0	0	0	145.328	145.328	2.907	2.907	99
Stadh.Willem III, grondkosten	12.479	0	0	12.479	3.857	0	0	0	0	0	8.622	8.622	172	172	99
W.de Zwijgersch., grondkosten l.s.	20.714	0	0	20.714	10.230	0	0	0	0	0	10.484	10.484	210	210	99
Tweestroom, Jan Wissensln., grondkosten l.s./kl.Ps	31.057	0	0	31.057	10.365	0	0	0	0	0	20.692	20.692	414	414	99
Meander, W.Withstr., grondkosten	37.491	0	0	37.491	12.511	0	0	0	0	0	24.980	24.980	500	500	99
Tweestroom, Jan Wissensln., grondkosten k.s./kl.Pr	43.021	0	0	43.021	11.876	0	0	0	0	0	31.145	31.145	623	623	99
Grondkst. vh JFK school Steenbakkersstraat	71.675	0	0	71.675	20.069	0	0	0	0	0	51.606	51.606	1.032	1.032	99
Meander, Bekestein, grondkosten	179.448	0	0	179.448	33.488	0	0	0	0	0	145.960	145.960	2.919	2.919	99,9
Dukdalf, Jan Wissensln. grondkosten k.s.	52.602	0	0	52.602	14.351	0	0	0	0	0	38.251	38.251	765	765	99
Dukdalf, Jan Wissensln., grondkosten l.s.	87.670	0	0	87.670	25.716	0	0	0	0	0	61.954	61.954	1.239	1.239	99
De Bron, grondkosten	179.448	0	0	179.448	33.488	0	0	0	0	0	145.960	145.960	2.919	2.919	99
Weteringsingel, grondkosten	22.850	0	0	22.850	0	0	0	0	0	0	22.850	22.850	457	457	99
Bekestein, grondkosten	68.729	0	0	68.729	0	0	0	0	0	0	68.729	68.729	1.375	1.375	99
Grondkosten zwembad	190.826	0	0	190.826	0	0	0	0	0	0	190.826	190.826	3.816	3.816	99
Bouquet, grondkosten	17.238	0	0	17.238	0	0	0	0	0	0	17.238	17.238	345	345	99
Terrein v/m Klimop	21.793	0	0	21.793	0	0	0	0	0	0	21.793	21.793	436	436	99
Sporthal Volgerlanden, grond	441.709	0	0	441.709	0	0	0	0	0	0	441.709	441.709	8.834	8.834	99
grond scholen Volgerlanden BBO 0,75	1.243.183	0	0	1.243.183	0	0	0	0	0	0	1.243.183	1.243.183	24.864	24.864	99
grond scholen Volgerlanden OBO 0,25	393.674	0	0	393.674	0	0	0	0	0	0	393.674	393.674	7.873	7.873	99
Welzijnsvz. Volgerl., grondkn KOPV	248.637	0	0	248.637	0	0	0	0	0	0	248.637	248.637	4.973	4.973	99
Welzijnsvz. Volgerl., grondkn PSPZ	186.477	0	0	186.477	0	0	0	0	0	0	186.477	186.477	3.729	3.729	99
Grond Shellterrein	400.000	0	0	400.000	0	0	0	0	0	0	400.000	400.000	8.000	8.000	99
Totaal Gronden en terreinen	4.110.102	0	0	4.110.102	184.400	474	0	0	0	0	3.925.702	3.925.228	78.514	78.987	

Omschrijving van de investering	Aanschafwaarde per 1-1-2017	Vermeerderingen in 2017	Verminderingen in 2017	Aanschafwaarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afschr. jaren
Schoolw.Volg.2009,75% BBO	409.678	0	0	409.678	93.424	17.648	0	0	0	0	316.254	298.606	6.325	23.973	20
Gemeentehuis fase 3	754.647	0	0	754.647	271.872	15.606	0	0	0	0	482.775	467.170	9.656	25.261	50
Aanbouw gem.werf	8.305	0	0	8.305	1.547	120	0	0	0	0	6.758	6.638	135	255	50
Verbouw gemeentehuis 2007	340.544	0	0	340.544	122.235	16.441	0	0	0	0	218.309	201.869	4.366	20.807	16
Verbouwing gemeentehuis 2008, aanloopkred	1.139.623	0	0	1.139.623	166.795	45.656	0	0	0	0	972.828	927.171	19.457	65.113	20
Theatergrid Cult.cent.Cascade 2008	73.257	0	0	73.257	26.270	3.968	0	0	0	0	46.987	43.019	940	4.908	15
Bouwkosten Bekestein	68.750	0	0	68.750	39.984	1.948	0	0	0	0	28.766	26.818	575	2.523	50
Uitbreiding zwembad	622.727	0	0	622.727	341.335	17.246	0	0	0	0	281.392	264.146	5.628	22.874	50
Meander, Bekestein, bouwkosten	826.084	0	0	826.084	678.628	34.880	0	0	0	0	147.456	112.576	2.949	37.829	40
Tweestroom, Margrietstr., bouwkosten	1.033.005	0	0	1.033.005	850.666	43.131	0	0	0	0	182.339	139.207	3.647	46.778	40
De Bron, bouwkosten	826.079	0	0	826.079	678.624	34.880	0	0	0	0	147.455	112.575	2.949	37.829	40
Bekestein, bouwkosten	329.291	0	0	329.291	182.838	8.976	0	0	0	0	146.453	137.477	2.929	11.905	40
Stadh.Willem III, bouwkosten	722.584	0	0	722.584	542.631	27.336	0	0	0	0	179.953	152.617	3.599	30.935	40
Meander, integratie	41.194	0	0	41.194	28.913	1.569	0	0	0	0	12.281	10.712	246	1.815	40
W.de Zwijgersch., verbouwing l.s.	358.134	0	0	358.134	254.601	13.228	0	0	0	0	103.533	90.305	2.071	15.299	40
Stadh.Willem III, bouwkosten	26.399	0	0	26.399	17.900	1.086	0	0	0	0	8.499	7.414	170	1.256	40
Stadh.Willem III, uitbreiding	38.676	0	0	38.676	25.856	1.406	0	0	0	0	12.820	11.414	256	1.663	40
Bouwkosten eerste sporthal	649.749	0	0	649.749	163.673	4.826	0	0	0	0	486.076	481.250	9.722	14.548	50
Bouwkosten zwembad	709.748	0	0	709.748	216.431	13.116	0	0	0	0	493.317	480.201	9.866	22.983	50
W.de Zwijgersch., integratieverbouwing	215.267	0	0	215.267	91.440	5.811	0	0	0	0	123.827	118.016	2.477	8.288	40
W.de Zwijgersch., ingrijp.techn.onderhoud	188.502	0	0	188.502	65.916	4.562	0	0	0	0	122.586	118.024	2.452	7.013	40
Bouwkosten tweede sporthal	953.487	0	0	953.487	156.509	5.721	0	0	0	0	796.978	791.257	15.940	21.660	50
Verbouwing Bekestein	242.845	0	0	242.845	52.853	3.763	0	0	0	0	189.992	186.229	3.800	7.563	50
Inrichting tweede sporthal	77.172	0	0	77.172	66.839	5.073	0	0	0	0	10.333	5.260	207	5.280	20
Vloer tweede sporthal	104.369	0	0	104.369	90.187	6.962	0	0	0	0	14.182	7.220	284	7.246	20
Boeildelen zwembad	8.718	0	0	8.718	7.537	580	0	0	0	0	1.181	601	24	604	20
Semi permanente scholen fase 1 BBO	66.901	0	0	66.901	57.849	4.444	0	0	0	0	9.052	4.608	181	4.625	20
Semi permanente scholen fase 1 OBO	22.300	0	0	22.300	19.283	1.481	0	0	0	0	3.017	1.536	60	1.542	20
Integratieverbouwing scholen CNO (aanv.)	38.873	0	0	38.873	11.307	833	0	0	0	0	27.566	26.733	551	1.385	40
Dukdalf, aanpassing hoofdgebouw	10.210	0	0	10.210	2.885	221	0	0	0	0	7.325	7.104	147	368	40
Nieuwbouw Cascade	1.631.324	0	0	1.631.324	216.105	5.131	0	0	0	0	1.415.219	1.410.088	28.304	33.435	50
Weteringsngl, renov. kleedkamers	17.013	0	0	17.013	13.683	1.070	0	0	0	0	3.331	2.260	67	1.137	20
Renovatie dak en gevel sporthal	178.124	0	0	178.124	142.320	11.503	0	0	0	0	35.804	24.300	716	12.219	20
Renovatie vloer buitenbad	71.848	0	0	71.848	53.073	4.441	0	0	0	0	18.775	14.334	375	4.817	20
Renovatie kleedkamers zwembad	89.647	0	0	89.647	59.953	5.515	0	0	0	0	29.694	24.179	594	6.109	20
Perman. bouw Volgerl00-05, BBO 0,75	3.622.244	0	0	3.622.244	695.824	77.807	0	0	0	0	2.926.420	2.848.612	58.528	136.336	40
Perman. bouw Volgerl00-05, OBO 0,25	1.147.148	0	0	1.147.148	221.118	24.621	0	0	0	0	926.030	901.409	18.521	43.142	40
Bouw jongeren centrum 2000-2004	449.561	0	0	449.561	43.542	2.260	0	0	0	0	406.019	403.759	8.120	10.381	50
Noodverlichting sporthal	18.703	0	0	18.703	13.596	1.208	0	0	0	0	5.107	3.899	102	1.310	20
Verbouw Den Brommert	79.464	0	0	79.464	49.622	4.533	0	0	0	0	29.842	25.309	597	5.130	20
Renovatie zaalvloer en kleedlokalen sporthal	53.905	0	0	53.905	33.286	3.132	0	0	0	0	20.619	17.487	412	3.544	20
Renovatie tegelwerk/sanitair oude sporthal	64.800	0	0	64.800	40.300	3.722	0	0	0	0	24.500	20.778	490	4.212	20
Vervangen dakbedekking Bekestein	29.567	0	0	29.567	18.226	1.723	0	0	0	0	11.341	9.618	227	1.949	20
Lokatie BSO Bekestein KOPV	370.271	0	0	370.271	45.571	4.452	0	0	0	0	324.700	320.248	6.494	10.946	50
Lokatie BSO Bekestein PSPZ	370.270	0	0	370.270	45.571	4.452	0	0	0	0	324.699	320.247	6.494	10.946	50
Plafond zwembad	15.126	0	0	15.126	8.560	839	0	0	0	0	6.566	5.727	131	970	20
Sporthal Volgerlanden 2004	276.939	0	0	276.939	23.063	1.791	0	0	0	0	253.876	252.085	5.078	6.868	44

Omschrijving van de investering	Aanschafwaarde per 1-1-2017	Vermeerderingen in 2017	Verminderen in 2017	Aanschafwaarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarderingen tot 1-1-2017	Afwaarderingen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal-lasten 2017	Aant. afschr. jaren
Welzijnsvoorz. Volgerl. 03-05 KOPV 0,50	755.180	0	0	755.180	109.642	14.328	0	0	0	0	645.538	631.210	12.911	27.239	50
Welzijnsvoorz. Volgerl. 03-06 PSPZ 0,50	755.180	0	0	755.180	82.771	8.774	0	0	0	0	672.409	663.635	13.448	22.223	50
Sporthal Volgerlanden 2006	4.456.957	0	0	4.456.957	236.782	30.612	0	0	0	0	4.220.175	4.189.563	84.403	115.015	50
Plafonds zwembad 2006	44.765	0	0	44.765	18.296	2.235	0	0	0	0	26.469	24.233	529	2.765	20
Techn.beh/ engin.kst.zwembad 2006	5.370	0	0	5.370	2.089	277	0	0	0	0	3.281	3.004	66	343	20
Renov.kleed-wasruimte Bekestein 2009	18.037	0	0	18.037	4.631	748	0	0	0	0	13.406	12.657	268	1.016	20
Welzijnsvoorz.Volgerlanden KOPV 2005	592.352	0	0	592.352	55.106	6.362	0	0	0	0	537.246	530.884	10.745	17.107	50
Welzijnsvoorz.Volgerlanden PSPZ 2005	390.460	0	0	390.460	35.696	4.201	0	0	0	0	354.764	350.563	7.095	11.296	50
Aanpass. aula begraafplaats 2007	1.261.832	0	0	1.261.832	93.474	11.468	0	0	0	0	1.168.358	1.156.890	23.367	34.835	50
Sem.perm.huisv.OBO Volg.2009,25%	481.250	0	0	481.250	37.664	6.395	0	0	0	0	443.586	437.191	8.872	15.267	40
Perman.bouw Volg. BBO75% 2005 II	2.886.965	0	0	2.886.965	421.319	48.837	0	0	0	0	2.465.647	2.416.810	49.313	98.150	40
Perman.bouw Volg. OBO25% 2005 II	902.451	0	0	902.451	132.061	15.259	0	0	0	0	770.391	755.132	15.408	30.667	40
Sem.perm.huisv.BBO Volg.2009, 75%	1.443.750	0	0	1.443.750	336.306	56.551	0	0	0	0	1.107.444	1.050.893	22.149	78.700	20
Ridderhal brandmeldinst. en noodverl.	35.393	0	0	35.393	12.715	1.708	0	0	0	0	22.678	20.970	454	2.161	20
Cascade brandmeldinst. en noodverl.	83.436	0	0	83.436	21.450	3.459	0	0	0	0	61.985	58.526	1.240	4.699	20
Stadh.Willem III, 8e Lok.	136.134	0	0	136.134	41.408	3.062	0	0	0	0	94.726	91.664	1.895	4.957	40
1e inrichting zaaldeel sporthal	12.191	0	0	12.191	9.817	763	0	0	0	0	2.374	1.611	48	810	20
Klimaatbeheersing tekenkamer	12.274	0	0	12.274	9.878	770	0	0	0	0	2.396	1.626	48	818	20
CV-regeling fase 1,2 en 3	12.149	0	0	12.149	9.024	739	0	0	0	0	3.125	2.386	63	802	20
Voorber.krediet scholenbouw Volgerlanden West	58.296	0	0	58.296	5.732	797	0	0	0	0	52.564	51.766	1.051	1.849	40
De Bron, schoolwoningen, gereal. verkoopwaarde	185.667	0	0	185.667	0	0	0	0	0	0	185.667	185.667	3.713	3.713	99
PC Hoofdsingel 7 geschikt maken voor BBO/2-Stroom	291.677	0	0	291.677	146.307	27.001	0	0	0	0	145.370	118.369	2.907	29.908	10
Adm.Ruyterlaan 1 geschikt maken voor OBO	155.786	0	0	155.786	100.923	10.190	0	0	0	0	54.863	44.673	1.097	11.287	10
Cascade: klimaatinstallatie 2009	412.239	0	0	412.239	93.893	17.765	0	0	0	0	318.346	300.581	6.367	24.132	20
Cascade: valbeveiliging, schilderv, bestrating2009	103.376	0	0	103.376	22.218	4.185	0	0	6.164	0	74.995	70.810	1.500	5.685	20
Gymz. Wets: renovatie kozijnen bovendaks 2011	5.227	0	0	5.227	883	233	0	0	2.518	883	1.825	1.592	36	270	10
Sporthal Ridderhal: renovatie dakbedekking 2009	75.316	0	0	75.316	15.555	2.664	0	0	12.025	0	47.736	45.073	955	3.618	20
Gemeentehuis: renovatie dakbedekking 2009	104.754	0	0	104.754	23.888	4.512	0	0	0	0	80.866	76.353	1.617	6.130	20
Voorber. krediet scholenbouw Volgerlanden Oost	256.457	0	0	256.457	16.641	3.457	0	0	0	0	239.816	236.359	4.796	8.253	40
Renovatie sportvloer de Ridderhal 2010	148.304	0	0	148.304	30.481	5.192	0	0	24.775	0	93.047	87.855	1.861	7.053	20
Schoolw.Volg.2009,25%OBO	143.798	0	0	143.798	32.792	6.195	0	0	0	0	111.006	104.811	2.220	8.415	20
Gemeentehuis, algemeen verlichting 2013	106.111	0	0	106.111	7.488	3.953	0	0	0	0	98.624	94.671	1.972	5.925	20
Opstallen Shellterrein	676.714	0	0	676.714	226.979	57.462	0	0	0	0	449.736	392.274	8.995	66.456	12
Voorbereid.krediet scholencluster Kruiswiel 2014	288.554	251.356	0	539.910	0	0	0	0	0	0	288.554	539.910	5.771	5.771	40
Verbouw Cascade ivm huisv.zorgteams 2015	267.680	0	0	267.680	9.273	9.616	0	0	0	0	258.407	248.791	5.168	14.784	20
Huisvestingsplan Baxhuis - 2015	196.910	6.776	0	203.687	0	0	0	0	0	0	196.910	203.687	3.938	3.938	20
Ver-nieuwbouw Jan Wissenslaan 5 2015 - Thriade	92.312	0	0	92.312	0	1.042	0	0	0	0	92.312	91.270	1.846	2.888	40
Bouw scholencluster Kruiswiel 2015 VVOGG	258.495	0	0	258.495	0	0	0	0	0	0	258.495	258.495	5.170	5.170	40
Bouw scholencluster Kruiswiel 2015 - SOPHIA	121.968	0	0	121.968	0	0	0	0	0	0	121.968	121.968	2.439	2.439	40
Ver-nieuwbouw Jan Wissenslaan 5 2016 - Thriade	1.061.588	0	0	1.061.588	0	11.986	0	0	0	0	1.061.588	1.049.602	21.232	33.218	40
Aanpassing/ged. sloop Jan Wissenslaan 5, 2016	103.097	0	0	103.097	0	0	0	0	0	0	103.097	103.097	2.062	2.062	40
CAI Proj: voorb,krediet nieuwbouw Zwembad 2016	49.917	82.466	132.383	0	0	0	0	0	0	0	49.917	0	0	0	40
CAI Proj: nieuwbouw binnenbad zwembad	0	6.421	6.421	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40
Vervanging pantry's gemeentehuis 2017	0	9.822	0	9.822	0	0	0	0	0	0	0	9.822	0	0	20
Vervanging dakbedekking Cascade 2017	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
Krediet nieuwbouw W.de Zwijgerschool 2017	0	21.322	0	21.322	0	0	0	0	0	0	0	21.322	0	0	40
Krediet nieuwbouw De Dukdalf 2017	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40
Totaal Bedrijfsgebouwen	38.843.443	378.162	138.804	39.082.801	9.453.422	883.518	0	0	45.482	0	29.344.538	28.700.379	585.893	1.469.410	

Omschrijving van de investering	Aanschafwaarde per 1-1-2017	Vermeerderingen in 2017	Verminderen in 2017	Aanschafwaarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afschr. jaren
Afkalving oeververded. werf Grotenoord	42.870	0	0	42.870	21.934	2.297	0	0	0	0	20.936	18.639	419	2.715	20
Speelruimteplan 2010	53.407	0	0	53.407	29.694	5.609	0	0	0	0	23.713	18.104	474	6.084	10
Investering infrastructurele kunstwerken	9.332	0	0	9.332	3.332	911	0	0	0	0	6.000	5.089	120	1.031	10
Vervanging infrastructurele kunstwerken 2015	145.298	0	0	145.298	5.033	5.219	0	0	0	0	140.265	135.046	2.805	8.025	20
Doortrekken Antoniuslaan 2014	37.500	0	0	37.500	21.678	7.767	0	0	0	0	15.822	8.055	316	8.084	5
Vervanging infrastructurele kunstwerken 2013	111.553	0	0	111.553	12.027	4.309	0	0	0	0	99.526	95.216	1.991	6.300	20
Park trafohuis 2011	69.845	0	0	69.845	7.530	2.698	0	0	0	0	62.315	59.617	1.246	3.944	20
Aansl.Ond.Rijweg op Veersedijk 2012	6.388	0	0	6.388	147	78	0	0	0	0	6.241	6.164	125	202	40
Aanl.rotonde V'dijk/Jac.laan/Noordeinde 2011	750.000	0	0	750.000	35.798	9.792	0	0	0	0	714.202	704.410	14.284	24.076	40
Aanl.rotonde V'dijk/Jac.laan/Noordeinde 2012	1.443.487	0	0	1.443.487	33.198	17.526	0	0	0	0	1.410.289	1.392.763	28.206	45.732	40
Reconstructie Havenkade 2011	89.000	0	0	89.000	4.248	1.162	0	0	0	0	84.752	83.590	1.695	2.857	40
Totaal GWW-Werken; Economisch nut zonder heffing	2.758.681	0	0	2.758.681	174.620	57.369	0	0	0	0	2.584.061	2.526.692	51.681	109.050	
Noodstroomaggregaat	25.953	0	0	25.953	15.019	1.199	0	0	0	0	10.934	9.735	219	1.418	25
Bekestein, vervangen CV-ketel	9.016	0	0	9.016	6.581	576	0	0	0	0	2.435	1.859	49	625	20
Vervangen CV-ketel sporthal	23.872	0	0	23.872	16.214	1.422	0	0	0	0	7.658	6.235	153	1.575	20
Inbraakwerende vitrine	7.916	0	0	7.916	5.298	486	0	0	0	0	2.618	2.132	52	539	20
Vervanging CV ketel gemeentehuis	30.482	0	0	30.482	17.249	1.691	0	0	0	0	13.233	11.542	265	1.956	20
Aanschaf materiaal begraafplaats 2007	11.500	0	0	11.500	8.991	1.232	0	0	0	0	2.509	1.277	50	1.282	10
Soft- en hardware burgerzaken 2008	50.690	0	0	0	39.984	10.706	0	0	0	0	10.706	0	214	10.920	5
Beregeningsinstallatie sportvelden	80.718	0	0	80.718	15.770	2.417	0	0	0	0	64.948	62.531	1.299	3.716	25
Gymz. Wets:Vervangen CV ketel en boiler 2012	18.000	0	0	18.000	2.636	721	0	0	0	0	15.364	14.643	307	1.028	20
Gemeentehuis: renovatie luchtbehandeling 2012	83.741	0	0	83.741	13.494	4.756	0	0	0	0	70.247	65.491	1.405	6.161	15
CV ketel sporthal De Ridderhal 2012	51.156	0	0	51.156	5.515	1.976	0	0	0	0	45.641	43.665	913	2.889	20
Gymzaal Weteringsingel, afzuiginstallatie 2012	5.410	0	0	5.410	792	217	0	0	0	0	4.618	4.401	92	309	20
Radiatoren en leidingen v.u. Bouquet 2012	17.454	0	0	0	2.556	699	0	0	0	14.199	14.898	0	298	15.196	20
Gemeentehuis, CV / Pompen 2013	33.852	0	0	33.852	2.389	1.261	0	0	0	0	31.463	30.202	629	1.890	20
Beveiligingscamera's 2013 tbv Gemeentehuis	46.823	0	0	46.823	12.308	4.410	0	0	0	0	34.515	30.105	690	5.100	10
Airconditioning Uitvaartcentrum 2014	22.869	0	0	22.869	1.614	852	0	0	0	0	21.255	20.403	425	1.277	20
Extra krediet verduurz.verlichting GemH.2014	65.407	0	0	65.407	4.615	2.436	0	0	0	0	60.792	58.355	1.216	3.652	20
Herinrichting raadszaal 2017-audio-vis.app	0	163	0	163	0	0	0	0	0	0	0	163	0	0	10
Totaal Machines apparaten installatie; Ec.nut zonder hef	584.860	163	0	516.878	171.024	37.058	0	0	0	14.199	413.835	362.740	8.277	59.534	
Bron, 1e inrichting	23.356	0	0	23.356	15.864	1.392	0	0	0	0	7.492	6.101	150	1.542	20
1e inr. scholen Volgerl. 03-05 BBO 0,75	57.281	0	0	57.281	31.482	3.296	0	0	0	0	25.799	22.503	516	3.812	20
1e inr. scholen Volgerl. 03-05 OBO 0,25	19.094	0	0	19.094	10.494	1.099	0	0	0	0	8.600	7.501	172	1.271	20
Stadh..Willem III / W.de Zwijgersch. o.l.p.	18.499	0	0	18.499	4.002	272	0	0	0	0	14.497	14.226	290	562	50
Meander/Tweestroom (cno) o.l.p.	61.270	0	0	61.270	13.460	896	0	0	0	0	47.810	46.914	956	1.852	50
De Bron, o.l.p. groep 17 en 18	11.407	0	0	11.407	2.621	184	0	0	0	0	8.786	8.602	176	360	50
Dukdalf, o.l.p. groep 8 en 9	10.638	0	0	10.638	2.222	158	0	0	0	0	8.416	8.258	168	326	50
Vervangen meubilair gem.werf	6.632	0	0	0	6.174	458	0	0	0	0	458	0	9	467	20
Geluidscherm nabij A16, begraafpl.	64.437	0	0	64.437	37.252	2.982	0	0	0	0	27.185	24.203	544	3.526	25
Uitbreiding meubilering raadzaal	8.158	0	0	8.158	5.447	504	0	0	0	0	2.711	2.207	54	558	20
1e inr.schol.Volg.BBO 2008,75%	356.436	0	0	356.436	85.453	14.719	0	0	0	0	270.983	256.264	5.420	20.139	20
1e inr.schol.Volg. OBO 2008,25%	142.202	0	0	142.202	21.915	6.142	0	0	0	0	120.287	114.145	2.406	8.548	20
Glijbaan zwembad 2007	84.599	0	0	84.599	45.160	5.991	0	0	0	0	39.438	33.447	789	6.780	15
Gymzaal Bekestein; Vloerbedekking en sanitair 2011	9.785	0	0	9.785	4.449	991	0	0	0	0	5.335	4.344	107	1.098	10
Gymzaal Bekestein: Hekwerk en poorten 2011	12.806	0	0	12.806	1.713	428	0	0	1.984	0	9.108	8.681	182	610	20
Bouquet: vervangen CV- en Regeling 2012	12.305	0	0	0	1.802	493	0	0	0	10.010	10.503	0	210	10.713	20

Omschrijving van de investering	Aanschaf- waarde per 1-1-2017	Vermeer- deringen in 2017	Verminde- ringen in 2017	Aanschaf- waarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afschr. jaren
Inventaris nieuw uitvaartcentrum AA-weg	114.232	0	0	114.232	2.845	4.464	0	0	0	0	111.387	106.923	2.228	6.692	20
2 Jop's 2011	12.737	0	0	0	9.815	2.922	0	0	0	0	2.922	0	58	2.980	5
Ruimingsplan begraafplaats A-Ambacht	45.692	0	0	45.692	2.333	2.420	0	0	0	0	43.359	40.939	867	3.287	15
Aanschaf Speeltoestellen	22.671	0	0	22.671	3.603	1.291	0	0	0	0	19.068	17.776	381	1.672	15
Begraafpl. : uitbreiding kindergraven en urnentuin	0	25.076	0	25.076	0	0	0	0	0	0	0	25.076	0	0	15
Herinrichting raadszaal 2017-meub-stoff	0	1.387	0	1.387	0	0	0	0	0	0	0	1.387	0	0	20
Totaal Overige materiële activa; Ec. nut zonder heffing	1.094.237	26.463	0	1.089.026	308.106	51.101	0	0	1.984	10.010	784.147	749.499	15.683	76.793	
Renovatie Burg. Baxpark	37.828	0	0	37.828	17.380	1.044	0	0	0	0	20.448	19.404	409	1.453	40
Vervanging lichtmasten	13.178	0	0	0	12.388	790	0	0	0	0	790	0	16	806	25
Vervanging lichtmasten/armaturen 95/96	54.728	0	0	54.728	45.208	3.059	0	0	0	0	9.520	6.461	190	3.249	25
Groot onderhoud jeugdspielpark	9.076	0	0	0	7.812	620	0	0	0	643	1.264	0	25	1.289	20
Renovatie Burg. Baxpark 97-99	342.599	0	0	342.599	101.487	7.289	0	0	0	0	241.112	233.824	4.822	12.111	40
Renovatie toplaag hoofdveld IFC	6.026	0	0	6.026	4.831	384	0	0	0	0	1.195	811	24	408	20
Vervanging lichtmasten/armaturen 96/97	137.384	0	0	137.384	79.475	6.352	0	0	0	0	57.910	51.557	1.158	7.511	25
Lichtmasten skate-/basketbalveld	10.499	0	0	10.499	6.495	512	0	0	0	0	4.004	3.492	80	592	25
Herinrichting Banckertplein	160.555	0	0	160.555	119.170	9.789	0	0	0	0	41.385	31.596	828	10.617	20
Inv. jeugdspielpark	19.966	0	0	0	14.745	1.235	0	0	0	3.986	5.221	0	104	5.326	20
Renovatie Krommeweg fase 2-5	2.135.814	0	0	2.135.814	1.324.334	123.266	0	0	0	0	811.481	688.214	16.230	139.496	20
Inrichten baggerdepot	154.453	0	0	154.453	105.490	9.094	0	0	0	0	48.963	39.869	979	10.074	20
Herinrichting De Brink	189.345	0	0	189.345	117.783	10.870	0	0	0	0	71.562	60.692	1.431	12.302	20
Stal jeugdspielpark	56.723	0	0	56.723	38.527	3.380	0	0	0	0	18.196	14.816	364	3.744	25
Extra verlichting fiets-/voetpaden	7.957	0	0	7.957	4.291	351	0	0	0	0	3.666	3.315	73	424	25
Hondenuitrengebied	13.462	0	0	13.462	9.092	811	0	0	0	0	4.370	3.558	87	899	20
Face-lift jeugdspielpark	113.445	0	0	0	69.792	6.631	0	0	0	37.022	43.653	0	873	44.526	20
Herstel damwand Krommeweg	20.947	0	0	20.947	17.458	1.713	0	0	0	0	3.489	1.776	70	1.782	15
Herinrichting Witte de Withstraat	80.675	0	0	80.675	42.043	4.238	0	0	0	0	38.632	34.395	773	5.010	20
Aanleg skatepark, asfalt	35.604	0	0	35.604	20.082	1.983	0	0	0	0	15.522	13.539	310	2.294	20
Vervangen lichtmasten 2003-2005	160.727	0	0	160.727	63.139	6.607	0	0	0	0	97.588	90.980	1.952	8.559	25
Renovatie jeugdspielpark / aansch. speelt	260.373	0	0	0	128.652	14.449	0	0	0	117.272	131.721	0	2.634	134.355	20
Baggeren singels 2007	40.000	0	0	0	35.316	4.684	0	0	0	0	4.684	0	94	4.778	10
Aanpass.voorrangregels 2 rotondes 2006	34.266	0	0	34.266	14.055	1.707	0	0	0	0	20.211	18.504	404	2.111	20
Duurz.veilig 30 km zn 2008	40.000	0	0	40.000	24.773	3.602	0	0	0	0	15.227	11.625	305	3.906	10
Duurz.veilig 30 km zn 2009	42.960	0	0	42.960	24.011	4.482	0	0	0	0	18.949	14.467	379	4.861	10
Vervangen lichtmasten 2005	140.706	0	0	140.706	44.915	5.345	0	0	0	0	95.791	90.446	1.916	7.261	25
Speelruimteplan 2008	51.773	0	0	51.773	36.881	4.785	0	0	0	0	14.893	10.108	298	5.083	8
Renovatie hoofdsportveld ASWH 2007	147.956	0	0	147.956	44.917	5.750	0	0	0	0	103.040	97.290	2.061	7.811	20
Renovatie 2e sportveld ASWH 2010	463.218	0	0	463.218	99.172	13.172	0	0	128.000	0	236.046	222.874	4.721	17.893	20
Aanleg bushalte Krommeweg 2007	15.000	0	0	15.000	4.067	670	0	0	0	0	10.933	10.263	219	889	20
Aanleg bushalte Krommeweg 2008	54.125	0	0	0	54.125	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20
rec.NoordE/Bosweg + FFerry, MIP 2011	1.866.328	0	0	1.866.328	42.923	22.660	0	0	0	0	1.823.405	1.800.746	36.468	59.128	40
Aanvullend krediet kunstgrasveld ASWH 2010	120.994	0	0	120.994	49.025	6.885	0	0	0	0	71.968	65.084	1.439	8.324	15
Aanleg kunstgrasveld ASWH / IFC - 2012	260.000	0	0	260.000	44.053	12.051	0	0	0	0	215.947	203.896	4.319	16.369	18
Toplaag kunstgrasveld ASWH 2015	175.000	0	0	175.000	9.766	10.127	0	0	0	0	165.234	155.107	3.305	13.432	14
Onderlaag kunstgrasveld ASWH 2015	97.500	0	0	97.500	2.043	2.119	0	0	0	0	95.457	93.338	1.909	4.028	28
Toplaag kunstgrasveld IFC 2015	175.000	0	0	175.000	9.766	10.127	0	0	0	0	165.234	155.107	3.305	13.432	14
Onderlaag kunstgrasveld IFC 2015	132.000	0	0	132.000	2.766	2.868	0	0	0	0	129.234	126.366	2.585	5.453	28
Voorbereidingskrediet nieuwbouw Jeugdspielpark	73.220	26.914	0	100.134	0	0	0	0	0	0	73.220	100.134	1.464	1.464	20

Omschrijving van de investering	Aanschaf- waarde per 1-1-2017	Vermeer- deringen in 2017	Verminde- ringen in 2017	Aanschaf- waarde 31-12-2017	Afschrijvingen tot 1-1-2017	Afschrijvingen in 2017	Aflossingen tot 1-1-2017	Aflossingen in 2017	Afwaarde- ringen tot 1-1-2017	Afwaarde- ringen in 2017	Boekwaarde per 1-1-2017	Boekwaarde per 31-12-2017	Rente in 2017	Kapitaal- lasten 2017	Aant. afschr. jaren
Welzijnsvoorz. Volgerl. 03-05 KOPV 0,50	755.180	0	0	755.180	109.642	14.328	0	0	0	0	645.538	631.210	12.911	27.239	50
Welzijnsvoorz. Volgerl. 03-06 PSPZ 0,50	755.180	0	0	755.180	82.771	8.774	0	0	0	0	672.409	663.635	13.448	22.223	50
Doortrekken Antoniuslaan 2014 – Vastgoed	-63.377	249.575	-672.475	858.673	0	0	0	0	0	0	-63.377	858.673	-1.268	-1.268	40
Doortrekken Antoniuslaan 2014 - Civiel	31.472	271.387	-288.859	591.718	0	0	0	0	0	0	31.472	591.718	0	0	40
Cai Proj; Speeltuin wijk Kruiswiel	0	143	0	143	0	0	0	0	0	0	0	143	0	0	20
Doortrekk.Antoniuslaan 2017 - Aanvull.maatreg.	0	1.750.645	570.069	1.180.576	0	0	0	0	0	0	0	1.180.576	0	0	40
Plan Sandelingenknoop 2017	0	102.964	68.982	33.982	0	0	0	0	0	0	0	33.982	0	0	35
Totaal GWW-Werken; Maatschappelijk nut	7.919.506	2.401.627	-322.283	10.133.253	2.892.247	325.502	0	0	128.000	158.923	4.899.259	7.138.745	97.356	581.781	
CAI Proj; Hanging-baskets	-840	25.700	24.860	0	0	0	0	0	0	0	-840	0	0	0	5
Cai Proj; Hardloopbaan de Volgerlanden	0	551	0	551	0	0	0	0	0	0	0	551	0	0	20
CAI Proj; Waalvisie - Kerkplein	2.981	74.399	77.380	0	0	0	0	0	0	0	2.981	0	0	0	5
CAI Projecten, Waalvisie - Havenhoofd	0	-2.472	0	-2.472	0	0	0	0	0	0	0	-2.472	0	0	99
CAI Proj; Opknappen rotondes	0	267	0	267	0	0	0	0	0	0	0	267	0	0	99
Cai Proj; Multicourt	0	7.320	0	7.320	0	0	0	0	0	0	0	7.320	0	0	99
Cai Proj; Fitnessoestellen	0	6.445	0	6.445	0	0	0	0	0	0	0	6.445	0	0	99
Cai Proj; Trapveldjes, Cruiff court	0	524	0	524	0	0	0	0	0	0	0	524	0	0	99
Totaal Overige materiële activa; Maatschappelijk nut	2.141	112.735	102.240	12.636	0	0	0	0	0	0	2.141	12.636	0	0	
Aandelen BNG	58.578	0	0	58.578	0	0	0	0	0	0	58.578	58.578	2.167	2.167	99
Aandelen Eneco nominaal	453.780	0	0	453.780	0	0	0	0	0	0	453.780	453.780	16.790	16.790	99
Aandelen Watermaatschappij NV	9.529	0	0	9.529	0	0	0	0	0	0	9.529	9.529	353	353	99
Aandelen ROM-D	140.990	0	0	140.990	0	0	0	0	0	0	140.990	140.990	5.217	5.217	99
Totaal Kapitaalverstrekking; deelnemingen	662.877	0	0	662.877	0	0	0	0	0	0	662.877	662.877	24.527	24.527	
Rhiant, complex m grondkosten	113.194	0	0	113.194	0	0	50.794	2.746	0	0	62.400	59.654	2.496	2.496	75
Totaal Leningen aan (UG); woning(bouw)corporaties	113.194	0	0	113.194	0	0	50.794	2.746	0	0	62.400	59.654	2.496	2.496	
Verstr.lening ROM-D 2006, loopt.7jr. II	3.675.162	0	0	3.675.162	0	0	1.468.361	534.084	0	0	2.206.801	1.672.717	90.037	90.037	7
Totaal Leningen aan (UG); deelnemingen	3.675.162	0	0	3.675.162	0	0	1.468.361	534.084	0	0	2.206.801	1.672.717	90.037	90.037	
Woningfinan.regeling gem.person.2005	12.801.757	0	0	12.801.757	0	0	8.519.895	242.109	0	0	4.281.862	4.039.753	107.047	107.047	40
Startersleningen	498.000	0	0	498.000	0	0	50.000	0	0	0	448.000	448.000	8.960	8.960	5
Totaal Leningen aan (UG); overig langlopend	13.299.757	0	0	13.299.757	0	0	8.569.895	242.109	0	0	4.729.862	4.487.753	116.007	116.007	
Geldlening UG Veiligheidsregio	1.460.000	0	0	1.460.000	0	0	28.264	28.942	0	0	1.431.736	1.402.794	34.362	34.362	34
Totaal Leningen aan (UG); Overheden (Wet Fido)	1.460.000	0	0	1.460.000	0	0	28.264	28.942	0	0	1.431.736	1.402.794	34.362	34.362	
Strategische gronden Noordoevers 2016 - vh niegg	1.932.982	0	0	1.932.982	0	0	0	0	0	0	1.932.982	1.932.982	38.660	38.660	99
Strategische gronden Zuidwende Zuid, vh BIE	1.286.161	-181.023	0	1.105.138	0	0	0	0	0	0	1.286.161	1.105.138	25.723	25.723	99
Strategische gronden Centrumgebied 2017 - vh BIE	0	943.207	0	943.207	0	0	0	0	0	0	0	943.207	0	0	99
Totaal Strategische verwervingen; grond incl. slooppanden	3.219.143	762.184	0	3.981.327	0	0	0	0	0	0	3.219.143	3.981.327	64.383	64.383	
Voormalige gemeentewerf	329.222	0	0	329.222	141.771	0	0	0	0	0	187.451	187.451	3.749	3.749	50
Totaal voorraad gereedproduct / handelsgoederen	329.222	0	0	329.222	141.771	0	0	0	0	0	187.451	187.451	3.749	3.749	
OHW Bedrijventerrein Ambachtse zoom	13.159.393	1.385.055	0	14.544.448	0	0	0	0	0	0	13.159.393	14.544.448	197.391	197.391	99
OHW De Volgerlanden	73.344.587	8.589.928	9.814.231	72.120.284	0	0	0	0	0	0	73.344.587	72.120.284	0	0	99
OHW Volgerlanden: voorzien verlies	-2.923.798	0	-2.199.243	-724.555	0	0	0	0	0	0	-2.923.798	-724.555	0	0	99
OHW Amb.zoom Fase 1 en groene werkkamer	311.938	46.230	0	358.168	0	0	0	0	0	0	311.938	358.168	4.679	4.679	99
OHW Grex Centrumgebied	1.187.455	-1.187.455	0	0	0	0	0	0	0	0	1.187.455	0	17.812	17.812	99
Totaal Onderhanden werk; Bouwgrond in exploitatie (BIE)	85.079.575	8.833.758	7.614.988	86.298.345	0	0	0	0	0	0	85.079.575	86.298.345	219.882	219.882	
Eindtotaal	193.309.976	15.938.304	7.533.749	201.104.549	20.239.936	2.205.305	10.117.314	807.881	175.466	183.132	162.777.260	167.985.497	1.857.720	4.246.157	

5 Staat van nog te ontvangen bedragen

STAAT VAN NOG TE ONTVANGEN BEDRAGEN JAARREKING 2017			
grootb.nr.	Omschrijving	Te ontvangen wegens	Bedrag
Boekjaar 2016			
exploitatie:			
60560108	Juridisch beheer project NoordoEVERS	MM034, %tuele verdeling kosten, Dordt NTO	57.818
60560108	Juridisch beheer project NoordoEVERS	MM034, %tuele verdeling kosten, Papend. NTO	7.758
60560108	Juridisch beheer project NoordoEVERS	MM034, %tuele verdeling kosten, Zwijnd. NTO	27.996
61010101	Huisvesting bijzonder onderwijs	MM031, doorberek.kst.scholen 2016, NTO PIT	12.373
61030202	Huisvesting openbaar onderwijs	MM031, doorberek.kst.scholen 2016, NTO DOPO	14.622
Nog te ontvangen over het jaar 2016			120.567
Boekjaar 2017			
51404300	Salarissen BenO	MM032, Creditnota B.Drechtst. tev.berek.uren 2017	-3.636
51404400	Salarissen BOR	MM032, NTO 2017, Albl.dam, detach. medewerker	11.318
60540201	Woonwagengzaken	MM044, NTO huur en inningskosten woonwagengs 2017	12.773
60560107	Beheer en onderhoud project NoordoEVERS	MM044, NTO Dord- Zwijn- en Papendrecht 2017	182.676
60720223	Uitvoering afval	MM043, NTO creditnota 2017 HVC inz. OPK	100.000
60720223	Uitvoering afval	MM043, NTO inzam.Kici en Nedvang 2017	70.000
61170209	WMO Beschermd wonen en opvang	MM036, Dordt, afrek.besch.wonen 2017 NTO	496.455
61520141	Renteverrekening Rom-D	MM041, Rente lening Rom-D NTO 2017	78.096
61560101	Algemene Uitkering	MM047, NTO nav specif.8 Alg.Uitkering 2017	29.222
61610121	Participatie	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap ind.stud.tsl	-200
61610121	Participatie	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap particip.	-9.800
61610122	Kinderopvang - bijstand	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap kopv	-150
61610123	Inkomensondersteuning	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap bijdr.tekort	70.850
61610123	Inkomensondersteuning	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap, ink.ond.	-28.200
61610124	Minimabeleid	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap minimabel.	-26.100
61610125	WMO Huishoudelijke hulp	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap budg.overhev.	1.000
61610125	WMO Huishoudelijke hulp	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap HH onderst.	19.800
61610125	WMO Huishoudelijke hulp	MM036, SDD restit.bedr.res. SDD en WMO NTO	85.000
61610126	WMO Hulpmiddelen	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap cak hulpm.	-1.000
61610126	WMO Hulpmiddelen	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap hulpmidd.	-200
61610127	SDD Uitvoeringskosten WMO huish.onderst.	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap app.kn HHO	100
61610128	Schuldbeïnddeling en budgetadvies	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap budg. schuldB	150
61610130	Dreethopper	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap coll.verv.	100
61610141	Minimabeleid: maatw.inkomenssteun wteg	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap maatw.inkom.	-150
61610142	WMO begeleiding en kortdurend verblijf	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap kort verb.	-200
61610163	SDD Uitvoeringskst. taakveld Inkomensregeling	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap app.kn	-5.000
61610164	SDD Uitvoeringskst. taakveld Begeleide particip.	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap app.kn	8.000
61610165	SDD Uitvoeringskst. taakveld Arbeidsparticipatie	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap app.kn.	-1.000
61610166	SDD Uitvoeringskst. taakveld Maatwerkz.WMO	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap app.kn.	-1.000
61610167	SDD Uitvoeringskst. taakveld Maatw.dienstverl.18+	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap app.kn.	-6.850
61610203	Bijdr.ministerie SZW t.b.v. sociale werkvoorziening	MM032, NTO 2017 SDD afr.liq.2e burap wsw	850
6161xxxx	SDD uitvoering diverse taakvelden	MM050, SDD Afrekening 2017, p.saldo NTO	82.782
Nog te ontvangen over het jaar 2017			1.165.687
investerings:			
nog te ontvangen van Europese en Nederlandse overheidslichamen :			
70270329	Doortrekken Antoniuslaan	16MM036, NTO subs.Prov.ZH, doortr.Ant.ln.	226.432
70270329	Verlgende Antoniuslaan	16MM036, NTO subs.Prov.ZH, verl.Ant.ln.	163.712
70270328+29	Doortrekken Antoniuslaan	17MM044, NTO subs.Prov.ZH, doortr.Ant.ln.	652.130
70270339	Aanvullende maatregelen Ant.laan	17MM044, NTO subs.Prov.ZH, aanv.maatr.Ant.ln.	331.357
70270340	Sandelingenknoop	17MM044, NTO subs.Prov.ZH, Sandelingenknoop	68.982
Totaal te ontvangen Nederl.Overheidslichamen			1.442.613
Totaal nog te ontvangen baten investeringen			1.442.613
Totaal nog te ontvangen balansrekening 93404118			2.728.867

6 Staat van nog te betalen kosten

grootb.nr.	Omschrijving	Te betalen wegens	Bedrag
	Boekjaar 2013		
70512020	Strategische grondaankopen Noordoevers	13MM119 rentekosten Noordoevers, NTB 2013	22.135
	Boekjaar 2015		
61140213	Exploitatiebijdrage DG&Jeugd	MM047, DGJ incid.inw.bijdr.frictiekosten, NTB	114.075
	Boekjaar 2016		
60920301	Sport algemeen	MM031, Zwijndrecht inz. hockey Derby NTB2016	300.000
	Boekjaar 2017		
51400005	Knelpunten P&O	MM041, eindheffing WKR 2017 NTB	38.134
51404011	Inzet vakaturegelden	MM028, Inter Techn. inhuur dec. NTB 2017	6.846
51404011	Inzet vakaturegelden	MM028, Maandag, Beleidsadv.Jeugd, dec.NTB 2017	8.574
51404011	Inzet vakaturegelden	MM032, Binnenmaas, detach.Kickert Q4.NTB 2017	9.919
51404011	Inzet vakaturegelden	MM032, Lybrae B.Groeneveld wk.50-52 NTB17	3.807
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, Dordt, detach.overeenk.medew.BenO NTB	11.000
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, Lybrae, NTB Groeneveld, wk.43-49, 7 fact.	9.177
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, O Support, werkzh.hr.Groen nov. NTB	16.302
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, Stud.cent.VNG, train.economie nov. NTB	6.816
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, Timing Flex M.Groningen wk.49-51 NTB	1.338
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, VNG train.economie dec. NTB	1.861
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, Yacht, A.Mol, wk.49 / 52 NTB	8.614
51404011	Inzet vakaturegelden	MM036, Yacht, R.Zalm wk.47/51, 6 fact. NTB	10.809
51404015	Structurele DVO's SCD	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB eindredact.gem.nws.	9.630
51404022	Squit - XO	MM032, Omgev.ZHZ, Squit 2017, NTB	24.234
51404087	Bijdrage aan het SCD	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB variab.verr.ICT 2017	-23.437
51404212	Opleidingsbudget BOR	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB train.cent.	1.080
51404312	Opleidingsbudget BenO	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB loopb.cent.instrum.	100
51441021	Arbeidsvoorwaarden . rechtspositie	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB v.werk n.begeleid.	3.132
51441021	Arbeidsvoorwaarden . rechtspositie	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB WW begeleiding	435
51441028	Representatie personeel	MM028, Lydison, huur mat. Kerst 2017 NTB	1.020
51441028	Representatie personeel	MM028, pinpasrabo 12-1-18 tbv Kerst 2017 NTB	620
51441028	Representatie personeel	MM028, T.Beaune, Kerstfeest 2017, NTB	2.129
51441068	Representatie personeel	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB frankeerkst.	819
60110102	Rioolaansluitingen	MM028, Rijsdijk rioolaansl.Soph.Prom. 2017 NTB	2.237
60110102	Rioolaansluitingen	MM028, Rijsdijk, div.rioolaansl.dec. NTB 2017	7.580
60110302	Onderhoud riolering	MM028, Kwakernaak, storingen pompen NTB2017	1.507
60110302	Onderhoud riolering	MM028, Rijsdijk, div.werkzh.dec.2017 NTB	4.886
60110302	Rioolpompen	MM028, Rijsdijk, werkzh.nov/dec 2017 NTB	4.191
60110303	Rioolpompen	MM032, Kwakernaak, onderh.ronde dec.2017, NTB	19.075
60110305	Inspectie riolering	MM028, Rijsdijk, klimrekken amfibieen NTB2017	9.138
60230201	Uitvoering gladheidsbestrijding	MM032, Rijsdijk, 3etenmijn, deel 2017, NT	24.082
60270304	Groot onderhoud wegen	MM042, Turn busines Improv. dec. NTB 2017	3.877
60440304	Veiligheidsbevorderende maatregelen	MM028, Karwei, rookm.kerstpak.vrijw.ext. NTB2017	562
60440304	Veiligheidsbevorderende maatregelen	MM028, Rijsdijk,bebording Waaltje NTB 2017	1.966
60440304	Veiligheidsbevorderende maatregelen	MM032, Dordt, handhav.4ekw.17 NTB 2017	29.000
60580315	Externe adviesopdrachten V&H	MM028, Brooijmans Adv. uren dec. NTB 2017	2.826
60580601	Handhaven bouwregelgeving	MM042, Gem.Dordt. 90u Berg+Doesb.NTB 2017	8.820
60720223	Uitvoering afval	MM036, WTS, Klikoservice 4ekw.17, NTB	3.267
60920201	Verhuur gymzalen	MM036, Cascade admin.kst.medew.verhuur NTB	1.540
60960101	Gymzalen	MM041, aansl.OZB Bekestein 52 NTB 2017	9.435
61010101	Huisvesting bijzonder basisonderwijs	MM041, aansl.OZB Druiveng.7, NTB 2017	5.573
61050209	Onderwijsachterstandenbeleid	MM032, KOPV Ambacht, dec.2017 NTB	2.226
61050209	Onderwijsachterstandenbeleid	MM032, KOPV Ambacht, dec.2017 NTB	209

grootb.nr.	Omschrijving	Te betalen wegens	Bedrag
61120101	Kinderopvang	MM032, KOPV Ambacht, dec.2017 NTB	6.336
61120101	Kinderopvang	MM032, KOPV Ambacht, dec.2017 NTB	1.466
61120101	Kinderopvang	MM032, KOPV Ambacht, dec.2017 NTB	684
61120101	Kinderopvang	MM032, KOPV Ambacht, dec.2017 NTB	33
61130105	Maatschappelijke zorg - overig	MM028, DGenJ, afrek.budg.subs.NTB 2017	4.213
61170212	WMO Sociale wijkteams	MM028, Albeke, Meub.Soc.Wijkteam NTB 2017	1.907
61190101	Landelijke transitie arrangement jeugdzorg	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB LTA	58.732
61190101	Landelijke transitie arrangement jeugdzorg	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB LTA -	-95
61190102	Individuele voorzieningen jeugdzorg	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB zorgink.	353.527
61190102	Individuele voorzieningen jeugdzorg	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB zorgink. -	-572
61190104	Persoonsgebonden budget jeugdzorg	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB 2017 PGB-	-79.033
61190104	Persoonsgebonden budget jeugdzorg	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB 2017 PGB-	-86
61190105	Jeugdzorg - Jeugdbescherming	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB GI -	-119
61190105	Jeugdzorg - Jeugdbescherming	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB GI / jh -	-3.904
61190105	Jeugdzorg - Jeugdbescherming	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB jh -	-23
61190109	Bijdrage SO Jeugd - Jeugdteams	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB JT -	-131
61190109	Bijdrage SO Jeugd - Jeugdteams	MM032, SOJ AB besluit, bijdr.2017 NTB JT 61190103	34.256
61310140	Bijdrage aan Dienstverlening Drechtsteden	MM032, Dordt, 4e kwart.afrek. DD, NTB 2017	190.762
61310141	Leges algemene dienstverlening burgerzaken	MM028, RDW afdr.rijbewijzen dec. NTB 2017	2.538
61310142	Overige kosten dienstverlening burgerzaken	MM032, Dordt, DD ten onr.berek.aan HIA trouwb NTB	-5.691
61420206	Communicatie advies	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB comm.adv.proj.	14.535
61610202	Financiële bijdrage Sociale Werkvoorziening	MM036, SDD NTB nov-dec Ripzaad	5.682
616101xx	Diverse bijdragen SDD	MM053, SDD afrekening WMO, NTB 2017	149.604
65520101	Financiële afhandeling Perenlaantje	MM032, Zwiindr. afrek.Perenlaantje NTB 2017	622.317
71440101	Investeringskrediet verbouw raadszaal	MM036, SCD 4ekw.2017 NTB advies verbouw raadszaal	1.387
		Nog te betalen over het jaar 2017	1.653.279
		Saldo nog te betalen kosten	2.089.489
	Transitorische rentelasten		
61520120	Rente ll. geldlening nr 24190	ALD30: Watersch.Bank 21.12: € 12,5 milj. 3,8225%	14.400
61520120	Rente ll.geldlening, nr. 24251	ALD20: Watersch.bank d.d. 1.12. 7,5 mlj.3,985%	24.906
61520120	Rente ll.geldlening, nr. 40.101356	ALD19: BNG d.d. 1.12: € 7,5 milj. 4,047%	25.294
61520120	Rente ll.geldlening nr. 40.101355	ALD18: BNG d.d. 1.9.06: € 5 milj.4,017%	66.950
61520120	Rente ll.geldlening nr. 24250	ALD17: NWB 1.9.06: € 5 milj.3,925%	65.417
61520120	Rente LL Geldlening 28797	ALD: NWB 1-12-16: € 20 milj. a 0,278% Lineair	3.707
61520119	Rente ll. geldlening nr. 40109683	VOLG: BNG 26-3 € 15 milj. a 0,76%	87.764
61520119	Rente ll. geldlening nr. 40109239	VOLG: BNG 3-7, € 10 milj. a 1,995%	99.477
61520119	Rente ll. lening Prov. Noord Brabant	VOLG: Prov.NB 26-3 € 10 milj. a 0,5%	38.493
61520119	Rente ll.geldlening nr. 40106925	VOLG: d.d. 3.10.11: € 5 milj. a 2,809 %	34.632
61520119	Rente ll.geldlening nr .40106685	VOLG: BNG 30.6: € 4 milj.a 3,42% dl.fixe dl. lin.	69.337
61520119	Rente LL geldlening nr. 29358	VOLG: NWB 24-2: € 10 milj. a 1,8760% fixe	159.845
61520119	Rente LL geldlening nr. 40.109.865	VOLG: BNG 9-6: € 5 milj. a 0,9050% fixe	23.183
61520119	Rente LL Geldlening nr. 40109863	VOLG. BNG 30-6-16: € 5 milj. a 0,760 %	19.000
61520119	Rente LL Geldlening nr. 40109864	VOLG. BNG 1-12-16: € 5 milj. a 1,056 %	4.400
		Totaal transitorische rentelasten	736.805
		Totaal nog te betalen kosten balansrekening 94204101	2.826.294